

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Gelibolulu Mustafa Âli’nin Heft Meclisi” isimli çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

11.09.2009

Cemal GÖÇMEN

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Hacı Mustafa ERAVCI

Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

: Doç. Dr. Mustafa GÜLER

Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Cemal GÖÇMEN'in "Gelibolulu Mustafa Âli'nin Heft Meclisi" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 15.09.2009 günü saat 14:00'de Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmenliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ

MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

GELİBOLULU MUSTAFA ÂLİ'NİN HEFT MECLİSİ

Cemal GÖÇMEN

Tarih Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül 2009

Danışman: Doç. Dr. H.Mustafa ERAVCI

XVI yy. Osmanlı aydın ve tarihçilerinden olan Gelibolulu Mustafa Âlî'nin tarihi konuda verdiği eserlerinden birisi olan Heft Meclis Kânûnî Sultan Süleyman'ın son seferi olan Sigetvar'ı ve II. Selim'in cülûsunu anlatmaktadır. Tarih bakımından ehemmiyeti olan bu eserin, edebi yönden de büyük kıymet iktiza ettiğini söylemek gerekir. Çünkü eseri incelerken olaylardan fazla olayların aktarılışının ön planda olduğunu görmek mümkün. Bilinen birçok şeyin edebi bir dille, özen ve itina ile anlatıldığı hem edebi hem de tarihi yönden birçok kıymete haiz bu eser, H.980 (14 Mayıs 1572-2 Mayıs 1573) tarihinde Mustafa Âlî tarafından kaleme alınmış ve Sadrazam Sokollu Mehmed Paşa'ya sunulmuştur.

Müellif'in bu eseri adından (Heft) da anlaşılacağı üzere yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci Meclis; Besmele, hamdele salvele, gazaların önemi, övgüler ve dualar ile başlamış; İkinci Meclis; Padişahın sefere hareketi ve ilk mola yeri hakkında; Üçüncü Meclis; Vezirlerin alayları ve savaşın başındaki görüşleri hakkında; Dördüncü Meclis; Savaşın başlaması, kızışması düşmanların mağlup edilmesi hakkında; Beşinci Meclis; Padişahın vefat etmesi ve Sigetvar'ın fethi vezir-i 'âzamın padişahın vefatını saklaması; Altıncı Meclis; II.Selim'in saltanata geçmesi, askerin Sigetvardan geri dönüşte padişahla buluşması hakkında; Yedinci Meclis; Eserin yazılma sebebi ve müellif'in arz u hali hakkındadır.

Anahtar Kelimeler: Heft Meclis, Sigetvar, Gelibolulu Mustafa Âlî, Kânûnî Sultan Süleyman, II. Selim

MASTER THESIS

ABSTRACT

HEFT MECLİS

MUSTAFA ÂLİ OF GALLIPOLLI

Cemal GÖÇMEN

Department of History

Afyon Kocatepe University Institute of Social Sciences

September 2009

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. H.Mustafa ERAVCI

In XVI century. one of the writings as an Ottoman intellectual and historian Mustafa Âlî of Gallipolli left is Heft Meclisi tells Sigetvar the last campaign of Kanuni Sultan Süleyman (Lawmaker Solomon) and accession of Selim II. We should say that this writing which has historical importance has also literary value. That is why it is possible to recognize the style is in the foreground than the events while examining the writing. This book which told lots of known things in a strong literary language with a big care was written in, 980 H. (14 May 1572-2 May 1573) by Mehmed Âlî and in the same year was presented to Grand Vizier Sokullu Mehmed Pasha.

Author's book named as (Seven) is consisted of seven sections. First Assembly: is started with the name of God, thanksgiving, praising Muhammad and prayer; Second Assembly: is about the march of the sultan and first stop point; Third Assembly: is about regiments of viziers and their views about the campaign; Fourth Assembly: is about the start of campaign, proceeding and defeating of enemy; Fifth Assembly: is about death of Sultan, conquest of Sigetvar and hidden death news by grand vizier; Sixth Assembly: is about ascension of Selim II. to throne and meeting of soldiers and sultan during the return from Sigetvar; Seventh Assembly: is about the reason of this work and request of author.

Key Words: Helf Meclis, Sigetvar, Mustafa Âli of Gallipolli, Kânûnî Sultan Süleyman, II. Selim

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	iii
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GELİBOLULU MUSTAFA ÂLİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ	3
1.HAYATI	3
2.ESERLERİ	8
2.1. TARIHİ ESERLER	8
2.1.1. Nâdirü'l-Mehârib: 978 (5 Haziran 1570- 25 Mayıs 1571)	8
2.1.2. Zübdetü't-Tevârih: 988 (17 Şubat 1580- 4 Şubat 1581)	8
2.1.3. Nusretnâme: 988 (17 Şubat 1580- 4 Şubat 1581)	9
2.1.4. Fursatnâme: 989 (5 Şubat 1581- 25 Ocak 1582)	9
2.1.5. Câmi'ü'l-Buhûr der Mecâlis-i Sûr: 990 (1582-1583)	9
2.1.6. Câmi'ü'l-Kemâlât : 992 (14 Ocak 1584- 2 Ocak 1585)	10
2.1.7. Mirâtü'l-Avâlim: 995 (12 Aralık 1586- 2 Aralık 1587)	10
2.1.8. Mirkâtü'l-Cihâd: 997 (20 Kasım 1588- 10 Kasım 1589)	10
2.1.9. Kühnü'l-Ahbâr:1000-1007 (19 Ekim 1591- 23 Temmuz 1599)	11
2.1.10. Fusûlü'l-Halli ve'l Akd ve Usûli'l Harci ve'n-Nehâr: (1598-1599)	11
2.2. EDEBİ ESERLER	11
2.3. DİĞER KONULARDAKİ ESERLER	12

İKİNCİ BÖLÜM

1. HEFT MECLİS VE NÜSHALARI -----	14
1.1. ESERİN ADI-----	14
1.2. ESERİN YAZILIŞ SEBEBİ VE TARİHİ -----	14
1.3. ESERİN MUHTEVASI -----	14
1.4. DİL VE ÜSLUP -----	23
1.5. NÜSHALAR-----	23
2. ÂLÎ'NİN HEFT MECLİS'TE KULLANDIĞI KAYNAKLAR -----	25
3. HEFT MECLİS'İN TESİRLERİ -----	25
4. KÜNHÜ'L-AHBÂR İLE HEFT MECLİS'İN KARŞILAŞTIRILMASI ----	26
5. ESERİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN USUL -----	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HEFT MECLİS TRANSKRİPSİYON -----	29
SONUÇ -----	89
KAYNAKÇA -----	90
EKLER -----	92
1. YAZMA NÜSHA -----	92
2. MATBU BASIM (CD EKLi) -----	92

ÖNSÖZ

Bir devrin tarihi olaylarını, sosyal, siyasi ve kültürel kimliğini hakikatiyle öğrenebilmek o devre ait olan eserleri anlamak ve anlamlandırmakla mümkündür. Tarihe kaynaklık edecek birçok veriden sadece bir tanesi olan yazılı belgeler, hakkında bilgi sahibi olunmak istenen ve araştırma yapılan dönemle alakalı en eleştirel ve de en resmi sonuçlar çıkarılabilecek kaynaklardır.

Osmanlı toplumunda bugünün deyişiyse memur diye nitelendirebileceğimiz birçok devlet adamı adeta ilmiye sınıfından bir yazar gibi tarihi politik, sosyal, ahlaki, ekonomik ve kültürel eserler vererek yaşadıkları dönemin bugüne taşıyıcılığını üstlenmişlerdir.

Bunlardan biri de Gelibolulu Mutafa Âli'dir. Gelibolulu şüphesiz XVI. yy Osmanlı aydınları'nın en önde gelenlerinden bir tanesidir. Yazdığı her eserde yaşadığı dönemle alakalı değişik bilgiler veren yazarın, kaleme aldığı eserleri birçok alanda incelenebilecek mahiyettedir. Bu eserlerden biri olan Heft Meclis, Kânûnî Sultan Süleyman'ın son seferi olan Sigetvar tarihini anlatmaktadır.

Biz bu çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümünde tek yazma nüshası(EE) ve eksik matbu(MB) basımı bulunan eseri transkribe ettik. Bunu yaparken yazma ve basma nüshaları karşılaştırarak özgün bir metin oluşturmaya çalıştık.

Çalışmanın temel gayesi, hem tarihi hem de edebi yönden kıymetli olan Heft Meclis'i araştırmacıların hizmetine sunmaktır.

Bu çalışmayı bana öneren ve gerek çalışmam esnasında gerekse çalışmam neticesinde daima beni destekleyen takdir ve direktiflerini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Sayın H. Mustafa Eravcı'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Cemal GÖÇMEN
AFYONKARAHİSAR

KISALTMALAR DİZİNİ

AÜDTCF	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.teb.	: Adı geçen tebliğ
a.g.tez.	: Adı geçen tez
a.y.	: Aynı yazar
bknz	: Bakınız
C	: Cilt
çev.	: çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
H	: Hicri
M	: Miladi
EE	: Esad Efendi
MB	: Matbu Basım
MEB	: Milli Eğitim Basımevi
s.	: Sayfa
TKB	: Turizm ve Kültür Bakanlığı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
T.V.Y	: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

GİRİŞ

Tarih ilmi toplumların yaşayışlarından, vatanlarından, adet ve geleneklerinden, insanların yaptıklarından, neseplerinden ve ölümlerinden bahseder. Tarih ilmi geçmişe dair merak edileni ortaya çıkarma arzusundan doğmaktadır.

Tarihi bir hadisenin araştırılıp topyekün bir veri haline getirilmesinin en önemli şartı: Asli ve fer'i kaynaklara ulaşip, tarama ve tetkikden sonra en doğru olanı objektif şekilde aktarmaktır. Bir fetih olayından sonra yazılan fetihnâmeler, gazavatnâmeler, bir merasim üzerine yazılan surnâmeler veya bunun gibi olaylara atfen yazılan kitap, vesika ve belgeler bir araştırmacı için temel kaynak niteliğindedir. Bu ve buna benzer birçok yazma ya da vesika; sosyal, siyasal, tarihsel ve edebi anlamda birçok bilime katkı sağladığı gibi yeryüzüyle ve insanla alakalı herhangi bir alanda birçok yarar sağlamaktadır.

Üzerinde çalıştığımız Heft Meclis adlı eser Sigetvar fethinin yapıldığı tarihlerde Şam'da divan kâtipliği yapan Mustafa Âli tarafından H.980 (1572-1573)'de kaleme alınmıştır. Âli eserini benzerlerinden farklı olarak, bulunduğu mevkiiden terfi etmek maksadı ile yazdığından büyük bir özen ve ustalıkla kaleme almış edebi, tarihi alanda olanca maharetini sergilenmiştir.

Sahn-ı Seman'dan mezun olur olmaz II. Selim'in divan kâtibi olarak göreve başlayan (1561-1562) Gelibolulu Mustafa Âli bu tarihten ölümüne kadar geçen ömrünü devletin idari kadrosunda sürdürmüştür. Hayatı boyunca ulemâ sınıfına çok fazla özenen ve başından beri o konumda olmayı isteyen Âli, hem aldığı iyi eğitimin etkisi hem de hayatı boyunca içinde bulunduğu idare mekanizmasını iyi bilmesinin getirdiği devlet tecrübesi ile tarihe mâlolmuş birçok eser vermiştir. Aynı hassasiyete Heft Meclis'te şahit olmak mümkündür.

Eser isminde de anlaşılacağı gibi yedi meclis üzere tertip edilmiştir. Her meclis birbirinin devamı olarak hatime ile son bulmuştur. Sigetvar seferinin sebepleri, padişahın yol durumu Sigetvar'a ilhakı, vezirlerin düşünceleri, savaşın başlaması ve gidişatı, zaferle sonuçlanan savaşın bitimi, Kânûnî'nin vefat etmesi, vezir-i azamın bunu saklamada göstermiş olduğu ustalığı, II. Selim'in cülûsu ve ordunun geri dönüş yolunda yeni pâdişahla karşılaşması gibi konular edebi bir dille anlatılmıştır. Eserin

en son kısmında da Âli'nin genelde eserlerinde özellikle belirttiđi kendi mevcut durumu hakkında bilgi verilmekte ve acizliđi ön planda tutulmaktadır. Bu durumunu gerek nesir gerekse nazm ile vurgulayan Âli, gayet açık ve aleni bir şekilde isteđini beyan etmiştir.

Anlattığı her hadiseyi ya bir nazm veya ayetlerle destekleyen Âli'nin bu üslubu tarihçiler yanında edebiyatçıları da kendisine müracaat ettirecek niteliktedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GELİBOLULU MUSTAFA ÂLİ’NİN HAYATI VE ESERLERİ

1. HAYATI

XVI. yüzyıl Osmanlı tarihçilerinin ünlülerinden birisi olan Mustafa Âli, 25 Nisan 1541 Pazartesi gecesini Gelibolu’da dünyaya geldi.¹ Kühü’l-Ahbâr’da şeceresesini

“Müverihin nâm-ı nâmisi

Mustafa bin Ahmed bin Abdü’l-mevlâdur” kaydı ile, Sade-i Sad Güher adlı eserinde de memleketini

Vatanum kişver-i Geliboludur

Rehgüzârdur Arab u Acem yoludur”²

şeklinde ortaya koyar. Heft Meclis’in yazma nüshasının baş tarafında ise “Müellifi: *Gelibolulu Mustafa bin Ahmed Âli*” diye yazılıdır. Soy kütüğünün nereye dayalı olduğu hususunda herhangi bir malumat olmamakla birlikte kendisinin, dedesinin isminden ve Kühü’l-Ahbâr’da Arnavutları yermesi Çerkezlerin aleyhinde bulunması ve Macarlar ile Almanlar hakkında mutedil sözler söylemesi onun Boşnak bir nesepten geldiği söylenebilir.

Altı yaşında verildiği mektepte ailesinin ve muhitinin hem kültürel hem de maddi altyapısının imkânları ile iyi bir ilköğretim eğitimi aldığını söyleyebiliriz.³ Hicri 960 (1552-53)da Habib-i Hamidi’den Kâfiye dersi aldı. Eğitim döneminin bu safhasında hangi cami veya medreselere devam ettiği hususunda ismen bir bilgi ve belge olmamakla beraber o dönem Osmanlı Medrese Sisteminde “Yirmili” diye isim verilen eğitim kurumlarında tedrisat yaptığı tahmin edilmektedir, kendisi ders okuduğu hocalarının hangi cami veya medreseye bağlı oldukları hususunda herhangi bilgi vermemiştir.⁴

¹ Mustafa Âli, *Manâkıb-ı Hünerverân*, Yayına Hazırlayan: İbnü’l-Emin Mahmut Kemal Bey , 1926, s.4

² İbnü’l-Emin, a.g.e., s. 3.

³ Mustafa Eravcı, Mustafa, “Âli’nin Nusret-namesi ve Onun ışığında Yazarın Tarihçiliği”, *AÜDTCF, Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.24, Sayı 38, s. 1.

⁴ Cornell H. Fleischer, *Tarihçi Mustafa Âli*, (çev. Ayla Ortaç) T.V.Y, İstanbul, 1996, s. 20.

Eğitiminin bir de İstanbul ayağı vardır ki asıl mühim olan ve hayatına yön veren dönem de buradaki yıllarıdır. Hicri 965(1557-58)'te hemşerisi Süruri'den Kasımpaşa'daki camisinde¹ tefsir ve fıkıh dersleri ile Zihni Varlık risalesini okudu². Orta öğrenimini Rüstem Paşa ve Haseki'de tamamlayan Âlî bu aşamadan sonra eğitimine Sahn-ı Semân Medresesinde devam etmiştir. Mustafa Âlî bu dönemlerde şiir ve şairliğe karşı biraz daha ilgiliydi.

Medrese de Arapça, Farsça ve yazımda inşa tekniğini öğrenerek kendisine bir mahlas seçmiş ve şuara dünyasına adım atmıştır. İlk olarak kullandığı mahlası “Çeşmî”dir. Bu mahlasla ilk şiirini 16 yaşında yazmış ve Hüsametdin Hasan el Kati'nin mantık ilmine ait İsağuci şerhine bir haşiye yazmıştır³. Kısa bir süre sonra mahlasını adından da anlaşılacağı üzere, “Âlî” diye değiştirmiştir. Kısa zamanda şiir alanında üne kavuşan yazar, yedi yıl sonra Ahmedî'nin tamamladığı şairler tezkiresinde kendisinden övgüyle bahsettirebilmiştir⁴.

Sahn-ı Semandan mezun olduktan (1560) sonra kendisi kadılık veya müderrislik istiyordu ama ne yazık ki ikisi de olmadı. Müderris veya Kadı olabilmek için beklemek anlamına gelen mülâzemet görevi sırasında ilk resmi eseri olan Mihr-ü Mâh'ı yazarak şehzade II. Selim'e sundu⁵ ve bunun karşılığı olarak II. Selim'e divan katibi oldu. Yaklaşık olarak bir buçuk veya iki yıl kadar kaldığı II. Selim'in yanından şehzadenin Lalası olan Tütünsüz Hüseyin Bey ile geçinememesi üzerine ayrıldı. Kendisiyle daha önceden tanışmış olduğu Şam Beylerbeyi Mustafa Paşa'nın daveti üzerine Şam'a gitti.

1563'den 1569'a kadar yaklaşık 6 yıl Şam'da Mustafa Paşa'nın divan kâtipliğini yaptı. Mustafa Paşa'nın Yemen fethi serdârlığına tayini üzere onun maiyetinde Mısır'a gitti. Mısır Beylerbeyi Arnavut Sinan Paşa İstanbul'a Mustafa Paşanın Yemen'e gitmek istemediğine dair bir maruzatta bulununca Mustafa Paşa azledildi. Mustafa Paşa'nın bu duruma düşmesinin sebebi sır katibi Âlî'nin yazdığı

¹ Fleischer, *a.g.e.*, s. 27.

² İbnü'l-Emin, *a.g.e.*, s. 4.

³ İbnü'l-Emin, *a.g.e.*, s.1.

⁴ Fleischer, *a.g.e.*, s. 22.

⁵ Mustafa İsen, *Gelibolulu Mustafa Âli*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 1988, s. 2. (Mihr-ü Mâh-ın yazımı ve şehzadeye sunumu hakkında ihtilaf vardır. Cornell Fleischer'e göre eser mülazemet diye kastedilen bu bekleme süresinde değil de öğrencilik döneminde yazılmış ve mülazemet döneminde şehzadeye sunulmuştur. Âlî'nin bir eseri kaynak gösterilerek yapılan bu yorumda Âlî bu eseri II. Selim'e sunarak kendisinden mülazemet ister ve mülazemet görevi esnasında şehzadenin isteğiyle ilmiye düşüncesini terk ederek idari alanda memuriyette karar kılar)

mektuplar gösterilmektedir.¹ Âlî tarafından yazılan mektupların bu azl'e tesirinin olduğunu söylemekle beraber Lala Mustafa Paşa'nın düşmanlarının da bu işte büyük payı olduğu kanaatindeyiz. Çünkü Sokollu Mehmed Paşa'nın hem Mısır Beylerbeyi hem de Mustafa Paşa üzerindeki otoritesini artırmak için bu iki paşayı karşı karşıya getirdiği savunulmaktadır.² Âlî bu olaydan sonra Mısır'dan Manisa'ya kendisiyle daha önce tanışmış olduğu Şehzade III. Murad'ın yanına gelmiştir.

Manisa'da bulunduğu esnada şehzadeye biri çeviri olmak üzere üç tane eserini sunmuştur.³ H.980 (14 Mayıs 1572- 2 Mayıs 1573)'de Şehzadenin şefaatiyle İstanbul'a gelerek aynı yıl içinde yazmış olduğu Heft Meclis adlı eserini Şeyh Muslihiddin aracılığıyla Sokollu Mehmed Paşa'ya takdim etmiş, sonra Bosna Beylerbeyi Ferhad Paşa'ya Divan Kâtibi olarak görevlendirilmiş ve bu görevini uzun yıllar sürdürmüştür. Buradaki görevinden sonra Balkan topraklarında bir dizi seyahat ve ziyaretler yapmış aynı zamanda değişik eserler kaleme almıştır.

H.986 (Nisan 1578) Lala Mustafa Paşa, Şirvan taraflarına tayin olunca Padişah'tan Hoca Saadettin aracılığıyla Gelibolulu Mustafa Âlî'yi yanına Divan Kâtibi olarak istemiştir. Lala Mustafa Paşa'nın bu isteği kabul edilmiş ve Âlî, Mustafa Paşa'ya Münşî olarak tayin edilmiştir. İki yıl görevde kaldığı bu süre zarfından sonra Padişah'tan Nişancılık istediyse de bu kabul görmemiştir. Burada yaptığı hizmetlerin karşılığı olarak kendisine Halep Tımar Defterdarlığı verilmiş ama buraya da gidememiştir. Lala Mustafa Paşa'nın yerine Doğu serdârlığına tayin olunan Sinan Paşa tarafından Trabzon'a ordu için gelen erzakın depolanması işiyle uğraşmıştır. Trabzon'daki görevini bitirdikten sonra Halep'teki görevine gitmiştir. Âlî, Halep'te bulunduğu esnada bir dizi eser vermiştir. Kendi hayatından fazlaca bahsettiği ve düşlerini gerçekleştirmede yaşadığı hayal kırıklığını yansıttığı ve sultanlara nasihatler veren, Nushetü's-Selâtin adlı eserini burada kaleme almıştır.⁴ Yine burada kaleme aldığı Nusretnâme ve Şehzade Mehmed'in sünnet merasimini anlatan Câmiu'l-Buhûr der-Mecâlîs-i Sûr adlı çalışmalarını Padişaha sunmuş ve

¹ Nihal Atsız, *Âli Bibliyografyası*, İstanbul, 1968, s. 3.

² Fleischer, *a.g.e.*, s. 47.

³ Sunulan eserler şunlardır: 1- Mihr ü Vefâ, 2-Rahâtu n-Nüfûs (çeviri), 3 Nadirü'l Mehârib, (Atsız, *a.g.e.*, s.3.)

⁴ İsen, *a.g.e.*, s. 4.

görevinde yükselmeyi umut etmiştir. Beklentisi gerçekleşmeyen Âlî yükselmek bir yana buradaki görevinden alınmıştır¹

İki yıl işsiz kalan Gelibolulu H.993 (1585)'te Erzurum Mal Defterdarlığına tayin edilmiş burada altı ay kaldıktan sonra 1586 'da buradan da Bağdat Mal Defterdarlığına tayin olunmuştur. Burada da çok fazla kalmayıp görevinden azledilmiştir. Siyasi açıdan çok parlak gözükmeyen Bağdat hayatı kültürel açıdan onun için iyi bir kazanım olmuştur. Çünkü burada Ruhi ve Ahdi başta olmak üzere meşhur şuara ile tanışma olanağı bulmuş kendileriyle aynı meclislerde bir araya gelme imkânı elde etmiştir. Yine Şah Tahmasab'ın sarayında hattat olarak hizmet etmiş Kutbeddin Yezdi ile sık sık bir araya gelme imkânı bulmuştur.

Bağdat Mal Defterdarlığından azledildikten sonra tekrar İstanbul'a gelen Âlî uzunca bir müddet açıkta kalmıştır. Bu bekleme döneminde Kavâidü'l-Mecâlîs isimli eserini kaleme almış ve H.997 (20 Kasım 1588-9 Kasım 1589)'de Sivas Defterdarlığına tayin olunmuştur. Buradaki görevi esnasında biri, daha önceden yazdığı eserin düzenlemesi olmakla beraber iki tane eseri kaleme almıştır. Âlî'nin bu görevi de kısa sürmüş ve bu görevden de alınmıştır. Hatta bu hususta kendisi "Hangi eyalete defterdar olduysam, görevden alınma haberim oraya benden önce varıyor" diye bir şikayette bulunmuştur.²

Sivas'taki görevinden alındıktan sonra Âlî birkaç yıl boşa kalmış ve H.1000 (Temmuz 1592) yılında Yeniçeri Kâtipliğine tayin olunmuştur. Bu görevi esnasında yeniçerileri kendi evinin inşaatında çalıştırması ve bu olaya Padişahın şahit olması Âlî'nin bu görevden azlolanmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte Âlî'nin bu görevden alınıp kısa bir süre sonra Defter-i Hâkâni Eminliğine atandığı da söylenmektedir.³ Anılan sebepten bu azlin bir hakikat olup olamayacağı hususuna ihtiyatlı yaklaşılması kanaatindeyiz. Bu görevden alınıp alınmama karmaşası neticesinde, Âlî doğum yeri olan Gelibolu'ya dönmüştür. Gelibolu'da bir süre Defteremini olarak görev yapmış ve yine sebebi bilinmemekle beraber bu görevinden azledilmiştir. Kısa bir süre sonra tekrar Yeniçeri Katipliğine getirilen Mustafa Âlî'nin bu göreve ne zaman getirildiği hususunda bir malumat yoktur. Yalnız III.

¹ Âlî'nin Şark seferlerindeki hayatı ve görevlerinin tafsilatı için bkz. H. Mustafa Eravcı, Gelibolulu *Mustafa Âli's Nusret-nâme*. Doktora Tezi (Edinburgh Üniversitesi-1998)

² İsen, *a.g.e.*, s. 5.

³ Fleischer, *a.g.e.*, s. 150.

Mehmed'in tahta çıktığı H. 1003 (28 Ocak 1595) tarihinde kendisi bu görevdeydi. Muhtemelen III. Murad'ın Âlî'ye yaptığı son iyilik bu olsa gerektir.

III. Mehmed tahta çıktığı esnada kendisine yapılan iki yüz bin akçe has ile emeklilik teklifini, H.1000 (1591-1592)yılında başlamış olduğu meşhur eseri *Kühü'l-Ahbâr*'ı yazmasını gerekçe göstererek reddetmiş ve bu eser için en mühim kaynakların Mısırdaki olduğunu izah ederek Mısır Defterdarlığı'nın kendisine verilmesini istemiştir. Bu bazı çevrelerin de etkisiyle mümkün olmamış ve Mustafa Âlî'nin Sivas Defterdarlığı ile Amasya Sancakbeyliği'ne tayini yapılmıştır. Bu görevlerinden kısa süre sonra alınan Âlî birincisinde 28 ikincisinde de 42 gün kalmak şartıyla iki defa Kayseri sancakbeyliği'ne atanmıştır. H.1006 (Ocak 1598)'da emeklilik isteyerek Mekke'ye yerleşmek istediğini Padişaha beyan etmiştir ve bu istekten bir yıl kadar sonra kendisine Cidde Sancak Beyliği verilmiştir. Cidde'ye Kahire üzerinden deniz yoluyla giden Âlî yolculuk esnasında *Hâletü'l Kâhire min el-Âdâti'z-Zâhire* ve *Mevâidü'n-Nefâis fî Kavâidi'l- Mecâlîs* adlı eserlerini yazmıştır.

Bir Osmanlı aydın ve ilim adamı olan Mustafa Âlî'nin ömrü, tabiri caizse bir muhacir gibi ordan oraya gezerek ve görevlendirilerek geçmiştir. Onun yükselme hırsları ve bu hususta devlet erkânına takdim ettiği onlarca eser onun sadece bir çok defa azledilmesine ve beklentilerinin çok altında tayinlere maruz kalmasına sebep olmuştur. Mustafa Âlî birçok kimliği bünyesinde barındıran ileri düzeyde bir aydın karakteridir. Zamanında yaşamış en üst seviyedeki devlet adamlarına, hocalara, edebiyatçılara, tasavvuf ehli zatlara ve din adamlarına bir şekilde yaklaşmış onlarla bağlantı kurmayı başarmış ender kişilikte bir aydındır.

Hayatı boyunca verdiği eser sayısı 60'ı bulan Âlî aslında bir maliyeci olmasına rağmen her zaman tarihçi kişiliğiyle anılmıştır. Öğrenciliği döneminde Bâki ile tanışan ve Darri mahlasıyla şiirler yazan Nefî'ye mahlasını veren yine Mustafa Âlî'dir. İstanbul'un tanınmış hattatlarından olan Pir Mehmed Dede'den sülüs ve nesih dersleri almış dolayısıyla bu sebepten Âlî'nin hattat kimliğini de unutmamak gerekir. Kendi çekirdek ailesi hakkında pek bir malumata sahip olamamakla beraber Fazlullah adında bir oğlu olduğunu bildiğimiz Âlî H.1008 (18 Kasım 1599-1600'ün ilk yarısı)'dan sonra Cidde'de vefat etmiştir. Nereye gömüldüğü ve Mezarının bugün nerde olduğu belli değildir.

2. ESERLERİ

Bu ünlü Osmanlı aydınının yukarıdaki kısa biyografisinden de anlaşıldığı gibi bir çok eser yazmıştır. Tarihçilerin ortak kanaati irili ufaklı yaklaşık 60 tane eseri olduğu noktasındadır. Âlî'yi gün yüzüne çıkarmış eserlerinden değerlendirmek gerekirse kendisini her şeyden evvel bir tarihçi saymak lazımdır. Çünkü vermiş olduğu eserlerin en değerlileri tarih alanında olanlardır. Bu yüzden kendisine Osmanlı tarihçileri arasında geniş bir mekan izâfe etmek gayet tabii ve doğaldır.

Âlî birçok alanda değişik eserler verdiği için onun bu eserlerini üç başlık altında toplamak mümkündür.

- 1- Tarihi eserler
- 2- Edebi eserler
- 3- Diğer konulardaki eserler

Yazılış tarihlerine göre bu eserler şöyledir:

2.1. Tarihi Eserler

2.1.1. Nâdirü'l-Mehârib: 978 (5 Haziran 1570- 25 Mayıs 1571)

Kânûnî Sultan Süleyma'nın iki şehzâdesi Selim'le Bayezid arasında cereyan eden Konya Savaşını anlatan şiir ve düz yazı karışımı bir eserdir. II.Selim'in tahta çıkmasıyla biter, Eserde yer alan şiirlerin çoğu Farsçadır. Te'lif tarihi 978 (5 Haziran 1570- 25 Mayıs 1571) olan eser basılmamıştır. Eserin Topkapı Sarayı Revan Bölümü 1290 numarada yazması bulunmaktadır.¹

2.1.2. Zübdetü't-Tevârih: 988 (17 Şubat 1580- 4 Şubat 1581)

Kadı Azud² tarafından kaleme alınan İshrâku't-Tevârih adlı Arapça eserin tercümesidir. Heft Meclis adlı eserini Sadrazama takdim ettikten sonra kendisi Bosna Sancak beyine katip olarak görevlendirildiği esnada Bosna Sancak beyinin isteğiyle kaleme aldığı bu eser dört bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde; Hazreti Muhammed'e kadar bütün enbiya hakkında bilgi verilmiş. İkinci bölümde; Hazreti

¹ Atsız, *a.g.e.*, s. 15.

² İran ulemâsından olup H.756 tarihinde vefat etmiştir.

Muhammed'in hayatı, eşleri, çocukları, amcaları hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde; Cennetle müjdelenen on kişi (aşere-i mübeşşere) hakkında ve dördüncü bölümde ise; büyük imamlar hakkında bilgiler ihtiva eden bir eserdir. Eserin, Viyana Milli Kütüphanesi numara 857 ve İstanbul Arkeoloji Müzesi numara (1046 tarihli) kopya yazmaları bulunmaktadır.¹ Bu eser edisyon kritiği yapılarak Doktora tezi olarak hazırlanmıştır.²

2.1.3. Nusretnâme: 988 (17 Şubat 1580- 4 Şubat 1581)

Lala Mustafa Paşa; Gürcistan, Azerbaycan ve Şirvan fethine serdâr olarak tayin olunca Mustafa Âli'yi de yanına münşi olarak aldirmıştı. Âli bu eserinde burada görevli iken bu coğrafyada cereyan eden savaşı bizzat müşâhade etmiş, savaşı ve savaş sonucundaki galibiyet ile birlikte devlet büyükleri için yazılan fetihnâmeleri de bu kitabında toplamıştır. Eserin Topkapı Sarayı Kütüphanesi Hazine Bölümü, numara 1365 ve British Museum Add.22,011'de yazmaları bulunmaktadır.³

2.1.4. Fursatnâme: 989 (5 Şubat 1581- 25 Ocak 1582)

Nusretnâmede anlatılan olayların devamı niteliğinde bir eserdir. Lala Mustafa Paşa'dan sonra buraya serdâr olarak tayin edilen Sinan Paşa'nın emriyle yazılmıştır. Âli bu eserinden hem Nasîhatü's-Selâtin hemde SadeF Sâd Güher adlı eserlerinde bahsetmiştir. Eserin, Leiden Üniversitesi Kütüphanesi numara 1043'de yazması bulunmaktadır.⁴ Ayrıca bu eserin basımı yapılmıştır.⁵

2.1.5. Câmi'ü'l-Buhûr der Mecâlis-i Sûr: 990 (26 Ocak 1582- 25 Ocak 1583)

III. Murda'nın oğlu Mehmed (III. Mehmed) için yaptırdığı (1582) sünnet düğününü anlatır. Bu dönemde Halep tımar defterdârı olan Âli'ye de bir dâvet gönderilmiş ve bunun üzerine Âli bu eseri kaleme almıştır. Eserde düğün merasiminin haricinde tefrişattaki hataların anlatılması ve Âli'nin kendisiyle bu işi

¹ Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (Çev. Coşkun Üçök), Ankara, 2000, s. 147.

² H. Mustafa Eravcı, *Gelibolulu Mustafa Âli's Nusret-nâme*. Doktora Tezi (Edinburgh Üniversitesi-1998)

³ Fleischer, a.g.e., s. 331.

⁴ Fleischer, a.g.e., s. 147.

⁵ Mende, Von Rana, *Mustafa Âli's Fursatnâme*, Berlin-1989.

yapanlar arasında kıyaslar yapması dikkat çekicidir. Esserin bir kısmı manzûm bir kısmı ise nesirdir. Bu eserin İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi numara 4318’de yazması bulunmakta¹ olup aynı zamanda bu eser yayınlanmıştır.²

2.1.6. Câmi’ü’l-Kemâlât : 992 (14 Ocak 1584- 2 Ocak 1585)

III. Murad’ı övmek için yazılmış, manzumeler serpili mensur bir eserdir. Ebced hesabı kullanılarak padişahın büyüklüğü anlatılmıştır. III. Murad on ikinci padişah olduğu için, eseri on iki bölümden oluşturan Mustafa Âli her bölümde padişahın bir erdeminden bahsetmiştir. Eserin Süleymaniye Kütüphanesi Raşid Efendi Bölümü, 1146 (50b-78b)’da yazması bulunmaktadır.³

2.1.7. Mirâtü’l-Avâlim: 995 (12 Aralık 1586- 2 Aralık 1587)

İki kısımdan oluşan eser yaratılış öncesi ve sonrası mükevvenât hakkında bilgi vermektedir. Birinci kısım Hazreti Âdem’den önce âlemin ahvâlini anlatmaktadır. İkinci kısım ise Hazreti Âdem’den sonra meydana gelen mevcudiyet hakkındadır. Eserin mukaddime kısmı ile hatimesi’nin bir kısmı bugün yoktur. Eserin, Münih Devlet Kütüphanesi, numara 105,262, Viyana Milli Kütüphanesi, numara 863 ve İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü, numara 2407’de yazmaları bulunmaktadır. Eser 1287 (1870)’de İstanbulda eksik olarak basılmıştır.⁴

2.1.8. Mirkâtü’l-Cihâd: 997 (20 Kasım 1588- 10 Kasım 1589)

Battal Gazi’nin torunu Melik Danişmend Ahmet’in savaşlarından bahseden destâni bir eserdir. Daha önceleri Selçuklu hükümdarı II. İzzeddin Keykâvus ve Osmanlı Padişahı I.Murat’ın isteği üzerine kaleme alınan esere Âli, Niksarda bulunduğu sırada bazı ilaveler yaparak son şeklini vermiş ve bu nüshayı meydana getirmiştir. Eserin Topkapı Sarayı Revan Bölümü, numara 364’de yazması bulunmaktadır.⁵

¹ Babinger, *a.g.e.*, s. 147.

² Ali Öztekin, *Gelibolulu Mustafa Âli Câmîü’l-buhûr Der-mecâlis-i Sûr*, Ankara-1996.

³ Fleischer, *a.g.e.*, s. 330.

⁴ Babinger, *a.g.e.*, s. 146.

⁵ Fleischer, *a.g.e.*, s. 331.

2.1.9. Künhü'l-Ahbâr:1000-1007 (19 Ekim 1591- 23 Temmuz 1599)

Âli'nin en büyük ve en önemli eseri olan Künhü'l-Ahbâr Türkçe yazılmış bir genel tarih kitabıdır. Âli eserini "rükn" adını verdiği dört bölümde kaleme almıştır. Birinci Rük'n'de yaratılıştan hazreti Âdeme kadar geçen zamanı; bütün yaratıkların ortaya çıkışı, hayvanlar bitkiler, dağlar, denizler, nehirler, göller adalar ve iklimlerden bahseder. İkinci Rük'n'de Hazreti Âdem'den başlayarak bütün enbiya, Arap ırkı Hazreti Peygamber, onun peygamberliği, yaşantısı, Emeviler, Abbasiler, Arap emirleri, şeyhler ve âlimlerden bahseder. Üçüncü Rük'n'de; başlangıçtan Osmanlı devletine kadar Türk ırkı ve kurulan Türk devletlerinden, boylarından, kavimlerinden ve beyliklerinden bahsedilmektedir. Dördüncü ve son Rük'n'de Osmanlı Tarihi'ne ayrılmıştır. Kuruluştan 1596 yılına kadar geçen Osmanlı Tarihi iki cilt olarak ayrılan bu son Rük'n'de anlatılmıştır. Eser basılmıştır.¹

2.1.10. Fusûlü'l-Halli ve'l Akd ve Usûli'l Harci ve'n-Nehâr 1007 (4 Ağustos 1598- 23 Temmuz 1599)

İslam devletlerinin yükseliş ve yıkılış sebeplerinin anlatıldığı bu eser Âli tarafından İstanbul'da bulunduğu dönemde kaleme alınmıştır. Eser mukaddime, fasıl ve tezyil bölümlerinden oluşmaktadır. Tezyil bölümünde İslam devletleri ile Osmanlı devleti arasında karşılaştırma ve tespitler yapılmış İslam devletlerinin yıkılış sebepleri açısından Osmanlı devleti değerlendirilmiştir. Hatime bölümünde Anadolu beylikleri ele alınan bu eserin çalışması yapılmıştır.² Eserin İstanbul Ali Emiri Efendi 245, Nuruosmaniye 3300'de yazmaları bulunmaktadır. Ayrıca eserin Erzurumda birde fotokopisi mevcuttur.³

2.2. Edebi Eserler

Edebi Eserler 20 tane olup telif yıllarına göre şunlardır:

¹ Mustafa İsen, *Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Ankara-1994.

² Ebubekir Yücel, *Fusûlü Halli ve'l-akd ve Usuli'l-harici Ve'n-nakd*, Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri-1990.

³ Fleischer, *a.g.e.*, s. 330.

- Mihr ü Mâh: 969 (11 Eylül 1561- 30 Ağustos 1562)¹
Mihr ü Vefâ: 970 (31 Ağust.1562- 20 Ağust. 1563)
Tuhfetü'l Uşşak: 978 (5 Haziran 1570- 25 Mayıs 1571)
Farsça Divân: 988 (17 Şubat 1580- 4 Şubat 1581)
Türkçe Divân: 975-1000 (5 Şubat 1581- 25 Ocak 1582, Ekim-
Kasım 1591)
Riyâzü's-Sâlikîn: 998 (10 Kasım 1589- 29 Ekim 1590)
Sadef-i Sâd-güher : 1001 (8 Ekim 1592- 26 Eylül 1593)
Suhbetü'l-Abdâl: 1002 (27 Eylül 1593- 15 Eylül 1594)
Bedâyi'ü'r-Rukûn: 1003 (16 Eylül 1594- 5 Eylül 1595)
Manzûm Kırk Hadis Tercümesi: 1005 (25 Ağust.1596- 13 Ağust.
1597)
Gül-i Sâd-berk (?)
Hulâsatü'l Ahvâl der Letâfet-i Mevâ'iz-i Sâhihü'l Meâl (?)
Ravza-i İrfan (?)
Ravzatü'l-Letâif (?)
Subhatü'l-Înâbe (?)
Nikâtü'l-Kâl fi Tazmîni'l-Makâl (?)
Dakâyikü't-Tevhîd (?)
Ma'âlimü't-Tevhîd (?)
Bedâyi'ü'l-Metâli' (?)
Câmi'nin bir beyti'nin şerhi (?)²

2.3. Diğer Konulardaki Eserler

Âli'ye atfedebileceğimiz muhtelif konulardan müterekkib ve bazıları makalelerden oluşan yaklaşık 22 tane eser vardır. Yazılış tarihi belli olanlar başta olmak suretiyle bu eserler şunlardır:

Enisü'l-Kulûb: 971 (21 Ağust. 1563- 8 Ağust. 1564)

¹ Zeynep Sabuncu, *Mihr ü Mâh a Mathnawi of Mustafa Âlî*, Boğaziçi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul-1983.

² Atsız, *a.g.e.*, s. 6.

Râhatü'n-Nüfûs: 977 (16 Haziran 1569- 4 Haziran 1570)
Hilyetü'r-Ricâl: 985 (21 Mart 1577- 9 Mart 1578)¹
Nasîhatü's-Selâtîn: 989 (5 Şubat 1581- 25 Ocak 1582)
Câmi'ü'l-Kemâlât : 992 (14 Ocak 1584- 2 Ocak 1585)
Vakıfnâme: 994 (23 Aralık 1585- 11 Aralık 1586)
Kavâ'idü'l-Mecâlis: 995 (12 Aralık 1586- 2 Aralık 1587)
Ferâidü'l-Vilâde: 995 (12 Aralık 1586- 2 Aralık 1587)
Nevâdirü'l-Hikem: 997 (20 Kasım 1588- 10 Kasım 1589)
Risâle-i Zırgâmiyye: 999 (30 Ekim 1590- 18 Ekim 1591)
Mahâsinü'l-Adâb: 1004 (6 Eylül 1595- 24 Ağustos 1596)
Mevâidü'n-Nefâis fî Kavâ'idi'l Mecâlis: 1007 (4 Ağustos 1598- 23
Temmuz 1599)²
Tuhfetü's-Sulehâ (?)
III. Murad'ın 120 yıl yaşayacağına dair risâle (?)
Dürer-i Mensûre (?)
Zübdetü'l Evrâd (?)
Hakâyikü'l-Ekâlîm (?)
Menşe'ü'l-İnşâ (?)
Münşe'ât (?)
Ma'âyibü'l-Erzâl (?)
Nüzhet veya Nüzhetü'l Mecâlis (?)
Sâd Kıssa ve Sâd Hisse (?)³

¹ Muna Yüceol Özezen, *Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Hilyetü'r-ricâl'i*, Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Adana-1994.

² Orhan Şaik Gökyay, *Mevâidü'n-Nefâ'is Fi Kavâidi'l-Mecâlis*, İstanbul-1978. , Cemil Yener, *Mevâidün Nefâis Fi-kavâidi'l-mecâlis*, İstanbul-1975.

³ Atsız, a.g.e., s. 6.

İKİNCİ BÖLÜM

1. HEFT MECLİS VE NÜSHALARI

1.1. ESERİN ADI

Heft, Lugat manasıyla Farsça da 7 rakamının karşılığıdır. Âlî eserinin bazı bölümlerinde kitabının isminden şu şekilde bahsetmektedir.

“Heft-Meclis hüner felekleridür”¹, “Heft-Meclis’dür velîkin heşt cennetden nişân”², “Heft Meclis semâ ve heşt-i behişt”³, ayrıca “Çekdim âna Heft Meclis nâm bir a’lâ kitâb”⁴ diyerek değerli bir eser ortaya koyduğunu da belirtmektedir.

Eser bölümlerden oluştuğu için bu bölümlere meclis; 7 bölüme ayırdığı için de heft diye isim vermiştir. Âlî eserini 7 bölüme ayırmasının sebebini açıkça ifade etmemiş, fakat eser içerisinde 7 kat sema gibi i’tibar görmesini dilediği için⁵ eserini oluştururken bu ayrıntıyı dikkate aldığı ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

1.2. ESERİN YAZILIŞ SEBEBİ VE TARİHİ

Mustafa Âlî 980 (14 Mayıs 1572-2 Mayıs 1573) de kaleme aldığı bu eseri aynı yıl içerisinde Sadrazam Sokollu Mehmed Paşa’ya sunmuştur. Eserin son bölümü olan 7. Mecliste eserin te’lif sebebini, Sigetvar kalesinin fethi esnasında türlü olaylar meydana geldiği ve Sigetvar kalesinin coğrafi konumundan bahsedilerek bir takım tedbir ve kerâmetler ile fethin müyesser olmasını ve burada yaşananların ileride yapılacak sefer ve fetihler için hem ibret hem de nasihat olması düşünöcesiyile kaleme alıdığını anlatmıştır.

1.3. ESERİN MUHTEVASI

Kânûnî Sultan Süleyman’ın 9 şevval 973(2 Mayıs 1566) günü sefere çıkışını, ordunun yol halini, savaşı, Kanunî’nin ölümünü ve II. Selim’in 9 Rebiülevvel 974 (23 Eylül 1566) Pazartesi günü tahta çıkışını anlatmaktadır. Meclis adını verdiği 7

¹ 24b

² 25a

³ 2a

⁴ 25b

⁵ (bu heft meclisin mikdârını seb’a semâvâtan ber ter ü âlî, kullarının iştiharını bir vasıta ile gün gibi ruşenâ ü enver buyururlar ki), 24b

bölümden oluşmaktadır. Âlî bu eseri tarih yazmaktan çok inşadaki ustalığını göstermek için kaleme almıştır.¹

Âlî'nin Meclis adını verdiği 7 bölümden oluşan bu eser nazm ve nesir olarak kaleme alınmıştır. Ayrıca anlatılan olaylar, övgüler ve yergiler nazm ve nesirlerle süslediği gibi ayetler ile de muhkemlik kazanmıştır. Aralara serpiştirilmiş olan nazm'lar genelde Farsça ağırlıklıdır. İçerik olarak tarihi yönden olaylar itibariyle benzerleriyle arasında pek fark yoktur yalnız; intikal, feth ve Kanuninin ölümü gibi durumlarda farklılıklar ve yanlışlıklar mevcuttur. Örneğin, Âlî ordunun İstanbul'dan hareketini ikinci mecliste (sene-i sülüs ve sebi'ne ve tis'a mi'e Şevvalinin dokuzuncu günü ki Pençşenbe idi)² diye belirtmektedir. Tarih çevirme kılavuzuna baktığımız zaman bu tarihin Perşenbe gününe değilde Pazartesi gününe denk geldiğini görmekteyiz.³ Bu sebepten dolayı sefere çıkış tarihini 9 şevval perşenbe olarak gösteren Âlî'yi bu hususta dikkate almamaktadırlar.⁴

Meclisdeki konular şu şekildedir:

Birinci Meclis: Allah yolunda cihat etmenin (Allah yolunda gerektiği gibi cihad edin)⁵ öneminden ve gerekliliğinden bahsederek o zamana kadar gelmiş gazilerin ve hükümdarların görevlerinin, kendilerinden öncekiler de olduğu gibi hak olanı batıl olandan ayırmak ve Allahın kendilerini kıyamet gününe kadar rezil ettiği (hazelehumullâhü te'âlâ ilâ-yevmi'l-karâr)⁶ belirtilen kâfirlerin kötü işlerini bertaraf etmekle yükümlü olduklarını ifade etmektedir.

Giriş kısmında gaza ve cihadın öneminden nas ile bahsedildikten sonra gazaların sebeplerine yine bu bölümde değinilmektedir. Tâife-i fecere diye isimlendirilen ve (Ülâike hüümü'l-keferah)⁷ nassı ile kafir oldukları ifade edilen haraç veren kimselerin her zaman padişahın emirlerine uymadıklarını, memlekette huzursuzluk çıkardıkları zaman, türlü silahlarla donatılmış ve evliyanın duasıyla bezenmiş Osmanlı askerlerinin gereken cezayı ağır bir şekilde vereceklerini beyan etmektedir.⁸ Birinci

¹ İnal, *a.g.e.*, s. 56., Atsız, *a.g.e.*, s. 15.

² 3a

³ <http://193.255.138.2/takvim.asp>

⁴ Hammer, *Osmanlı Devleti Tarihi*, C. VI, s. 1767.

⁵ Sûre-i Hac:78

⁶ 1b

⁷ Sûre-i Abese:42

⁸ 1b

meclis diğ erlerinden farklı olarak isimlendirilmiştir. Diğ er meclislerde Meclis-i sâni, Meclis-i Râbi‘ gibi isimlendirme yapıldığı halde, birinci meclisten bölümün en sonunda nazm içerisinde Farsça olarak Yek Meclis diye bahsedilmiştir. Meclisin son bölümünde Allaha hamd, Peygamber Efendimiz, onun Ashabının tamamına dua edilmiştir.¹

İkinci Meclis: Kânûnî Sultan Süleyman’ın bütün ihtişamı ve sayısız askeriyle sefere hareketini ve birinci menzilde istirahati hakkındadır.

Kânûnî Sultan Süleymanın, sultanların gazalarını yükselten, sınırsız himmete sahip bir hükümdar oluşundan bahsederek Sigetvar seferine sebep olan Beç (Nemçe) kralı Maksimaynoş’un yılan gibi birbirine dolanmış hareketleri, bilerek kötülük yapıp, küffarın ve füccarın aşağılık cematini köpekler gibi gevşetip onları çeşitli fesatlık yollarına teşvik etmesinden bahsetmiştir. Bütün bu sebeplerden sonra Kânûnî Sultan Süleyman’ın naçar Macar üzerine sefer ilan etmesini (**Fe ekserû fihel fesâd**)² edebi bir dille anlatmıştır. Kânûnî Sultan Süleyman, 973 senesinin Şevval ayının dokuzuncu Perşembe³ günü İstanbuldan sefer için hareket etmiştir. Bu bölümde padişah ile birlikte sefere katılan (vezirler, paşalar, defterdarlar, Alimler, filozoflar, çeşniğirler, Mirler, füdâlâlar vb.) kimseler bir bir sıralanmıştır.⁴ Ordunun **Bağlar** denilen mevki’de ilk molasını verdiğini⁵ yine bu bölümde görmekteyiz.

Üçüncü Meclis: Padişahın geçtiği yerlerdeki haşmet ve ihtişamı vezirlerin alayları ve savaşın başındaki görüşleri hakkındadır.

Birinci menzilden ayrıldıktan sonra üç gün yola devam edip Edirnedden geçerek Sofyada bir gün, daha sonrada Belgrat’da iki gün mola verilmiştir. Belgratta mola verildiği esnada Âlî padişahın ordusunun büyüklüğünden bahsetmekte ve ordunun mensuplarını, bölüklerini birer bire aktarmaktadır. Örneğin Rumeli ordusunu (Rumili Beylerbeyisi Ahmet Paşa gürûh-i nusret-şükûhla hüveydâ ve şükûh-ı meşkûr-ı şevket-gürûhla aşikâr⁶ olub ber vechile alâyı gösterdi ki çeşm-i ahvâl nazirini görmüş

¹ 2a

² Sûre-i Fecr: 12

³ Tarih hususunda ihtilaf vardır, bkz, c) Eserin Muhtevası bölümü

⁴ 3b

⁵ 2b

⁶ Aşkâr: MB; râ-nümâ

değil)¹ diye tarif eder. Aynı şekilde Karamânî Süleyman Paşanın ordusu da benzer bir üslub ile aktarılmaktadır. Beylerbeylerinin orduları hakkında bilgi verilirken asker bölükleri birer birer sayılmaktadır.(ve asâkir-i bî-had gürûh-mür aded ya‘ni² sehm-gînler sahranişîn ler kuteh-rîşler dırâz-sebletler adüv-küşler dürüş hılkatler zend tenler çevşen-bedenler...)³ Kanunnin emrinde bulunan ve orduya dahil olan, Erdel Kralı İstefan’a (Allah ona iman nasip etsin) dua edilerek onun sadakatinden bahsedilmektedir.

Padişahın sayısız ve sınırsız ordusu Drava ırmağına geldiğinde ırmak üzerine Padişahın emriyle yeniçeri ağası Ali ağa tarafınd bir köprü (Ösk) inşa edilmektedir.⁴ Âlî bu köprünün inşasını Sırat-ı Müstakime benzeterek ve önemini nazm olarak şöyle dile getirmekte.

Kavs-i kuzahla anı bir yirden itseler arz
Her kim görürse dirdi beyne’s-semâ’ ve’l-arz

Bilcümle dünya sıratı denilse câiz, fatihasından hatimesine azm olanların dillerinde (İhdine’s-sırâta’l-müstekîm)⁵

Ordunun Sigetvar şehrine yaklaşmasından sonra muhasara hazırlıkları yapmaya başlaması ve Beylerbeylerinin askerleri ile birlikte hangi durumda olmaları gerektiği hakkında geniş malumat aktarılmaktadır.⁶

Dördüncü Meclis: Savaşın başlaması ve kızışması, parukanın (dış kale) fethedilmesi, düşmanların mağlup edilmesi ve aynı zamanda Pertev Paşa’nın Göle kalesine hücum etmesi hakkındadır.

Âlî burada Sigetvar kalesinin duvarlarının sağlamlığından ve iklim şartlarının her zaman saldırı için müsait olmadığından bahsetmektedir. Kale duvarları hakkında rakamsal bilgiler vermektedir (uzunluğu 12 zira‘ genişliği ise 5 zira‘’dan fazla olub)⁷ Surların bu denli kuvvetli olmasının yanında kafirlerin (Her nerede olursanız

¹ 7a

² ya‘ni: MB; a‘nî

³ 7b

⁴ 8a

⁵ 8a

⁶ 8a

⁷ 8a

olun, ölüm size yetişir, göklere yükselmiş burçlarda da olsanız)¹ bu ayetten gafil olduklarını ve netice itibariyle 973 muharreminin 26. günü dış kalenin talan edildiğini edebi bir üslub ile askerleri överek beyan etmekte ve nazm ile bunu kısaca şu şekilde ifade etmektedir.

Âyet-i fethe ibtidâdur bu
Cenb-i Fettâhdan atâdur bu

Ağlasun kanlı yaş döküb a'dâ
Hayli nâdîde mâcerâdur bu²

Kanuni Sultan Süleyman İstanbuldan ayrılmadan iki gün evvel Pertev Paşayı 2000 askerle Göle kalesinin fethine göndermesi yine edebi bir dille anlatılmıştır. Bu 2000 askerin heybetinden uzunca bahsedilmekte olup yine tatar han tarafından gelen, Erdel Beyi İstefan ile Eflak ve Kara Boğdan taraflarından orduya katılan askerlerden ve Pertev Paşaya yardım edecek olan Temeşvar Beylerbeyi Mustafa Paşadan uzunca bahsedilmektedir. Göle kalesinin önceden kuşatılıp alınması tedbirini akıl ettiği için bu bölümde Sokollu Mehmet Paşadan övgülerle bahsedilmektedir.

سرى مرات ملكت روم

نقى ثقات شاه مخچوم

وزىر كبرى كشور ارا

سمى رسول حى و دانا³

Âli eserin bu bölümünde, 973 senesinin safer ayının 4. Gününü, Göle kalesinin fethini tarih olarak düşmüştür.

¹ Sure-i Nisa:78

² 12a

³ 12b

Beşinci Meclis: Padişahın vefat etmesi ve Sigetvar'ın fethi vezir-i 'âzâmın padişahın vefatını saklamsı hakkındadır.

Safer ayının 22. Perşembe gününün gecesi saat dokuz, Kanuni Sultan Süleymanın vefat tarihi olarak düşülmüştür. Kanuni Sultan Süleyman'dan (*Rabbim, gireceğim yere doğrulukla girmemi sağla, çıkacağım yerden de doğrulukla çıkmamı nasip et ve benim için kendi katından yardım edici bir kuvvet ver*) fehvasının icap ettirdiği üzere fetettiği her memlekete huzur ve saadet götürdüğünü yine seferleri durmaları geçen, gitmeleri ikametlerini örten, düşmanların halası içi askerleri ile değişik memleketlerde garip kalan diye bahsedilmektedir. Bu bölümde Sokollu Mehmet Paşa'nın maharetinden uzun uzun bahsedilmemektedir. Mehmet Paşanın Padişahın ölümünü askerinin öğrenmemesi için büyük gayret sarfettiği ve mühim önlemler aldığı anlatılmaktadır. Padişahın ölümüne vakıf olan İçoğlanları tenbih ederek sırrı ifşa etmeyi yasaklamıştır. Askerinin moralinin bozulmasını önlemek için adeta üzülmeyi yasaklamıştır.(bir ferdin dîde-i tevehhümü tasavvur vâdilerinde yaş dökmek müyesser olmadı ve ber kimsenin zebân tekellümü-i bu hikâyeden haberdâr olmağa mecâl fırsat bulmadı)¹ Padişahın cesedi misk kokuları sürülerek geçici olarak otağı hümayuna defnedildi. Sokollu Mehmet Paşa, Padişah vefat ettiği halde hala hayattaymış gibi davranılmasını istedi, özellikle Sigetvar kalesinin fethi bu safhaya geldiği halde bunun gizli tutulmasının zaruri olduğunu olaya vakıf olanlara tekrar hatırlattı.

Padişahın ölümünün sabahı olan 974 senesinin Safer ayının 22 günü (Miladi 7 Eylül 1566) iç kale fethedildi² ve aynı ayın 29. gününde Sigetvar kalesi de kolaylıkla teslim alındı. Kalenin fehindin hemen sonra Sokollu Mehmet Paşa kalenin imar edilmesine dair emir verildi. Bu bölümde bir hikaye rivayet edilmektedir. Kalenin fethi gecikince, Kanuni Sultan Süleymanın Sokollu Mehmet Paşaya “Şu ocağı yanacak dahi alınmazmı ve memâlîk-i gazâ ve heycâda feth ve zafer kôsleri çalınmazmı”³ diye fethin ne zaman müyesser olacağını sormuştur. Sigetvarın fethinin hemen akabinde beşinci vezir Mustafa Paşa ve Rumeli Beylerbeyi Ahmet Paşa Sigetvar'a bir buçuk günlük mesafedeki Bobofça kalesini fethine gönderilerek 8 günde

¹ 15b

² 16a

³ 17a

alırlar (sekizinci gün diyince meserret ve beşâsetle beru cânibe ‘azm ettiler)¹. Âli yine bu bölümde kalenin fethinden sonra tamiri hakkında bilgiler vermektedir.

Kânûni Sultan Süleymanın ilk seferi olan Belgrad ile son seferi Sigetvar arasında rakamsal ve de alfabetik yönden bağlantı kurarak onun hilafetine ve seferlerine dair bilgi vermekte ve bunda daha nice nükteler olduğundan bahsetmektedir.(her biri ki altışar harfle mektûb ve cümlesi on iki burc hesâbı üzere mahsûbdur yılın on iki ayı gazâlarına delîl-i mergûbdur bunda çok nükte vardır)²

Altıncı Meclis: II. Selim’in saltanata geçmesi hilafete yükselmesi, hususiyile askerinin Sigetvardan geri dönüşte padişahla buluşması hakkındadır.

Bölümün başında II. Selime atfen övgüler yer almaktadır (cihanın gölgesi, zeki savaşı, pahalı taç sahibi, yüksek mevkide blunan Selim iştihar), (Hem nâm cedî hazreti Sultan Selim Han)³. Devletin bekası için dua edip (Allahümme ebbid devletehû bi’l-kuvveti’l-kahireti ve eyyid rif’atehû bi’s-saltanati’z-zâhire)⁴ Vezirlerin en parlak yıldızı diye övgülerle bahsedilen Sokollu Mehmet Paşanın, yine kendisinden övgülerle (münşiyân-ı belâgat şânı)⁵ bahsedilen Kâtibi Feridun Beye II. Selime göndermek için yazdığı mektuptan bahsetmektedir. Bu mektubun öyle bir imla ve inşa ile yazıldığını ve kalem dilinden başka dillere naklolunmadığını yine bu bölümde görmekteyiz. Sigetvardan gönderilen bu mektup, adeta hüdhüd’e benzetilen, hızlı ulaklarla 8 günde Kütahyaya II. Selime ulaşmıştır. Bunun üzerine II.Selim 974 senesinin Rebûlevvel ayının dokuzuncu perşembe günü İstanbula gelerek tahta oturmuştur. II. Selimin tahta geçip biat alması hoşnut bir hava meydana getirmiştir. Bu durum eserde şu nazm ile dile getirilmektedir:

Bir dürri deryâdan alub derkenar etti hemân

Kalmadı tûfan-ı gâm-hîz-âb-ı mâtemden nişân⁶

¹ 18a

² 18b

³ 19b

⁴ 19b

⁵ 19b

⁶ 20a

Bölümün devamında bu sevincin sebebinin; fitne ortaya çıkmadan II. Selimin tahta geçmesinden kaynaklandığını görmekteyiz. Ayrıca çıkabilecek fitnelere karşı o esnada Şamda bulunan Beylerbeyi Lala Mustafa Paşa'nın tedbirlerinden de bahsetmektedir. Bu durum Lala Mustafa Paşa'nın Sigetvar seferine katılmadığının bir göstergesidir.

II.Selim Zaman sonra istanbuldan ayrılarak yanında,Şeyhü'l-islam Ebu's-suûd Efendi, Atâullah Efendi,Celal Bey olduğu halde Belgrad'a gelmiştir.

Osmanlı Ordusu'da sigetvardan yola çıkıp Belgrad'a gelmiştir. II. Selim otağı hümâyuna girmiş ve Kanunin ölümü zahir olmuştur (sultan-ı cihân otağına girmiş ve esbâb-ı saltanat u hilafet sahibine vâsıl olmuş bulunub bî şüphe cân-ı âlem ma'lûm ve meyyit-i mübhem zâhir ü mefhûm olduğu gibi)¹. Bunun üzerine Sokollu Mehmet Paşa askere burada konuşma yaparak Kanuni Sultan Süleymanın vefatını ve tedbirleri açıklamıştır. Askerin üzüntüsü şu nazmla anlatılmaktadır:

Asker-i girye akın saldı hemân
Askerün oldı gözi yaşı revân²

Yine II. Selim'in üzüntüsü şöyle aktarılmıştır:

Husûsan şâh-ı âlem tutdı mâtem
Cihân sultânına hüzn oldı mahrem³

Yedinci Meclis: Eserin yazılma sebebi eserin bitişi, Âlî'nin arzulahi onun mutsuz bahtından şikâyet etmesi hakkındadır.

Âlî bölümün başında bir nazm ile Glibolulu bir hakir iken İstanbul civarlarına geldiğini söyleyip acizlik içerisinde olduğunu anlatmıştır. Eserin yazılış sebebi, Sigetvarın fethin türlü olayların yaşanması ve bu seferde yaşananların ileride yapılacak seferler için örnek teşkil etmesi ve nasihat olması için az ve öz bir şekilde yazdığını ifade etmektedir.

¹ 22a

² 22a

³ 22a

Heft-Meclis hüner felekleridür
Hattı şebdür beyâzı gündüzdür

Bu yedi meclisün nefâseti hod
Sükkerî olmağile az özdür¹

Âlî bu bölümde eserinden zaman zaman övgü ile de bahsetmiştir.

Umarum yirden göğe hazzide ol âlî-cenâb
Çekdüm ana “Heft-Meclis” nâm bir a’lâ kitâb

Heft-Meclis’dür velîkin heşt cennetden nişân
Heft yemdür sanasın her bir sözi dürr-i hôş-âb²

Âlî, yine bu bölümde kendi acizliğinden bahsederek birçok görevde bulunduğunu fakat karşılığını alamadığını ve Sokolluyu överek ondan umduğunu almak istediğini beyan etmektedir.

Gerek ağlat gerekse şâd eyle
Âsitânun türâbıdur ‘âlî

Nazar eylersen ana sulânım
Zâtı nâmı gibi olur ‘âlî³

Eseri sokollu Mehmet Paşaya sunan Âlî, ondan dirliğine 30-40 bin zeâmet kadar zam istemiştir.

Çok mıdur himmet itse dirliğüme
Tâ otuz kırk bin zeâmete dek⁴

¹ 24b

² 25a

³ 25a

⁴ 24b

1.4. DİL VE ÜSLUP

Âlî bu eserinde diğer eserlerine nazaran daha ağır bir dil ve üslup kullanmıştır. Metin içerisinde geçen nazmlar çoğunlukla Farsça'dır.

دلیران رستم کمانان جنک

فشاتتده کان جنک خدنک 1

İnşadaki teknik ve hüneri ispat için hususi olarak ağır bir üslub kullanılan bu eser edebi alanda büyük bir önem arz etmektedir. Âlî bu eserinde gerek Osmanlı Türkçesi gerekse Farsça ve Arapça olarak tüm hünerini ortaya koymuştur.

Eser içerisinde anlaşılması güç bölümler olduğu gibi günümüz Türkçesine çok yakın anlaşılması kolay bölümlerde mevcuttur. Bu durum özellikle nazmlarda göze çarpar.

Düşdi âfâka ceng zelzelesi

Çarha irdi tûfeng velvelesi²

Ayrıca eserde sık sık ayetlerden faydalanılması esere dini bir üslubta katmaktadır.

1.5. NÜSHALAR

Heft Meclis adlı eserin kaynaklarda yaptığımız incelemesine göre iki nüshasından bahsedilmektedir. Bu nüshalardan ilki Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi [2086 (1a-24a)] nüshası, ikinci olarak ise Topkapı Revan [1296 (26b-40a)] nüshasıdır. Yine aynı eserin 1316 (1900) tarihinde İkdâm Gazetesi imtiyaz sahibi Ahmet Cevdet Bey tarafından basımı yapılmıştır. Esad Efendi nüshası bizim üzerinde çalışma yaptığımız eserdir. İkinci olarak ismini zikrettiğimiz ve Atsız'ın Âlî bibliyografyasında yazmalar arasında göstermiş olduğu ve Topkapı Sarayı Revan bölmesi 1296 numara olarak kaydettiği bu eser bugün burada bulunmamaktadır.

¹ 2a

² 5a

1- Esad Efendi Nüshası:

Eser Adı	: Heft Meclis Nâme
Konusu	: Kânûnî Sultan Süleyman'ın Sigetvar Seferi, Ölümü ve II. Selim'in Cülusu
Bulunduğu Yer	: Süleymaniye Kütüphanesi
Koleksiyon	: Esad Efendi Koleksiyonu (2086)
Yazı Türü	: Nesih
Satır Adedi	: 19
Varak Adedi	: 24
Ebat	: 1536 x 1024
İstinsah Tarihi	: 17/05 1703

1703 istinsah tarihli bu nüshanın müstensihi belli değildir. Yazı sitili bakımından göze hitabeden karmaşık olmayan bir tarzı var gibi gözükse de bazı harflerin kullanımında kendine has farklılıklar vardır. Örneğin (r) harfi ile (l) harflerinin yazılışları yazma nüshada birbirine çok benzemektedir. (نسير), (نسيل) Nesir olan bölümler. Her iki eserde de bazı ayetlerinin yazımında hatalar mevcuttur. Örnek olarak (واكثر فيها الفساد) (Fe ekserû fihe'l-fesâd)¹ ayetini göstermek mümkündür.

2- Matbu Basım:

İkdam Gazetesi imtiyaz sahibi ve başmuharriri Ahmed Cevdet Bey tarafından H.1316 (1900) basımı yapılmıştır. Sayfa adedi 55 olup 17 adet basılmıştır. Bugün bazı büyük kütüphaneler ile birlikte TBMM Kütüphanesi ve Anıtkabir Özel Kütüphanesinde Atatürk'ün okuduğu kitaplar arasında yer almaktadır. Matbu basımın nerden örnek alınarak basıldığı hususunda herhangi bir bilgi mevcut değildir. Yazma nüshada olduğu gibi Matbu basımda da bazı farklılıklar (Hanâzîr ve kilâb: MB evbâş-ı bî-tâb)² bulunmasının yanında, miktarı fazlaca sayılabilecek derecede eksiklikler mevcuttur.³

¹ Sûre-i Fecr: 12

² 2a

³ 19b deki nazm

2. ÂLÎ'NİN HEFT MECLİS'TE KULLANDIĞI KAYNAKLAR

Âlî eserinde olayları anlatırken herhangi bir kaynak göstermemiştir. Künhü'l-Ahbar kitabında dahi bu olayı anlatırken alıntıları bu kitaptan yapması ve kaynak olarak Heft Meclisini göstermesi onun savaşı bizzat yaşayıp yaşamadığına dair soru işaretleri oluşturmaktadır.

Son dönemlerde Âlî hakkında en kapsamlı çalışmayı yapan Cornell H. Fleischer Kanuni Sultan Süleyman'ın son seferi olan Sigetvar savaşı yıllarında, Âlî'nin Kütahyadan ayrılarak Şam'a gittiğini ve Âlî'nin Nushat isimli eserini kaynak göstererek yaklaşık 5 yıl orada Lala Mustafa Paşayla beraber kaldığını yazmaktadır.¹ Ayrıca Heft Meclisinde Âlî'nin savaşa bizzat katıldığına dair hiçbir işaret yoktur. Âlî yine eser içerisinde bazı olaylara “hikayet olunurki”² diye başlangıç yapıp rivayetli açıklamalarda bulunmaktadır.³

Dolayısıyla bu durum Âlî'nin bu sefere bizzat katılmadığının bir göstergesidir. Âlî'nin olayları birinci ağızdan yaşıyor gibi anlatmasının sebebi ise yine inşadaki maharetinin bir eseridir fikrini hasıl etmektedir.

3. HEFT MECLİS'İN TESİRLERİ

Âlî'nin bu eseri tarih açısından Künhü'l-Ahbar'ın gölgesinde kalmış bir eserdir. Heft Meclisinden tarih olarak daha sonra yazılan kroniklerde bu eserden hiç bahsedilmemiştir. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Büyük Osmanlı Tarihi adlı eseri ve Joseph V. Hammer'in Büyük Osmanlı Tarihi adlı eserlerinde Kanuni Sultan dönemi ve Sigetvar savaşı anlatılırken Künhü'l-Ahbar'dan yararlanılmıştır.⁴ Son dönemlerde yapılan çalışmalara kadar Âlî'nin Heft Meclis adlı eseri pek kullanılmamıştır. Âlî'nin eserinin kullanılmamasının en temel sebebi eserin edebi yönüyle tanıtılmasıdır.

İbnü'l-Emin Mahmut Kemal Beyin, Menâkıb-ı Hünerverân'ın mukaddimesinde verdiği bilgilerde Heft Meclisi tanıtılırken, “Âlî'nin inşadaki tekniğini göstermek için yazdığı bir eserdir, Edebiyatı kadimece kıymetli bir eser olup tarih nokta-i nazarında mühim değildir” diye bahsetmiştir. Atsız'ın hazırlamış olduğu Âlî Bibliyografyası adlı eserde de buna benzer ifadeler kullanılmıştır. Âlî hakkında yapılan ilk

¹ Fleischer, *a.g.e.*, s. 41

² 13b, 17a

³ 3b

⁴ Bkz, J.V.Hammer, *Osmanlı Devleti Tarihi* ve İ. H.Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Sigetvar Seferi ve Kânûni'nin vefatı.

çalıřmalardan biri sayılan İbnü'l-Emin Mahmut Kemal Bey'in söylemleri her ne kadar doğru olsa da, kendisinden sonra bu hususta arařtırmacıları yönlendirmiřtir diyebiliriz. Böylelikle bu eserin sadece isminin kullanılıp içeriğine bakılmamasına sebep olmuřtur.

Belirli bir müddet sadece isminden bahsedilse de eserden faydalanan ve kaynak gösterenlerde olmuřtur. Özellikle 2006 yılında Ahmet Kerim Demireğen tarafından hazırlanan Sigetvar adlı çalıřmada Âlî'nin Heft Meclisinden fazlaca bahsedilmiřtir. Çalıřmada savařın sebeplerinden bahsederken Âlî, Peçevi, Feridun Bey, Ramazanzade Agehi Mansur Çelebi gibi müverrihlerin beyanatları arasında farklılıklar ve benzerliklerden alıntılar yapmaktadır.¹ Kanuni Sultan Süleyman sefere hareket etmeden evvel ikinci Vezir Pertev Pařayı Göle kalesine gönderdiğinde maiyetindeki askerlerin sayısı ve yine Kanununin İstanbuldan hareketi, Sigetvarın fethi ve Kanununin ölümü gibi meselelerde bu hususta yazılan kaynaklarla birlikte Heft Meclisi de karşılařtırılmıřtır.

Heft Meclis adlı eseri bu hususta iřaret edenlerden birisi de, M.Tayyip Gökbilgin'in Kanuni Sultan Süleyman isimli biyografi çalıřmasıdır. Bu eserde Kanuni Sultan Süleymanın ölümü ve ve Sigetvar seferi anlatılırken, tafsilat için Seleniki ve Feridun Bey tarihleriyle birlikte Âlî'nin Künhü'l-Ahbar ve Heft Meclis adlı eserleri iřaret edilmiřtir.²

4. KÜNHÜ'L-AHBÂR İLE HEFT MECLİS'İN KARŐILAŐTIRILMASI

Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Osmanlı tarih yazımına mükemmellik kazandırmak amacıyla kaleme aldığını ifade ettiğii³ ve dört bölümden oluřan Künhü'l Ahabâr adlı eserinde dünya tarihini hilkatten yařadığı döneme kadar anlatmıřtır. Eserin son bölümü yani dördüncü rüknü Osmanlı devleti hakkındadır. Süleymâniye Kütüphanesi Nuruosmaniye bölümünde yazma nüshası bulunan Künhü'l-Ahbar'ın son bölümü olan dördüncü rükün de Kanuni Sultan Süleyman devrinin sonunda Hef Meclis adlı kitabından bahsetmiřdir. Son havadis olarak Sigetvar savařından bahsettiğii bölümde, daha önce bu mesele üzerine tafsilatlı bir eser olan Heft Meclis'ini yazdığını, burada da o tafsilatdan bir özet yapacağını anlatmıřtır.

¹ <http://www.os.ar.com/tezler/Sigetvar.pdf>, s. 38.

² Tayyip Gökbilgin, *Kanuni Sultan Süleyman*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992, s. 71.

³ DİA, c.26, S.555

Heft Meclis’inde kişiler anlatılırken onlar hakkında detaylı bilgiler verilmiş anlatılan kişi devlet ricalinden ise övgüler halinde bahsedilmiş,(kabza-yı cihândârı ve hurgam kulle-i fermân güzârı meşâta-i arâis-i heft iklim ve ziynet-arâ-yı mecâlîs-i ‘adâlet-na‘îm mahrem-i serâ-perde-i hâs celâl ve i‘lâm serâir-i sūrâdikât-i‘zzet ü ikbâl sezâvâr-ı mazmûn (**Fettahizhü vekilâ**) vezir-i kebîr Asaf-ı safa Hazreti Mehmed Paşa)¹ Künhü’l-Ahbar’da ise kısa ve öz haliyle bahsedilmiştir (Vezîr-i ‘azâm dâna davîl-i celîlü’l-kad Mehmed Paşa)² Olayların anlatımında genelde aynı üslub kullanılmıştır. Heft meclis’inde olayların anlatımında kullanılan ayetler Künhü’l-Ahbar’da da aynen kullanılmıştır (**Ellezîne yücâdilûne fî âyâtillâhi bi ğayri sultân**)³.

Heft Meclis’te olaylar üzerine kaleme alınan bazı nazm’lar Künhü’l-Ahbar’da da aynen verilmiştir örnek olarak:

Husûsan şâh-ı âlem tutdı mâtem
Cihân sultânına hüzn oldu mahrem

Anub eyyâmını merhûm şâhun
Şeb-i târında kaldı dûd-ı âhun⁴

beytlerini göstermek mümkündür. Âlî Heft Meclis’te Künhü’l-Ahbar’a oranla çok daha ağır bir üslup kullanmıştır.

Künhü’l-Ahbar’ın hilkat itibariyle bir başlangıcı olduğu için burada birinci meclise hiç yer verilmemiştir. Diğer meclislerde geçen hadiseler hakkında kısa ve öz malumatlar verilmiştir.

5. ESERİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN USUL

Eserin transkripsiyon’unda basit transkribe usulü esas alınmıştır.⁵ Transkripsiyon yaparken EE nüshasında eksik olanlar MB’den tamamlanmış, MB’da eksik olanlar da EE nüshasından tamamlanarak yeni bir metin oluşturulmaya

¹ EE, Meclis-i sâni, 3a

² Künhü’l-Ahbar, Nuruosmaniye 3409, vrk 112a.

³ EE, Meclis-i Hâmis, 16a- Nuruosmaniye 3409, vrk 115b.

⁴ EE, Meclis-i Sâdis, 22a- Nuruosmaniye 3409, vrk 118a

⁵ Örnek olarak “Zorbâzu-yı: EE; زورس” gösterebiliriz.

çalışılmıştır. Küçük çaptaki farklılıklar dipnotlarda belirtilmiş, büyük çaptaki eksiklik ve farklılıklar yine dipnotta belirtmek suretiyle parça içerisinde italik yazı stiliyle belirtilmiştir. Yine parça içerisinde geçen ayet-i kerimeler koyu yazı stiliyle belirtilerek ayet isimleri ve numaraları dipnotlarda verilmiştir. Parça içerisinde farklılıkların olduğu bölümlerde cümlenin sıbak ve siyakı dikkate alınarak en uygun kelimeler tercih edilmiştir. Parça içerisinde geçen nazm'lardan farsça olanlar aslına uygun şekilde fârisi alfabe ile yazılmış, sözlük yardımıyla olsa hakkında malumat bulunamayan kelimeler aslına uygun şekilde dipnotlarda vermeye çalışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HEFT MECLİS TRANSKRİPSİYON

[1b]

Bismillâhirrahmanirrahim

Allâhu latifün bi-‘ibâdihi tecellet zatühü ve cellet kelimâtühü ol dem ki (ve **câhidû fî sebilillâhi hakka cihâdih**)¹ âyetini inzâl ve ifhâm ve cihâd ve gazâ fermân-ı zü’l-celâl idüğün i‘lân ve i‘lâm ve ifhâm² buyurdu. Tacdâran-ı gazâ-pîşe ve hidvân-ı hidâyet endişe esbab-ı imtisâli âmâde ve sahife-i i‘tikâdı sehife-i şükûk ve zünûndan sâde kılub küffâr-ı bed-girdar hazelehumullâhu te‘âlâ ilâ-yevmi’l-karâr her bâr ki haraç³güzâr ve evâmir-i ulü’l-emre fermândâr⁴ olmayalar ol tâ‘ife-i fecere (**Ülâike hümü’l-keferah**)⁵ zor-bâzûy⁶ cihâdla pâmâl ve nîrû-yı⁷ guzât-ı haydar-nijâdla müşevveşü’l-ahvâl kılınub, asker-i cerrâr ke bahri⁸,z-zehhâr basît-i arza revân ve hazîz-i feth ü zaferde nümâyân olmasına rây-ı kişver-arâ-yı metin ve efkar-ı nusret-nümâ-yı râsinleri ta‘alluk idüb merâyâ-yı (**İnnallâhe ‘azîzün zü’n-tikâm**)⁹ mezâyâ-yı çehre-küşâ-yı sûr-i iğtinâm olunca, tîg-i şecâ‘ati dermiyân u tîr-i tîz-i şehâmeti kemân-ı bî-gümân-ı himmetlerinde beste-dehân idüb şîrân-ı kârzâr ve hizebrân-ı düşmen-şikârla kal‘alarını kal‘a ve hil‘at-i rahtlarını hal‘a husûsan ta‘mîr-i gâmir¹⁰ ve tahrib-i ‘âmir semtlerine gûşîş ve mümkün oldukça gayret-i İslâm ve ‘âdât-ı evliyâ-i kirâma rûşen¹¹ kılınub nişîmen-i huzûr ve pîrâmen-i hubûrlarında şehâme-yi¹² tayyâr suyûfu-yı Tatar¹³ rimâhı hattâr top ve tûfengi ateş-bâr ittüklerinden mâ‘adâ şîrân-ı merdüm-ser ve hizebrân-ı beşer-peyker resm-i asâyîşlerini hâkister ve esbâb-ı revâyîşlerini zîr ü zeber kılub kılâ‘-ı ma‘muretü’l-

¹ Sûre-i Hac:78

² İfhâm: MB (-)

³ Haraç: EE(-)

⁴ Fermândâr: MB: fermân-berdâr

⁵ Sûre-i Abese:42

⁶ Zorbâzu-yı: EE; زورس

⁷ Nîrû-yı: EE; نيدوى

⁸ Bahr: EE (-)

⁹ Sûre-i İbrahim: 47

¹⁰ Gâmir: EE; ‘âmir

¹¹ Rûşen: MB; ورزش

¹² Şehâme-yi: MB; سهامى

¹³ Tatar: MB; tebâr

etrâf ve ziyâ‘-ı mahfûzetü’l-eknâf harâb u yebâb[2a] ve kelle-i pür-küle-i hanâzîr u kilâb¹ zahm-hurde-i suyûf-ı âteş-tâb olub cünûd-ı nebbâle hıtta-i şâhıtarını² ve hışm-ı haşem-i remmâle³ emâkin-i sâkıtarını bünyâd⁴ eylemekten hâlî olmayalar.⁵

Nazm

جدایى كه یاور بفرمان او

غذای شهانی محض احصان او

دلیران رستم کمانان جنک

فشانتده کان جنک خدنک

هزیران سرپنچه کران دین

قضاپیروان پن دشت کین

معمه زور نازو نیروس تن

ستانندو خوانند ازان ذو ممتن

Nesir

Hakkâ sümme hakkâ bir kâdir-i tüvâna ve kaviyy-i kebîrû⁶l-atâyâdır ki Süleyman-ı mesned-nişîn taht-ı bâd-âverd üzere⁷ mekîn ve gürûh-ı bî-şükûh dalâlet-

¹ Hanâzîr ve kilâb: MB evbâş-ı bî-tâb

² Virân, MB (-)

³ Remmâle: MB; rihâle

⁴ Bünyâd: MB; bî-bünyân

⁵ Olmayalar: MB; olmaya

⁶ Kebîrû’l: MB; kesîrû’l

⁷ Üzre: MB; dâverîde

karin musehharan hatem-i nusret-nekîn olması irâdet-i kadime ve meşiyet-i kavimesine dâirdir. Lâsiyemmâ Heft Meclis semâ ve heşt-i behişt me'vâ-yı senâ-yı şebâhenk ve heft renkle pür-nûr ve ziyâ-yı cibâh gılmân-ı¹ hûrile bî-kusâr olduğu kemâl-i kudretinden peydâ ve nevâl-i ma'rifetinden hüveydâ idüğinde reyb ü mirâ²yoktur.

Nazm

Kudreti haste cismine cân virdi
Kuvveti sıhhat ü tüvân virdi

Rûy-ı zerdile sîm-i eşke göre
Her ne virdiyse râygân virdi

Kimini itdi şâh-ı fermân-râm
Hikmeti hükmine nişân virdi

Kimini kıldı şîr-i pîşe-i ceng
Eline tîğ-ı hûn-feşân virdi

Peyk-i zihn olsa yel gibi çâlâk
İdemez râh-ı kudretin idrâk

Hamd-i bî- tastîr ve sitâyîş-i hafî ve setîr her vecihle teksîr ve huzû' ve huşû'la tevkîr olunduktan sonra

Nazm

رسول قریشی ملیح الکلام

محمد علیه السلام التمام

¹ Ve:MB(-)

² Mirâ, MB (-)

له العز والمجد والاعتلا
هو الشمس والشمس بدر الدجي

كثير الكرامات والمعجزات
نزولا صعوداً عليه الصلات

Nesir¹

Bedr-i bûdur ve sedr-i sūdûr sūdûr evlâd-ı mevfur'ul-hubâr. Rıdvanullâhi
Tea'îlâ Aleyhim ilâ yevmin nüşûr. [2b] ve ezvâc-ı muhsenat ve ervâh-ı kânitât

Nazm

املج اللهجة لحسن المهجة
اجمل الجبته اكمل البهجة
رضي الله ربنا عنهن
برضاء بدالنا منهن

Nesir²

ve çaryâr-ı güzin ve ashâb u ahbâb-ı hemnişîn Rıdvanullâhi Aleyhim
Ecma'in

¹ Nesir: MB; Husûsan

² Nesir: MB(-)

Nazm

پس از ستایش و مک مجلس صلوات و سلام

بیار باده کوثر سرشت و کوهر جام

خوریم در که وصف حدیو بکشا بنم

دومؤ مجلس بزم غزابر ارانیم

Meclis-i Sâni Sâhib-i kırân-ı zaman Sultan Süleyman Han¹ Hazretlerinin satvet ve şevketi² ve asâkir-i bî nihayetle azîmeti³ ve havali-i şehirden bağlar kurbinde vaki‘ olan istirâhatı beyanındadır⁴ ve bir subh behrûz-ı-nûrânî ve rûz-ı firûz-encüm sitânı ki mehce-i livâne-i revâkı peyda-i minâ-nümâyı⁵ asumanide peyda ve tıraz ser-fîrâz seb‘a tabâka-yı feza-yı ser bülent ve vilâde-i ser-u bâlâ gibi engüşt-nümâ olub gımâm gûnâ-gûn şefk-i mesîr-i şirenek ve serhâb-ı hak-pâne nazir u kıstas eşâa-ı mehr-i münîr cilvegâh-ı hazrâda zâhir ve müstenir olmağla asâkir-i melâyik gürûh zeyb u zînetle alûde ve desâkir-i arayik-şükûh envâ‘-i kerr-u ferr ile⁶ şevket rubûde oldukta ol şehriyâr-ı kişversitân ve kâamkâr-ı gazânfer-tuvân mehr-i-sipihri-nusret ve saîd ü mâsadak-ı fehvâ-yı Süleyman Naimü’l-abd⁷ Sultan Süleyman Han Gâzi ki sâhe-i bî mesâhe-i himmeti enzâr haşîmân⁸ tevehhümden devr u bâha-i âbâha-i şeri‘atı ekdâr-ı taharrüm ve tahakkümden mehcûr husûsan nâvek-i kemân-ı tedbiri her bâr arsağâh-ı nusret u gazâyâ peyveste ve kemend-i salâbetmed-i ejdehatesiri hizebrân-ı me‘areke vü mühârebe meyân beste kılmağla zaman şeyhühatında şîrâne verzişler ve pırlık âleminde civanâne cümbüşler idüb kral didükleri rûy-ı siyah

¹ Sultan Süleyman Han: MB(-)

² Satvet ve şevketi: MB; envâ‘-i zeyb ve ziyet ve esnâf-ı şevketi

³ Azîmeti: MB; azîmeleri

⁴ ve havali-i şehirden bağlar kurbinde vaki‘ olan istirâhatı beyanındadır: MB; ve menzil-i evvelde istirâhatleri beyanındadır.

⁵ Nümâ: MB(-)

⁶ Feriyle: MB; ferle

⁷ a‘nî bih selâtin-i guzâtın ser-efrâzı hazret: MB(-)

⁸ Haşîmân: MB; çeşmân

ve düşmen-i dîn¹ dalâlet güvâh serhadd-i Beç'de hareket u mâr-ı pîçâpîç gibi kast-ı gezend ü mazarrat kılub küffâr-ı bed-kirdâr [3a] ve füccar-ı nâ-sütûde-i gâr gürûhunu kelle-i hanâzır² gibi irhâ ve ol havâlîde nev'an fesâd ve şanâ'at tarikine ilkâ idüb seylâb-ı bî-karâr var mecrâ-yı tuğyân ve fitnede hâksâr olduklarında gazâtü'l-eknâf ü aktar ve kuzetü'l-etrâf ve diyâr çâr u naçâr câr-ı Macar diyü Pâdişah heft iklimi arz ve i'lan (Fe ekserû fihe'l-fesâd)³ fehvâyı şerifini telhis ve tefsir ve beyân eyledüklerinde

Nazm

بفرمود شاه سليمان سرير

کند مشکباري بنان دبیر

جيوش هنزبران رومي گروه

ايد بسحتي چوالبزر کوه

دلبران درنده بار اورند

چو شی‌ران غرنده کار اورند

Nesir

Bu minval üzere mirân-ı namdâr ve mir-i mirânânı zevil-iştihâr taraflarına menâşir-i zafer nişân ve tavâmîr-i şehâmet-resân inha olunub tenbih ve⁴ muhazara ve pây-best-i muhasara itmâmından sonra serdârân-ı fermân-berân ve serdârân-ı atebe-i

¹ rûy-ı siyah ve düşmen deyn: MB baht-ı siyâh a'nî Maksimyanos

² Hanâzır: MB; killâb

³ Sûre-i Fecr: 12

⁴ Ve: MB(-)

şîti sitân olanlar¹ feradâ feradâ (if‘al mâ tu‘mer)² sadâlarını esgâ sadedinde iken ol bâdiyâr diyâr-ı şikâr-u şehsuvar-ı memâlik-güzâr sene-i sülüs ve seb‘în ve tis‘a mi‘e Şevvalinin dokuzuncu günü pençşenbe idi âfitâb-ı cihân gibi menzilini tebdil ve daru‘d-devleti’s-seniyye-i mahmiyye-i Kostantiniyye’den burc-i fetih ve nusrete tahvil-i murâd³ ittüklerinde⁴ kable tulû‘u’ş-şems ve destûrân-ı müdebbiran hams a‘nî şîr-i pîşe-i tebdîr⁵ ve dilîr-i pîşe-i zafer-müşîr⁶ hem sam kabza-yı cihândârı ve hurgam⁷ kulle-i fermân güzârı meşâta-i arâis-i heft iklim ve ziynet-arâ-yı mecâlîs-i ‘adâlet-na‘îm mahrem-i serâ-perde-i hâs⁸ celâl ve i‘lâm serâir-i⁹ sürâdikât-i i‘zzet ü¹⁰ ikbâl sezâvâr-ı mazmûn-ı (Fettahizhü vekilâ)¹¹ vezir-i kebîr Asaf-ı safa Hazreti Mehmed¹² Paşa

Nazm

Bâğ-ı adlinde [3b] pâdişahımızın

Toğrıdur serv gibi vallâhi

Görüb anun sadâkati subhın¹³

Arz-ı mühr eyledi cihân şâhı

Nesir

Destûr-ı mesrûr rûşen-rây-ı vezîr-i münevver derûn kişver-güşây-ı şem‘a-i bezm-gâh fikr-i saib ü lem‘a-i pür eşi‘a-i necm-i sâkıp tir burc-u zekâ Pertev Paşa ve âli makam şirin-i kelâm gûh-ı vakâr şükûh-ı i‘tibâr Ferhat Paşa-yı nâmdâr ve şems-i sipihr kerem vezir-i dilîr-i muhterem şîr-i pişe-i bend-u¹⁴ müşîr-i erdeşîr heycâ-i

¹ Olanlar: MB(-)

² Sûre-i Saffat:102

³ Murâd: MB; merâm

⁴ İttüklerinde: MB; idindiklerinde

⁵ Tebdîl: MB; tebdîr

⁶ Müşîr: MB; mesîr

⁷ Hurğâm: MB; ضرغام

⁸ Hâs: MB; câh

⁹ Serâir: EE(-)

¹⁰ i‘zzet u: MB(-)

¹¹ Sûre-i Müzemmil: 9

¹² Muhammed: MB(-)

¹³ Sahn: MB; subhun

¹⁴ Bend: MB; neberd

neverd Mahmud-fâl ve memdûhu'l-hal Ahmet Paşa-yı huçeste hisâl ve pîr-u¹ pîş kadem erkan-u çehre sây atebe-i hâssa-i osmâniyân hasîb-u düstûrân benâm-ı nesb² rûşenâsan-ı kirâm mesned-nişîn mecâlis-i istifâ vezir-i hâmis Mustafa Paşa ve feylesofân-ı zaman ve mavalı-i nâdiredân 'amâim-i bezrek ve âsitîn-i sütrek lâsiyemmâ nu'mâni libas ve celâdet ve mehâbet-i bî-kıyas ile bî-hasbî'l-münâsip karargâh rütbelereine rağıb ve bilcümle rûşenâsan u ekâbir kâbiren an kâbir³ ol rûz-ı pirûzda râkipler ve tulu'-ı mihr-i⁴ sipehr saltanata müterakkibler husûsan firâkdan sipehr fazilet mihr u mâh gerdun⁵ nebbâlet hâkimân mahkeme-i dîn muktedeyan-ı mâlik⁶ yakın a'nî bihimâ kadı-yı dü⁷ askerân-ı⁸ belâğât edâ ve sair ulemâ ve fûdalâ ve küberâ-i 'izâma lâsiyemmâ melâz-ı münşiyân avârif ve ser çeşme-i hüdâyegân me'ârif⁹ fesâhat-şinâs belâğât-libâs mevki'-i divân-ı sultânı a'nî-bih mîr-i nişânî ve nûkhedârân-ı hazîne-i şâhi¹⁰ ve muhassalan emvâl-i nâ-mütenâhi erkâm-ı işaret ve¹¹ aklâm-ı istikâmet serdârlar ve kâr-ı güzârlar a'nî ki¹² defterdârlar ve 'âlî pâyeler hümâyûn sâyeler rûşinaslar zerrin libâslar¹³ dergâh-ı siti penâhe mahremeler [4a] serbvâbân olan mefhumlar husûsan gerdûn-ü medârlar bülend iştiyhârlar mûkerremeler vakûrlar ya'ni¹⁴ mîr ahûrlar ve haşmet disârlar ve sahib-i vakâr-ı firkalar ya'ni¹⁵ imarete irişmiş müteferrikalar¹⁶ güzîdeler pesendîdeler kebîrler lazımu't-tevkîrler çaşngirler hizmet-güzârlar sayâr fitârlar seraserpuşlar zümre-i çavuşlar simden boz doğanlar ve otağa-i sergirânlar ile kenâr gîr taraf mesir olunub¹⁷ sar sar-vâr zerreleri târ u¹⁸ mâr manzar-ı âfitâbı bî-gubâr itmek üzere iken şîrler dilîrler düşmen-keşler

¹ Pîr-"u": MB; (-)

² Nesb: MB; nesîb

³ An kâbir: EE(-)

⁴ Mihre: MB; mihr

⁵ Deş: MB(-)

⁶ Mâlik: MB; mesâlik

⁷ Dû: EE(-)

⁸ askerân-ı: MB; asker-i

⁹ me'ârif: MB; avârif

¹⁰ hazîne-i şâhi: MB; hazâne-i pâdişâhi

¹¹ Ve: EE(-)

¹² a'nî ki: MB(-)

¹³ zerrin libâslar: EE(-)

¹⁴ ya'ni: MB; a'nî

¹⁵ ya'ni: MB; a'nî

¹⁶ Müteferrikalar: MB; müteferrikalar

¹⁷ Olunub: MB; olub

¹⁸ U: MB(-)

‘adüv-zişler berk cünbüşler ra‘d garîneşler bir bî-emânlar hizebr merdüm sitânlar
tüfenk endâz¹ bülent avâzlar zû peyndârlar sehmeğin sadâlar merdler çeriler ya‘ni²
yeniçeriler gürûhâ gürûh izhâr-ı şehâmet ü şükûh idüb saf saf hırâmân ve³ taraf taraf
güzârân⁴ olduklarında zaygam tuvân kerem âsitân-ı ‘âlî sîret veli hilkat kâr-güzâr
râst-güftâr şir-i pîşe-vağâ yeniçeri ağası Ali Ağa gürûh celâdet şükûh u sükûh celâlet
gürûh⁵ ile aşikâr oldukta cevânip ve havâşi-yi zîr pây mevâşi⁶ ve sufuf-ı kitâib-i
mevâşi-yi kitâb zîb ü zînete havâşi düşüb yerli yerinde ve karargah mukarrenlerinde

Nazm

Dizilüb evvelâ tüfeng-endâz.

Her biri ceng-sâz ü âteş-bâz.

Her tüfengün fetîlesi sûzân

Sanasın ejder-i şerâr-feşân.

Yuttu bir habbı her tüfeng evvel

İde germiyyetile tâ ki cedel

Altun üsküf başında elde fetîl.

Her biri oldı nûr u nâra delîl.

Olmağile fetîle âteş-bâr.

Gûyiyâ başdan aşdı şu’le-i nâr.

Harbeler ceng ü harbe hep hâzır.

Hidmet-i nîze de değil kâsır

Tûğlar başda muttasıl lerzân.

¹ Endâz: MB;endânlar

² ya‘ni: MB; a‘nî

³ Ve: EE(-)

⁴ Güzârân: EE; gürâzan

⁵ sükûh celâlet gürûh: MB(-)

⁶ zir pâyı mevâşi: EE(-)

Nûrdan sanasın serv-i revân.

Yirde yatur kamu yetürmeleri
Döndi tâvûs-ı bâğa cilveleri.

Çâr-tâkıyla kimi şöyle yürür.
Başı san çarh-ı çârümi götürür

Ol kayıştan [4b] kuşaklarında nacak¹
Halka-i mârı eylemiş iken şak²

Nesir

Bu üslûp üzere müstemir (**keennehüm cerâdun münteşirûn**)³ pûyân u düvân u güzürân cilve-günân olduklarından sonra kerem hiz zıygım sitiz burak gâm düldül-i hirâm zaman-ı sürat cihân zinet-i şark pahenk nühenk âhenk gü nümaye-i raht cihân-ı saye-i baht sipehr-intikâl menû na'âl gerân

Nazm

Yedekler ki gerd-i semendin havâ
Burâk-ı bihişte virür tûtyâ

Güzârende dünyâ gibi tünd ü tîz
Hırâmende her biri ömr-i azîz

Şitâ günlerinde alef kehrübâ
Bahâr oldığınca zümürüd gıdâ⁴

Nesir

¹ Nacak: MB; bıçak

² iken şak: MB; iki şak

³ Sûre-i Kamer: 7

⁴ اولديغنجه زمرد غدا: MB; اولدوغنده زقروغدا

Ğıbbe zâlîk tuğdâr-hümâ-yı şevkete hevâdâr olan solaklar mânend güneş âfitâba-keş güş peyklere¹ karîn nete ki kevâkib-i tevakib-i çarh-ı berîn safârâ ve âyet-i kerime-i **(Ve câerabbüke² ve'l-melekü saffen saffe)**³ fehvâyı şerifine mâ sadak bî hemtâ olub⁴ gümânları kabza-i gümândan ba'îd ü hadenk cân sitânları pûte-i tasavvur ve tahayyülde nâ-bedid bu hâlet üzere nâgâh afak saadetten ber mehr-i rahşân ve muttali'-i hidâyetten ber mâh-ı tâbân firâz⁵-ı şevketde peydâ ve esed bir cinsde⁶ gün gibi hüveydâ oldu ki zerâta zelzele ve âsumâne velvele düşürdü veyâhut bir şîr-i jiyân-bîşezâr-ı mehâbet içre nümâyân olub hâkipâne dehşet ve asâkir-i ve bî-kerâne haşyet ir gürdü veyâhut bir serv-i revân-ı şükûfezâr 'asâkirde gûzarân olub çûybâr-ı⁷ basîreti sergerdân ve şâhsâr-ı istidâatı sergirân eyledi. Kibâr ve siğâr ve ebrâr ve ahyâr ve sâf-ı cemâl-i şehriyâr ve meddah-ı didâr-ı pür-envâr olub **(Lâ tudrikhu'l-ebşâru ve hüve yudrikul ebsâr)**⁸ tilâvetini tekrar ve dehşet-i bî-gâyelerini pîş-mâr eylediklerinde

Nazm

Lutfile⁹ her birine virdi selâm.

Kıldı resm-i mürüvveti itmâm.

Nûr-ı destârile otağaları

Sûre-i nûr satrı olsa yeri **[5a]**

Cism-i pâkinde hil'at-i dîbâ

Sümmine saldı sanki mihr-i ziyâ

Zer kemer kudretin ayân etmiş.

¹ Peyklere: MB; peyklere

² "Ve câerabbüke": MB(-)

³ Sûre-i Fecr: 22

⁴ Olub: MB(-)

⁵ İr: MB(+)

⁶ Cinsde: MB; cinde

⁷ Yebâr-ı: EE; yebâ-yı

⁸ Sûre-i En'am: 103

⁹ Lütfuyla: MB; lütufla

Nûr bir tavkı der-meyân etmiş.

Sanma yâkûtlarla hançerdür.

Satr-ı yâkûta metn-i mıstardur.

La'ı ü yâkût içinde ol şemşîr.

Oldı nahl-i şükûfe-zâra nazîr.

Sanki bir cûybârdur meselâ.

Erguvân nahli sâye salmış ana

Nesir

Husûsan murassa'u'l-câm herâ-yı cevâhir-nizâm rahş-ı düldül hırâm u semend-i ve hizebr intikâmı bir vechile tezyîn ve nâzenîn ü sehmeğin eylemiş¹ ki güyâ nihenk-i bî-pervâ deryâ-yı cevâhirden hüveydâ olub le'al ve yakûta müstağrak ve elması şefkatleri² âyinedâr-ı nûr mutlak müşâhede olundu.

Nazm

قسطاس³ منور رسیده بجاك

كه بارد زافلاك پاك⁴

بقسطاس ابلق سمند كزين

چواري بھر شعاشع قرين

Nesir

¹ Eylemiş: MB; eylemişler

² Şefkatleri: MB; şakakları

³ قسطاس: MB; قسطاس

⁴ برقي: MB; برخي

Bu güne zîb ü ziverle âşikâr ve ol ceş-i tâm içinde mihr-i târam gibi tâbdâr oldukları hinde tüfenk endâzân hidâyet karîn (**Yevme te'ti's-semâu bi duhânin mübîn**)¹ sırrını âşikâr u 'ayân idüb bir anda savâik ve ra'd u berk 'ulüvvü perdâzına revâk² şark ve garb³ vâki olub rezmgâh⁴ ateşinin şerirleri a'nî on beş bin nefer yeniçeri şâd-ı günân ve tüfenk endâz olmağla

Nazm

Düşdi âfâka ceng zelzelesi
Çarha irdi tüfeng velvelesi

Nesir

Bu halette nâgehân-ı tûğhâ-yı hidâyet-resân mürşid-i sepîd⁵ rîş ve sâlık hayr endîş gibi nümâyân ve kâkül perişân olduklarından sonra râyât-ı zerrin-cihân-bânî ve i'lâm-ı sehmkîn kişver-sitâni mehçe-i tabendelerini izhâr ve her birini reşk-i mihr ü mâh tâbdâr eyleyüb ağâ-yı muhteşem râyet-ârâ-yı müfehham a'nî bih mîr-i alem ve küberâ-yı kirâm ve uzamâ-yı zevi'l ihtirâm mihr-i çârim-karîn şeş cihet beyn sahip ü kârlar **[5b]** bülend iktidarlar ağnümâ⁶ bölük ağaları alel-husus zümre-i mehterân u meşkrân⁷ hoşu'l-hânân sadâ-yı sür-i⁸ nefîr nevâ-yı surnâ-yı şevket-pezîr ile semekten semâke tahakküm ve zemînden zamâne izhâr üstülüm kıldıklarından sonra dilîrân-ı ablak-nişân vârid-i şîrân ablak süvârân ferden ferden mücella raht musaffâ-ı baht-kârdân heycâgiran âheste rû-kazâ pîr u tîr endâz tîr⁹-keş-sâz efnâ-yı kümân def-i nişân ya'nî¹⁰ zümre-i sipâhiyân merdler sahrâ-neverdler ferdler rüstem-neberdler cevşen-pûşlar zere berdûşlar mağfîrdârlar şâhinşikârlar şeşperzenler düşmen şikenler yararlar gürûh-ı silâhdârlar arslan cünbüş(ler)¹¹ kaplân garineş(ler)¹² cenk-efken

¹ Sûre-i Duhân: 10

² Revâk: EE(-)

³ Şark ve garb: MB; garb ve şark

⁴ Zermgâh: EE; Zersegâh

⁵ Sepîd: EE; Seyyid

⁶ ağnümâ: MB; a'nî

⁷ Meşkrân: MB; râ meşkrân

⁸ Sür: MB; şüpûr

⁹ Tîr: EE; beter

¹⁰ ya'nî: MB; a'nî

¹¹ Ler: EE(-)

¹² Ler: EE(-)

ten sipertir-sâm sûvâr ve tühm-ten nişîn ulufcîyân yesar u yemin gerib-i yeketler¹
mühîbler bî-nehîbler² bi emânlar cân sitanları nîk-hûlar cenk-cüler diliran-ı hizebr-
iştihâr gurebâ-i yemin ve yesar fevc fevc nümâyân bölük bölük hıramân saf saf
güzârân taraf taraf cilve günân³ olub bayraklar⁴ rengarenk libasları zerbeft-ü serenk
atları terk ü tâzda zerandûde rahatları söz ve gûdâzda olayları kâmil gerzdsîm
sementleri fark-ı firâkdâne vasıl lâsiyemmâ rûşen saraçlar zümre-i serraçlar
nigehbânlar derbânlar serbazlar ra‘d-endâzlar cebeciler⁵ yerli yerinde cây-gâh
mukarrerlerinde manend-sinîn ve şuhur-u mürûr ve ‘ubûr üzere iken

Nazm

Seyre çıkdı kamu kibâr u sığâr
Oldı ma’ mûre her ser-i dîvâr

Bâmlar kâdir olsa güftâra
Yârdan dâd ideydi hünkâra

Nesir

Ve bilcümle reâyâ-yı mahzun ve mağmum serengün duâlarını füzûn idüb (**Fe
eyne tezhebûn**)⁶ ayetini tezekkür ve ezvaç ve evlat ve esbat ve ahfad firakını
tasavvur sadedinde asâkir-i rakip manend gıvam [6a] müterâkip havâlî-i şehirden
bağlar kenarına karib ve tezahüm-ü nekâdümnden nâ-şekib oldukları gibi

Nazm

Zâhir oldı otağ-ı sultânî
Sîm bir kal’a tutdı meydânı

Sâye-i ne-sipihri idi gâlib
Ki melâik-per idi her cânib

¹ Yeketler:MB(-)

² Nâ-şekibler:MB(+)

³ Gerîvan ve na‘re-zinân: MB(+)

⁴ Bayraklar: EE;bayrak

⁵ Arabacılar vesâir hüdâm zeviyü’l-ihtîşam: MB(+)

⁶ Sûre-i Tekvir: 26

Her tınâbı şu'â-ı mihre bedel
Nüh felek dinse ol otağa mahal

Nesir

Çünkü hâkan dâd göster ol burç-ı pûr-nûra güzâr- u cemâlî mâhını gılmân perde nişîne munzır buyurdu erbab-ı nazar (**Fe izâ berika'l-basar**)¹ (**Ve hasefe'l-kamer**)² (**Ve cumî'a's-şemsu ve'l-kamer**)³ tilâvetini mükerrer ve devam-ı devlet şehriyârı duâlarını ezber kılub yakın ve baid (**zâlike yevmü'l-ve'id**)⁴ diyü menzillerini çûyân u gurûbân ve tahayyür günân olub gittiler

Nazm

Girdi sîmîn hıyâma asker-i şâh
Hayl-i kerrûb-ı nûrı kıldı penâh

Her biri fikr-i irtihâl üzre
Sefer emrine iştigâl üzre

Meclis-i Sâlis Sultan fermân ran Hazretlerinin merâhil ve menâzildeki iclâli ve baht-ı devlet ve celâdetin⁵ ikbâlî husûsan vüzerânın alayları ve ibtidâ-i cenkteki arâ-yı nusret olmayanları⁶ beyanındadır.

Nazm

Yine bir gün ki mihr-i nûrânî
Çekdi zerrîn livâ'-i sultânî

Güyyâ oldu nûr şa'sa'ası
Tûğ-ı zer-rişte mûy-ı hâkânî

¹ Sûre-i Kıyâmet: 7

² Sûre-i Kıyâmet: 8

³ Sûre-i Kıyâmet: 9

⁴ Sûre-i Kaf: 20

⁵ Celâdetin: MB; Saltanâtın

⁶ Olmayanları : MB; ârâları

Sanasın sûr idi sadâ-yı nefir

Kıldı bîdâr hayl-i insânı

Başladı hây ü hûy-ı zemzemeye

Asker-i mülket-i Süleymânî

Nesir

A'nî ki sultan-ı adüv¹-giş ve sahib-i kırân-ı bülemd endîş manend-i desâkir pişâ-pîş ol asâkir-i pişâ-pîş ile bedreka-i himmet-i zimmet kişver-sitânına rehnümâ ve sebil-ı Cebrail-i delil rây-ı cemiline pişva olunub etrâf-ı vâsia nekayü-yı ceşş-i zıharına tenk ü iknâf şâşa'ai semm-i sâam süverânla şikeste hâl olub² bî-derenk olmağın tayyî menâzil [6b] rihlet sâz ve kat-ı merâhil neşîb ü firâz üzere fe sübhatil ircâ-i sahihatül hüvî saydegâh-ı sultanî şikâristan-ı hüsrevânî olan mahrusa-i 'azîmü'l-kadre vüsûl mes'ud a'nî mahmeyye-i behiyye-i Edirne de nüzûl-u ma'hutları müyesser olunub kemâ fi'l -evvel³ tekadüm-i mükemmel belki ettem ve ekmel terâküm ve tekâdüm⁴ muhassal olunub kattan havâli-nişîn ve sükkân hıttâ-i güzîn didâr-ı behcet-asar şehriyâre nazar ve asâr-ı ecnâd rest-hiz etvâre sarf-ı basr kaldıklarından ma'âda üç gün tamam-ı şeref nüzûlüyle şâd-gâm ve saâdet âlem şumülüyle meserret encam olmuşlar iken hümâ-yı himmet gîtî penah zirve-i rütbe-i azimeti pervazgah edinip mürûr-u eyyamla sûfiye-nâm kasbe-i ganîmet-encâmda âfitâb-ı gerdün makam gibi bir gün karâr ve arâm buyurdıklarından sonra maverası ki delil-i sebil gazâ ve sebi-il delil-maksad-ı iksârdır. İrtihal-i zafer-i nevâl ve intikal-i sefer-i mâl üzere kâr-gir polat kemerçerh-bünyâd nusret-âbâd ya'ni⁵ kal'a-i Belgrad önünde ref-i hıyam-u nasb-ilâm kılınub iki gün tamam karar-u arâm akabinde

Nazm

حسرو لشکر کش و نصرت نکین

¹ Adüv: MB; 'âlî

² Olub:MB(-)

³ Tezâhüm: MB(+)

⁴ Tekâdüm: MB; tehâcüm

⁵ ya'ni: MB;a'nî

شاه جهاندارو سلیمان نشین

کرد بدریای عساکر خروش

زمزمه پر داحت بروی زمین

کشت لکد خوزدهٔ پرخاشیان

خاک زمین زیر زمین کزین

Nesir

Bu minval üzere Zemin demekle ma'rûf bir cây-gâh mevsuf me'vâ-yı huyûl rehâle ve menzilgâh-ı cünûd nebâle husûsan otağ-ı şa'âşa 'tınâb sultanı nümûdâr âfitâbı¹ asumâni olub asâkir-i desâkir rıb-ı meskûn hayâb ve enka abdan² kurtulmuş derya gibi sükun ve merâkip sûtûr u huyul ve heyul³ sahari-i tahammül ve tena'ümde kendülerini raht-nümun eyleyüp her vecihle istirahat ve muaşeret ikâmet mukarrer [7a] olduğu günde râh-ı sa'adet-güvâh sultan-ı zer-dihim Asayı Musa kilim gibi bir derya-yı bî kerânı dönüm kılub mergub-ı zevi'l-ihirâmı emâkin hayret ve 'ubudiyütd e sıklâ mukim olub⁴ şâhbâzân-ı⁵ rum ve serbâzân-ı hizebrân hücum kinedârlar düşmen şikârlar pir cenkler pelenkahenler⁶ gercekler şîr-i tirl erkeker fertler merdler⁷ Rüstem nebertler tehemten tenler âdâ-yı şikenler ahenbedenler kaviyi çû-şenler yelken puşler derya huruşler meydan-ı gazânın dilaverleri ya'ni⁸ Rum ili askeri alay alay saf arâyı heybet-nümayı olub bebr beyanları berdûş-u ceresleri pür sadâ ve hurûş nîzeleri hitara-i cüret sitizenleri aşikâr kol kol olmuşlar sahib-i Kırân gazinin bezmgahına kul olmuşlar alel husus bir bedr-i müniri ve bir şems-i felek tedbir dergünâ eylemişler ki

¹ Âfitâb: MB; kibâb

² Abdan:MB; temasdan

³ Heyul:MB; heyun

⁴ Olub:MB; eyleyüb

⁵ Serhad:MB(+)

⁶ Gösekler: MB(+)

⁷ Merdler:MB;serdler

⁸ ya'ni:MB; a'nî

Nazm

Keremde Hayder-i Kerrâr'dur şiyemde Ömer
Sehâda bahr-i güher-bârdur ana hem-ser

Bezmdede rezmde oldur piyâle-gîr ü dilîr
Aceb mi düşse ayağına nice yüz bin şîr

Nesir

Ya'ni¹ mâh-ı sipehr rütbet u afitâb-felek-i menzilet cem-i bezm-i güstehâm rezm-i asaf asaf-râ Rum ili Beylerbeyisi Ahmet Paşa gürûh-i nusret-şükühla hüveydâ ve şükûh-ı meşkûr-ı şevket-gürûhla aşikâr² olub ber vechile alâyı gösterdi ki çeşm-i ahvâl nazirini görmüş değil ve devr-i dîdedir bu güne zeyb-i zivere ermiş değil el kıssa-i didâr meserret âsâr sultan-ı manend-i âfitâb direhşânı zerrât var ol gürûh-ı garik ve envâr u selâm 'inâyet nizâmları ile gamgar buyurduktan sonra ber-fevc-i derya mevc ve sufûf-u ala fevc dahi zâhir ve aşikâr olub devlet yâr-ı sa'âdet disâr-alî-i rây ve ahâli medâr mîr-i mîrân fermân-ı Süleyman Paşa-yı [7b] Karaman ve asâkir-i bî-had gürûh-mür aded ya'ni³ seh-m-gînler sahranişîn ler kuteh-rîşler dirâz-sebletler adüv-küşler dürüş hilkatler zend tenler çevşen-bedenler şikârîler bâdi-yâriler beyâbâniler karamâniler munzûr-u enzâr himmet-şîâr ve mesrur-esrâr inayat asar olduktan sonra rûy-ı zemine ya'ni deşt zemine kudum-ı hümâyûnları müyesser ve tertip-i divân ve takdim-i erkan ve rûşinâsan mukarr olub emrâ-yı mesihîyanın mümtazı ve küberâ-yı iseviyyenin ser-firâzıyla beylerbeyinin⁴ ulusu çe dilaverlerinin yüzü sulusu kral bin kral Erdel oğlu didükleri rûşen-i hâl⁵ lika-i sadâkati hak-ı 'ubûdiyüte ilka ve rûy-ı istikameti basit-i itâ'ate inhâ kılub bu makulelere in'am ve ihsan-ı 'adât kerime şehriyâran olmağın pâ-yı serir müyessere çehre sây sezavâr hil'at-ı mevhebet kişver-ârâ-yı kılındıktan sonra hezar-u esrâr zafer şîâr-u âsâr-ı ve

¹ ya'ni:MB; a'nî

² Aşkâr:MB; râ-nümâ

³ ya'ni:MB; a'nî

⁴ Beylerbeyinin: MB; beglerinin

⁵ a'nî kral istefan Ereşde Allahü te'âlâ ile nehci'l-imân: MB(+)

nusret desâr i'lamı va'id teşrif¹ azhi ve ruz-ı çeşn meserret fezâ eyyamı güzeran olunca on gün tamam otağı muammer hiyâm u hiyâm mevkir-i hitâm ve eda-yı tevkif ve âramda ber devâm kılınub akıbet maverasına azimet ve deryâyı bî-nihayet gibi rıyâh-ı rahletle hareket olunub Trave suyu gibi ki her vecihle taravet güvâh ve âb-ı rûyi cümle miyâh olmuşlardır.² Derya gibi revân iken kös-i kuzah- nişân bir cisr-i azim sırâta unvan binâsı için zînet-sâz revak tedbir esas endâz tabâk-ı himmet-masîr sevâdî ihtimâmın hümâmı devlet-i âbâd ikdâmın bülend ikdâmı (**Min haysü la yahtesib**)³ itmâm-ı fihâm⁴ en'âmı müktesip hezbr-i piri heybet-vegâ yeniçeri ağası Ali Ağa mukaddemce gönderilmiş **[8a]** idi. *Sâbıkellezî ösk köprüsü binâsına emr-i Âli-şân verilmişdi.*⁵ Ber muktedâyı fermân bezrin ve rây-ı âlem-râyı setrin ol sebil deryahıyla revân-ı cisr-i serbertakı binasına himmeti çüyan olub mâh-ı çarda misâl ondört gün mikdârı arz-ı kemal ve tekmil-i noksan binaye ihtimâm-ı bî-hümal etmekle tavlen dörtbin zira've arzan beş zira'dan ziyâde bî-mezÂlim ve nezâ' bir cisr-i bülend sırat-ı çarh puyûnd bina olundu ki

Nazm

Kavs-i kuzahla anı bir yirden itseler arz
Her kim görürse dirdi beyne's-semâ' ve'l-arz

Nesir

Bilcümle dünya sıratı denilse caiz fatihasından hatimesine azm olanların dillerinde (**İhdine's-sırâta'l-müstekîm**)⁶ tilâvetini yazar

Nazm

Tâ geçince asâkir-i sultân
Çekdi ol köpri nice bâr-ı girân

Haylî merdânı der-kenâr itdi

¹ Teşrif: MB; şerif

² Olmuşlardır: MB; olmuşdur

³ Sûre-i Talak: 3

⁴ Fihâm: MB: مهم

⁵ *Sâbıkellezî ösk köprüsü binâsına emr-i âli-şân verilmişdi: EE(-)*

⁶ Sûre-i Fatihâ: 6

Geçürüb dîdeden şümâr itdi

Bu hâlet-i beşâret-desâr u sâ'at-ı sa'âdet şirârda kuvvet-i kahire-i cihân-penâhî ve salâbet-i bahire-i zamânî destgâhî makâretiyle ta bahr-i muhitten ol sebil-i basite vârid ve ibtidâ-yı hilkat âb u hakdân intihâ-ı istidarât eflâka varınca tasavvuru ve tahayyülü fasid ü kasid olan umûr-ı nadireden bu hadise-i acibeye vak'a-i garibe semt-i zuhûre ve semt-i şu'ura geldi ki payitaht-ı aliyye-i mahruse-i kostantiniye limanının ahenlenger tenin peyker deryâ-rû hevâpir u hassa kadırgalarından iki pâre keşti bunca bevâdı ve deşti güzerân olub ol cisr-i 'azimin kemerleri manzarine gelmişler esâs merretü ham libasını görünce tahsin ve afrin bahrine lenger salmışlar husûsan şeb-i teshîr meşâil-i nurânî ve kanadil-i dırehşânî birle kendüleri donanmışlar güya akdenizin donanmaları¹ yanara ot gibi küffâr-ı rû-siyâh kal'alarına can atmışler şehriyâr-ı derya- güzâr ise serçeşme-i zülâl nesebi Hazreti Nuh nebi gibi keşti nişîn ve azamet ve celadet [8b] mekîn olub deniz mâliki gibi deryayı derkenâr ve ol derya çe-i güher-şikârı meknet ve celâdetle "ubûr² güzâr eyledikleri hinde

Nazm

Didi herkes ol âfitâb üzre

Dür-i şevvâr çıkdı âb üzre

mâ hâsıl-ı kelâm cünûd-ı sipehr intikâm mürûr ve nüzûl ve 'ubûr u duhûl iderek 'ubûr netice-i eşkâl mesaferet ve derice-i derice-i fetih u nusret olan hisâr-ı nâmdâr ve burc-u sipehr iştiyhâr ya'ni³ kal'a-i üstüvâr Sigetvar⁴ önünde nüzûl edecekleri gün evvelan ol müdebbir umûr-ı cumhûr ve mütemmem-i mehâm umûr-ı vasita-i nizâm- enâm ve rabita-i merâm zevi'l-ihritâm kerimü's-şân azimü'l-ünvân 'ukde-i küşâ-yı saltanat ve cihândârı raht-ı efzâ-yı rai'yet rağbeti şî'arı emnü emân çırâğının vekkâdı zemîn ve zaman istimaletinin mutadı kutb-ı sipehr⁵ perveri ve fucur felek-dâd güsteri merkez-i daireyi azimet ve kâmurânî ve serçeşme-i ferâdis-i

¹ Donanmaları:MB; donanması

² Cihân:MB(+)

³ ya'ni:MB; a'nî

⁴ Sigetvar: MB; (Sigetvar)

⁵ Cihân:MB(+)

celâdet ve zendegânî veziri a‘zam ve muazzam müşir-i efham ve mefhum ya‘ni¹
Hazreti Mehmed Paşa refî‘l-lâhü rütbe-i bahis-i mâ yeşa sağ kolda alay alay vilâyet
nümâyı gösterüb ber-vechile kullarını tezyin ve kullarını zeyb ve ziverle sehmeğin
eylediler ki üsküf zerrinin şa‘âşâ eşa‘i-ı âfitâb-ı nâyâb ve basît-i hakın levam‘i-i
kevâkib rahşendâyı zîr-i nikâb ve perde-i nişîn-gümâm ve sehâbttiğinden mâ‘ada
destâr-pûş olanların otağaları perhunu gibi ‘alemi isti‘âb etti ve eblâk-süvâr olanların
zülâl-i eblakı Hurşit-i tabendeyi maverâ-yı şehâp tevvehüm eyledi²

Nazm

Bir gürûhı olub mücevveze-pûş
Sokdı başına erguvân nahlin

Tutdı sultân bôrki sahrâyı
Gördiler mîr-i ‘âşıkân nahlin

[9a] Nesir

Husûsan günâ gün bayraklar açıldı gûyâ sipherin bulutları pâre pâre olub
basit-i hâke saçıldı lâsiyemmâ

Nazm

Kırmızı üsküf oldı bî-pâyân
Toğdı burc-ı şafakda mihr-i cihân

Kimi geymiş toğulgasın başa
Turur üsküfle nitekim başa

Nesir

¹ ya‘ni:MB; a‘nî bih

² Eyledi:MB; eyletdi

Nize¹ ise ser-efrâz² ve şehâb ve sakip gibi şa‘âşâ‘la mümtaz tertibi alay ve tezyin asâkir zafer-nümâyı serhadd-i icâze vâsıl olduktan sonra yine bu kolda firktan burc satvet ve iclâl mehr-i mâh evc-i ‘azamet ve ikbâl ve müşîrân-ı sultan-ı heft aklime vezîrân-ı hakan zerdihim düstûrân bülend iktidâr ve vezîrân-ı sipehr iştihar a‘nî behemâ bu bekr fetanet ömr-i ‘adâlet Ferhad Paşayı Âli rütbet Osman şebem haydar kerem düstur-ı muhteşem Ahmet Paşayı muhterem amma sol kolda düstur-ı nâdiredân vezir-i müşîr kâmurân hânkâhı saadetin pîrr piş kademi ve cey-gâh vüzerânın gârdan mefhumu vezir-i hams Mustafa Paşa lâ-zâlet muhibbi a‘ni’l cüşâ mîri mirân benâm-u â‘zâm-ı uzamâyı zevi’l-ihtirâm şîr-i savlet pîr-i haslet cenk-efken saffi-küşa Mısır beyler beyliğinden mazul olan Ali Paşa ferâden ferade süyûf-nümâ ve sufûf-â olub miğfer ser- cüşen peyker üskûf-pûş zere berdûş baraktar düşmen şikâr olan kollarını ve kollarını ber-vecihle zinet-i müyesser ve şöret pezir eylediler ki anı güzinde zamanı nüzûle varınca alayları birbirine muttasıl ve etraf-ı şaşaa-i nazar gâh şah³ cihânda muzmahil olmuştu. Na gâh bir kal’a sipehr iştihar zâhir ve aşikâr oldu ki hitta-i hayatasını Cezayir bahr-i muhit gibi âb-ı revân **[9b]** ihâta etmiş ve her canibini geçen girdabı olmağla mürûr oluncak yolları bî-nişân olub gitmiş husûsan bir tarafı bataklı nistân ve bir canibi hârîstan ve cengelistan olduğundan maada iki kat parukan ve meyanind bir hisar-ı felek-i bünyan ki husuli bâdi-i i‘tibâr da suûbet şî‘âr ve duhûlü bad-ı kudret ve iktidara muhal-i düşvâr idiğinde iştibâh olunmaya⁴ seneyi erba‘a ve seb‘îne ve tis‘a mi’etün Muharremü’l-haramın yigirmisinde ve târih-i rûmiden ağustos ayının başında ki eyyâm-ı semmûmeye nihayetini bulmuş ve sâ‘at-i ruz ale’l-hisâb on dört olmuş idi ‘asâkir-i cerrâr manend-nücum tâbdâr-ı libâs zerbeft ve zergeş ve gerbas fahr u münakkaşlarını giyip âyin-i ziver me‘ariç icazdan berter ü sûtûrân zer-raht ve silahdaran müsa‘id biht peydâyı şevket ve şehamette cilve-ger olduklarından sonra sâhib-i kırân-ı zamân-ı zemin ve sultan-ı fermân-rân Süleyman nikîn merâyâ-yı şükuhde nümâyân ve mezayâ-yı celâlet karinle müşarün ileyh bi’l-benân olub sâir tuhfe-gerân miktâr-ı ve bî-şümâr raht-ı zer-nigâr-ı cevâhir-desârdan mâ‘adâ

¹ Nize:MB;nizeler

² Efrâz:MB; ferâz

³ Şah:MB;(-)

⁴ Olunmaya:MB;yok

zerrîşteden sahife her reştesi şa‘şa‘-i mühürle pür-dehte bir kıstas-ı nurânî ve kıstas-ı hüsrevânî takınmışlar ki her gören nükte-i şînâs bisyâr hamd u sipas idüb **(vece‘alnâ lehû nûran yemşî bihî fi’n-nâs)**¹ âyetini resâil evsâf u medayihinde iktibas ederlerken nâgehân hazle-i bar-u nişînân basit-i hakide bir mehr-i dırahşan görüp âyâ âfitab alemtâb âlem-i gabr ayâmı etmişler veya serçeşme-i nur-u ziyanın bu sahrada ayinimi bulunmuştur diyü tasavvurda ve bazısı acaba kıtas-ı şah heft iklim ve yahut **[10a]** rikâb-ı pâdişah mersi‘-dihim diyü tefekkürde **(Velâ kinne ekserahüm lâ ya‘lemûn)**² **(Bel hüm fi şekkin yel‘abûn)**³ ve‘l-hasıl zümre-i küffar bed- girdâr-ı tarik-i tevehhüm ve tahayyülde hâksâr olub **(hezâ şey‘ün acîb)**⁴ fehvasını izhâr ve havf ve haşyetlerini bî-şümâr etmek sadedinde iken evvel ceş-i tâm ve dilirân-ı hezbr-intikâm muhasara emrini itmâm ve ol kal‘anın cezire-i derya gibi istiabına ihtimâm şehriyâr-ı dârân-ı dâret ve tâcdârân-ı sekender mer‘at ol hisar-ı benâmın canib-i şimalisindeki sahrada nüzûl-ı ve hümâyûn ve arâm buyurduktan sonra ol kabile-i bed- girdâr **(feyevme izin veka‘atil vâkı‘a)**⁵ **(yevme izin eyne‘l-mefer)**⁶ fehvasını aşikâr etmek üzere iken destur-u mesrur kişver küşa vezir-i sÂlis Ferhad Paşa zü‘l-kadr ve‘l-ikbal ve mühr-i sipehr câh ve celal Zâl neberd ve Rüstem neverd melikü‘l-ümera mülkü‘l-uzamâ Anadolu beyler beyisi Mahmut Paşa ile bî-paklar cest ü çalıklar heycâgerler-vegâ gezerler sipehr-penahlar şeşper-i destgahlar kâr-zârlar sağ kolu a‘nî asâkir-i Anadolu cânib-i cenubeynin gurbisini der-kenar ve nesim-i şimal gibi mu‘ârik ve muharib kazalarını güzâr ittüklerinden sonra vezir-i hasip müşir-i nesip ve edib-i pençe-i ger dilir⁷-vega vezir-i hams Mustafa Paşa ve birâder-i mehteri Rum ili gazilerinin severi cenk-efken saf-küşa Rum ili beyler beyisi Ahmet Paşa zir u destinde olan asâkir-i nusret-karin ve serbâzan Şahrahdin ile cânib-i şimalisinde dâmengir cenk ve piramen-nesir kasd ve âhenk olmuşlar⁸ lâsiyemmâ pâdişah-ı kişversitan **[10b]** Mukaddem varıp kal‘anın cânib-i şarkisinde ki çengistânda sabit kadem olub daireyi kal‘adaki suyu kesmişler ve semt-i ahire akıtıp

¹ Sure-i En‘am: 122

² Sûre-i En‘am: 37

³ Sûre-i Duhân: 9

⁴ Sûre-i Kaf: 2

⁵ Sûre-i Hakka: 15

⁶ Sûre-i Kıyamet: 10

⁷ Şir: MB(+)

⁸ Olmuşlar: MB; olup

meccârisini haşk u yabeş kılmışlar idi. Bu defa dahi ber-karar-u bünyân metrise-i hidmet güzerân olduktan¹ sonra cânib-i şarkisi Ferhad Paşa ile rum ili kolunun mabeyni derdestgir büleğâ yeniçeri ağası Ali Ağa ile gürûh-ı mühîb ve cünûd-ı bî-nehîb kudema-yı asâkirin ser defteri a'nî zümre-i² yeniçeri metris-sâz ve ra'd-âvâz olub

Nazm

Her tüfengün fetîlesi sûzân
Kendüler bir çakım kav oldu hemân

Bakdılar sağlarına sollarına
Gayrı kullar kul oldu kullarına

Ve bu fırkanın şarkıyesinde ve Ferhad Paşa'nın garbiyesinde guzât-ı bahrin derya dili ve derya şinâsların bi-mu'âdili mîrgâr âzmûde ve dilîr-i bisyâr sûtûde gâzi pir u setrin Koca-ili sancağı beyi Ali Pornak ve serhad beylerinin mümtazı ümerâ-yı gazâ- pîşenin ser-efrâzı³ pür-hâşânın erkeği Bucaka sancak beyi bu minval üzere dört kol muayyen ve mümtaz metris-sâz ve top-endâz olduklarından gayri cünûd-ı guzât-ı serhad ve cüyûş-ı mansure-i la-yuad dilâverler peykârlar⁴ cenk pîşeler neberd endişeler kahramân-gârlar şebhungüzârlar a'nî budun⁵ askeri ile âli kader zevi'l-'ızzî ve's-sadr *mîr-i-mîrân-ı nâmdâr müşîr-i Âlişân-ı bülend-iktidâr atabezminin hâtmi sehâ sadrının sadrı muhteremi tedbîr-i bahrinin der-yektâsı erbâb-ı latîf ve ihsânın engüş-t-nümâsı in 'ânımı vâfir ihsânı mütekâsir*

Nazm

Keremi sanki oldu bahr-i muhît
Rub '-ı meskûna hep sirâyeti var

¹ Olduktan: MB; olduklarından

² zümre-i: EE(-)

³ Efrâzı: MB; firâzı

⁴ Peykârlar: MB; peykâr gerler

⁵ Budun: MB; Budim

*Yalnız kimse görmedi lutfin
Bir garîbe hezâr himmeti var*

*Zât-ı pâkinde hatm olubdur cûd
Hadd ü pâyânı yok mürüvveti var¹*

mîr-i-mîrân dâna Budun beyler beyisi Mustafa Paşa *ki sabık'z-zikr vezîr-i 'âzâm hazretlerinin akrab-ı akrabasından ve ol dûdmân-ı sa'âdet âşiyânın şahin gibi salâbet-nümâsındandır. Ahdında erbâb-ı me'ârifden kimse yokdur ki, 'ayn-ı i'nâmda nazarlar eylemeye meğer ki, görmeye ve asrında eshâb-ı letâyifden şeymî kalmışdır ki envâ-'ı iltifâtına mukâran kılmaya yâ-meger ki istemeye hakan bir zâtı şerifdir ki her nefesde ihsân üzere olmasa hatır-ı 'atırında huzur bulunmaz ve bir şân-ı latifedir ki bir demde bin hemte desteres bulmaya bâtın ve zâhirlerinde server görünmez hak sübhâne te'âlâ ol vücûd pür cûd-ı ma'mûr ve çerâğ refatin günden güne gün gibi münevver ve nûr didelerini nûr-ı 'izzet ve kiyâsetle umur eyleye² ve umumen asâkir fermân ile Süleyman Paşa kral-ı dallın semtine mukabil üstüyâni Belgrat³ önünde nazil olduklarından mâ'adâ mir-i livâ-yı âlişân Köstendil Sancağı beyi Mehmed Han Sigetvâr'a çari ve mürûr-ı 'ubûrdan 'ârî olan rikse-nâm bataklı suyu geçip [11a] Ferhad Paşa 'nın maverasında ve Babofçe taraflarının ihtimâl hıtar olan sahâri ve peydasında karaval tarikiyle geşt ü güzâr ve kendileri kâr-azmûde-i peygâr ederlerken bu canibte küffâr-ı haksâr buruc-ı sigetvâr da bî-karâr husûsan her birisi hâsir-u hâip (Ve yukzefûne min külli cânib)⁴ lâsiyemmâ hirâs ve bîmleri gâlip (Velehüm azâbun vâsib)⁵*

Nazm.

Görelüm âkıbet-i kâr n'olur
Ehl-i İslâm'ile küffâr n'olur

İçsün ol şâh-ı cihân âb-ı hayât

¹ MB(+)

² MB(+)

³ Üstüyâni Belgrat: MB; üstün Belgradi

⁴ Sûre-i Saffat: 8

⁵ Sûre-i Saffat: 9

Düşmesün rûy-ı zemîne zulümât

Meclis Râbi' ibtidâ-i cenk ve peygâr izdiyâd-ı kerîmet-i kâr-zâr husûsan feth-i pâu kan hezimet-i küferân¹ beyanında ve Pertev Paşa cânibindeki² cenk ve göle kal'ası üzere olan³ âhenk i'lânındadır.

Mesnevi

چو ایین هیجا بی بان رسید

صدلی شیوری بمیدان رسید

هزبران مرد افکن پیل تن

دلاور دلان تهن بدن

زرعد سهمکین برق دلیل

زمر دم هگی همچو کردون سیل

چنین کرم شد دود کاه نبرد

نه در چرخ پیران نه در خاک کرد⁴

Bu minvâl-i bî-hemal ve üslub-ı gazâ-ı mâl ile ateş-feşân-ejderhân-ı r'ad-figân berk-nişân şerer-püster sa'bân-peyger saf-şiken neberd-i efken cenk-çû perhâş-hû bî- emân cânsitân dürbin ateş nişîn mermer gıdâ âhen kıba darp zen harpken

¹ Küferân: MB; a'dâ-yı hüsrevân-nişân

² Canibindeki: MB(-)

³ Üzere olan: MB(-)

⁴ Bu Mesnevi: EE (-)

toplar pür-aşablar ta'an taşlarını pertab ve burûç-ı kal'ayı harab-u yebâb etmeye başlayıp râ'd endâz ân-ı bî-ser fetil-mâr peykerlerini pür-şerer husûsan peyga-i cihâd sûzân ve kibrit-i harab-u darp ve küşâdı şule-sitân eyleyip küffar-ı dâllin le'anehümullâh ilâ yevmiddin **[11b]** Heras u beymle gamnak ve firâz kal'ada gurâb-ı rû-siyâh gibi behmenâk olub sağ ve soldan ve bilcümle her koldan darb-ı tâm ve harb-ı hasâret-encâm ile kefere-i mağbûn ve menkûb ve mağmûm ve mahzûn topa dökülmüş meymûn gibi harekât-ı bî-mâl ve ateş-i nedametlerini iştigal üzere iken

Nazm

Rum ili askerinin merdleri
Kimisi na'ra-zenân kimi cerî

Gösterüb kuvvet-i bâzûlarını
Ağdırub dîde terâzûlarını

Cân atub kal'aya karşı her merd
Kıldılar top u tûfengile neberd

Ale'l-husus metrislerine mehâzi olan üç kat duvar üç kat hisar ve burc-ı sipehr berin gibi üstüvâr olub lâçen-i abdâr ve eşcâr çemenzarla bina kılmışlar ve jenk Fikret harp ve darbu merayâyı tabiatlarından silmişler hakkan ber-vecihle muhkem ve müşid ve müstahkem olmuş ki varan toplar ı tâyiş pâr u kanını geçmezdi ve âdet-i me'lufesi üzere ekâlim-i cenk ve cidale yol açmazdı Hatta pâr u kan mezkurun kaddi tavlen on iki zira' ve 'arzan beş zira' ziyade olub emakin-i mümehide-i kefere-i ve mesakin-i müşeyyide-i fecere derununu üstüvâr ve kat kat hisar eyleyip bu istihkamdan gergi gibi itminan bulmuşlar (**Velev küntüm fı burûcin müşeyyede**)¹ fehvasından nâdan ve gâfil olmuşlar ahiru'l-emr satvet-i heybet-hüsrevânî ve mehabet-i salâbet-süleymaî sene-i erba' ve seb'in ve tis'a mietün muharremül haramın yirmi altıncı günü ol 'afârid-i melâini talan ve tîş par u kanlarından h'âh nâ-h'âh gerîzân eyleyip gaziyan-ı şir cenk ve dilîrân erdeşir a'nî

¹ Sûre-i Nisa: 78

Rum ili askerinin ser-efrâzı¹ ve me'ârik [12a] menazın arşagâhının serbazları muhazeme-i cem gafîr ve mücadele-i celâlet masir ile bezmgâh haredden yadigarları ve ol harr gibi hasver-yâdlardan altı yüz nefer kafiri² geşte-ü taş pâr-u kanlar içinde püşte kılub elleriyle hânumanları yaktılar³ ve bâis-i itminân olan kemin gahlarına hezimet ateş bıraktılar lâsiyemmâ kefere-i fecere-i dâllin hâifîn ve hâibin (**Fe esbehû hâsirîn**)⁴ (**Alâ mâ fe'altüm nedimîn**)⁵

Nazm

Âyet-i fethe ibtidâdur bu

Cenb-i Fettâhdan atâdur bu

Ağlasun kanlı yaş döküb a'dâ

Hayli nâdîde mâcerâdur bu

Ammâ destûr-ı dâna müşir-i aklım-küşa vezir-i sâni Pertev Paşa ki pâdişah-ı âlem penah ve zıllallâhu encam sipah hazretlerinin nin payitahtı seniyye-i kostantiniyyeden teveccühü hümâyûnları vaki olmazdan iki gün evvelki rûz-ı duşenbe idi emri Âlişan ve fermân-ı zafer nişanları muktezâsınca ser-bâzan düşmen-şikâr ve sipâhân⁶-nusret şîâr a'nî zümre-i⁷ ulufeciûyân yesar u dilâverân şecâat-karîn ve bahâderân-ı şehâmet-rehîn fırka-i gurebâ-i yemîn ve tüfenk endâzân ve heycâsezân her biri çekerdi rûçe-i iki bin nefer yeniçeri ve'l-hâsıl bu mikdâr asâkir-i nusret müesserle pâdişah-ı cem-i cenâb dergâhından müfarakat ve fermân-cihân sitanları üzere Göle Kal'ası fethine azîmet eylemişlerdi bâdezân deştiyân-ı tir endâzân ve beriyye-i sâzan⁸ ilgâr-sâz süvâran yağma pür-sitân ve tarâciyân vâdi-i turân a'nî tatar hân tarafından gelen asâkir-i bi-girân ve sâbıku'z-zıkr güzide-i beni Erdel ve itâ'at inkıyâtla mükemmel olan Kral İstefan ile huryâdan itâ'at güran ve

¹ Efrâzı: MB, efrâzları

² Kafiri: MB; düşmanı

³ Elleriyle hânumanları yaktılar: MB(-)

⁴ Sûre-i Maide: 53

⁵ Sûre-i Hucûrat: 6

⁶ Sipâhân: MB; sipâhiyan

⁷ Zümre-i: MB(+)

⁸ Sezân: MB; girân

eflak ve kara boğdan [12b] tarafından vâsıl olan kazaklar ile kralzâdeler¹ umûmen Pertev Paşa cânibine heycâgirân ve fermân-berân ta'yîn olunduklarından gayrı şecâat-şîâr ve şehâmet-desâr mîr-i mirân temeşvar Mustafa² paşayı kâm-kâr zirdestinde olan guzât-ı cenk-âmuz ve dilîran-ı heycâ-firûz sertâpây-ı ma'reke arây olub Göle Kal'ası fethine metris-sâz ve bazı kal'alar ve burçlar girefte-i esâs-endâz olduklarından mâ'adâ

Nazm

Germ olub her tarafda âteş-i ceng
Otın atışdırırdı top u tûfeng

Tîrler hod kemânda beste dehen
Ne siperden döner ne cevşenden

Ve'l-hâsıl asâkir-i sahip-kırân zaman-ı cünûd bî-kerân Hazreti Süleyman gibi cuşân ve hurûşân çok çok³ hâdenk endâz⁴ ve taraf taraf cenk-sâzan olub kesret-i hadem ve haşm ve vefret-i dilîrân beni Adem deryâ misâl ol tarafları karin-i gavtâ hizâb itmişdi ve kere-i zemîn o tufan kıyamet-nişândan bî-nişân olub gitmişdi. Fe amma istid'âyı fikret ve ukûl u iktizâ-yı kesret ve nüfus-ı ve huyûl⁵ u mahz-ı kaht u galâ ve zât u fert u gınâ olmuşken ol vüzerât ve ferâset makamının sadrı ve adalet ve diyanet sipehrinin âli kadrî istikâmet bostanının tedbir-i⁶ ser-bâlâsı celâlet ve celadet bahşetin tubası tedbir-i feleklerinin âfitâbı tebşir meleklerinin gerdün cenâbı bâis-i nizâm heft-kişver mütemmem umûr-ı taht ve efser

Nazm

سرى مرات ملكت روم

نقى ثقات شاه مخچوم

¹ Kralzâdeler: MB; ve yudâlar ve yunaklar

² Mustafa: MB; EE(-)

³ Çok çok: MB; jerf jerf

⁴ Endâz: MB; endâzân

⁵ Mûceb: MB(+)

⁶ Tedbîr-i:MB(-)

وزیر کبیر کشور ارا

سمی رسول حی و دانا

A'nî Hazreti Mehmed Paşa Allâhümme eyyedehû kema yeşa' [13a] âsar-ı kaht u ğâlâyı ğâlâ ve etvâr-ı renc ve inâyı mahz gına buyurub

Nazm

Tedbîr-i dil-pezîri gınâ virdi askere
Zâd u zevâde bahr oluban akdı her yere

Atlar bir arpa ağırı gam u gussa görmedi
Hâk-i galâya galle vü arpa yüz urmadı

Oldı zahîr-i renci gibi kaht-ı bî-nişân
Kimse zahîre zahmetini çekmedi ayân

Bundan mâ'adâ tertib-i alây ve tezyin-i 'asâkir-i nusret-arâyı hususunda dahi tir-i kemân himmetleri şehâb-ı pür-ziyâ gibi semâ-yı istimaline vasıl olmuş ve şîmşîr kabza-i şeca'âtleri âfitâb sehâsına gibi beyda-i sipehr rütbetlerinde imtiyaz bulmuş idi Bu üslub-ı nâ-meslûb ile cenk ve cidâl harb u kîtâl üzere sene-i mezburenin saferü'l- muzafferenin dördüncü günü dahi râyât-ı feth ve zafer kal'a-i fikret ve nazardan ber ter olub baver-i barut-feşân iç pâr u kan dahi asâkir-i İslâma musahhar ve desakir-i bî-kayâsir gibi zir ü zeber basît-i kahr-ı tebare beraber olub Rum ili askerinden hezâr nâmdâr su başılar ve pişmâr-ı peygar güzâr ve pûr-haşlar top ve tüfenk şekalus ve zemberekten düştüler a'nî ki ol sefer-i zafer eser ve mehaceme-i heycagüzârda şehadet yollarına aşdiler zira asâkir-i desakir-güş nasarahumu'l-lâh te'alâ taraflarından atılan top-ı ra'd-endâz ve tüfenk heyca-sâz kal'a-i mezbûre par u kanlarına giriftâr olur kalırdı nişîmen-i küffar ve piramen-i füccara ancak sadâları vâsıl olur idi. Fe-emmâ zümre-i melâ'in ve kefere-i şeyâti'nin tahş-ı berki rahş ve top

[13b] tüfenk ateşleri¹ lâ-be bir dilîr-i pîl bednâ veya bir şır-i merdum ser ve tehemten tene rast gelip her vecihle ateş-dan kuvvetleri kerem ve asâkir-i mensurenin yürüyüşü tâ-beş mehr gibi bir mikdâr nerm olmuştu. Ahir gar cünûd-ı cerar manend bihâr-ı zehâr keremiyetlerini bî-nişân ve ateşden kuvvetlerini mahz duhan idüb iç pâr u kanlarını dahi aldılar ve hezar horyadın kanını basit haka saldılar hikayet olunur ki ol fırkayı dalâlet² ve firâkın reisi ve iblis aleyhillâ'nenin hem meker ve tedlisi kral dallin mutekadi ve niran-ı cehimin muhalledi rese fitne ve fesâd ve ateş efruz³ hirmen-inât kal'a-i Sigetvâr'ın bani ser-ât-ı eşrânın gârdânı Zâr-densinki didükleri mervan aleyhilla'ne ve nehzelân ki⁴ sinni yetmiş yetmiş ve dendânı haksâr ömründe⁵ yetmiş idi. Zehim fâsidince sahib⁶ tedbîr ve ragm müslimine bezl ve bestini kesir eyleyip bir canibine külçe külçe altun ve guruş ve bir tarafına kese kese akçe fulûs ve menkûş koyup küffar-ı bî-kârı ve fuccar-ı nâ-sütûde-kârı zümresinden bir dilir-i idrâk ki Rum ili askerinin birini zehmenak ve top ve tüfenk ve şekaluş ve zenberek ile helak eyle pesent-i bî-girân ve tahsin ve firâvân idüb altın kesesini açardı ve ol bed-girdârın üstüne dest-i in'âmla flori saçardı. Fe-emmâ hin ve cenk ve hengam-ı top ve tüfenkte kapı halkından birini ursa veyahut yeniçeri tâ'ifesinden birine zehm [14a] ırgörse ikrâm-ı baliğ ve ikram in'âm-ı sâbiğ kılub guruş akçe layık in'âm ve ihsânına muvafık görürdü lakin kaçan şikestenler ve gülse cûşenler ve a'nî helaklar ve zehmenaklar Anadolu askerinden ve ol semtin dilaverlerinden olsa râh-ı ihsânda tereddüt ve semt-i ihsânda taannüt idüb zehmenakın nâ- tüvânı ve kâr-ı zâr mehabetten girizandır diyü dem olur ki fûlus-ı ahmer ile gözlerin boyarmış ve kah olur imiş ki israf ve itlafdır diyü himmetini diriğ tutarmış bu tarik ile asâkir-i mansurenin gehan ve mihanı ve her birinin merâtib mukâdir-i şanı m'alûm-ı olduğunu i'lâm ve resm-i istimâleti bu semtle itmâm ve ifhâm eyler imiş

¹ Ateşleri: MB, ateş teşleri

² Fırkayı dalâlet: MB(-)

³ reisi ve iblis aleyhillâ'nenin hem meker ve tedlisi kral dallin mutekadi ve niran-ı cehimin muhalledi rese fitne ve fesâd ve ateş efruz: MB; reis-i kralın mütekâdi ateş-efrûz

⁴ mervan aleyhilla'ne ve nehzelân ki: MB; adamın

⁵ Ömründe: MB; bedeninde

⁶ Sahib: MB(-)

Nazm

La‘netullâhi ala ihsânih
Ve aleyhi ve alâ a‘vânih

İRte bir gün göre ahvâl n’olur
Sîm ü zer mâili kattâl n’olur

Meclis-i Hâmis Hakân-i gîtî-sitânın intikâli ve kal‘a-i Sigetvârın feth u nusret me‘âli husûsan vezîr-i ‘âzam hazretlerinin hüsnü tedbîrî ve sûretki mâtemin eymen tedârikle ketm ve tabîri beyânındadır

Bir şeb ki¹ encüm²-ı âsumân evrâk-ı hazân gibi sahrâ-yı mînâ-nümâ da perîşân olmuşdı ve âfitâb-ı direhşan nergis zerrin külâh gibi sebzâr-ı gabrâda sararmış solmuş idi. Husûsan kal‘a-i Güher nekîn ziyâ-yı asâkir-nücûma musahhar ve bekâ-i ceys-i zemîn recâ güyâ ki sultan-ı Ruma müyesser olmuş idi.

Nazm

Libâs-ı mâteme girmişdi âsumân u zemîn
Bahâr-ı devlet-i şâdî sararmış idi hemîn

Meğer dolanmış idi gözden âfitâb-ı cihân
Fırâşa düşmüşidi derd ü gamla berg-i hazân

Nesir

Eyyam-ı hazân u hengâm-ı hüsrandan sene-i erba‘ ve seb‘în ve tis‘a mi’e Saferü’l- muzafferinin yirmi ikinci günü ki [14b] gicesi³ dördüncü⁴ saatte sâhib-i kırân zaman (Yevme ye’tî ba‘du âyâti rabbik)⁵ fermânına⁶ nekrân ve (Lemeni’l-mülkü’l-yevm)⁷ vadilerinde ber-güzeran¹ olub zayıf kuvvetleri gayette ve kuvvet

¹ Ki: MB(-)

² Encüm: EE(-)

³ Gicesi: MB , gicesidür

⁴ Dördüncü: MB; dokuzuncu

⁵ Sûre-i En‘am: 158

⁶ Fermanına: MB; merâ‘tına

⁷ Sûre-i Mü‘min: 16

zaafları nihayette rihletleri meknetlerine ğâlib azimetleri ikametlerine hâcib küffar-ı bed-girdârın² halâsı fikriyle gamnâk ve asâkir-i mansûre garip ve bî-kes kaldılar diyü helak-u redd zebâni ve canib-i vâcibe tazarru‘-ı bî-gerânı (**Vece‘al lî min ledünke sultânen nasirâ**)³ (**Ve lev kâne baġduhum li baġdin zahîran**)⁴ fehvâsı olduğundan mâ‘adâ hümâ-yı âlem ruhâni ki bunca yıllar âşiyâne-i bedende karâr eylemeyi hoş görmüşdi ve nîce demler kazâ-yı âlâyı saltanat ve sa‘âdette kesb-i hevâyı murâdât ki⁵ gûna-gûn safalar sürmüştü ol ta‘alluk-ı kadîmin mekrâz-ı mevtle inkıtâ‘-ı ve ol teşvik müstedîmin a‘râz-ı bedeniyeden i‘râz ve intizâ‘ı her vecihle düşvâr ve pür-eşkâl ve şahsüvâr vücûd-ı zindegânî ki âb-ı revân ve cûybâr-ı ömür câvidân ile mah-i visâl baġ ve raġ mülk bedende muntazamü’l- hâl ve ahz-ı tarâvet ve letâfetle müreffehü’l-bâl olmuşdı nesîm-i fenânın hazânına ve rüzgâr-ı bî- vefânın iktirânına rızâsı husûsan ecl-i bî-mârının derdine ve emel-i giriftârının âh serdine rızâyı hâtır ile ibtilâsı bâ‘is nedâmet ve ihtilâl olmuş iken

Nazm

مرد شان جهان سليمان خان

پادشاه زمانه كي ميرد

عالمي را گرفته بود بعدل

رفت تا عالم دگر كيرد

Hâsıl-ı kelâm sultan-ı ‘âlî rütbet ve sâhib-i kıran Süleyman menzilet cenâb hazrete teslim ve dir‘at ve takdîm [15a] emanet kılub (**Rabbi innî lâ emlikü illâ nefsi**)⁶

¹ Ber-güzerân: MB; devân

² Küffâr-ı bed-girdâr: MB; düşmenlerin

³ Sûre-i İsrâ: 80

⁴ Sûre-i İsrâ: 88

⁵ Murâdât ki: MB; âmâl ile

⁶ Sûre-i Maide: 25

fehvâsını nümâyân ve gılmân-ı haram cennet nişâni¹ dîde-i nâdide ile giryân eyledikleri hâlde fermân-ı nâ-güfte ve sipariş-i tuhfeteleri sebkât itdüğü üzere müdebbir-i bî-nazir müşîr-i kebîr-i ferâset-mesîr pâdişah-ı cihânın sâdıkı vezâret ‘azamı makamının her vecihle layıkı âb-ı revân gibi sâfi-dilser ve bostan gibi doğruluğuna mâil umûr-ı müşkile tahlilinde mümtâz her vecihle râz u dirâz² sahib-i râz a‘nî bih müşîr-i ekrem kerimüşşan vezîr-i a‘zam ‘azimü’l-unvân müşkül-küşâ ve tedbir-nümâ Hazreti Mehmed Paşa cânibine bu şeker yakıcı ve can u ten mülküne ateş bırakıcı haberler vasıl olduğu gibi gönül gözüyle giryân kılub dili ile nalân olub bunca rüzgâr-ı iltifat-ı ‘aliyyesine sezâvâr oldukları pâdişah-ı bülent-iktidâr ecel-i hevâsıyla hâkisâr ve gül gibi perişân ve târumâr olduğuna bir mertebede gamnâk ve bir derecede ger-yabân-ı çâk oldular ki tasavvur tahayyül olunmaz ve bunun gibi mâtemin vâdisinde gamdan ve gıssadan sabır ve tahammüle yerler bulunmaz lâkin asâkir-i İslâmın tedârîki ve küffâr-ı bed-nâmın kuvvet-i kahire ile tehallûki ale’l-husûs cümle vilayet-i Rumun zabtı ve Âl-i Osman’ın saltanat ve hilafeti hengaminin rabtı kendülerin zimmet ve himmetlerine farz belki lazımu’l-edâyı kırâz olmağla fi’l-hâl tab‘-ı şeriflerinde münderiç olan tedbîr ve tedârîkin gevherlerini bir bir vücûda getirdiler ve kendileri ketm-i esrâr ve şüphe ve imtirâdan müberran etvarla Sedd-i İskender [15b] olub oturdular evvelen bu sırra vâkîf olan iç oğlanlarına kimine havf u haşyet kimine ta‘ahhüd-i sa‘âdet ve nasihat buyurub³ bu vâk‘a-i mâtem şîârı bervecihle istitâr eylediler bir ferdin dîde-i tevhimî tasavvur vâdilerinde yaş dökmek müyesser olmadı ve bu kimsenin zebân-ı tekellümü bu hikâyeden haberdâr olmağa mecâl-i fırsat bulmadı

Nazm

Dil ağız virmedi bu hâdiseden

Diller ağızda haste-hâl oldu

Dile cân söyleye dimek dilemez

Şöyle mahzûn bî-mecâl oldu

¹ Gılmân-ı haram: MB; bi’l-cümle te‘bâ ve hüdemâsını

² Râz u dirâz: MB; râz-dâr

³ kimine havf u haşyet kimine taahhüd-i saadet ve nasihat buyurub: MB; lazımkten tenbihât-ı hâkimâneyi bi’l-ifâ

Her kulak toldı penbe-i haşyet
Söz işitmek katı muhâl oldu

Nesir

Ve bil cümle derûn ve birûn her bir iç oğlanı melûl ve mahzûn (**Hâzâ yevmü'n-lâ yentikûne ve lâ yu'zenü lehüm feya'tezirûn**)¹ mâsadâkınca bî-zebânlar ile hem sükûn ve havf ve haşyet kuşelerinde gamnâk ve sernepün olduktan² sonra ol pâdişah-ı gâzinin nûr-ı mahz olan bedeni ve heykel-i latif ve gül-i pirheni otağ-ı hümayûnda medfûn ve defîne-i lâzımüssıyâne sıfatında mahzûn kılınub resm-i di'atle hak-rîz ve tılsım-ı emânet ile misk-âmiz olunduğu halde bazı hâlât-ı nâdide ve 'ibârât-ı nâ-şenîde tedârikinde oldular ki mahzu'l-hâm rabbâni ve ayin-i en'âm sübhâni idiğinde rayb-'u iştibâh yokdur hatta vüzerâ-i 'âlî-rây ve rüfekâ-i kişver-ârâyı dahi merhûm ve magfûrun mevtinden ve rihlet ve 'azimet ve fevtinden ber-vecihle haberdâr olmayıb dâima saltanat ile³ kâm-kâr ve âdet-i mel'ufeleri üzere halvet-i haslarında ber-karâr tasavvur ederlerdi bu hâlet-i pür melaletde asâkir-i mensûreye husûsan ümerâyı me'mûreye tahvîf ve tehditleri sâdir olup salâr-ı devlet-diyar [16a] feth-i kal'a yı Sigetvâr bu ana gelince düşvâr olduğuna her birimize haşm-kâr ve tazcir şi'ârdır der diyü (**Yâ kavmi innî ehâfu aleyküm**)⁴ fehvâsını tezkâr ve tekrâr etmekle ve bi'l-fi'il dâmâd-ı kâmrân ve asâyiş-i hânedânları olan zübde-i ekârim güzide-i efâhim refi'i'l-merâtip men'i'l cevânib mahrem-i esrâr lâzımü'l-ahfâ bundan akdem yeniçeri ağası olan Cafer Ağa mahrem-i haram-ı hâs ve nekâde-i hüdâm-ı hâs olup sâhip-kırân-ı mağfûrun dest-i hâtına meşâkil ve âyîn-i kitâbet ve ibâdetine mümâsil hutût inşa idüb tezkere göndermekle ve mir'at-ı zât-ı şeriflerinde eşkâl-i mâtem ve malâl-ı ahvâl dücret ve infî'al bu vech mine'l-vücûh görülmekle ve mühim olan menâsıbın tevcihi ve lâzım olan hıdemât ve divân ve kırâat 'aruzun teşbîhi zaman-ı sıhhat-i pâdişâhîden kavî sürtmekle⁵ jenk şüphe ve imtirân-ı âyine tasavvur ve tefekkürde nâ-peydâ olup kemâ fi'l-evvel muhâceme ve muhâsame mükemmel ve hengâm-ı mukâtil ve cedel mürûr-ı eyleyen günlerden

¹ Sûre-i Mürselât: 35,36

² Olduktan: MB; olduklarından

³ Hayatla: MB(+)

⁴ Sûre-i Mü'min: 30

⁵ zaman-ı sıhhat-i pâdişâhîden kavi sürtmekle: MB; icrâ kılınmakla

ekmel olmağın sene-i mezbûre Saferü'l-muzafferinin yirmi ikinci günü ki tarih-i Rumîden mâh-ı eylülün yedinci günü ki rûz-ı pençsenbe dir (**Ellezîne yücâdilûne fi âyâtillâhi bi ğayri sultân**)¹ fehvâları âşikâr ve nümâyân olurken iç kal'a dahi feth olunub (**Ve men nasru illâ min 'indillâh**)² mazmûnu ser-levhâ-i feth ve zaferde kırâat olundu ve sahife-i beşâset ğuzât üzere (**Fe ehaznâhüm ahza 'azîzun muktedir**)³ ayet-i aklâm-ı suyufı yazılmış bulundu

Nazm

زاواز شمشیر . لاد بر

صماخ شهنشاه مغفور .

پا شاب شمشیره⁴ چکا چاک تیغ

چو برق که تابد بیاران میغ

بسی پنجه از خون بدریاشده

زمر جان بسی شاخ پیداشده⁵

Hikâyet olunur ki [16b] çünkü feth ü fütûh ve metîn-i m'arekeyi hal ü şürûh müyesser olub sahâ-yı kal'aye girildi ve nişâne-i merâm ve maksûda ok gibi oldu⁶ fitne-i bî-dâr ve mağbûn drandes⁷ didükleri mel'un⁸ her vecihle diliriş ve sepidrîş

¹ Sûre-i Mü'min: 35

² Sûre-i Enfâl: 10

³ Sûre-i Kamer: 42

⁴ تیرو; MB; شمشیره

⁵ EE(-): زمر جان بسی شاخ پیداشده

⁶ Oldu: MB; ayrıldı

⁷ Drandes: MB; Saranduf

⁸ mel'un: MB; gurur ile meşhûn

iken gayret-i câhiliye elden komayub birkaç defa terkeşi ile atıldı¹ oklu domuz² gibi hınzır hânesinden taşara çıkub sûret-i cidâl ve mehâbet-i bî-mâl ile etrafı dolandı hatta nice gâzilere zehm ingörüb ve nice dilâverlerin üstüne at sürüb gergi gibi cür'etler ve kemâ-yenbagî hareketler zuhûra getirdikden sonra h'âh nâ-h'âh gâzilerin hücumundan girizân ve karargâh sâbıkı taraflarına şitâbân olub gitti. Ahirü'l-emr meydân-ı kâr-ı zârın serbâzı on beş nefer³ mikdârı gâzi mel'un-ı mezbûrun üzerine a'nî cây-gâh-ı mukarrire girüb görmüşler ki bir mesn'î kürsünün üstüne çökmüş ve etraf-ı cevânibine ve vâfir akçe ve altın ve guruş dökmüş süsenî atlaslarla kendini donatmış ve harâret ve iltihâbından süsen gibi dilini taşra uzatmış çünkü guzâtın kudümü ve sâfın havnına hücumu bî-şüphe ma'lûmu olmuş sûret-i istikbâl ve envâ-i 'izzet ve iclâl ile karşı gelip tapû kılmış ve kendi eliyle sancağını serengün idüb basîret ve tedârik meclisinden yıkılmış ol ân bir gâzî-i ser-bâz-ı peyger dalâlet-ser-şitene tüfenk endâz olub dil-virânî gibi mecrûh ve kal'a'î metînesi gibi meşrûh ve meftûh kılmağla ser-nâ-tereşidesi gazâ kanına yunmuş⁴ boyanmış ve lâle-i hazân dîdesi güyâki ser-h'âb fenâdan tekrar uyanmış

Nazm

Tîğ-ı tîz ile kesilmiş başı
Kana gark eylemiş ol evbâşı [17a]

Dûzaha yanmadan ol dîn u denî
Kıpkızıl ahkere dönmiş bedeni

Nesir

Çünkü kal'ayı üstüvâr fiska-i nâ-üstüvârdan hâlî kaldı vüzerâ-yı 'âli-rây ve asâkir-i nusret-ârây sahâ-i 'azime ve kavâ'id-i kavimesini teferrüce geldi meyânında ki kenîse-i metîne ki hüsn-i hasîn kal'a-i gevher-nekîn denilse câiz idi meydân-ı guzâtın ser-endâzı bî-şümâr ehl-i İslâm ve gâzî bâm-ı nuhûset makamında kendileri

¹ Atıldı: MB; alındı

² Domuz: MB; mâr

³ Nefer: EE(-)

⁴ Yunmuş: MB(-)

cilveger ve etrâf ü cevânibine sarf u basr ve i'tibâr¹ kılurlarken nâ-gahânî kâzâ-yı asumânî vâki' olub derunundaki barut iknâf kal'adeki ateş bakiyesinden tutuşub yandı ve arâ'ik-i melâ'ik-i ceberût ol ateş-i firûzânın duhân-ı siyâhından kapkara boyandı husûsan bâ-mende bulunan guzât alev nerdbânlar ile 'urûc ve mehâric-i dâirane şerirden cünûdla hurûc eyleyip ser-efrâzân² heycâ-sâz dünya-yı denîde dahi bülend pervâz ve ahirdeki i'tilâ-i şânları bu âşiyâne hâk-dânîde bile müşâhid ve mümtâz olub bir hasâret-i kıyâmet-eser zâhir oldu ki³ Lâ ayne raetün velâ Ezine sem'atün velâ hatara 'alâ kalbin beşer

Hikâyet olunur ki guzât-ı şâhânın ser-efrâzı⁴ merhûm Sultan Süleyman Han Gazi'nin bu hal ve şerh ve fetih ve tarh müyesser olmazdan evvel hatır-ı şerifleri muğber ve fetih ü zafer zamanı mümted olduğuna mükedder olub vezir-i tuvânâ müşîr-i bî-pervâ sadâkat pîşe şecâ'at-endişe nâzımü'l-umûr hâkimü'l-cumhur⁵ zâbitü'l-memalik bi'l firâset-i'l-Şam râbitü'l-mesâlik bi'l-vilâyeti'l-kâmla asker-i nüvâzdâne vezir-i 'azam Hazreti Mehmed Paşa cânibine dest hatırlarıyla hümâyûn-nâmeleri⁶ vâsıl olub mazmûn-ı mergûbunda şu ocağa yanacak dahi alınmaz mı ve memalik-i gazâ [17b] ve heycâda feth ve zafer kôsleri çalınmaz mı diyü⁷ buyurdıkları ecilden duâları mesmu' cenâb-ı gird-kâr ve ricâları merfu'-ı Hâlık-ı Cebbâr olub hem alındı hem yandı şukûfe-zâr da'vetleri nesîm-i icabet ile uyandı. Gıbbe zâlik hazreti paşayı gârdân asâkir-i mansûrenin şüphelerini bî-bünyân ve zât-ı şeriflerinde merkûz olan satvet ve salâbeti nümâyân eyleyüb vezir-i hâmis Mustafa Paşa ve Rum İli Beyisi Ahmet Paşa umûmen zîr-i destinde olan asâkir-i nâ-mütenâhî ve iki bin nefer yeniçeri ve ağalarıyla ve iki bölük sipâhi gönderilüb kal'a-i Sigetvâr'ın dili ve ol vâdilerdeki kal'anın müşkülü olan Bobofça demekle ma'rûf⁸ feth-i düşvâr bir hisâr-ı nâmdâr ki Sigetvârla mâ-beyni bir buçûk günlük yoldur fethi için fermân-ı pâdişâhî şeklinde emr-i âlî-şânları vârid oldukda ol asâkir-i cerrâr mânend-i bihâr-ı zehâr bî-girân ve bî-kenâr-ı aktâr-güzâr ve düşmen şikâr olub sene-i

¹ i'tibâr: MB; nazar

² Efrâzân: MB; firûzân

³ Lâ ayne raetün velâ Ezine sem'atün velâ hatara 'alâ kalbin beşer: EE(-)

⁴ Efrâzı: MB; firâzı

⁵ nâzımü'l-umûr hâkimü'l-cumhur: MB(-)

⁶ Hümâyûn nâmeleri: MB; tezkere-i hümâyûn belâgat-nümânları

⁷ Tahrir: MB(+)

⁸ ma'rûf: MB; meşhur

Erba‘ ve seb‘în ve tis‘a mie’ti Saferi müzafferînin yirmi sekizinci¹ günü rûz-ı Cuma idi teveccüh-ü zafer refikle gitdiler ertesi maksad-ı aksâ olan ser-menzile yittiler dahi gâr-sâz cenk ateş-endâz top ve tüfenk olunmadan Hazreti Paşayı Âsaf rânun hüsn-i tedbîr-i² ve sahib-i-kırân mağfurun teveccühü ruhâniyeti birle hemân ol gece kal‘a-i Bobofçe bûm-ı boşça kalub cem-i horyadları ve kefere³-i nâ-şâdları başların alub kaçtılar ve zindanhâne⁴ ve hatarda muhtebes olmuşlar iken halâs ve felâh câniblerine yol açdılar

Nazm

Vezîr-i âkıl olan pâdişâh-ı devrânun
Memâtı hâl-i hayâtı gibi muzaffer olur

Sadâkat eyleyicek pâdişâha bir düstûr
Sözine feth ü [18a] zafer kal’ası musahhar olur

Nesir

Bu minval üzere suhûletle kal‘a-i aldılar ve dört gün anda karar etdiler ve lâzımütta‘mîr olan yerlerini ittifakla ‘imâret kıldılar b‘ad-zân rây-ı âlem-ârây Hazreti Paşa dad ve sitib vâdilerinde cilve-nümâ olub merdmân hisar ve hifza ve dizdâr ta‘yin buyurub hıfz-ı tamla mazbût ve serrişte-i tedârikle merbût kılındıktan sonra cânib-i sa‘âdetlerindeki gâzilere ve asâkir-i nusret-müessire fermân-ı pâdişahî ve emr-i lâzımü’l-iz‘ân şâhinşâhidir diyü icâzet ‘âliyeleri sudûr bulup ol gözleri kanıkmış dilîrler ve ol peşeleri gazâ kanına boyanmış şîrler tekâdir-i⁵ heybetlerine süvâr ve tekâpûs-ı mehâbetleriyle âşikâr olub bölük bölük ferâvân fevç fevç nümâyân fırka fırka gürâzân zümre zümre şitâbân saf saf hırâmân taraf taraf cilve-günân⁶ küffar-ı nâ-üstüvârı cûyân olub gitdiler bir zenbçe-nâm parkâne ki kral-ı dâllin muhâsarasıyla ânın muhâsarası mâ-beyn-i koçi yürüyüşü ile beş günlük yol ve

¹ Yirmi sekizinci: MB; yirmi dokuzuncu

² Himmeti: MB(+)

³ Kefere:MB ;sekene

⁴ Havf: MB(+)

⁵ Ejder: MB(+)

⁶ saf saf hırâmân taraf taraf cilve-günân: MB(-)

koç yiğitler ‘azimet ile karîbü’l-vusûl idi. İttisâl-i ganimet malları müyesser¹ sekizinci gün diyince² meserret ve beşâsetle beru cânibe ‘azm etdiler husûsan emvâl-i ganâimi ‘âşıkların mihnetinden ziyâde götürdüler ve esârı kesîrü’l-mehâsini³ cefa-yı mâşukân-ı zaman gibi nihâyetsiz götürdüler

Nazm

Atlar kalayazdı az kaldı
Bir giden iki geldi üç geldi

Görmedi böyle atları dâna
Kimisi heşt-pâ kimisi deh-pâ

Nesir

Bu ganimet dil-küşâ ve nusret- **[18b]** meserret fezâdan mâ‘adâ cenk-sâz ve kal‘a-i küşa sâbikü’z-zikr Pertev Paşa taraflarında dahi feth ve nusret ve ahz-ı mâl ve ganimet ile burc-ı muhkem ve hisar-ı müstahkem ya‘nî⁴ kule didükleri kal‘a ve bâkî ova ve lâğış nâm iki pâre⁵ bazı⁶ kal‘a-i mürtefi‘a feth olunub⁷ *Fe-emmâ ol târihde guzât sancağı beği olub guzât-ı benâm ve dilîrân hizebr intikâmın sürûru belki ol gürûh-ı nusret- şükûhun gün gibi bülend ahteri olan Yahya paşa Nurullah mazca ‘ evlâdının güzîdesi ve cümle küberâ ve uzamâ ve rûşenâsân ve bülâğânın pesendîdesi bi’l-fi’l estonî belğrad vâlisi Mehmed Bey ki*

Nazm

*Dür gibi nazm-ı pâke mâlikdür
Ma’rifet yollarına sâlikdür*

¹ Olub: MB(+)

² Diyince:MB; olunca

³ esârı kesîrü’l-mehâsini: MB; serây-ı bî- nehâsini

⁴ ya‘nî: MB; a‘nî

⁵ bâkî ova ve logus nâm iki pâre: EE(-)

⁶ Bazı: MB(-)

⁷ feth olunub: EE(-)

*Lutfi deryâsı olsa ger peydâ
Görinür zâtı bir dür-i yektâ*

*Keremin kimseden dirîğ itmez
Kapusın dest-i hayf berkitmez*

*Şey degüldür yanında bâd-ı hevâ
Tağıdır sanki hâki bâd-ı sabâ*

*Mahlas-ı zâtı kimVusûlî'dür
Her sözi ma'rifet usûlidür*

*Sözi gevher, sehâsı deryâdur
Görmeyen anı ayn-ı a'mâdur*

*Nutk-ı pâkinden öğrenüb ihyâ
Oldı bezminde muğtenim Îsâ*

Nesr

*Re'yi bi-nazîr ve tedbîr-i dil-pezîr muktezâsınca husûsan zât-ı şeriflerinde
merkûz olan şecâ'at ve şehâmet müsted'âsınca vire ile kal'aya duhûl ve bir şahbaz
bülehd pervâz gibi bir bölük gurâb rû-siyâh içine nuzûl idüb Âl-i Osman'a ve
handân-ı cihân-bâne ebâ-'an ceddin vâki olan ve kuvvet-i ihlâs ve kesret-i mutâba't
ve ihtisâsların mûcib olan güfdârının te'sîri ve mahz-ı irşâd ve tedbîri ile küffâr-ı
dalâlet müessir vire ile kal'adan taşra zâhir oldukda*

Nazm

*Girdi meydâna tîğlar ol dem
Oldı a'dâ vücûdı ayn-ı adem*

*Çak şu denlü kırıldı düşmen-i dîn
Kana gark oldı yir yüzi dem dem*

Nesir

Hattâ bu cenk ve cidâl ve hengâm-ı kütâlde mümâ-ileyh Mehmed Bey küffâr-ı hâkisâr mâ-beyninde bulunub kendüsü dahi zahminâk olub envâ'-ı avâtıfa sezâvâr olduktan sonra kal'a-i mezbûra¹ silk-i hükümet-i pâdişâhîden, zâhir ve mülkü saltanat-ı şehinşâhide² bâhir olub nâme-i meserret-eser ve hâme-i nusret ve zafer ferleri vâsıl olmagla küllî neşâta bâ'is ferhat u inbisâta sebeb-i hâdis olduktan sonra re'y-i rasîn-i Hazret-i Paşa sûret-i fermân-ı pâdişahî ile hüveydâ olub kal'a-i Sigetvâr'ın 'imâreti ve harâb u yebâb olan yerlerinin ikâmeti, husûsan nasb-ı harse ve mîr-livâ ve zabt u siyânet-i mehâbet-nümâ lâzım ve mühim idüğü âşikâr olmağın dâmen-i himmetlerini dermeyân ve kuvvet ü kudretlerini müşârün-ileyh bi'l-benân idüb bir himmeti³ dahi âşikâr⁴ olmağın itmâm ve kal'a-i mezbûreyi ta'mîr ve hıfz ve mir-livâ ile 'imâret-encâm eylediler. Pes sâhib-kırân-ı zamân aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrânın ibtidâ-i saltanat ve evâil-i hilâfetlerinde sâdır olan gazâları ki feth-i kal'a-i Belgrad'dır. Evvel harfî bâ ve intihâ-i celâlet ve salâbet ve irtihâl-i 'azîmet ve şehâdetlerinde vücûda gelen feth ü nusret-ârâları ki ahz-ı Sigetvâr-ı pûlâd-bünyâddır. Evvel harfî sîn olmağla hâtif-i gaybî cânibden bes lafzına işâret-i lâ-reybîdir ve evvel harflerinden mâ'adâ âhir harfleri ki dâl ve râdır, terkip olunsa kelâm-ı tâm u besdir. Lafzına işâret-i hidâyet-encâmıdır ve her biri ki altışar harfle mektûb ve cümlesi on iki burc hesabı üzere mahsûbdur yılın on iki ayı gazâlarına⁵ delîl-i mergûbdur bunda çok nükte [19a] vardır ay dâne hakka bu zıkr olunan hidemâtın edâsı ve bu ana gelince sahib-kırân-ı mağfurun ahfâsı mülk-i akdemden ya'nî⁶ devr-i ademden⁷ bu deme gelince bir vezir-i dânyâ müyesser olmamıştır ve bir düstûr-ı kişver-küşâ pâdişah-ı merhûmun nâmıyla bu gûne fetih ve nusret ve zafer bulmamıştır. Ol zât-ı şerifin firâset ve sadâkatinden ve şehriyâr-ı mağfurun kerâmet ve velâyetindedir ki dest-i tasarruf-ı Hazret-i Paşa-yı leşker-nüvaz ve kişver-küşâ olub gûyâ elleri mikrâz ve haşyet ile dilleri bürîde ve binaları rûymâl dehşetiyle dîdeleri pûşide oldu.

¹ Bu bölüm EE(-)

² zâhir ve mülkü saltanat-ı şehinşâhide: MB(-)

³ Himmeti: MB; bu mihmi

⁴ Âşikâr: MB; itmâm

⁵ Burûc saltanat ve hilâfetde âfitâb-ı gerdûn gibi 'azîmet ü nümâlarına: MB(+)

⁶ ya'nî: MB(-)

⁷ Ademden: MB; Ademe ve devr-i Ademden tâ bu deme

Nazm

Dimesün kimse vezâretdür bu
Ya velâyet ya kerâmetdür bu

Hak bilür subh gibi sâdıkdur
Dü-cihân devletine lâyıkdur

Fitneden sakladı Osmân tahtın
Virmedi yile Süleymân tahtın

Hak Teâlâ anı mesrûr itsün
İki âlemde de ma'mûr itsün

Bilmez her ne ise maksûdı
Hiç dirîğ eylesün ma'bûdı

N'ola 'Âlî kulını şâd itse
Kayd-ı gam-ı bendesin âzâd itse

Ömrüm oldukça duâlar kılsam
Zât-ı pâkine senâlar kılsam

Meclis-i Sâdis Pâdişâh-ı zaman Sultan Selim Han Hazretlerinin ibtidâ-i hilâfeti ve i'tilâ-i saltanatı husûsan asâkir-i mansûrenin avdeti ve sultan hazretlerinin muvassalatı beyanındadır.¹ İktizâ-yı sipîhr-i devvâr ve istid'â-yı gerdiş-i nâ-üstüvâr ki gâhi merrât-ı âlemi eşkal-i sa'âdet ve meserretle tâb-dâr gâhi ayine-i hilkat-i beni âdemi intikal ve ducret ve fena suretleriyle âşikâr eylemekten hâli değildir. Her âyine-âyin-i acîbe ve kavânin-i garîbesindendir ki mâtemsiz meserret elemsiz saltanat firaksız vuslat ihtiraksız selâmet giryersiz gülmeler² nevhasız şâd olmalar¹ gerek şâhân ve hüdâyegane **[19b]** gerekse bendegân ve gâziyâne müyesser olmaya

¹ Husûsan Asâkir-i Mensûrenin azîmeti ve hâkân-ı kitî-sitân'a muvassalatı beyânındadır: MB(+)

² Ler: EE(-)

Nazm

Çünin nebuşte fermân evvel na pâyân.
Yeni bir tahtı sultân yenidir tahtı pinhân.

Nahu âhid Kâmurân bi hükmü eynevâni
Nişan bi nişani hayat-ı câvidâni ²

Nesir

Çünkü ol merhum ve mağfur aleyhi'r-rahmetü ilâ yevm'in-nüşûr cevher-i hayât ve zindegânîsini bu dehr-i fânide ve beden-i hakdânîde kem kıldı ve debîr-i takdîr-i rabbâni ki ol şehriyâr-ı 'âdilîn hakriz olan vücûdunu kârgâh-ı işbah ve ta'alluk ve hestîden sildi âlem bir cansız tene ve bir revânsız bedene dönüb sipihr-i saltanat-ı cihâniyânın mihr-i yektâsı ve dûdman-ı Osmâniyân'ın şem'-i nur-efzâsı Dârâ-dârât Sikender-mir'ât huşenk-hikmet Cemşid-sohbet Behmen-rezm Keykubad-bezm Me'mûn-emân Feridun-tüvân Keyûmers-kâm Siyâvuş-gulâm Keyhüsrev-rikâb ki Behmen-cenâb girân-mâye-tâc cihân-sâye³ ile bac felek dest-gâh melek bâri-gâh Selim-iştihâr Süleyman-medâr

Nazm

Kişver-sitân, bülend-nişân, şevket âsitân
Hem-nâm-ı cediti Hazret-i⁴ Sultan Selim Han

Allahümme ebbid devletehû bi'l-kuvveti'l-kahireti ve eyyid rif'atehû bi's-saltanati'z-zâhire dergah-ı a'lâsının gubârına bu gubâr-âmiz haberlerin arz u i'lâmı ehem ve elzem oldukda tedbir kabzasının seyf-i kâtı'ı vezaret sipihrinin necm-i lâmi'î karzar-ı gazânın şîri rezmgâh-ı heycânın dilîri hazâin-i saltanatın emîni defâin-i hilafetin rast-bîni müşkilat-ı enâmın ukde-küşâsı ve muhimmât-ı hass u âmmin tarîkat-nümâsı sâdiku'l-akvâl râiku'l-ef'âl lâ-zâle mesrûren bi-inâyeti zi'l-celâl vezîr-i a'zam-ı

¹ Lar: EE(-)

² Bu nazm: MB(-)

³ Saye: EE (-)

⁴ Kişver-sitân, bülend-nişân, şevket âsitân

Hem-nâm-ı cediti hazret-i: EE(-)

nâmdâr Hazret-i Mehmed Paşa-yı kâm-kâr re'y-i pûşide ve tedbir-i nâ-şinîdeleri üzere ma-vaka'ayı arz u i'lam ve umûr-ı saltanat ve mâtemi itmâm buyurduklarında kendülerin râzdâr-ı kadîmi ve kâtib-i esrâr-ı müstakîmi hâce-i cihân-ı sâni münşiyân-ı belâgat-nişânın zî-şânı ferid-i cümle-i zi-fitnat Feridun-ı meârif-nazim [20a] zi ta'şî bi abdullâhi müzvârîd hem-peyker zeban-ı hâme-i hest ema nebudaz serra ve güya hatşî çûn meskül ehrim raz na boya bu peyâm-ı mâtem-şî'âr ve kelâm-ı hilâfet-disârı bu tarîkle imlâ ve inşâ eylediler ki kalem dilinden gayri dillere nakl olunmadı. Lazımü'l-istitâr sahayif-i fikret ve tasavvurda fem gibi perişan bulunmadı

Nazm

Şöyle ketmeyledi lisân-ı kalem
Mümkün olmadı imtihân-ı kalem

Görmedi kimse harfîn ol arzın.
Ya meğer dîde-i dehân kal'am ¹

Nesir

Bu minval üzere mektûb u mektûm ve hatm-i beşaret-hitâmla mahtûm kılındıktan sonra ebr-sür'at beber-heybet hüdhüd-hidâyet Kütahyalı² bir çavuş-ı sarsar-rıhlet evvelâ ulak tarikiyle irsâl ve Sigetvâr'dan Kütahya'ya yalnız sekiz³ günde îsal olunub merâyâ-yı hâtırın gubârı ve serîr-i saltanat ve hilafetin intizârı ma'lûm-ı zihn-i pâkları ve mefhum-ı tab'ı çâlâkları husûsan ol nâme-i sadâkat-nümûn (**kitâbün merkûm yeşhedühü'l-mukarrebûn**)⁴ fehvâ-yı şerîfine makrûn olmağla ol vâris-i mülk-i saltanat ve bâ'is-i nizâm-ı silk-i devlet a'mal⁵ ve eskâle hiffet ve zahmet ilgâre ruhsat buyurub hümâ-yı hümâyûn hamâl⁶ cibâl-i âsiye ve bilâl⁷-i mütেকâsiye kat'ına meyyâl ve sabâ-yı tarâvet-nümûn misal nice beydayı şâsi'

¹“Görmedi kimse harfîn ol arzın.

Ya meğer dide-i dehân kal'am “MB(-)

² Kütahyalı: MB(-)

³ Sekiz: EE; dört

⁴ Sûre-i Mutaffîfin: 20,21

⁵ a'mal: MB; ihmâl

⁶ Hamâl: EE(-)

⁷ Bilâl: MB; tilâl

ve sahrâyı tîne-i serî'ı¹ vâsi'ı'l-intikâl olmağla sene-i erba'a ve seb'în ve tis'a mi'e Rebiülevvelinin dokuzuncu gününde ki düşenbe idi medâr-ı saltanat-merhuna a'nî pây-i taht-ı hümâyûna ittisâl-i hilâfet-meâlleri müyesser olub serîr-i saltanât-ı kâmurânî ki cülûs-ı şerif-i me'nûselerine müterakkıb ve hazâne-i ma'delet ve kîti-sitânî ki şân-ı şerif-i meserret-resanlarına her vecihle müterakkıb² olmuşdu, ol ruz-ı sa'îd-i lâzımu't-tahmîdde

[20b] Nazm

Bir düri deryâdan alub derkenâr etti hemân³
Kalmadı tûfan-ı gâm hîzâb-ı mâtemden nişân

Felek şâhî dest-i kudret her kürek engüştür
Pâdişah-ı dehri el üzre tutar bahr-i revân

Benden evvel sen kenar itdin diyü ol serveri
Taht-ı şâhi kıldı felek bahre reşk-i bî-kerân

Taht-ı sultâniye takdîm etti geçti tahta sen
Böyle bulduk rüzgârı böyledir devr-i zamân

Mahmiyye-i Kostantiniyye sânahâ'l-lâhu te'âlâ ani'l-beliyye bu vecihle cülûs-ı hümâyûnları ve kudûm-i şerif-i hilafet-nümûnları ile müşerref oldukda menâşir-i salâbet-resân ve tavâmir-i beşâret-ünvanları etraf-ı vâkıada⁴ ve memâlik ve akâlim ve diyâra perişân⁵ olup tebdîl-i sikke-i şâhi ve tahvil-i hutbe-i pâdişahi fermân olundukta mir-i mirân olan zevi'l-ünvân ve mir-i miran-ı eknaf âbâdan zûrbazûy kuvvetlerini aşikâr ve rû-yi nîrû-yi şecâ'atlerini besât-ı tedbîr-i himmete ilkâ idüb ve silk-i hükümet-i hüsrevânedeki mesâlik ve mülk-i hilafet-i pâdişahânedeki memalik her vecihle mahfûz masûn ve kemer-hân fitne-i beydârân olan eşirrânın mazarrat ve

¹ tîne-i serî'ı: EE(-)

² Müterakkıb: MB; müterettib

³ Hemân: EE(-)

⁴ Vâkıada: MB; aktâr

⁵ Perişân: MB; revân

gezendinden mahrûs ve me'mûn itdüklerinden mâ'adâ eşref-i bilâd ve a'zam-ı sivâd olan hutbe-i¹ benâm ve hayâta-i lazımu'l-ihtirâm a'nî Şâm-ı vâcibü'l-ihtişâm ki etrâf ve cevânibi deşt-i süvârân ve eknâf ve sebasebi urbân ve arabta cûyân olub her vecihle serhad ve lusûs-ı müfsidîni la yu'ad iken şeran-ı² nâdiredânın dânası ve sekân uzmâ u ruşenâsânın kişver-ârâsı vezir Ali Paşa³ şecâ'at müşîr-i Ömer-firâset ve vakûr-ı sâhib-kelem düstûr-ı belâğat-peyâm âsaf-safvet Aristo-satvet [21a] şenûde-giftâr sûtûde-etvâr ve âlâ-ûla ve leâlî-eda bi'l-f'îl vezîr-i efham olan Lala Mustafa Paşa ol tarihte hâkim-i Şam ve mîr-i mirân-ı lâzımu'l-ihtişâm olmağla tîr-i tedbirleri pûte-i isâbete peyveste ve tîg-ı şehâmet-şehirleri meyan-ı hıfz-ı hırasete meyan-beste husûsan bir aydan ziyâde kâh süvâr u kâhî piyade mah-ı âlem-tâb gibi şehir içini geşt ü güzâr ve şam ta seher esvâk-ı Şam'ı sıyânet-i bî-şümâr etdikleri sebebden

Nazm

Fitne bîdârlar göz açamadı
Kaldı ser-hâb-ı havf u haşyetde

Şöyle yandı meşâil-i tedbîr
Kalmadı kimse künc-i zulmetde

Nesir

Husûsan tarih-i mezbûrde kapudân ve ser-leşker-i nusret ve zafer-'üvân olan ekrem-i vüzerâ efham-ı 'uzamâ derya-dil-i ârif-i bî-mu'âdil ateş-endâz-ı cezayir u kılâ' ve na're-perdâz-ı nevâhi ve ziya' dâmâd-ı pâdişah-ı kîti-penâh ve ser-halka-i guzât-ı zafer-destgâh fûlk-i firasetin Nûh'u felek-i sadâkatin rûşen fütûhu piyâle-gir-i rezmgâh-ı gazâ vezîr-i sâlis Piyale Paşa ba'zı cezâire leşker çekmişler ve firengistanın bevâdî-i tasarrufuna⁴ er dökmüşler idi

¹ hutbe-i: MB; hitta-i

² Şeranı: MB; serât-ı

³ Paşa: MB(-)

⁴ Tasarrufuna: MB; tasarrufa

Nazm

Yümn-i cülûs-ı şâh-ı cihânun sirâyeti
Dikmişdi her yere alem-i feth ü nusreti

Ve'l-hâsıl üç gün tamam istirâhat ve âram buyurulub nadire-dân feylosof-ı zaman allâme-i kudret Zemahşeri-fazîlet seyyidü'l-ulemâ senedü'l-fudalâ 'ukde-küşâ-yı enâm ve melce-i melâz-ı hâs u 'âm kutb-ı sipihr-i fezâ'il mihver-i felek-hasâ'il şifâ-tahrîr nihrîr-i lazimü't-tevkir a'nî müftî-i pür-cûd Hazret-i Ebu's-su'ud la-zale mes'ûden bi-mekarimi'l-vücûd ve sair mevâlî-i 'izâm ve pâ-y-bûs-ı taht-ı saltanata sezâ-vâr olan ahâli-i kirâm mevhibet-i¹ takbîl ile tebcil olunduktan² sonra [21b] bi-vechi'l-isti'câl lâ-bi-tarîki'l-imhâl tahtgâh-ı sâni ve hitta-i şikâr-sitâmı olan mahrûse-i Edirne harreseha'l-lâhü tea'lâ an feterâti'l-ezmine şeref-i kudûmleriyle mes'ûd ve mevhibet-i vücudlariyle mahz-ı mekarim ü cûd olunduktan sonra

Nazm

Azm itdiler asâkire arz-ı cemâlile
Yollarda geh atâ ile gâhî celâlile

Hem-sâyeler havâss idi ancak rikâbda
Az kalmışidi zerre pey-i âfitâbda

Ve'l-hâsıl gâhi hâce-i edîb fazıl-ı lebîb Hâtem-kef Seyyid-şeref Sa'düddîn-devrân Ebu's-su'ud-zaman mahz-ı atâ-yı ilâh Atâu'l-lâh Efendi ile şirin muvânesetleri ve gâhi ârif-i mü-şikâf kâmil-i kemâl-evsâf musanna'-kelâm murassa'-peyâm hayâli-hayâl hilâli-me'âl a'nî Celal Bey ile rengin musâhabetleri sebkat etmek üzere³ Belgrad'a vusûl ve merhûm ve mağfûrun otağına nüzûl ve duhûlleri müyesser olup bu cânibde dahi vâlâ-kadr â'lâ-sadr Bû Bekr-hilkat⁴ 'Ömer-'adâlet 'Osmân-diyânet 'Ali-şecâ'at dâfi'u'l-eşkâl bi- ahseni'l-hâl râfiü'l-ihtilâl bi-emlehi'l-kâl düstûr-ı

¹ mevhibet-i: EE(-)

² Olunduktan: MB; olunduklarından

³ etmek üzere: MB; idüb, âhiru'l-emr nice günde

⁴ hilkat: EE; hilâfet

ekrem âsaf-ı a'zam müşîr-i muhterem vezîr-i muhteşem a'nî bih Hazret-i Mehmed Paşa asâkir-i nâ-mütenâhiye reh-nümâ ve cüyûş-ı mansûre-i şehinşâhiye pîşvâ olub fekâr-ı fekâr ve esfâr-ı esfâr ile Sigetvâr câniblerinden munfasıl ve merhûm u magfûrun cism-i veli-yi¹ rûhi ile² cân-ı âleme muttasıl olunca gâhî libâs-ı hayatıyla³ nümâyân ve kendüleri arabanın⁴ yanınca ahyânen revân olub bir vechile ihfâ ve ser-i setrle nâ-peyda eylediler ki herkes⁵ merhum Hüdâvendigarı zinde sanırdı, sıhhat-i mevtine vâkıf olanlar da bu evzâ'ı görse sıhhatine inanırdı. El kıssa kırk dört güne dek mahzûn ve resmi vedî'atle medfûn olunduktan sonra hâk-dân-ı bîrûn ve araba tabutunda [22a] sâhib-sükûn kılınub deffini ki⁶ Belgrad'a bir konak yaklaştılar asâkir-i mansûre-i sultân-ı gîtî-sitân Hazret-i Sultan Selim Han kudûmünden haberdâr olub bir mikdâr şaşdılar ve illâ dahi mir'ât-ı tasavvurları gubâr-ı şekden kurtulmadı⁷ ve âyine-i tefekkürleri jenk-i imtirâdan müberrâ olmadı. Âhirü'l-emr asâkir-i bî-kerân süvarân ve nâ-süvarân ertesi otâğ-ı hümâyûn etrafında hayme-zenân olduklarında sultân-ı cihân otağına girmiş ve esbâb-ı saltanat u hilâfet sâhibine vâsıl olmuş bulunub bî-şübhe cân-ı âlem ma'lûm ve meyyit-i mübhem zâhir ü mefhûm olduğu gibi.

Nazm

Asker girye akın saldı hemân
Askerün oldı gözi yaşı revân

Araba eşk-i firâvân içre
Keştî-i Nûh idi tûfân içre

Tahtdan ayrılıub ol şâh-ı cihân
İhtiyâr eyledi bir taht-ı revân

¹ veli-yi: MB; bî

² İle: EE(-)

³ Hayatıyla: MB; hayatla

⁴ Arabanın: MB; araba

⁵ Herkes: MB; her kişi

⁶ Şu zamâna dek: MB(+)

⁷ Kurtulmadı: EE; kurtuldu

Nesir

Ve'l-hâsıl asâkir-i melâmet-nümûn melûl ve mahzûn ve mağbûn¹ ve sımâh mağfûr-ı mahzûn (**İnneke meyyitûn ve innehüm meyyitûn**)² hitâbına makrûn vezîr-i nâdire-dân Hazreti Paşa-yı kârdân³ ise merhûm ve mağfûrun rûhâniyetinden ve pâdişah-ı⁴ gîtî-penâh Hazretlerinin iltifât u izzetinden (**Hâzâ yevmü yenfeu's-sâdikîne sıdkahüm**)⁵ işaretiyle manzûru'l-'ayn zihî tevbîr ve basîret ve efkâr (**İnne fî zâlike le ibraten li ü'l-il ebsâr**)⁶

Nazm

Husûsan şâh-ı âlem tutdı mâtem
Cihân sultânına hüzn oldı mahrem

Anub eyyâmını merhûm şâhun
Şeb-i târında kaldı dûd-ı âhun

Katı nâdirdür ey gâfil bu hâlet
Gele bir yire şâdî vü melâmet

Nesir

Vaktâ ki meknet ve celâdetle mukîm serâçe-i tevekkül ü tahammülde müstedim olduğunu gördüler guzât-ı bî vehm ü bîm (**İzcâ'e rabbehû bi kalbin selîm**)⁷ tilâveti ile ol şehriyâr-ı lâzımü'l-ihtirâmın hak-pây-i rahşına her vecihle ta'zîm ve tekrîm cebhelerini **[22b]** sürdürdüler çünkü ol⁸ otağ-ı hümâyün-ı⁹ sa'âdet karîn¹⁰ ve bunca hazâ'in-i bî-kerân-ı vâ-pesîn şeref-i nüzûlleriyle müşerref oldu ve kudûm ü meymenet-i duhûlleri ile evvelkiden ziyâde şeref¹¹ buldu. Hemen ol gün

¹ Ve'l-hâsıl asâkir-i melâmet nümûn-ı melûl ve mahzûn ve mağbûn: MB(+)

² Sûre-i Zümer: 30

³ Hazreti Paşa-yı kârdân: MB(+)

⁴ pâdişah-ı: MB; paşa-yı

⁵ Sûre-i Maide: 119

⁶ Sûre-i Al-i İmran: 13

⁷ Sure-i Saffat: 84

⁸ Ol: MB(+)

⁹ hümâyün-ı: EE(+)

¹⁰ Karîn: MB(+)

¹¹ Şeref: MB(+)

vüzerâ-i ‘ızâm ve atâ’i¹ küberâ-i mâtem câme mübriz ‘ımâme olduklarından mâ‘adâ pâdişah-ı âlem² Süleyman-evrenk dahî bî-sabr ve bî-karar bî-direnk şeml-i hüzn ve gamı izhâr ve şemle-i mâtemi ihtiyâr buyurub salât-ı mağfûru otâğ önünde edâ ve cenâb-ı vacibü’l-vücûda du‘âlarını ma‘rûz ve inhâ kıldıkları gibi bilâ-te’hîr ve ihmâl merhûm ve mağfûrun meyyitini irsâl ve mahmiye-i Kostantiniyye’ye îsâl için fermân-ı vâcibü’l-ımtisâlleri üzere vezir-i âli-cenâb Ahmed Paşa-yı kâm-yâb ve ol gazâ-yı nusret-me’alde da‘vet ve iştigâlîden³ istimdâd-ı bî-misâl olunan umdetü’z-zühhâd kudvetü’l-kubâd⁴ fâzıl-ı mutasarrıf kâmil-i mutasavvıf⁵ ser-halka-i sâlikîn ser-çeşme-i vasılîn ‘ulûm-ı zâhirenin mümtâzı ve fûnûn-ı bâtinenin kâşif-i râzı çırağ-ı efrûz meclis-i yakîn şeyh Muslihi’ d-dîn⁶ bin şeyh Nure’ d-din dâmet irşâdühû kema dâret evrâdühû ve merhûm şehriyârın manzûru ve efâhim ve ekâbirin meşkûru mürebbi-i büleğâ Ferhad Ağa ve ba‘zı hudâm ve hademe-i lazımu’l-ihtişâm koşulub menzil-i ma‘hûda makrûn ve câmi‘-i şerifleri civârında medfûn rahimallâhü alâ men kâle Rahmetullâhi aleyhi fî cemi‘i’l-ahvâl⁷ bâdezan sultân-ı cihân ve şehriyâr-ı fermân-rân ertesî mihr-i sipîhr-i berîn tâbân ve habâyâ-yı zîr ü zaman⁸ nümâyân olduğı gibi divân-ı cemiyet ruşenâ-san buyurub ekâbir ve âyân ve ‘uzamâ-i âlişan yollu yolunca⁹ ve kollu kolunca¹⁰ pây-bus-ı taht-ı¹¹ saltanatla handân ve müşâhede-i tal‘at [23a] pâdişah-ı zamanla kâmrân u şâdân olduklarında

Nazm

Berârest sultan Selim rûm

Serîr-i sa‘âdet bi eştilim

¹ atâ’i: MB; ulemâ’i

² Âlem: MB(-)

³ İştigâlîden: MB; iştigâliyle

⁴ Kubâd: ‘ibâd

⁵ fâzıl-ı mutasarrıf kâmil-i mutasavvıf: MB; fâzıl-ı mutasavvıf kâmil-i mutasarrıf

⁶ Muslihi’ d-dîn: EE(-)

⁷ Rahmetullâhi aleyhi fî cemi‘i’l-ahvâl: MB; Rahmetullâhi fî cemi‘i’l-hâl

⁸ Zaman: MB; zemin

⁹ Yolunca: MB; yollarınca

¹⁰ Kolunca: MB; kollarınca

¹¹ taht-ı: MB; serîr-i

Cihân nev cihâni çû berk terâyı
Taravet girifte heme ser seri

Nekâde şenidâz şükûfe derest
Sedezenen sultan Selim nehnest

Zî kûs-ı saadet beramet sadâ
Ki ey namdar dest gazâ

Nesir

Bu minval üzere ayn-ı in'amı beydâ-i himmete câri ve zülâl-i nevâl-i ihsânı diriğ vâdilerinden âri olup asâkir-i bî-keran mekârim-i bî-gâyelerinden behre-dâr ve cünûd-ı peygâr girân-ı bahşış-i bi-pâyânlardan (**Ülâ'ike lehüm rızkun ma'lûmûn**)¹ fehvâsına kamkâr oldukdan sonra câye-gâh-ı saltanâta 'azîmet ve tahtgâh-ı hilâfete teveccüh ve rihlet buyurulub mürûr-ı ezmine ve 'ubûr-ı evbene² ile vüsûl ve duhülleri müyesser oldukda

Nazm

Yine deryâ-yı asker itdi hurûş
Yine rûy-ı zemîni tutdı cüyûş

Siper-i âyînesi ziyâ virdi
Tâbiş-i mihirden gınâ virdi

Geydi yünlegü üskûfîn merdân
Niçe kuyruklu yılduz oldı ayân

Veşne-i rahşile pür oldı hevâ
Gökde işitdi Hazret-i Îsâ

¹ Sûre-i Saffat: 41

² Evbene: MB; 'avvine

Nesir

Ve'l-hâsıl vüzerâ ve u'zemâ küberâ ve u'lemâ husûsan a'yân ve erkân ve defterdârân ve ruşenâsân lâ-siyemmâ serâser-bûş sarsar-hurûş çavuşlar derya-rev nesim-peyrev yeniçeriler hırâmân ve güzârân solaklar şitâban cilve-künân peykler murassa'-raht müsaid-baht sipâhiler tîg-gîr tîr-tedbir silahdarlar cenk-şinâs serenk-libâs ulûfeciler ciger-derân dilâverân garib yigitler sadâ-yı şupûr nefîr ve nevâ-yı surnâ-yı sûr-te'sirle saf saf, taraf taraf, fırka fırka, zümre zümre, süvârân ve na-süvârân bir pâdişah-ı [23b] cihân-penâhı dermeyân etmişler ki¹

Nazm

Rub'-ı meskûn ânınla âbâdân

Yedi iklîme hükmi oldu revân

Zıll-i hakdır sehâb-ı himmetdir

Hoş geçer sayesinde halk-ı cihân

Bu minvâl üzere zîb ü zînet ve şükûh-ı şevket ile saray-ı âmireleri teşrifine niyet-i 'azimet buyurdıklarında âlimler² kâmiller fâzıllar 'âkıllar dânâlar müşkül-küşâlar diyânet bezminin şem'aları ferâset şem'inin lem'aları erkân-ı dinin 'imâdları bostân-ı yakînün şem-şâdları büzürg-destarlar ma-bihi'l-iftihârlar sütrek astînler belâğat güzînler

Nazm

Her biri bir kârdân-ı feylesof

Başda Nu'mânî 'imame tende sof

Bunlardan mâ'adâ a'yân-ı vilâyet ve kibar ve sıgar ra'ıyyet çok çok duâlar taraf taraf³ senâlar ile istikbâl ve her vecihle i'zâz ü iclâl sadedinde iken nâ-gâh bir bârgâh-ı sa'âdet-penâh ve dergâh-ı 'azîmet-destgâh sadev-vâr ol gevher-i yektânın

¹ Etmişler ki: MB; eylemişler ki

² 'Âlimler: MB; 'âmiller

³ taraf taraf: MB, fasıl fasıl

kudûmüne ağız açtı ve ‘asâkir bî-kerân ânın celâletini görünce kendinden geçti ve bilcümle (**Müfettehatün lehümü'l-ebvâb**)¹ sene-i mezbûre eyyâmından bir mübârek² günde tekrar taht u hilâfet ve serîr-i saltanat ve meserret cülûsuyla kâm-kâr ve kâm-yâb oldular.³

Nazm

Zıllıdur yir yüzinde Allâh'un
Güni günden yeğ olsun ol şâhun

Feth-i âlem müyesser olsun ana
Cünd-i âdem musahhar olsun ana

İrmesün hîç bu nesl-i pâke zevâl
Gözlesünler cihâmı çün meh ü sâl

Meclis-i Sâbi' Sebeb-i te'lîf ve tastîr ve hatîme-i risâle-i nâdir'ü-nazîr husûsan musannıfın arz-ı hâli Âli-i hakîrin hikâyet-i pür-melâli lâ-siyemmâ bahtının sıbâ'adesi ve tâli'inin adem-i müsâdesi beyanındadır.⁴ Bir dem ki şiddet-i şitâ çemenzâr-ı âlemi huşk ve mazarrat-ı sermâ âşiyâne-i bülbülü pervâz-gâh-ı güncişk itmişdi husûsan berk u bâran zemin ü âsumân [24a] mâ-beynine burûdet bırakmışdı. Ve âsîb-i sarsar-ı zemistân çok nihâl-i gürazânı ateş-gâh-ı gurbet ü fenâda oda yakmıştı

Nazm

Âfitâbun pendî te'sîr eylemezdi sarsara
İrgürürdi berfile hâkîlere kara yere

¹ Sûre-i Sâd: 50

² eyyâmından bir mübârek: MB(+)

³ Oldular: MB; oldu

⁴ husûsan musannıfın arz-ı hâli Âli-i hakîrin hikâyet-i pür-melâli lâ-siyemmâ bahtının sıbâ'adesi ve tâli'inin adem-i müsâdesi beyanındadır: MB; ale'l-husûs müellifin arz-ı hâli ve Âli hakîrin baht-ı nâşâdenden şikâyet pür melâli şerhindedir.

Yah degül bâmun kenârında görindi dişleri
Hande kıldı hâneler açmazdan merdümleri

Nesir

Ânın gibi ezmân-ı serd ve âvân-ı yah u berdde Gelibolu hâkinin hâsılı me‘ârif
gülistânının vâsılı Mustafa bin Ahmed nâm bu hakir ‘âli-şehir ve ‘âli-kelâm
mülâzemet-i divân-ı sultan ve muvâzabet-i âsitan-ı gîfî-sitân niyyeti ile mahrûse-i
seniyye mahmiyye-i behiyye a‘nî belde-i Kostantiniyye mücâvirlerinden olmuş iken

Nazm

Ne mecâl oldu arz-ı hâl kılam
İrzımı arza iştigâl kılam

Ne mürebbî bulındı kim ilede
Beni dîvân-ı şâha vâsıl ide

Mâni-i rızık olup hicâb bana
Hergiz olmadı feth-i bâb bana

Bir yana şiddet-i şitâ sitemi
Bir yanadan garîblik elemi

Odunı od bahâsına aldum
Varlığum hırmenine od saldum

Atların veşnesi idüb te’sîr
Oynadub şi’ri fikrüm oldu şa’îr

Nesir

Ve bi’l-cümle nîce zaman bu tarikle tahayyür-künân beyt-i âhzânımda nâlan
ve ma‘îşetim meclisinde ser-gerdân husûsan dür-i dürc-i ‘azâmet ve dürr-i evc-i
hilâfet merdüm-i dîde-i âlem mahdûm-ı pesendîde-i benî âdem vâris-i mülk-i cihân

bâ'is-i emn ü emân felek-rif'at melek-sîret âfîtâb-rütbet efrâsyâb-şevket nevîn-i
Feridun-kadr nevâbîn-i Hümâyûn-sadr Osmân-baht Süleyman-taht *Ferzend-i*
Ercümend Şehinşâh-ı kâmurân şehzâdeler güzîdesi Sultan Murad Han yâ rab kemâl-
i ma'rifetin ber-devâm kıl ömrün-i müdâm devletini müstedâm kıl hatm-i şahâne ile
*muhterem nâm-ı şerif-i câvidâne ile mersûm olub*¹

Nazm

Oldı 'âlî kapum [24b] senâ-hânı
Hâtırum'çün sevindirir anı

Behremend olmasına himmet idin
Akçasına bedel zeâmet idin

Nesir

Mazmûnuna makrûn şefâ'at-nâme-i hümâyunları mahfûz ve mahzûn dîl-i
virânem ise melûl ve mahzûn olub dururken hâtif-i gaybî cânibinden işâret ve
mülhem-i lâ-raybî kıbelinden beşâret olunub

Nazm

Didiler ma'rifet refikundur
Arz-ı kudret yolun tarîkundur

Eyle inşâ güherlerin peydâ
Dinlesün anı hazret-i paşa

Nesir

Bu ilkâ-i Sübhâni ve ilhâm-ı Rabbâni mukâreneti ile nadire-i zamân u'cûbe-i
devrân ya'nî kal'a-i Sigetvâr ve ol günlerde zuhûra gelen tedbîr-i kerâmât-şî'âr
serâpâ imlâ ve inşâ kılınub sahife-i âlemde ber-karâr ve cerîde-i kulûb-i beni âdemde
bergüzâr ve yâdigâr kılınmak murâd olundu ki nîcelere bâis-i ibret ve mahz-ı pend ü

¹ Bu Bölüm: MB(-)

nasîhat olub umûr-ı vezâret u cihândârıde bunun gibi bir kâr-ı su‘ûbet-şîâr ve düşvâr zâhir olundukda¹ ona göre tedbîr ve havâdis-i müşküleyi teshîl ve teysir eyleyeler. Bu minvâl üzere hâme-i basiretim dermeyân² ve medâr-ı bizâ‘atim deryâ gibi firâvân idüb Heft Meclis-nâme³ bir risâle-i belâgât-encâm semt-i tasnifle itmâm olundu ve semt-i te’lîf ile cevâhir-i me‘ânisinde intizâm bulundu.

Nazm

Heft Meclis hüner felekleridür
Hattı şebdür beyâzı gündüzdür

Sürh ile hall ile yazılsa eğer
Bâğ-ı nesre bahârdur güzdür

Bu yedi meclisün nefâseti hod
Sükkerî olmağile az özdür

Nesir

Ümid-vârım ki ol sipîhr-i vezâret mâh-ı felek-azâmet ve celâlet ya‘nî paşa-yı a‘zam damet se‘âdetühû bi-mevahibi’l-mekârim ve’l-himem bu heft meclisin mikdârını seb‘-ı semâvâtan ber-ter ve ‘âlî kullarının iştihârını bir vâsıta ile gün gibi rûşenâ vü enver buyuralar ki

Nazm

Eyledüm zinde nâm-ı paşayı
Sâat-i haşre dek kıyâmete dek

Çok mıdur himmet itse dirligüme
Tâ otuz kırk bin zeâmete dek

¹ Olundukda: MB; oldukda

² Dermeyân: MB; derbenân

³ Nâme: MB; nâm

Nasir

Benim gibi [25a] hâk-sâr ve bende-i zâr u nizâr killet-i i'tibâr ve kesret-i iktidarla¹ bezl-i iktidar idüp hazâne-i zihindeki me'âni gevherlerini ithaf ve zevâyâ-yı fikret ve işigalde nîce günler riyâzet ve i'tikâf eyledim hâşâ ki ol mekârim-sipihrinin nîri, merâhim diyârının hayrı, eltâf bahrinin gevheri, ihsân feleklerinin mihr-i enveri atâ bezminin sadrı sehâ meclisinin vâlâ-kadri âsaf-ı ekrem müşîr-i efhâm Serî-a'lem cerî-ahkem vakûr-ı muhterem düstur-ı muhteşem bâis-i nizamü'l-âlem hem-nam-ı güzide-i beni Âdem hazret-i vezir-i azam ve muazzam lâ-zâle mahfuzen bi-inayeti'l-meliki'l-a'lem umduğumdan ziyâde riayetler ve ze'âmetten fazla himmetler ve inâyetler buyurmayalar

Nazm

Gerek ağlat gerekse şâd eyle

Âsitânun türâbıdur 'âlî

Nazar eylersen ana sultânım

Zâtı nâmı gibi olur 'âlî

Ger okursan cevâhir-i sühanın

Şübhesüz muntazam olur hâli

Bârî Hudâ ecell ü âlâ dâimâ ol vezir-i dâna² ve müşîr-i kişver-ârâ hazretlerinin libas-ı devletlerini³ dâim ve asayış-i rif'atini kâim ömrünü dıraz zât-ı pakini mahrem-raz evlâdını berhudâr ve nûr-ı dîdelerini kâmbîn ve kam-kâr etbâ'ını şâdan mensûbâtını handân kullarını ber-murâd huzûr-ı refahiyetlerini ziyâd düşmenlerini helak adüvlerini gamnâk bed-hâhlarını magnum kinedarlarına⁴ makhûr ve mehûm eyleye.

¹ İktidarla: MB; iftikâr ile

² dâima ol vezir-i dâna: MB (-)

³ devletlerini: MB; devletini

⁴ Kinedarlarına: MB(-)

Nazm

Âmîn bi-hakkı suhuf-ı Kur'ân

Âmîn bi-hakkı fahr-i Adnân

Âmîn bihakkı âyet-i feth

Âmîn bedân-ı rivâyet-i feth

Umarum yirden göğe hazzide ol âli-cenâb

Çekdüm ana “Heft-Meclis” nâm bir a'lâ kitâb

Heft-Meclis'dür velîkin heşt cennetden nişân

Heft yemdür sanasın her bir sözi dürr-i hôş-âb

Heft-Meclis nüh felek yirinde olsa fi'l-mesel

Bıkr-i ma'nîler kamerdür, nûr-ı iz'ân âfîtâb¹

Temmet hâza'r-risaletü'l-latîfetü fi evâ'il-i rebîü'l-evvel gurreşinin yirmi ikinci yevmi pazar sene 1115 (05.08.1703)²

¹ Bu Bölüm EE(-)

² Bu Bölüm MB(-)

SONUÇ

Kânûnî Sultan Süleyman dönemi Osmanlı Devleti'nin siyasi ve ekonomik yönden şüphesiz en parlak dönemlerinden biridir. Bu dönemde devlet en geniş sınırlarına ve hâkimiyet sahasına ulaşmıştır. Siyasi güç, beraberinde maddi ve sosyal olanakları da getirmiştir. Bunun sonucu devletin temelinden tepesine kadar her kademesinde etkin ve de yetenekli kadroların oluşması kaçılmaz olmuştur.

İlmiye'den seyfiye'ye kadar her kademedede meydana gelen bu gelişmenin mahsulü olan aydınların bir kısmı devrin hadiselerini çeşitli şekillerde geleceğe aktarmışlardır. Gelibolulu Mustafa Âli Kânûnî Sultan Süleyman döneminde yetişen aydınlarından bir tanesidir. O, XVI. yy'da Tarih ve Edebiyat'a kaynaklık eden ve ışık tutan eserleri ile ön plana çıkan şahsiyetlerden birisidir. Yaşadığı dönemin verdiği olanakları en iyi şekilde eserlerine yansıtan Mustafa Âli, maliyeci, hattat, şair, mutasavvıf ve fikir adamıdır.

Heft Meclis: Kanûnî Sultan Süleyman'ın son seferi olan Sigetvar ve kısaca II. Selim'in cülûsunu anlatmaktadır. Eserde sıkça kullanılan Farsça ve Türkçe şiirler ile nesir kısımlarındaki söz ustalığı kitabı edebi yönden değerli kılan hususiyetlerdendir.

Çalışmada Heft Meclis'in 1316/1900 yılında yapılan baskısı ile Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi koleksiyonunda bulunan nüshası kullanılmıştır. 1114/1703 tarihli bu nüshanın müstensihisi belli değildir.

Genel olarak Nesir'den oluşan kitap sık sık şiirlerle desteklenmiş ve muhtelif sûrelerden alınıp birleştirilen ayetlerle olaylar ilahi bir dayanağa izafe edilmiştir.

Anıtkabir özel kütüphanesinde Atatürk'ün okuduğu özel kitaplar arasında bulunan bu eser, birçok yerde isim olarak karşımıza çıkmasına rağmen, son zamanlara kadar gereken ilgiyi görmemiştir.

Âli, büyük eseri olan Kühü'l-Ahbar da Kanuni Sultan Süleyman'ın son seferi olan Sigetvar hakkında malumat verirken Heft Meclis'ini kaynak olarak göstermesi ve sadece bundan özet yaptığını söylemesi, eserin önemli bir kaynak olduğunun müellifin dilinden veciz bir ifadesidir.

KAYNAKÇA

ALTUN, Kudret, *Gelibolulu Mustafa Âli ve Divânı (Vâridetü'l-Enîka)*, Niğde-1999

AKÜN, Ömer Faruk, “Âli Mustafa Efendi (Edebi Yönü)” *DİA*, c.2., İstanbul-1989

ATSIZ, Nihal, *Âli Bibliyografyası*, İstanbul-1968

BABINGER, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, (Çev. Coşkun Üçok), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara-2000

ÇERÇİ, Faris, *Gelibolulu Mustafa Âli. Kühü'l-Ahbâr*, Kayseri-2000

CUNBUR, Müjgan, *Hattatlar ve Kitap Sanatçılarının Destanları*, TKB, Ankara-1982

DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara-2001

DEMİREĞEN, Ahmet, Kerim, *Sigetvar Seferi*, İstanbul-2006

ERAVCI, H. Mustafa, “Mustafa ‘Âli’nin Nusret-nâmesi ve Onun Işığında Yazarın Tarihçiliği” *AÜDTCF, Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.24, Sayı 38, s.1

FLEISCHER, Cornell,H.,*Tarihçi Mustafa Âli Bir Osmanlı Aydın ve Bürokrati*, çev. A. Ortaç, İstanbul-1996

GELİBOLULU Mustafa Âli, *Küh'ül-Ahbâr*, Süleymaniye Kütüphanesi, Nuruosmaniye No: 3409

GÖKBİLGİN, Tayyib, *Kanuni Sultan Süleyman*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul-1992

İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal, *Menâkıb-ı Hünerverân*, İstanbul-1926

_____, *Son Hattatlar*, İstanbul-1970

İSEN, Mustafa, *Gelibolulu Mustafa Mustafa Âli*, TKB, Ankara-1988

_____, *Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara-1994

HAMMER, Joseph Von, *Büyük Osmanlı Tarihi C. II.*, İstanbul-1998

KÜTÜKOĞLU, Bekir, “Âli Mustafa Efendi ” *DİA*, c.2., İstanbul-1989

LEVEND, Âgah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi, C.I*, TTK, Ankara-1973

NÂCİ, Muallim, *Lûgat-ı Nâci*, İstanbul-1987

ÖZTEKİN, Ali, *Câmi 'u'l-Buhûr Der Mecâlîs-i Sûr*, TTK, Ankara-1996

PEÇEVİ İbrahim Efendi, *Peçevi Târîhi, C. I.*, (Yay. Bekir Sıtkı Baykal),
Kültür Bakanlığı Yayınları, Mersin, 1992

SAMİ, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türki*, İstanbul-1998

ŞEKER, Mehmed, *Gelibolulu Mustafa 'Âlî ve Mevâ'idü'n-Nefâis Fî-
Kavâ'idü'l-Mecâlîs*, TTK, Ankara-1997

UZUNÇARŞILI, İsmail, Hakkı, *Osmanlı Tarihi C. II.*, TTK, Ankara-1995

www.os.ar.com, tezler/sigetvar

<http://193.255.138.2/takvim.asp>

EKLER

1. YAZMA NÜSHA

2. MATBU BASIM (CD EKLI)

مدنی

هفت مجلس نامه

تفسیر لایحه مصطفی بن احمد علی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الله لطیف بعباده تجلّت ذاته وجلت کلماته اولاد سکه وجاهد و فی سبیل الله حجّ نماز
 ایستنی انزال و افهام و جهاد و غزاهم ان ذوالجاول ایدو کین اعلان و اعلام و افهام سورده
 تاجداران غزای پیشه و خدیوان هدایت اندیشه اسباب امتثال امامده و صحیفه اشقا
 صحیفه مشکوک و ظنون سادّه تلوّب کفار بدکر دار خدایم الله تعالی الی یوم القدر
 هر بار که خراج و کذار و اوام اولوالامر فرما ده دار اولیّه تراول طایفه غمزه اولاد
 الکفره زورس باروی جهاد نه با مال و یدوی غزاه حیدر نژاده مستوشن الاحوال
 قلنو عسکر حرار کبی الزخار بسیط ارضه روان و حضیض فتح و ظفوفه نمایا اولمه
 رای کشور ادای متین و افکار نصرت نمای رصیر لری تعلق اید و بمرای ان الله یور
 دو ان مقام مرای چهره کنسای سورا غنم اولمده تیغ شجاعی در میان و تیر تیر شهابی کمان
 بیکمان حمد ندم بسته دهان ایدو شیران کارزار و هوی توان دو شهر شکار له قلعه لری
 قلعه و خلعت رخسار بی خاوه خصوصاً تقیر عام و تخریب عام ستارینه کوشش و ممکن
 اولاد چهره غیر اسلام و عاوا اولیاء کرام روشن قلب و نین حضور و پیران اجبور لری
 شهابی طیار سبوی تبار و ما حی خطار طوب و تفکی استخبار اید و کار ندم ما عدا
 شیران مردم سر و هوی توان بشر بیک رستم اسانشار بی خاکسیر و اسیر و غزای
 زیروز بوقلب قلاع معوره الاصراف و ضیاع محفوظه الکیان خراب و سباب

۱- و کوه بر کله خنای پرو کلاو زخم خورده سیوف آشتاب لوب جنود باله حطه
 2 شاحطه لریبی و خشم خشم رقاله اماکن ساقطه لریبی بنیاد ابلکردن خالی
 اولیه لری نظم خدای که یاور بفرمان او و غزای شرفی محض احسان او
 دیوان رستم کمانان جنک و فشانند کان جنک خدنگ هیز بران سنج
 کران دین و قضا پیروان پس دشت کین و مهر زور ناز و نیروس تن و ستانند
 خوانند از آن دو ممت نسل حقا تم حقا بر قادر توانا و قوی کبیر العطا یاد رکه
 سلما مستند نشاین تخت باد او و داوز و مکین و گرو بی شکوه ضلوه
 قرین مستران خاتم نصر تکین اولده سی ارادت قدیمه و مسنیت قریه سنده و نورد
 لا یتما هفت مجلس سما و هشتم بهشت ماوی سنای شهابنک و هفت
 پر نور و نیای جباه غلمان حور و بله یقصور اولد و غی کمال قدره تدرن پیدانوال معتقدن
 هویدا اید و کنده ریب و مرابو قدر نظم قدر بی خسته جسمه جاوردی و قوی
 توان و پردی و روس زردیله سیم اشکه کون و مرنه و بر رسه ریکان و پردی
 کیمینی ایتدی شاه فرمان ران و حکیمی حکمه نشان و پردی کیمی قیدی بشلینه
 جلک: اینده تیغ خون نشان و پرور و بیک دهن اولسه بل کیمی جالاک اید من
 قدرتن ادراک: حمد و بی تسطیل و ستایش خفی و سنبل هر چه کلاه تکمیل
 و خضوع و خشوع له نوقیر اولند قدرن مسکرم بر و نشینی ملج الکلام: و محمله السلام
 التمام له العز و المجد و الاعتلاء: هو الشمس و الشمس بدو لدی کنیز
 اکثر المات و المعرات: نزول اصعود الیه الصلوات نسل بدو و بدو روزه و صدور
 صدور صدور اولاد و نور الجور رضوان الله تعالی علیهم الیوم القشور

یادشاهزاده طوغریا رسر و کبی و اللیجی کور و انک صدیقی سخن عرض مهر
ایلدی جهان شاهی نشرد و ستور مسرور روشن زای وزیر منور درون
کشور کشفای شمع بزمگاه فکر ضایب و لمعه بر اشعه نجم ثاقب یوز برج
زکابرتو پاشا و عالی مقام شیرین کلام کوه و قار شکوه اعتبار فرهاد پاشا
نامدار و شمس سپهر کرم وزیر دلیبر محترم شیر پیشه بن دو مشیر ارد شیر
هجاه نورده محمود فعال و ممدوح لخال احمد پاشا نجسته خصال و پیر و پیش
قدم ارکان و چشمه ساری عتبه خاصه عمه انبان حسید و نوزان بنام نسب
روشنانسان کرام مستند نسین مجالس اصطفی وزیر خامس مصطفی پاشا
و فیلسوفان زمان و موالی نادروان عمائم بزرگ و آستین سترک
لا سیمه انعمانی لباس و جلالت و مهابت بی قیاس ایله بحسب المناسبت
قوراکاه رتبلرینه زانغ و بلبلجه دوشناسان و کایر کایر اول روز
پیروزده راکبلر و طلوع مهره سپهر سلطنت متوقبلر خصوصاً فردان
سپهر فضیلت و مهر و ماه کردش بنالت حاکمان محکمه دین و مقتدیان
مالک یقین اعنی بهما قاضی عسکران بلاغت او و سایر علما و فضلا
و کبرای عظام لاسیمامله و منشیان عوارف و سر چشمه خدایگان
معارف صحت شناس بلاغت لباس موقع دیوان سلطان اعنی به میر
نشیانی و نکیداروان خزینه شاهی و محصلان اموال نامتناهی ارقام
نشاوت ارقام استقامت سردار لر و کاکار لر اعنی که دفتر دار لر
و عالی پایه لر همایون سایه لر و شناسلر درگاه کیتی پناهه محرم لر

۲ اولان مختار خصوصاً اگر دون ملا در بلند اشتها در مکتولر و نور در یعنی مهر خور
 ۴ وحشیت در نار در و متلب و قار فرقه در یعنی پایه عمارت در شمش متفرقه در
 کزیده در بسندیده در کبی لرازم التوقیر در چاشنکیر در خدمت کذا در صبا و فدا در
 سراسر در شمار زمره چاوشلر سمدن بوزد و غانلر و او تاغه سوکوانلر ایله
 کنار کیر طرف مسیر اولنوب صرصر و آرزو لری نار و مار و منظر افنایه بی
 غبار اتمک اوزره ایکن شیر لرد لیر لرد و شمن کفشار عد و در شمار برق جنبش لرد
 عد غزیشلر بیری مانا نر هوز و مردم ستانار نضک انداز بلند اواز لرد و در
 سهم کین صد الر مرد لرد چر یلر یعنی بکچر یلر کردها کروه اظهار شهامت و شکوه ایله
 صفه فخر ایمان طرف طرف کوزان اولد و قلر ندیم ضیم توان کوم آستان علی
 سیرت و یل خلقت کار کذا در راست کفتاروشین پیشه دغا بکچری اغایی علی اغا
 کروه چلاوت شکوه و شکوه جلالت کروه ایله آشکار اولد قدم جوانب حواسی
 وصفوف کتابی مواشی کتاب زیب زینته حواسی و مشوب بر لور بر نره و قرانگاه
 مقرر ندیم نظر در زیلو اولان نضک انداز هر بری جنک و ساز آتشیبار نضک
 قتیله بی سوزان مانه سین اوزر و شوارفتان بو تری بر جیبی هر نضک اول
 ایدر کرمیله تاکه جردل التی اسکوف بلشندم الله قبل هر بری اولدی نور
 ناره دلیل اولمضله قتیله آتشیبار کوینا باشند اشدی شعله ناره حر به لرد
 جنک و حر به هب حاضر خدمت نیزده دکل قاصر نوعلر بلشند متصل لرد زان
 نور دن صانه سن سرور وان برده بتور قوی بتور مده لری دوندی طاوس
 باغجه جلوه لری چار طاقیله کیمی شوبله بورده باشد و سبج طار کور اول قمشدن

تو شغف نده فحاقه مطلقه ماری ایلمش ایکن شق نسل بو او سلوا اوزره منسیر کانه
 جراد منسیر بو یان و دوران و کوازان جلوع کنان اولد قارند نصکره کرم خیز
 ضیم ستین براق کام دلدل خرام زمان سرعت جهان زینت شرق پلینک
 نهنگ اهنک کو نمایه رخت جهان سایه بخت سپهر انتقال مه نونفال نظم
 یوکار که کرد سمندن هواه براق بهشته و پرور تو سیا کذارند ذبا کبی
 تند و تیزه حر استم هر بری عمر عزی شتا کونلرند علف کهر بیه بهار اولدو غنچه
 ذقرو غل نسل غب ذلک تو عزار هما شو کته هوا دار اولان مول قلم مانند
 کونش افنایه کش پیکارینه قرین نکه کوب تو اقب چرخ برین صفا و ادایه
 کرمه و الماک صفا صفا غوای شریفنه ماصدق بی همنا اولو کمانلری قبضه کمان دن
 بید و خدنگ بجا ستانلری پوته تصور و تخیله نابدید بر حالت و وزه ناگاه
 افق سعادت بر مهر خضیا و مطلع هدایت بر ماه تابان فرازی شو کده پیدا
 واسد بر جنس کون کبی هویدا اولدیکه در آتیه زلزله و اصمانه و لوله
 و شور دی و یا خود بر شیر زیان پیشه ذار مهات بجره نمایان او تو خاک کانه
 دهشت و عساکر و پیکرانه خشیت ابر کوردی و یا خود بر سر و روان شکوف
 ذار عساکر ده کوازان اولوب جویبایی بصیرتی سرگردان و شاخسار استغابی
 سرگردان ایلدی کبار و صفار و ابرار و اخیار و صاف جمال شهر یار و مداح دیدار
 بر انوار او کون لاند که ال ابصار و هویدر ال ابصار تلاوتی کوار و دهشت
 بیما به لرینی بیستما ابلد کلرند نظم لطیفه هر برینه و پردی سلامه
 تله دی رسم روفی تمامه نور دستاره او ناعه لوی سوره نور سطر اولسه بری

۳
 ۵
 جسم پاکند خلعت درینده سمنه مالدی مانکه مهر ضیاء زر کفر در تن عیان
 اتمش نور پر طوقی در میا اتمش مانده یا قوت لرله خنجر دره سطر یا قوت نقل
 مسطر دره لعل و یا قوت یچند اول شمشیر اولدی نخل شکوفه زار نظیر
 مانکه بر جویناد و مثله ارغوان نخی صایه المشراکا نثر خصوصاً مع لجام
 هر ای جواهر نظام رخسار دل خرام و سمند و هوی انتقام پر وجهه ترین نازنین
 سه مکیں ایلمشکه کویا نهنک بی پروا دیوای جو اهورن هویدا اولو لعل
 یا قوته مستغرق و الماسی شفقتاری ایینه دار نور مطلق مشاهد اولدی
 نظم قسطاس منور رسید بخاک چو برخی که باد در افلاک پاک بقسطاس
 ابلق سمند کوزین جواری بهر شعاع قرین بی کونه زیب و زیور له اشکار
 و اول جیش طام یچند سهر طارم کبی تابدار اولد قری حیند تفنک
 اندازان هدایت قرین کوم ثانی السما بخان مبین سربل اشکار و عیان
 ایدق بر آند صواعق و رعد و برق علو پروازند شرق و غرب واقع اولوز زنگاه
 آتشنک شرر لری یعنی اون بشر بیک نفر یکجری شادی کمان و تفنک
 انداز اولمغله نظم و شدی فاقه جنک زلزله بی چرخه ابردی تفنک
 و لوله سی نثر بو حالند ناکه بان توغها هدایت رسان مرشد سپید ریش
 سالک خیر اندیش کبی نمایان و کاکل پریشان اولد فلزندان صکوحه بابا قرین
 جهان بانی و اعلام سه مکیں کشور ستابی همچو تابنده لوبنی اظهار و هر برنی
 رشک و مهر و ماه تابدار ایلیو افای محشم رایت ارایی مخم اعنی به میل علم و کبراء
 کبریا و عظام ذوی الاحترام مهر چارم قرین شش جهانک بین صاحب و قارو

بلند اقتدار و اغما بلوک اغاری علی الخصوص زمره مهتران و امشکران خوش الحانان
صدای سوزنی و نوای صورنای شوکت پزیرانده سمدان سماکه حکم زمیندان
زمانه اظهار اشتیاق فلذ قارندن حکم و دیوان ابلق نشان وارد شیر ابلق سواران
فردا فردا مجلورخت صفا بخت کاروان هجرا کوان آهسته رو قضا پیر و تیر انداز
بتکرش ساز افی کمان دخی نشان یعنی زمره سپاهیان مرد در صحرانورد
مزد لرستم نیرد لر جوش پوشل زره پوشل مغفردار لر شاهین شکار لر
ششپوزن لر دشمن شکن لر برار لر کوه سحر دار لر ارسلان جنبش قبلان
غریبش جنگ افکن دروین تن سپر کیر سیر تیر سام سوار و تهن نشان
علو فحیان یسار و مین غریب بکندر مهیار بی نهیبار بی مانان لر اجاستان لر نیک
خولر جنگ جولر و دیوان هر بر اشهار غرمان مین و یسلان فوج نمایان
بلوک بلوک خرمانان صف صف کذا دران طرف طرف جلوه کنان اولو بیواقلر دنگازنک
لباساری زربفت و سرنک اتاری ترک و تازده ذران دوده رختاری سوز
کذا دره الایاری کامل کز دسم سمندری فرق فرقدانه و اصل لاسیمار و شش سر چلر
زمره سرچلر نکهبانلر در بانلر سر بازلر و عدوانداز لر جبهه جیلر بر لور بند
و جایگاه مقرانده مانند سنبل و شهر مرور و عبور او زره ایکن نظم
سبره چقدری قوم سفار و کباره اولدی عمون هر سردنواره با بلر قادر اولسه
کفتاره بارون داد ایدریدی خونکان نغش و بالجملة رعایای محزون و مغرور
سرنکون دو عالی بی فزون ایدوب و این تذهبون ایستی تذکر و ازواج
و اولاد و اسباط و احفاد فراقی تصور صد دنده عساکر و کتب مانند عمام

مترکب

ستراکب حوالی شهر دن باغتر کنار نه قریب و تراحم تقار مدن ناشکیب و لاداری
کبی نظام ظاهر اولدی او طایفی سلطانی سیمه بر قلعه دوندی میدانی ۶
سایته سپهر ایدی غالبه که ملائیک بر ایدی هر جانب هضاب شعاع هر
بدن نه فلک دنسه اول و تاغده محل نتر چونکه حافان داد کستر اول بر
بورنون کذر و جمالی ماهی غلمان برده نشینه منظر سیوری زیبا نظر
فَاذَابِرِقَ الْبَصْرِ وَخَسَفَ الْقَمَرُ وَجَمَعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ تَلَاوُتِی مَکُور و دوام
دولت شهر یاری دعا لوبی از بر قلوب یقین و بعد ذلک یوم الوعید دیو
منوال لوبی جوان و غریبان و تحیر کنان اولوب کتدیار نظم کبروی
سیمین خیامه عسکر شاهه خیلی کدوت نوری قلدی تباة هر بری
فکر ارتحال اوزره سفر امرینه اشتغال اوزره مجلس ناک سلطان فرمایا
ران حضر تلو نیک و اصل و منازل و کی جلای و بخت دولت و جلوه دنک اقبالی
خصوصاً اوزر انک لایاری و ابتدا جنگه کی رای نصرت اولمیشاری بیانده در
یند بر کونکه مکر نوزای چکدی زرین لواء سلطانی نه کویا اولدی نور شمشیری
نوع در رشته موسی قاقانی صناسین صور ایدی صدای نفین قلدی بیدار
خیلی انسانی بهش لای های هوی ز فرمایه عسکر ملک سلیمانی نش
اعنی که سلطان عد و کیش و حب قرآن بلند اندیش مانند و ساگر پیشا پیش اول
عساکر پیشا پیش ایله بدرقه همت زمت کشور ستاننده رهنما و سبیل حیران
دلیل رای جمیلنه پیشو اولو اطراف و اسعه نکا پوی جیش زارینه تنک و کتاف
شاشعه سیم سیم ستورانه شکسته حال اولو وی در ناک اولغین حیران

رحلت ساز و قطع مراحل نشیب و قرار اوزره فسحة الارض صحیحه الهوی
صیدگاه سلطانین شکارستانا خسر و ابی اولان محروسه عظیم القدره و سول
مسعود اعنی محبیه بهیه ادرنه ده نزول مهود لوی میسرا و لو تکماله الاول
و نقاد م مکمل بلکه اتم و اکمل تراکم و تقاطع محصل اولو قطان حوالی نشین
و سکان حظه کرین دیدار بلیت آنا شهر ناره نظر و انا ارجنا و رستخیز انعام
غیر بصیر قلده فلرندن ما عدا اوج کون تمام شرف نزولیده شاد کام و سعادت
عالم شمولیده مسرت انجام اولمشد ایکن های همت کیتی پناه ذروه رتبه
غریبیتی پروازگاه اید نوب رو و ایا میله صوفیه نام قصبه عنایت انجامید
آفتاب کردون مقام کبی بر کون قرار و ارام بیورد و فلرندن صاکرم ماورا
دلیل سبیل غزا و سبیل دلیل مقصد اقصی در ارتحال ظفر نوال و انتقال
سفر نال اوزره کاز کر پولاد کمر چرخ بنیاد نصر آباد یعنی قلعه بلغراد
او کندن رفیع خیمام و نصب اعلام قلنو ایکی کون تمام قرار و ارام عقبند
نظم خسر و لشکر کش و نصر نکین شاه جهاندار و سلیمان نشین که و دیدار
عساکر خروش ز فرمه پرداخت بروی زمین که کشت لکد خورده بر خاشیان
کادر زمین زیر زمین کونین نثر نوم نوال اوزره زمین دیکله محرو بر پایگاه
موضوینا و ای خبول رجاله و منور نگاه جنود بناله خصوا و تاغی شفاغ طناب
سلطان نمود افتنا اسما اولو عساکر و سنا کورج مسکون خیزا و انقا ابدن
فور تلمش دریا کبی سکون و مرکب تور و خبول و هیول مخاری تامل و تقیر
کند و لری فی رحلت نون الینو هر چه کله استرحت و معاشرت اقامت

اولاد و غی کو نهم راه سعاد کواه سلطان در یهم عصای موسی کلیم کبی بر
 در یابی پی کرا پی دو نیم قلنو مرغوزی الاحترامی اما کن حیرت و عبودیت
 صدقه مقیم اولوشها از ان و روم و سربازان هر بران هجوم کینه دار لر دوشمن
 شیکار لر ببر چنگار بلند آهنگار کوجکلر شیر نزل ار کالدر فرد لر مرد لر ستم
 نبرد لر تهمتن تنار اعداء شکندر آهنگر بدن لر قوی جوشن لر لیکن پوشن لر دریا
 خروشلر میدان غزانک دلا و در لوی یعنی روم ایلی عسکری الای الای صف
 آزایی و هیبت نماچی اولو ببر بیان لوی بردوش و جرس لری بر صد اخروش
 نیز لری خطار جرات ستین لری آشکار قول قول اولسن لر شب قران
 غازینک بز مکانه قول اولسن لر علی الخضر بر بدو منیری و بر شمس فلك
 تدبیر در کنار ایلمسن لر نظم کر من حیدر کرد در دوم سیمه عمره سخاوه
 بهر کهر بار در اکاهسه بر من در مدع اولدر دلیر کیر بیاله عجبی دوشسه
 اباضینه بچه بوز بیک شیر نثر یعنی ماه سپهر رتبت آفتاب فلك منیرک
 جم بزم کستهم رزم آصف راصف از روم ایکی بکار یکسی احمد پاشا کروم
 نصر شکوهله هویدا و شکوه مشکور شوکت کرو هله آشکارا اولوب
 بر وجه کاله الای کوستر دیکه چشم حول نظیر بی کور مش دکل و دور دیده
 بو کونه زیب زیورع ایلمسن دکل القصه دیدار مستر تار سلطانم انتد
 آفتاب در خشنا ذرات و اول گروه غریب و انوار سلام عنانظلم لری ایله
 کلامکار بیورد قدن صکنه بر فوج دریا موج و صفوف و الافج و خجی ظاهر و آشکار
 اولود دولت یار شفا و ناز غالی و ای احالی مدار میر میران فرمان لری پاشای

کامکار کامران و عساکری جد و گروه مورعد یعنی ستمکینار و ستمکار کوزر
در از ستمار عد و کسار درشت خلقند از زن و تنار جوشن بد ناز شکارید
بادیاری بیابانینو فرامانینو منظور انظار همت شفقار و مسرور اسرار غنائیا
انار اولدقدن صکر روی زمینه یعنی دشت زمینه نرول همان نرعب
بسیرو ترتیب دیوان و تقدیم ارکان و روشناسان مقرر اولو امراء
مسجیه نیک ستادی و کبراء عیسویه نیک سرافرازی له بکلر بکیندک
اولوسی چه دلاور لر نیک یوزی صولوسی قرال بن قرال اردل اوغلی ددکری
دوش حال لغا صد ایتی فاک عبودیته القا و روی استقامتی بسیط طاشنه
انها فکوبو مقولم انواع انعام و احساناوات کرمده شهر یاران اولمقین پای سیر
بلیس چهره سایی و سزاوار خلقت و هبت کشور ارای نلندقدن صکر
هزار اسرار ظفر شفقار و انار و نصرت و دنا و اعلاهی و عید تشریف ضعی و روز
چشبین مسرت فرایاتام کذاران اولنجه اون کون تمام او تاغی معتر خیام
خیام موخر خیام و ادای توقف ارام ده بردوام قلوب عاقبت او رسنه
غریب و در نیایی بی نهایت کبی دباح رحلتله حرکت اولنوب طواق صوبی
کبی که هر جمله طراوت کواه و اب روی جمله میاه اولمشار در دریا کبی
روان ایکن قوس قوزح نشان برجس عظیم طرام عنوان بنا سچون
زینت ساز رواق تدبیر اساس نذا از طباق همت مصر سواد اهتمامک
های دولت آباد اقدامک بلند اقداتی من حیث لا یحسب انام مقام انابی
کنسب هر پری بهر هبت و غایک پیری اغایس علی اغامقد حجه کیندر لیش

۷
 ۸
 آبدی بر مقتضای فرمان بزرگ و زای عالم از ای ستوان اول سبیل دریا خیده روان
 و جسر بر طاق بنسند همتی جریان او کوساه چارده مثال او در کون مقداری
 عرض و کمال و تکمیل نقصان بنایه اهتمام بی همایان این تکمله طولاً در سبک ذراع و عرضاً
 بیش از ذراع بی نزع جسر بلند و صراط خروج پیوند بناء اولندیکه **نظم** قوس قرخله
 آبی بودن آتسه لوعرضه هورکیم کور رسد در دی بین آتسماء و الارض نش
 و بلجمده دنیا صراطی و نلسه جائز فاقه سندن خاتمه سنه عز او نلورک
 دلزنده **اهدنا الصراط المستقیم** نلور و تپی باز در **نظم** تا بچینه عا کور سلطان
 جکری اول کویری پنجه بار کوران خیل میدانه مرزایه در کنار آبدی کجور و پ
 دین دن شمار آبدی بر حالت بشارت دنار و ساعت سعادت سفارده قوت
 قاهره جهای پناهی و صلابت با هر ه زبانی دستکای می مقارنیده تا بحر صمدان
 اول سبیل و بسیط وار و و ابتداء خلقت آب و خاکدن انتهای استدارت افلوکه
 و از پنجه تصویری و تجلی فاسد و کاسد اولان امور نادره و ن بوخاند عجبیه
 و واقعه غریبه سخت ضرور و سخت شعور کلدیکه پای **نظم** عینه خور و سده قطنیه
 پمانند آهن لنگر تین بیکو دریا و هوا پیر و خاصه قادر غه لوزدن یکی باره
 کشتی بو پنجه بواد و ورشیتی کذیران اولو اول جسر عظیم کمر لوی منظرینه کلشن
 اساس مره حم لباسینی کور پنجه تحسین و افروز بحر بنده لنگر ما مشاخر خمشاب
 مشاعر نورانی و قنادیل در خوشاینی برده کنز و لری طونمشا کوی باقی دوزک
 طونمه لری یا نرا و دکی کفار و سیاه قلعه لر بنده جا امشالر شهر بار دریا کذار
 ایسته سر چشمه ذلال نسبی حضرت نوح نبی کبی کشتی نشین و عظم و جلوه تله

مکین اولوب دکنیزمالکی کبی دریای در کنار و اول دریاچه کوه شکاری
مکت و جلا نده عبور گذار ایلد و کلری حیند نظم ددی هر کس اول آفتاب
اوزن در شهر و اوج قدری آب اوزن محفل کلام جنود سپهر انتقام مزور
و عبور و خول ایدرک نیجه اشکال مسافرت و در یجه در یجه فتح و نصرت
اولان حضار نامدار و برج سپهر اشتهار یعنی قلعه استوار سکتوار او کندن نزول
ایده جکاری کون اول اول مدبر امور و ممتهم بهمار او سور واسطه نظام
انام و رابطه مرام ذوی الاحترام کریم الشان عظیم العنوان عقده کشا
سلطنت جهان داری زلت افزای رعیت رغبت شعاری اسن و امان جز اغینک
و قاری زمین و زمان استمالتنک معنادی قطب سپهر بروی و فخر فلک واد
کستری مرکز دایره عظمت و کامرانی و سر چشمه فرادین جلالت زندگانی
وزیر اعظم و معظم مشیر الفخم و الفخم یعنی حضرت محمد یا شارف الله
رتبه بحیث ما یشاء ما ع قولن الابی و الابی ولایت نمایی کو سترو
بر وجهله قوللربنی تزیین و قوللربنی زیب و زیور له سه مکین ایلدیلر که
اسکف زرینک شعاشعی اشعه افشائی نایاب و بسط خا کل لوا می
کواکب رخسند زین و نقاب و پرده نشین غمام و سحاب ایتد و کند
ما عراد ستار پوش اولنار وک او ناعذ لوی بر خنوبی عالمی استیفا
ایتدی و ابلق سوار اولنار وک ظل اول ابلقی حور شید تا بند ما و زای
سحاب توهم ایلدی نظم بر کوهی اولوب مجون پوش صودی پشته
ارغوان نخلن طوندی سلطان بوری صحرائی کوردیلر مبرک اشقان
نخلن

9
 مشرف و صفا کون ناکون بیزاقلر اچلدی کونا سپهرک بولندری باره بار اولدو
 بسبب خاکه صاچلدی لاسیما **نظم** فرموی اسکوا اولدی بی بیایان
 طوغدی بیج شفقده مکرهجان کیمی کیمش توخلغه باشنده طورر سکوفله
 طانه سین باشه نش نین ائسه سرافراز و شهرها و ثاقب کبی شفا شعله
 ممتاز ترتیب الی و تزیین عساکر ظفر نمای سرحد عجان و اصل
 اولدقدن صیکن بنده بو تولد فرقدان برج ستوت و اجلاول و مهر و ماه
 اوج عظمت و اقبال و شیران سلطاهفت و اقلیمه و زیران خلقان
 زردیهریم و ستوزان بلند اقدار و دیران سپهر استهارا عینی بهما
 بو بکر فطنت عمر و عدالت فرهاد پاشای عالی رتبت عثمان نسیم حیدر
 کرم دستور محنتهم احمد پاشای محترم اماصول فولد دستور نادر دان
 وزیر مشیر کامران خانقان سعادتک پیر پیش قدیمی و جایگاه و زواتک
 کاردان مغربی وزیر قاسم مصطفی پاشا الازالت محبته عن الجشار میر و میران
 بنام و اعظم عظامی ذوی الاحترام شیر صولت ببر خصالت جنک افکن
 صف کشامصر بکار بکی کندن معزول اولان علی پاشا فردا فر و اسیر
 نما و صفوف از اولوب مغر سر جوشن بیکراسکف پوش قدور دوش
 بیزاقدار دوشمن شکار اولان فولتورینی و قولتورینی بر وجهله زینت میسر ^{شهرت}
 پذیر ایلدیار که ان کوزندن زمان نزراره و ارفجه الایاری بر برینه متصل
 و اطراف شاشعه نظر کاه شاه جهانده مضمحل اولمشدی ناکاه بر قلعه سپهر
 استهار و ظاهر استکار اولدی که حیطه سینی جزایر بحر محیط کبی آبروان

معاطه اتمش و هر جانبی بچن کردایی اولغیه در و را و لو بقی نولتری بی نشان
 او کو کمنش خصوصاً بر طرفی بناقلو نیستان و بر جانبی خارستان و چنگلستان
 او را و غندن ماعدا ایکی قات پاروفان و میانند بر حصار فلک بنیکان که
 خصوصاً بادی نظرده صعوبت شعار و دخول با و قدرت و اقداره محال در
 اید و کندن اشتباه اولغیه سنه اربع و سبعین و تسع مائة محرم الحرامک
 یکومینم و تاریخ رو میدن اغستوس ناک بشنم که ایام سمومه را بنی
 بولش ساعت روز علی الحسن او ن دور او بولش بیدی عساکر جرانماند بخو تابدار
 لباس زر بفت و زرکش و کرباس فاخر و منقشدرنی کبوب آیین زینور
 سفارح اعجازون بر تر و ستوران زر رخت و سلحداران مساعدا سخت
 بیدای شوکت و شهرامند جاوه کو اولدقلر ندر نصکوم متجد قران زمان
 زمین و سلطان فرمانان سلیمان نکین مرای شکوهره نمایان و فرمای
 جلالت قرنیله مشارالیه بالبنان اولوب سایر تحف کران مقدار و
 پیشیمان بیشمار رخت زر نگار جواهر دتاردن ماعدا زر رشته دن
 ساخته و هر رشته بی شعشعه مهر له برداخته بر قطاس نورانی
 و قطاس خسروانی طقمشدر که هر کورن نکته شناس بیار حمد و سپاس
 اید و جفلهناه نور اتمشی به فی الناس استی سائل اوصاف و مداحند اقتباس
 ایدر لوکن ناکرمان کفاد و بار و نشینان بسیط خاکم بر مهر درخشان کور و
 ایا اقباب عالم تاب عالی غبوایده بی اینت در و با سر چشمه نور و ضیائیک صخراده
 عینی بولمنشدر دیو تصورده و بعضی عجا قطاس شاه هفت اقلیم را چوید

زکات بادشاه برضع و بهیم میدار که بو تفکر ده و لیکن اگر هم لایعقول
 بل هم فی سبک یلعبون و الحاصل زمره کفار بد کردار طریق توهم و تخلص
 خاکسار اولون هداشی عجیب خواستی اظهار و خوف و خنبتار بی شمار
 اتمک صده دند ایکن اول جیش طام و دیران هریری انتقام محاصره امر فی
 اتمام و اول قلعه نیک جزیره دریا کبی استیغابنه اهتتام شهر یار د از ادی
 امرات و تاجدار سکندر مرات اول حضار بنامک جانب شمالیسنده
 صحرا ده نزول و هالیون ارام بیورد قدن صکم اول قبیله بد کردار میو
 وقعه الواقعه یومئذ این باقره خواستی اشکار اتمک وزره ایکن دستور
 مسرور کشور کشا و زیر ثالث فرهاد پاشا و فالقدر و الاقبال و مهر
 سپهر جاه و جلال زال بنرد رستم نور و ملک الامر و مالک العظماء
 اناطولی بکار بکیسی محمود پاشا ایله بی باکلر جست چالاکلر هیجا کور
 و خاکدور سپر پناهار ششپرد دستکاهار کارزار و صاع قوی صبی
 عساکر اناطولی جانب جنوبیک غریبسی در کفار و نیم شمال کبی
 معادل و مجارب فصا لربی گذار ایند کار ندن صکم وزیر حسیب
 مشیر نسیب و ادیب پنجه کرد لیر و غا و وزیر خا مس مصرطفی پاشا
 و برادر مهتری روم ایلی غاز یار نیک سروری جنک افکن صف کشا
 روم ایلی بکار بکیسی احمد پاشا زبرد سنده اولان عساکر نصرت
 قرین و سر نیازان شاه راه دین ایله جانب شمالیسنده دامن کیر جنک
 پیران میسر و قصد و آهنگ اولمشار لاسیما پادشاه کشور ستان

مقدم وارب قلعه نك جانب شرقیستند کی چنگلستانده ثابت قدم اولوبت
دائرة قلعه ده کی صوبی کسمشاور و سمت اخره اقدوب نجاریسی خشک ابابن
قلندر ایدی بود فخره دخی بزفران و بنیان متر سه خرد متکذاران اولاد
صکن جانب شرقیه سی نهاد با شنا ابله دوم ایلی قولینک نابینی درد سنگین
بالفایکچری اعاسی علی اعایله گروه مهیب و جنود بی نصیب قدام اعاسی
سرد فتری اعینی بکچری سی مترس ساز و برعد او از او توهر تفنگ فیلده سی
سوزان کند و لری برچاقم قوا اولدی همان ضاعه وصوله غنبر قولر قول اولدی
قولرینک و بوفرقه نك شرقیه سند و فرهاد با شنا نك غربیه سند
غزاه بجرک دریاوی و دریا شنا شارک بی عادی میوکار از سوده و دیبر
بسیار ستوده غازی پیر سترک فوجه ایلی سخانی بکی علی پرنک
و سحر بکلر بنک ممتازی امراء غزاه پیشه نك سرافرازی پر خاشانک
ارککی بو جاق سخاوی بکی بو منوال اوزن در ب قول معین و ممتاز مترس
ساز و طوب انداز اولد قلر ندن غیری جنود غزاه سرحد و جیوس منصور
لا بعد و لاد لر پیکار لر جنک پیشه لو نبرد اندیشه لو فرساده کار لر
شخون کذار لر اعینی بودون عسکری ابله عالی قدر دو العز و الصدر
میر میران دانا بودون بکلر بکیسی مصطفی با شنا و عمو عساکر فرمانده
سلیمان با شنا قرا اهنالک سمننه مقابل او ستویانی بلغراد او کوند نادر
اولد قلر ندن ماعد امیر لواء عالیشان کوستندیل کجانی بکیم خان
سکتور ه چاری و مرور عبورون غازی اولان ساقه و غیری کون نهاد

عرفاه باشند ماوراسند و بوی فچه طرف لرینک احتمال حطر اولان صحاری
 و بیداسند فراول طریقله کشت و گذار و کند و لری کار از موده بیکار
 ایدر لر کن بوجانیدم کفار خاکسندار بروج سکو آورده بیقرار خصوصاً هراسی
 خاسر و غائب و یقذفون من کل جانب لاسیما هراس و بیماری غالب و لهم غذا
 و اصیب نظم بکوره لیم عاقبت کار نو لوره اهل اسلامه کفار نو لور
 ایچنوا اول شاه جهان آب حیات و دوشمسور روی زمینده ظلمات مجلس رابع
 استء جنک و بیکار و ازدیاد و کارزار خصوصاً فتح پادرو قان و هرنمیت کافران
 بیاند و برفوت باشا جانبدار کی جنک و کوله قلعه سی اورزه اولان آهنگ
 اعلامنده در چو این هجا با یان رسید صدای شوری بمیدان رسید
 هریران مرد افکن پیل تن دلاورد لیران تهن بدن همه کار سازان
 رسم مترس همه بندیشان یکدیگر مترس زرعد سه مکیس برقی دلیل
 ز مردم نهی همچو کردون سبیل چنین گرم شد و ودگاه نبرد نه در جرخ
 بران نه در خاک کود بوموال بی هالما و او سلو غرمانا ایلله انش
 فشان اذ درهان برعد فغان برق نشان شور کستر نقبان بیکومف
 شکن نبود افکن جنک چو بر خاش خوبی امان جانستان دور بین انش
 نشین مردم عدا آهن قبا ضرب ذن حرب کن طویلر پراشوب طعن طشرینی
 پرتا و برج قلعه خراب و بیاب اتمکه بشلیوب رعدا نذازان بیمرقت مار
 بکولرینی بر شور خصوصاً پیغه جهادی سوزان و کبریت حرب و ضرب ما
 کشادی شعله ستان ایلین کفار ضالین لعنهم الله مع الی یوم الدین

هراس و بيمله غمناك و قران قلعه ده غراب روسياه كبي بيمالك
اولوب ضاغ و صولاف و بالجملة هر قولده نصير تام و خرب خسار انجام آيه
كفره مغبون منكبوب مغموم و مخزون طوبه و كلكش يمون كبي حركه ابي امال
و آتش نداستاريني اشتغال اوزره ايكن **نظم** روم ايلي عسكرينيك
مرد لوي كلسي نغره زنان كبي چري كوستوب قوت بازولرني اغدروب
دبده ترارولرني جان اوب قلعه به فر شوهر مرد قلد يار طوب تفك ايله
بزد علي الخصوص متر سدرينه محاذني اولان ديوار اوچ قات حصار و برج
سپهر برين كبي استوار اولوب كچن ابدار و انجار چمن زار له بنا قلمشدر
ورنك فكرت حرب و ضربى مر اياي طبعنلرندن سلسله حقاير و جهله
محكم و مشيد و مستحکم اولمشكه واران طوبلر طاشين بار و قاني
كچردي و غاده مالوفه سي اوزره اقاليم جنك وجداله يول چمردي
حتي بار و قان مذكورك قديمي طول اولون ايكي ذراع و عرض ايش ذراع
زياده اولون اماكن مهمته كفره و مسناكن مشيد و فخره درونني استوار
وقامات حصار ايلوب بو استحكامدن كركي كبي اطمينان بولمشدر
و كوكنتم في بروج مشيد و فخره اسندن نادان و غافل اولمشدر آخر الامر
سطوت هيبت خسرو ايني و مهابت صلابت سليمانني **سنه اربع و سبعين**
و تسع مائه محرم الحرامك بكمري النجى كوفي اول عفاتيت ملاعيني تالان
وطش پاروقانلرندن خواه و ناخواه كزيران ايلوب غازيان شير جنك
و دلبوزان اردشير اهنك اعني روم ايلي عسكرينيك سرافرازي و محارب

شاهك عرصه كاهينك سر با زري معاجمه جم غفيم و مجاد لاجلات ^{مصر ابله}
 بزم گاه غردون يادگار و او ان حر كتي حور يا و لرون التوز نفر كاوي
 كشته و طش بار و قانلر لجنه پشته قلوب اللريده خانانلري يا اولر
 و باعث اطمينان اولان كمين كاهارينه هر ميت كتش بر اقدير لا سيما
 كفرة خرة ضالين خايقين و خايبين **فاصبحوا خاسرين على ما فعلتم** ناومين
 آيت فتحه ابتدا در بوجنت فتاجدن عطار در بو اغلسون قنلو ياشرد كو گفتار
 خيبي ناديدم ناجراد در بو اما دستور دانامشيرا قليم كشا و زير نايي بر تو
 باشا كه پادشاه عالمپناه و ظل الله لجم سپاه حضرت نرينك پاي تخت
 سينه قسطنطينيه دن توجه هايوناري واقع اولمزدن ايكي كون اولكي
 كون دوشنبه ايردي امر عالیشان و فرمان طرف نشانلري مقتضايه سر بازان
 دوشمن شكار و سپاهان نصر شغار اعني علو خيان يسار و دلاوران
 شجاعت قربن و بهادران شهادت رهين فرقه غربا پين و تفنگ اندازان
 و هجاسران هر بري جگر در و چري ايكي بيك نفر كيجري و الحال بر مقدار
 عساکر نصرت مائثره پادشاه جم جناب در كاهندك مفارقت و فرودمان
 جهان ستانلري اوزره كوله قلعه سي فتحه عنيت ايلمشلرا ايردي
 بعد از ان دشمنيان پيرانداز و برتیه سازان الفارس ساز سواران
 يغما پرستان و تارجيان و اديئي توران اعني تاتار خان طرفندن كلن
 عساکر بي كران و سابق الذكر كوزيد بي اردل و اطاعت و انقياد له
 كمل اولان ايله خور يادان اطاعت كران و اولج و قره بغداد

مرفندن واصل اولان قارا قلايله قرال زاده لوعومباير تونباشا جانشينه
هجاگران و غرمان بران تعين اولند قارندن غيري شجاعت شمار
وشهامت دتار ميرميران طمشوار باشاي كامكار بيله زير دستند
اولان غزات جنك آموزد ديران هجا فروز سر تا پايي مرکه اراي
اولو كوله قلعه سي فخنه مترس ساز و بعض قلعه لرو بر جلر گرفته اسان
اندا اولد قارندن ماعدانظم كوم اولو هر طرفدن اش جنك او تن
الشد و زردی طوبى تفنك تبر لو خود كمانده بسته دهن نه سپردن
دور نه جوشندن و الحال عسنا كرم صاحبقران زمان جنود بيكران
حضرت سلیمان کبی جوشان و خر و شان چون چون خدنگ انداز و طرف طرف
جنك سازان اولوب كثر خدم و خشم و دفرت ديران بني ادم دريا
مثال اول طرفلوي قرين غوطا و خيزاب ايتمشدي دكوه زمين او طوفان
قيامت نشانندن بي نشان اولوب كتمشدي و اما استدعاء فكرت
عقول و اقتضاء كثر نفوس و خيول محض قحط و غلا و ضد و فرت
وغنا اولمشكن اول وزارت و فراست مقامك صدي و عدالت
ديانت سپهرينك عالي قدر بي استقامت بوستانك تدبير سوناياسي
جلالت و جلالت بخشندك طوباسي تدبير فلكلرينك آفتابي تبشير
ملكك نيك كردون جنابي باعث نظام هفت كشور متم امور تحت انفس
نظم سزي سواه ملكت روم تقما نفاه شاه مخدوم وزير كبير كشور
ادرا سمي رسول حي و دانا اعني حضرت محمد پاشا اللهم ايدك كما يشاء

اناندر فخط و غلاي غلا و اطوار رنج و عناني محض غناي اورب نظم تدبير
 د پيريزي غنا و بردي عسككم زاد و زواده مجر او لو بن اقدري هر
 بين انلر برار په اعزاي غم و غصنه كورمدي خاك غلايه غله و آربه بوز
 اورمدي اولدي زخير رنجي كبي فخط بي نشان كسه زخير رنجي
 چكدي عيان بوندن ماعدات ترتيب الاي و تزويدن عسنا كرنه
 ار اي خصوصندم دخي تيركمان هتدي شهاب پرضيا سمايه استمالته
 واصل اولمش و شمشير قبضه شجاعتلري اقباب سها بينا كبي بديا
 سپهر زبتلر ندم استيا ز بولمشيدي بو اوسلو ناسلو ايله جنك
 وجدال و حرب و قتال او زره سنه مزبوره نك و صفر المصفر نك درونجي
 كوني دخي روايات فتح و ظفر قلاع فكوت و نظردن بر تو اولوب باروس
 بار و فتان رايح بار و قان دخي عسنا كراسلامه مسخر و دسنا كوني
 قياصر كبي زيروز بر و بسط قهر و تبارده بر ابر او لوروم ايلي عسكوندن
 هزار نامدار صوباشيلر و بيستمار كارلر و بيكار كذار و برخاشيلر طوب
 و تفك و شقالوس و زنبركون دوشديار اعني كه اول سفر ظفر اش
 و محاجه هيجان كذارده شهادت يوللورينه اشديلر زير اعسنا كورسنا كور
 نصرهم الله تعالي طرفلر ندرن اتلان طوب و عدانداز و تفك هيجان
 ساز قلعه مزبوره بار و قانلورينه كفتار اولور قالوروي نشين كفتار
 و پيرامن خاره انجو صدالوي و پزواكي واصل اولوروي فامتا
 نصره سلا عين و كفر شياطينك بخش ترقي رخش و طوب

تفنگ آستلری لاید بردیر بیل بدنه و یا بر شیر مردم سرو تمام
تنه راست کلوب هر وجهه آتش دان قوتلری کرم و عساکر منقول
یوریشتی تابش مهر کبی بر مقدار نرم اولمشیدی آخر کار جنود جزار
مانند جزار زخار کرمیتاری بی نشان ز آستدن قوتلری محض
دخان آیدو پاروقانلری دخی الایلر و هزار خورنیادک قانی
بسیطخاله صال دیار حکایت اول نور که اول فرقه ضلالت و فوآک
رئیس و ابلیس علیه اللعنه نک هم مکر و تدلیسی قرالضالک معتقدی
ونیران جیمک مخلدی راسه فتنه و فساد و آتش افروز خرم عناد
قلعه سگوارک باقی سراة اشراک کاردانی زرنقی و دکاری
مروان علیه اللعنه و نخذلان که سیتی بتمشه بتمش و دندانی
خاکسار عمر ند بتمش ایری زخم فاسد بجه صاحب تدبیر و زخم
مسلمینه بزل و بسطینی کثیر ایلیوب بر جانبند کلجه کلجه
التون و غروش و بر طرفنه کیسه کیسه لچه و فلوس و منقوش قویوب
کقاری کاری و قجار ناستوره کاری زمره سندن برد لیری اوداک که
روم ایلی عسکر نیک برینی زخمناک و طوب و تفنگ و شقالوش
وز نبرک ایله هلاک ابلسه پسند بیکران و تحسین و فراوان
ایذوالتون کیسه سنی آچردی و اول بد کردارک او ستنه بدست
انفامله فلوری بچردی و اما حین و جنک و هنکام طوب و تفنگ ده
قبو خلقندن برینی اورسه و یا خود بیکچری طایفسندن برینه زخم

اير کورسه انعام بالغه اکر ام سابع و انچه لایق انعام و احسانند موافق
 کوردی لکن شکسته نند و کسته جوشند اعنی هلاکار و زخمناکار
 اناطوی عسکر نندن و اول سمتك دلاور لر نندن اولسه راه احسانند
 تر در و سمت احسانند تعند ایدوز خنناک ناتوانی و کارزاره ایتدن
 کریزاندر و یردم اولور که فلوس احمر ایله کوز لرین بو یار ایش و کله اولور
 ایش که اسراف و اتلاف دردیوهستی در یج دو ترا ایش بو طریق ایله
 عساکر منصور تک کهان و مهلبانی و هر برینک مراتب مقاری شانی
 معلوم اولور و غنی اعلام و رسم استمالتی بو مسئله اتمام افهام الیر ایش
 نظم لعنة الله علی احسانده و علیه و علی اعوانده ارته بر کون کوره احوال
 نولوره سیم و زرمایلی قتلر اولور مجلس خامس خاقان کیتی ستازک انتقالی
 و قلعه سکوارک فتح و نصرت عالی خصوصاً وزیر اعظم حضرت نلرینک حسن
 تدبیری و صور ماتک ایمن نذار کله کتم و تعبیری بیاننده در بر شب که
 آسمان اوراق حران کبی صحرای مینا نماده پریشان اولمشیدی و افتاب
 درخشان نرکس زرین کلاه کبی سبزه ارضیراده صرر مشصولمشیدی
 خصوصاً قلعه کوه نکین مینا عساکر فحوسه مستخر و بقعه جیش زمین رجا کوباکه
 سلطان رومه مستر اولمشیدی نظم لباس ماته کرمشیدی سما زمین
 بهار دولت و شادی صرر مشیدی همین مکر طولمشیدی کور درن قناجران
 فراشه دو شمشیدی در دوشیله برک حران نتر ایام حران و هنگام ضرر اندن
 مینه اربع و سبعین و تسع مایه صفر المظفرینک بکری ایکی کونی که ستر

کجه سي درونجي ساعتده صاحب قران زمان يوم بائي بعض ايات ربك
فوامنه نكران ولين الملك اليوم واديلندن بركلاران اولوب ضعف قوتلري
غايبنده وقوت وضعفلي نه اينده رحلتلري مکتلرينه غايب غيبتلري
اقامتارينده صاحب كفار بدکردار ك خالصي فكريده غمناك وعساکر
منصوم غريب وبيكس قالديار ديوهلاك ودر باني واجبه تضرع
بيكراني واجليني من لدنك سلطانا نصيرا اولوكان بعضهم لبعض
ظهير الخواصي اولدوغندن ماعدالهاي عالم روحاني كه بونجه ييلتر
اشيانده بوندن فرار ايلدكي خوش كورمشيدي ونجه دمار فضاي
اعلاوي سلطنت وسعادته كسب وهو اي مراد انكه كونكون مفاخر
سورمشيدي اول تعلق قديمك مفرض مو تله انقطاعي واول تشوق
مستديمك اعراض بدنيه دن اعراض وانتراعي هر وجهله دشوار و پر
اشكال دشاخسار وجود زنده كاني كه آب روان وجويار عجاود الله
ماه وسال باغ وراغ ملك بوندم منتظم الحال و لخر طراوت ولطافته
مرفه البال اولمشيدي نسيم فناك حرانته و روزگار بي فناك
افترانده رضايي خصوصاً اجل بيمارينك ودرينه وامل كرفتارينك
اه سورينه رضاي خاطر ايله ابتلاسي باعث ندامت اختلال اولمشكن
نظم مرد شاه جهان سلیمان خان پادشاه زمانه كه ميرد عالمي را كوفته
بود بعدل رفت تا عالمي ديكر كبر و حاصل كلام سلطان حالي رتبته
وصاحب قران سلیمان منزل جناب حضرت ته تسليم و بيعت و تقديم

اسانت قلوب رب ابي لا املاك الا انفسني فخواسيني نمايان وغللمان حرم
 جنت نشاني ديدم ناديدم ايله كويان ايلد كلري خالد فرمان ناكته
 و سبارش زهنده لري سبقت ايندوكي اوزده مدبري نظيرش بركبير
 فرست مير پادشاه جهانك صادق وزارت عظيمي مقامك هر
 وجهه لا يفتي اب روان كبي صافي دل سرو بوستان كبي طغولو غنه
 مائل اموريشكله تخيلند منازهر وجهه راز و دراز و صاحب
 راز اعني به مشهورا كوم كريم الشان وزير اعظم عظيم العنوان
 مشكل كشتاد تدبير نما حضرت محمد پاشا جنابنه بوجكر ياقجي و جان
 تن ملكه آتش برالجي خبر لرو اصل اولدوغي كبي كوكل كوزيله كويان
 قاب ديله نالان او لوب بوخه روزگار التفات غالبه سنه سزاوار
 اولد قلري پادشاه بلند اقدار اجل هو ايسله خاكسار و كول كبي
 پريشان و نادر و مار اولدو غنه بر مرتبه ده غمناك و پر دره جه ده كويان
 خاك اولد يلكه تصور تخيل اولمز و بو نوكل كبي ماتمك وادي سنده
 صبر و تحمله بر لر بو نمز لکن عساكو اسلامك تداركي و كفار بوناك
 قوت قاهر ايله ترالكي علي الخصوص جمله ولايت رومك بضطي و آل
 عثمانك سلطنت و خلافتي هنكامنك ربطلي كند و لرك زمست
 همتارينه فرض بلكه لازم الاداء قرض اولمناه في الحال طبع شريفارنده
 مندرج اولان تدبير و تدارك كوهر لري بر بر وجوده كوتور ديار
 و كند و لركتم اسوار و شهبه و امترادن مبراهن اسوار له ستراسكدرن

او کز او نور دیلو اولایوسره واقف اولان ایچ اوغلنلرینک مکینه خونت
خشیت و مکینه تعهد سعادت و نیشک بیوزوبو واقعه مانجه شعلاری بو
وجهله انه تنار ایلر لیکه بر فردک دیکه توهمی تصور و ایدار نه باش
دو مک میسر اولدی و بر کسه نیک زبان تکلمی بو حکایه دن خبر دار اولغه
بحال فرصت بولدی نظم دل آغزو ویرمدی بو حادثه دن • دل آغزده خسته
حال اولدی • دل جان سویلیه دیمک دله مزه شو بله محزون بحال اولدی •
هر فو ق دو لدری بنجه خشیت • سوز ایستیک قتی بحال اولدی نثر و بالجه
درون و بیرون هر بر ایچ اوغلا بی مالول و محزون هذ ایوم لای نطقون ولا
یو ذک لهم فیقت زرون مصداقجه بی زبانلر ایله هم سکون و خوشیت
کوشارند غمناک و سرنگون اولدقون صکن اول بادشاه غارینک نور
محض اولادی و هیکل لطیف و کل پرهینی او تاغ هما بوند مدفون و دینه
لازم الصیانت صفتند محزون قلوب رسم و ریتمله خاک ریزو طلسم
امانت ایله مسک امین اولندوغی حاله بعض حالات نادیده و عباد انا شنید
تدارکنده اولدی لر محض العام ربانی و عین انعام سجانی ایدوکنده رب
استباه بو قدر حقی و زرای عالی رای و رفقاء کسور ادای دخی مرحوم
و مفذور کمو تندن و رحلت و عزیمت و فوتندن بوجهله خبر دار اولوب
دایما سلطنت ایله کامکار و عادت مالوفه لری اوزره خلوت خاصه ند
برقرار تصور ایدر لر دی بو حالت بر ملا تندر عساکر منصوره یه خصوصتکا
افراد ماموره یه تحویف و تهدید لری ضامه ایرو سقا لار و دولت دیوان
فی

فتح قلعه سکتوار بوانه کلجه دوشوار اولدوغنه هر برین خشم کار و نضی
 شغاف در دریا قوم این اخاف علیکم خواستی تذکار و تکرار امکانه و بالفعل
 داماد کامکار و اسایس خاندان لری اولان زید اکادم کزیده افاحم
 رفیع المراتب منبع الجواب محرم اسرار لازم الاخفاء بوندن اقدام کجری
 اغایسی اولان جعفر اغا محرم خاص و نقاد خدمت خواص اولر صاحب قران
 مغفور ادر دست حظه مشاکل و ایین کتاب و عبادتند همان لخطوط انشاء
 ابد و تذکره کوندر مکمل و مرآت ذات شریفانده اشکال ماتم و معادل
 احوال صحت و انفعال بوجه من الوجوه کور لمکله و مهم اولان مناصبک
 توجیهی و لازم اولان خدمت دیوان و فرات عرضک تشبیهی ناصحت
 یاد شاهیدن قوی سورت مکله ذک شبهه و امترا رایینه تصور و تفکرده
 ناپیدا اولر کما فی الاول کما جمده و خاصمه مکمل و هنکام مقاتل و جدار ^{المن} مرد
 کوندر اقدام مکمل اولمغین سنه منوره سفر المظفر نیک بگری ایکی کونی که
 تاریخ رویداد ماه ستورسک یدیحی کونی در روز شنبه در الدین یجادین
 فی آیات الله بغير سلطان فخر الی اشکار و نایان اولور کن ایچ قلعه و خی
 فتح اولو نوب و ما النصر الامن عند الله مضمونی سر لوحه فتح و ظفرده قرآت
 اولندی و صحیفه بشاشت غزاه اوزره فاخذناهم اخذ عزیز مقتدر
 ایچی اقلام سیوفیله یازلمش بولندی نظم اولر شمشیر بولادی بره صماغ
 شهنشاه مغفور بره شباشاب شمشیر چکا چکک تیغ چوبرتی که
 تاینو بیار این بیغوه بسی نجه از خون بدر یا شده حکایت اولور که

چونکه فتح و فتوح و ستون معرکه عمل و شرح میسر اولو سلسله قلعه یکه کردی
و نشانده مرام و مقصوده اوق کبی اولدی فتنه بندار و مغبون ضرر ناس و کلری
ملعون و جرده دلریش و سپیدریش ایکن غیرت جاهلیه الدن قوم یوب
برج دفعه ترکستی ایله اندلی و اولو طوگوز کبی خنزیر خانه سندن طنره
چقبوب صورت جدال و مهابت بی مال ایله اطراف اولدی حتی نجه غازیاره
زخم ایو کوز و ونجه دلا و در وک او ستونه ات سوز کوی کبی حراتلی
و کما اینبغی حرکتاری ظهوره کتوردکن صکره خواه ناخواه غازیارک
هجومند کوزان و قرا و گاه سابقی طرفلرینه شتابان اولو کندی
آخر الامر میدان کار زارک سر باریون بشن مقداری غازی ملعون
مزبور وک او زربنه اعنی جایگاه مقرینه کیروب کور مشارکه بر مرصع
کورد سینک او ستنه چوکمش و اطراف جوانبینه و افراجه والنون غمیش
روکش سوسنی اطلال زوله کندوی دو نیش حرارت و انتهابدن سن
کبی دلنی طشره او زتمش چونکه غزاتک قدیمی و سفلی خوننه جوی بی
معلومی اولمش صورت استقبال و انواع عزت و اجلال ایله و شوکلو مطبوا
لمس و کندو ایله سخاغنی سر نکون ایدو بصیرت و تدارک مجلسندن یقین
اول آن بر غازی بر ناز بیک ضلالت سر شسته نفاک انداز اولو دل ویرانی
کبی جروح و قلعو مسینه بی کبی مشروح و مفتوح قلعه سر ناز اشید بی
غزافانه یونمش بو بامش و لاله ضرار وید بی کویا که سر خواب فنادن
تکوار او بامش نظم بنوع تیراله کشمش باشی قانده فرق ایلمش او باشی

دو روزه یا نمدن اول دون و دینی بقبرل اخکوه دونش بدینی نشر
 چونکه قلعه استوار فسقه ناستوار دن خالی قالدی وزرای خالی رای
 و عساکر نصرت رای ساحه عظیمه و قواعد تحقیقی قدیمه سینی تفرجه
 کلدی میانند کنیسه متینه که حصص حصین قلعه کوه رنگین دنلسه
 جائز ایڈی مید از غواتک سراندازی بیستمار اهل سلام و غازی بام نخوت
 مقامند کند و لری جلوه کو و اطراف و جوانب صبر و بصیر و نظر قلور لرکن
 ناکهانی قضاء اسمانی واقع اولوب دروننده کی باروت کتاف قلعه
 آتش بقیه سندن طوطوشوب یا ندی و ارائک ملایک جبر و اول آتش
 فروزانک دخان سباهندن قیصره بویاندی خصوصاً بامند بولونان غرات
 غلور دبانلر ایله عروج و مخارج دائرانه شرردن جنودله خروج ایلیوب
 سرافرانان هجاء ساز دنیا دیدیم دخی بلند پرواز و اخرده کی اعتلاء
 شاندری بواشیانه خاکدانی ده بله مشاهد و ممتاز او تو برخسار قیامت
 اثر ظاهر اولدی که حکایت و لنور که غزاة شاهانک سرافرازی مرحوم
 سلطان سلیمان خان غازی تک بو حل و شرح و فتح و طرح میسر اولمزدن اول
 خاطر شریف لری سفیر فتح و ظفر نمایی ممتد اولد و غنمه مکدرا او تو وزیر توانا
 مشربی پروا صداقت پیسته شجاعت اندیشته ناظم الامور حاکم الجمهور
 ضابط الممالک بقراسته الشاسله رابطه الممالک بولایه الکامله عسکر
 نواز دانا وزیر اعظم حضرت محمد پش جانبنده دست خطر لریده همایون نامه لری
 و اصل او تو مضمون مرغوبنده شو او جاغه بانه حق دخی انهمزی و ممالک غزاة

و هجاده فتح و ظفر کوسلری جلنبری دیویرورد قاری جلدن دعا لری مسیح خنا
 کرد کار و رجاری مرفوع خالق و جبار اولوب هم المدی هم یاندی شکوفه دار
 دعوت لری نسیم اجابت ایلد او یاندی غیب ذلک حضرت پاشای کار دان عساکر
 منصور نیک بنیله لوبنی بی بنیان و ذات شریفانده مرکوز اولان سطوت
 رسلا بتی نمایان ایلوب وزیر خامس مصطفی پاشا و روم ایللی بکسی محمد پاشا
 عمو زینر دستند اولاعساکر نامتناهی و ایکی بیک نفر بکیری و اعالر ایلدی و ایکی
 بولک سپاهی کوند ریلو قلعه سکوارک دی و اول وادیلر و کی قلعه عک
 مشکلی اولان بو بوغجه دیمکله معروف فتحی دشوار بر حصار نامدار که سکوارده
 مابینی بر بوجق کونک یولدر فتحی ایچون فرمان پادشاهی شکلنده امرغالبینا لری
 وارد اولدقده اول عساکر جرادماند بچار و زخاری کران و بی کفار
 اقطار کذار و دشمن شکار اولوب سنه اربع و سبعین و تسع مائه صفر
 المظفر بیک بکیری سکرخی کوبی روز جمعه ایدی توجه ظفر رفیقده کتدیر
 ارنه سی مقصد اقبی اولان سر منزله بتدیر و خی کار ساز جنگ و آتش
 انداز طوب و تفنگ اولنمدین حضرت پاشای اصفار ایلک حسن تدبیری
 و صاحب قران مغفورک توجه روحانی برله همان اول کجه قلعه بو بوغجه
 بوم بو شجه فالو جمعی خور یاد لری و کفره ناشاد لری باشلرین الوتقر دیر
 و زندان خونه و خطرده محبس اولمشدرا بکن خلاص و فلاح جانلرینه یون
 آجدیلر نظم و زبری عاقل اولان پادشاه دورانک مما فی حال جنابانی
 کبی مظفر اولور صداقت ایلجک پادشاه بر دیسور سوزینه فتح

ظفر قلعه سی مستخر اولور نشر بومنوال اوزر سهولتله قلعه الدير و دور
 کون انده قرار ايتدير و لازم التعبير اولان بر لوريني اتفاقله عمارت
 قلدير بود ازان راي عالم ارای حضرت پاشا دادا ایستاد و اديلر ندم
 جلوه نما اولوب مردبان حصار و حفظه و دذ دار تعین یوروب
 حفظ تامله مضبوط و سر رشته تدارکله مربوط قلدر قدرن صکره جانب
 سفاد تلونده کی غازیلر و عساکر حضرت مائش فرمان پادشاهی
 و امر لازم الادعان شاهنشاهی و کده دیو اجازت عالیله لوی مدور
 بولور اول کوز لری قانمش دیلور و اول پنجه لوی غرقا فانه بویانمش
 شیر لرنکار و رهبتلرینه سوار و نکا پوس مهاستلریله اشکار اولوب
 بلوک بلوک فراوان فوج نمایان فرقه فرقه کرازان زمره زمره
 شایان صف صحران طرف طرف جلو کمان کفار ما استواری
 جوانان و لوگدیلر بر زنجیه نام پادشاه فانه که قرال ضالک محاصره سیله
 اندک محاصره سی مایینی قوچی یورو پوشیله بش کونلک پول و فوج
 یکتلر غریمله قریب الوصول ایدی اتصال غنیمت مال لری میتس
 سکر پنجه کون دینجه مسرت و بشاشتله برو جانبه عزم ایتدیلر
 خصوصاً اموال غنایمی عاشق لری کجنتدن زیاده کورتور دیلر و اسارای
 کثیر المحاسنی جفای معشوقان زمان کی نهایتسوز کورتور دیلر نظم
 اتلوقاله نودی از قالدیله بایکدن ایکی کلدی اوج کلدی کورمدی
 بوقله اتلری دانه کیسی هشت و بایکی ده پانشر بر غنیمت دکشتاد و نصرت

مسرت فرادن ماعد اجنك ساز و قلعه كشا سابق الذكر پرتو پاشا
طرفلرندم دخی فتح و نصرت و اخذ و مال غنیمت ایله برج محکم و حصار محکم
یعنی کولهد د کاری قلعه و بعض قلاع مرتفعه سالك حکومته بادشاهیدن
ظاهر و ملك سلطنت شهنشاهیدن باهر اولون نامه مسرت اثر و همامه
نصرت و ظفر لری و اصل اولمغله کلی نشاطه باعث و فرحت و انبساطه سبب
خاد اولدقون صکره رای رحین حضرت پاشا صورت فرمان بادشاهیلده
هویدا اولوب قلعه سکتوارك عمارتی و خراب و بیاب اولان بر لرینك
افامتی خصوصاً نصب حرسه و میر لواء و ضبط اصیانت مهابت نما
لازم و مهمت ایدوکی اشکار اولمغین دامنه هاری در میان و نور قدر لری
مشاد ایله بالبان ایدوب برهتی دخی اشکیک اولمغین اتمام و قلعه
مزبور تعمیر و حفظ و میر لواء ایله عمارت انجام ایلدیلر پس صاحبقران
زمان علیه الرحمة و الغفرانك ابتداء سلطنت و اولاخله و فلرندم
صادر اولان غزالری که فتح قلعه بلغراد در اول حریفی باه و انتهای جلالت
و صلابت و ارتحال عزیمت و شهادت لرنندم وجوده کلن فتح و نصرت ارا لری که
اخذ سکتوار پولاد بنیاد و راول حریفی سین اولمغله هاتق غنیمی جانبدان
پس لفظنه اشارت لاری در و اول حریفلرندن ماعد احر حرفلریکه
دال و رادر ترکیب اولنسه کلام و بسدر لفظنه اشارت هدايت انجلیدر
و هر بریکه التیش حرفله مکتوب و جمله سی او ن ایکی برج حسابی او زره
محسوبدر سیالك او ن ایکی ای غزالرینه دلیل مرغوبدر بوندن حقوق بکنه

اولاد راي و اناحقا و ذکر اولسان خدما تک اداسی و روانه کلنجه خنجران
 مغفور و اخفای بی ملک قدمدن یعنی دور آمدن بودمه کلنجه بر وزیر و انابه
 میسر اولمش در و بردستور کشور کشتا بادشاه معده مک نامیله بوکونه
 فتح و نصرت و ظفر بو نامشدر اول ذات شریفک فرست و صد اقتدار و شهرت یار
 مغفور و کرامت و لایتنر ندر که دست و تصرف حضرت پاشا لشکر
 نواز و کشور کشتا اولوب کویا لری مقراض و خشیست ایله دل لری برید
 و بینا لری رو مال دهشتیله دید لری پوشیدم اولدی نظم دیمسون
 مکسه بو وزارت در بوه یا ولایت یا کرامت در بوه حق بلور صبح کبی صاد قدر
 دو جهاد و لتینه لایق دره فتنه دن صقلدی عثمان تختین و بر سردی ییله
 سلیمان تختین حق تعالی ابن میسر اتسون یکی عالمده مهمور اتسون بلرم
 هر نه ایسه مقصودی هیچ دروغ ایلمسو معبودی نوله عالی قولونی شاتسه
 قید غم بنده سبن اذاد اتسه عمرم اولدجه دعا لولسم ذابا کینه نالوقلسم
 مجلس شادس بادشاه زمان سلطان سلیم خان حضرت تارینک ابتداء خلافتی
 و اعتداده سلطنتی خصوصاً اعنا کر منصور ناک عوفی و سلطان ابنتی شاحضرت تارینه
 موصلتی بیانده در اقتصاد سپهر دوار و استدعاء کردش با استوار که کاهی
 مرات عالمی اشکال سعاد مستر تله تابدار و کاهی ایسه خلقت بی ادبی انتقال
 و صجرت و فنا صورت تار یله اشکار ایلمکدن خالی دکلا در هر ایسه ایین عجیبه
 و قوانین غریبه سندر ندر که ماتمسر مستر المر سر سلطنت فر اقسر و صلح
 معتدلات سر سلا کوبه سر کولمه نوحه سر شاد اولمه کرد شاهان و خدایانه

کر کسه بندگان و کدایانده میسر اولیده نضم چنین نوشته فرمان ز اول تا پایان
یکی بر تخت سلطانی در تخت بنهان خواهد کامرانی حکم این را یکی نشانی نشانی
حیا جاودانی است چونکه روز حرم و مغفور لیده التمه الی یوم السنه و هر حیوان زنده کاشنی
بوده فانی و بدون خاکیدیم که قدری و دیر تقدیر بر تانی که اول شهرتار عادلک خاکدیز
اولاد خودی کارگاه اشباه و تعلق و هستیدن سلطه عالم بر جان سرتنه و بر روان
بدنه دو نویسهر سلطنت جهانتابک مهر یک تاسی و در دمان عثمانیانک شمع نور
افراسی را زود ارات سکندر مرآت هوشنک حکمت چشمید صحبت تهمتن در زم
کعبیاد بر نم شامون امان فریدون توان کیومرث کام سیاوش علوم کیخسرو رکاب
کی بهر جنا کر نمایه تاج جهان ایله باج فلك دستگاه ملک بارگاه سلیم اشتیاد
سلیمان مذار سلطه سلیم خان اللهم ایدر دولته بقوته القاهرة و ایدر فتمته
باسلطنة الطاهرة درگاه اعلا سنک غبارینه بوغبار امیر خیر لرك
عرض اعلا فی اجم و الزم اولد قریه تدبیر قبضه سنک سیف قاطع حوزار سپهرینک
نجم لامعی کارزار غوانک شیور زمگاه هجنانک دلیبری خوائن سلطنتک
امینی دقائین خلاتک راست بیسی مشکلا انامک عقد کشاسی و مهتاب
خاص و عالمک طریقت نماسی صادق الاقوال رائق الافعال لازال مسرور ابعنایت
ذی الجلال و زبر اعظم نامذار ~~حضر~~ پاشا کامکار رای پوشیده و تدبیر
ناشنیده لوی اودره ماوقعه عرض و اعلام و امور سلطنت و ماتمی اتمام
بیورد فلرند و از دار قدیمی و کاتب سرار مستقیم خواجه ^ن آتانی نشانیان
بلوغ نشانک ذی شانی فرید جمله ذی فطنت فریدون معارف ^ن فیصلیم

نور

زنی طمش بعد از آنکه میز و ابرید هم بیکر زبان خامه هست ما نبود از ستر و کویا
 خطش چون سسک الاحریم راز نابویا بویا مایا تم شعار و کلام مخلوق دتاری
 بو طریقه امده و انشاء ایلدیلو که قلم د لندن غیر بی دلتره نقل اولمدی
 لازم الاستعار صحایف فکرت و تصوره قم کبی پریشان بولمدی نظم
 شویله کیم ایلدی لسا قلم ممکن اولمدی امتحان قلم کورموی کسه حرف اولمضک
 نام کوریدن ده قلم نثر بومنوال و زرزه کتوب و مکتوم ختم بشارختاسله
 محتوم قلندر قون صکرم ابر سرعت بیهیبت هده هده ایت کونا هیله بوس
 جاوش صرصر حلت اولا فالق طریقیله ارسال و سکتو اردن کونا هیله به
 بالکورت کونم ایصال اولنوب نما یا یا خاطر انغباری کوسری سلطت
 و خلوقک اختطای معلوم ذهن پاکلری و مفهوم طبع جلال کلری خصوصاً
 اول نامه صداقت نمون کتاب مرقوم بشماره المعتبر بون فحوا ای شریفه مقرون
 اولمقله اول وارث ملک سلطنت و باعث نظام سلوک و دولت اعمال و انقاله
 خفت و زحمت الفاره رخصت بیوزوهای هایاون جبال عاصیه و بارون مقاصیه
 قطعه میال و صبا یی طراوت نمون مثال نجه بیدای شاسع و صحرا یی واسع
 الانقال اولمقله سنه اربع و سبعین و تسع مایه ربع الاولینک طغوزنجی
 کوننده که دو شنبه ایلدی مدار سلطنت مه هونده اعنی پای تخت هایاونه
 ایصال خلافت مائل لری میسرا و کوسر بر سلطنت کامراتی که جالوس نرف
 شانوسلورینه مترقب و خزانة معدلت و کیتی ستان که شان شریف سرت
 رسانلرینه هر چه مترقب اولمشیدی اول روز سعلازم التمجید ده

قطعه بر روی دریا و اولوب در کنار آن تری قالمردی طوفان غم خنبرای نامتدک
نشان فلک شاهی دست قدرت هر کوراک گشت در یاد شاه و هر حال
اوزره طوتی بحر روان بندن اول سن کنار آن اولوب و اول سروری
تخت شاهی قدری فلک بجزه رشاد بیکران تخت سلطانیه تقدیم ای تری
کشتی فتنه سبب بویله بود و ق روزگاری بویله در روز زمان محمیة
مستظنیه به صانها الله تعالی عز البلیة بوجهه حلوس همایون تری رفدق
شرف خاوت نموناری ایله مشرف اولدق و مناشیر صلابت رسان و طوامیر
بشار عنوان تری اطراف واقعه و ممالک و اقالم و دیاره پریشان اولوب
تبدیل سکه شاهی و تحویل خطبه پادشاهی فرمان اولدق و میر و میران اولان
ذوی العوان و میر و میران اکتاف آبادان زور بارونی قوتلری اشکار
آوروی نیروی شجاعلری بساط تدبیر مه القاب ایدر و سال حکومت روانی که
کی مسالکی و ممالک خاوت پادشاهی نه کی ممالک هر وجهه محفوظ مصون
و مکرهان فتنه بیداران اولان اشراک مضرت و کزندن خوردن مأمون
ابتدو کلرندن ماعدل اشرف بلاه دو اعظم سواد اولان خطبه بنام
و حیاطه لازم الاحترام اعنی شام واجب الاحتشام که اطراف و جویانی
دست سواران و اکتاف و سیاسی عریان عربده جویان اولوب
هر وجهه سرحد و اوصوف غسدر فی الیهد ایکن شراة نادره و انک دانایی
و نقاه عظماء و روشناسانک کشور و اسی وزیر علی پاشا شجاعت مشیر
عمر فاست و نور صاحب کلام دستور بلوغت پشام امده صفوة از سبط سطة

شتوده گفتار ستوده اطوار والا ولا ولا بی ادب بالغل و زیر انجم اول الا لا
 مصطفی پاشا اول تاریخ حکم شام و میر و میوان لازم الاحشام و اقله
 تیر در بیز تری بونه اصابت بیوسته و تیغ شہامت شہپر تری میا حفظ
 حراسته میا ایسته خصوص بر آیدن زیاده که سوار و که پیاده ماه عالمتاب
 کبی شہر ایچی کشت و گذار و شام تا سحر اسواق شای صیانت بشمار آیتند
 سبید نظام فتنه بیدار کوکوز اچہ مدیہ قلدی سر خواب خوف خوشیتدہ
 شوپہ یاندی مستاعل تدبیرہ قالدی کسہ کچ ظلمتدہ نثر خصوصاً نارنج فرورده
 فہودان و سر لشکر و نصرت و ظفر و عنوان و لان اکرم و زرار انجم عظام در یادل
 غار فیم معادل الشن انداز جزائر و قلاع و نعرہ بردان نواحی و ضیاع داماد
 پامنا کینی پناہ و سر خلفہ غزاة ظفر دستکاه فلک فراستک نوحی فلک
 صدقتک روشن فوجی پیالہ کبر و زمکاه غزا و زیر نالت پیالہ پاشا
 بعض جزائر لشکر چکشتار و فرنگستانک بوادی تصرفند اردو کشتار
 ایدی نظم بین جلوس شاہ جہانک بر اینی دگشدری هر بر علم فتح و تصرفی
 و الحال اوج کون تمام استرلحات و آرام پوریلوب نادرہ دان فیلسوف زمان
 علامتہ قدر ز محشری فضیلت سید العلماء سند الفضلاء عقلم کشتای
 انام و ملجاہ ملاذ خواص عوام قطب سپہ فضائل محور فلک حصائل شفا
 نحر بر نحر بر لازم التوقیر اعنی بہ مغبئی پر جود و حصرت ابوالتعود لا زال
 مسعودا بہ کارم الوجود و سایر مولاء عظام و پای پوس تحت سلطنتہ
 شہر و از اولان اہالی کوام ہبت تقبیل اللہ تجیل اولند قدن صکر

بوجه الاستعمال لا بطريق الاسمهال ^{مست} شکارستانى اولان
مخروسه ادر نه حرسها الله تعالى عن فراق لارمنه شرف قدوم ايله مسعود و من
وجود لوي محض مکارم وجود اولدندن صکره نطق عزم ابتدا بارسا کره عن حرام الله
بولدره عطايه کاهي جلاله همسايه لر خواص ايدي لجنور کابره از قالمشیدی
زره بي افتابره و الحاصل کاهي خواجه اديب فاضل بسبب خاتم کف سيد شرف
سدالدين روان ابوالسعود زمان محض عطايي الله افندي ايله شيرين مواسقري
وکاهي غار موشکا کامل کمال اوصاف صنع کلام مرتع پیام خيالي خيال هلاوي
مثال اعني جلال بک الله رنگين مضاجبتاري سبقت اتمک او زره بلقواده
وصول و مرحوم و مغفور و رک او تاغنه نزول و دخول لوي ميسر اولوب جانبد
دخي و الا قدر اعلام صدر بوبکر خالفت عمر عدالت عثمان ديات علي شجاعت
ذافع الاشکال احسن الحال رافع الاختلال بالمال القال دستور اکرم اصف
اعظم مشير محترم وزير محترم اعني به حصر محرم باستان عساکر نامتناهي
رهنما و جوشن منصور شمشايي به پيشوا اولوب فقار فقار و اسفار
اسفار ايله سکوت ارجانيلار ندرن منفصل و مرحوم و مغفور و رک جسم و بي
روح جان عالمه متصل اولنجه کاهي لباس حياتيله نمايان و کندولر عربيه نیک
بانجه احيانا روان اولوب بر وجهله اخفا و سترله ناپيدا ايلدر بلکه
هر کشي مرحوم خداوند کاري زنده طانوروي صحت مونه واقف اولندر
بو اوضاع کورسه صحنه انا نوروي القصد فرق دورت کونه و ک محرمين
ورسم و دبسته مدرفون اولندر قدر مستحکم حکايدني بير معن و ستره کله بقدره

صاحب سکون قلب و دقتی که بلغزاده بر توفیق یافتند بلوغتاً که منصوره
 سلطان اکتبیستان حضرت سلطان سلیم خان قد و مندر خیر از اولو بر مقدار
 ششادیلر و الا و خیرات تصور لری غنادر شکدن قور توادری و اینینه تفکر
 زنگ امتراون مبترا اولدی آخر الامر عساکر بیگوان سواران و ناسواران
 اوتدسی و نایغ هایون اطرافدن خیمه زنان اولدقلرند سلطانها و نایغه
 کومش و استبا سلطنت و خلافت صلحینه و اصل اولمش بولینوی شبهه جان
 عالم معلوم و میت مبهم ظاهر و مفهوم اولدوغی کبی نظم عسکر کوبه اقبین
 ضالیدی همان عسکر و اولدی کوزی یا شیروان عربده استکراوان لیره
 کشی نوح ایدری طوفان لیره تختند ایر بک اول شاه جهاه اختیار ایلدی بر تخت
 روان نش و صراح مغفور حروف انک میت و انهم میتون خطابنه مقرون
 وزیر نادره دان ایسه مرحوم و مغفور و ک روحانیتند و پادشاه
 کیتی پناه حضرت تارینک التفات و عزتندن هذایوم نیفعا الصادقین
 صدقهم اشارتیه منظور العیون زهی تدبیر و بصیرت و افکاران فی ذلك
 لعبرة لا و بی الابصار نظم خصوصاً شاه عالم طرندی مانع جهه سلطاننه
 جزین اولدی مرحوم اکوب ایامینی مرحوم شاهک شب نازند قلدی
 دو داهک قتی نادر و زوای عاقل بر خالت کله بریدین شادی صلاحت
 نثر و قتی که مکنک جبار دتله مقیم جبهه توکل تجملد مستقیم اولدوغنی
 کور ویدر غزاة بی و هم ویم اذ اجارت به قلب سلیم تبار و تیله اول شهر بار
 لایم الاحترام ایضا کپایی رخپشند هر جمله توفیم و نکرم حیدری

سور دیلچونکه اوناغ همایون و سعادت و بوجه خزان بیکوان دو این شریف اوله
منش اولدی و قدم و مهنت و خولدی ایله اولکیدن زیاده بولدی همان اولکون
وزراء عظام و عطا کبرادمانم جامه میرز عمامه اولدو قلوبدن ماعدا
پادشاه عالم سلیمان اوزنک دخی بی صبر و بی قرار ددنک شمل حزن و غمی اظهار
و شمله ما بی اختیار بیور و صلوات مغفوری اوناغ اوکنده او اجناب
واجب الوجوده دعا لر بی عرض و انما قلد قلری کبی بله تاخیر و احوال حرم
و مغفور و ک میستی ارسال و محبة قسطنطنیه ده ایصال ایچون فرمان
واجب الامتثال لری اوزره وزیر عالی جناب احمد پاشای کامیاب اول غرای
نصرت مالد و دعوت و اشتغالیدن استمداد بی مثال اولنان عمده الزهاد
قدوة القباد فاضل متصرف کاسل متصوف سرخلقه سالکین سرچشمه
واصلین علوم ظاهره نک ممتازی و فنون باطنه نک کاشف و رازی
چوای فرور مجلس بقین شیخ بن شیخ نور الدین دامت ارشاده کما دارات
را ده و مرحوم شهریار اوز منظور و افاخم و اکابروک مشکوری مرئی بلغا
فرهاد اغا و بعض خدام و خدمه لازم الاحتشام قوشو کومنزله معبوده مغرون
و جامع شریف لری جوارنده مدفون رحم الله علی من قال رحمه الله علیه
بی جمیع الاحوال بعد ازان سلطانها و شهریار فرمان ران اوشی مطهر
بوین تابان و خبایای زمن و زمان نمایان اولدوغی کبی دیوان جمعیت
دوشناسان بیوز و اکابرو اعیان و عظماء عالی شان بولدی بولنجیه
وقوللو تو لنجیه پای پوس تحت سلطنت ایلختدان و شاهان و طلعت

بنا و پناه زمانه کامران و شادان اولد و قلوبند و نظم بر ازا است سلطان
 سلیم دوم سر بسفادت بی اشتام جهنم نوجهای جوهر کجری طراوت
 کوفته همه سرسری نقاده شنید از شکافه درست سنده زند سلطان
 نخت و ز کوس سفاد بر آمد صداه که ای نلوار دشت غزان ش بو سوان
 او ز ره عین انعامی بیداهمته جاری و زلال نوال احسانه در بیغ وادیلوند
 غاری او تو عساکر بیکران مکارم بی غایه لوندن بهر دار و جنود بیکار کزان
 بخش بی پایانو نندن اولئک لهم رزق معلوم خواسته کامکار اولد قاف
 صکره جایگاه سلطنته عزیمت و تختگاه خلافته توجه و رحلت بیوریلوب
 مرور از منته و عبور او بنه ایله و مهول و دخول لری میسر اولد قده نظم
 ینه در بای عسکر ایتدی خروش ینه روی زمینی طوندی جیوش
 کیدی بو کلکلو او سکوفین مردان نجه قوبر و قلوبلدوز اولدی عیان
 و شننه در خشته پر اولدی هواه کولدان ایشندی حضرت عیسا سپر
 آینه بیضیا و یردی نیزه تابش ده غنا و بروی نثر و الحال و زراء
 عظماء کبراء علماء مخصوصا اعیان و ارکان و دفتر داران و روشناسان
 لاسیما سراسر هوش صرصر خروش چاوشلر و در یار و نسیم پی روی بکیم یار
 نهرمان کوازان صولا قلوبشتابان حلوکان پیکار مرصع رخت مساعده بخت
 سپاهیار تیغ کبر تبر تدبیر سلحدار لوجندار شناس سرنک لباس علی خیار
 جگر دردلا و غریب بکمل صدای شور و زفیرو نواهی صور نای صور تا اثر له
 مخصوف طرف فرقه فرقه زمهره زمهره سواران ناسواران بر پادشاه

جهان پناهی در میان امتش از که ربع مسکون انکه بازان ندی با اولی حکمی
اولدی روان ظل حق در سخا همت در حوش کبر ساینه سندن خلق جهان بو منور ان
اوزوه زویب و زینت و شکوه شکوت ایله ساینه غامره لری تشریفه نیت
غزیت بیورد فزونده عالم کماله فاضله عاقلان و انار مشکل کسفالر دیانت
بومنه شمعه لری فراست شمعه لری ارکان دینک عماد لری بو تبا یقینک
شمس ادر لری بزرگ دستار لومابه الاقحار لر سترک استینار بوخت کزینلر هروری
برکار دن فیلسو باشم نعمانی عمامه تنه صوبونار دن مانع اعیان و لا و کبار و
رعیت چوق چوق دعا لور طرف نالر ایله استاقبال هر چه ایله اعزاز و اجول
صدر دنه ایکن ناکاه بر بارگاه سفاد پناه در درگاه عظمت دستکاد صدف
دار اول کوهر یکمانک قدومنه اغز اچری و عساکر بیگوان آنک جلالتی
کور بنجه کندون کچدی و بالجملة مفتحة لهم الابواب سنه مزوره کوننده
تکوار تخت و خلوفت و سر پر سلطنت و مسرت جلوه سیله کامکار کامیاب
اولدی لر نظم ظلیدر بر بوزند اللهک کوی کوندن یک اولسون شاه
فتح عالم میلتر اولسون اکاه چندارم مستر اولسون اکاه ایرمسون نسل
پاکه زوال کوز تسون لر جهای بیخون مه و سال مجلس سابع سبب نالیف
و تسطیر و خاتمه رساله نادرا نظیر خصو مستفاد عرض جلی و عالی حقیرک
حکایت بر ملایه لا سیمما بختک صبا عدسی و طالعند خدم مساعده سی
بیاننده در بر دمکه شد سنتا جمین زار تا لمی خستک و منفر شوما انشیان
بلدی وارگاه کجستک مسده صومالیف باران زمین و آسمان این

پائینه برورد بر قسری و اسب صرصر زمتان چوق نهالی کو از انی
 اشتکار غربت و فزاده اوده یقین چیدی **نظم** افتابک بندری تا نیر ایلمردی
 صرصره ابر کوردی بر فله خاکیلره قاره بوه فتح دکل بامک کسانده
 کوردی دیشلری خنده قلای خانه لواجردن مرد ملره نترانک کبی
 ازمان سرد و آوان پنج بودده کلپو بی خاکینک حاصلی و منار گلستانک
 و اصیل **مصطفی بن احمد** نام بو حقیق عالی شهیر و عالی کلام ملازمت دیوانی
 سلطانی و مواظبت استانی کیمی ستانی نی ایله محروسه سینه محیه
 بهیه اعنی بلده قسطنطنیه بخاور پر لوزدن اولمشکن **نظم** نه مجال اولدی
 عرض حال قلم عرضی حومه اشغال قلم نه مرتی بولدی کیم ایله بخیر دیوانه
 واصل این مانع رزق اولو بخا بکاه هرگز اولدی فتح بیکاه بر پکاشد شتا
 ستمی بر یگان غریبق الی اودوی اود بهاسنه الیم و اولم خرمینه
 اود صالدم انراک دستخه سی ایدو تا نیر او نیدو شعری فکرم اولدی شعر
 نشر و بلبلجه نجه زمان بو طریقه تخیو کنان بیت اخرا نده ناله معیشتم مجلسنه
 سرگردان خصود درج عظمت و دردی اوچ خلافت مردم دیدم عالم محروم
 پسندیدم بنی اوم وارث ملک جهان باعث امن و امان فلک رفعت ملک سیر افتاب
 زبت افراسیاب شوکت خوین فریدون قدر نو این هایلون صدر عثمان
 بخت ایمان تحت فرزندار چند شمشاه کامران شهر اوه لور کزیده سی **طاهر**
 خان یارب کمال معرفت بر دوام قیل عمر بر مدام دولتی مستدام قیل ش
 ختم شاهانه ایله بختم نام شریف جاوده ایله مسوم اولو **نظم** اولدی عالی قیوم

ثناء خوانی فاطمیه چون سوند و در کانی مهو مند اول مسینه تمت ایدوک آنچه سینه
بدل زعامت ایدوک نشو و ضمونه مترون شفاعت نامه بجا نولدی محفوظ و محفوظ دل
ویرانم ایسه ملول و محزون اولو طور در کن هاتق غیبی جبالینون اشار و ملهم لاریبی
قبله نیشار اولینون نظم دد لمعرفت رفیق کدر عرض قدر تو لک طریق کدر اشکار
ایله شمع عرفانی نار مار اب ظلام احزانی ایله انشاء کوه لرین بیدام و کلسون
آبی حصر پاشاه نش بو القاء بجانی و الرهام در بانی مقارنی ایله نادره زمان
انجوبه دوزان یعنی قلعه سکنت اول کونلرده ظهوره کلون تدبیر کولما اشعار ایا
املو و انشاء دلنو صحیفه عالمده برقرار و جریده قلوبی آدمه بر کذا و یواد کار قلمیق
مراد اولدی که پنجه لره بلوغت عبرت و محض بند و نصیحت امور و زات و جهاند ایدیم بونلکی
بر کاز صوبت شعار و دشوار ظاهر اولدوقه انا کوره تدبیر و جوادیت مشکله تسهیل
تیسیر ایله لوبونوال اوزره خاتم بصیرتم در میا و مدار بضاعت دریا کبی فراوان
ایده هفت مجلس نامه بر رساله بلاغت انجام سمت تصنیفله اتمام اولدی و مط تالیف
ایله بواهر معانی سنده انتظام بولدی نظم هفت مجلس هنر و فکر بیدر ختی شیدر
بیاضی کوند زدره سرخله حمله یا زلسه اگر باغ نغره بهار در کوزون بریدج
مجلسک نقایح خود سگری اولغله از او زدر نثر امید وارم که اول سپهر و زار
ماه فلک عظمت و جلال یعنی پاشای اعظم دامت سعاده بمواهب المکارم و اللهم
بوهفت مجلسک قدرانی سبع سموالان بر تو و عالی قوللرینک اشتهاری بروسط
ایله کون کبی روشنا و انور بیور لور که نظم ایلام زند نام پاشای عشق ندرک
قیامت داک چون در هفت انسه در کیمه تا او تو زرق بیک زعامت بولدی

خاکشنار و بنده دار و نور و زلف اعتبار و کثرت افتقار له بذل اقتدار ایدوب
 خوانده زهنم کی عیانی کوهر لری انخاف و زوال ای فکرت و اشتغال و نجه
 کونار ریاضت و اعتکا ایلام حاشا که اول کارم سپهرک نیونی صراحم دیارینک
 خیری الطاهرینک کوهری احسان فلک کورینک مهر انوری عطا بزمنان صدوری
 سخا مجلسنک و الا قدری صرف کوم مشیری افخ سرتی اعلم جری احکم دجور محترم
 محتشم عیث نظام العالم هتام کوزید بنی ادم حصرو وزیر اعظم و معظم لازال محفوظاً
 بعناية الملك الاقدم اومر و نخدمن زیاده رعایت و زعامت من فضل همار و عنایتار
 بیورمیه لرنظم کر که اغلت کر کسه سناو ایله استانک ترا ایدر عالی نظر
 ایلسک انکا سلطانم ذایق نبای کی او لور عالی کرا و قورسه جواهر سخن
 شبهه سیر منظم او لور عالی باری خداجل و علاه دایما اول وزیر و انا
 و مشیر کستورار احضرت لرینک لباس دولترنی دایم و اسایش رفعتی
 قائم عمری و رازات پاکینی محرم راز اولادی بر خودار و نور دیده لری
 کامبیر و کامکار اتباعی ساوان منصوباتی خندان قول لری بر مراد حضور
 رفاهی لری زیاده و دشمن لری هلاک عدو لری نغناک بدخواه لری معوم
 کینه دار لرینه مقهور و مهوم ایلیه نظم امین بحق صحف قران آمین بحق
 فرعونان آمین بحق ایت فتح آمین بدیده روایت فتح تمت هذه الرسالة
 اللطيفة في اوابل ربيع الاول سنة سنك كبري كبري يوم بارز ١١٥ هـ
 وقفية نامه سیدر

الحمد لله والصلوة على النبي محمد وآله
 قواعدها السنين في الله سمي

کتابخانه اقدام

Kıymetli İzzetli İ-Hakkı	
Yeni Kayıt No.	
Eski Kayıt No.	2398

عدد ۱۷

آثار الافاق

هفت مجلد

چشمک سلطان سلیمان قانونی حضرتلرینک صوک سفری اولان
(سکونار) محاربهسته دائردر

مؤانی

کنه الاخبار صاحبی مورخ (طالی) مرحوم

طابع وناشری

اقدام غزتهسی صاحب امتیاز وباش محرری

اجد جودت

معارف نظارت جلیلهسک رخصتیه طبع اولمشدر

درسعادت - اقدام مطبعهسی

۱۳۱۶

MATBU BASIM

از میرلی اسم عیا حتی بک کتبخانه سی

(الله لطيف بعباده) تجلت ذاته وجات كلاته اولدم كه (وجاهدوا في سبيل الله حق جهاده) آيتی ازال و افهام و جهاد و غزا فرمان ذوالجلالی ایدوکن اعلان و اعلام بیوردی تاجداران غزا پیشه و خدیوان هدایت اندیشه اسباب امتالی آماده و حقیقه اعتقادی سخیفه شكوك و ظنوندن ساده قیلوب کفار بدکردار، خذاهم الله تعالی الی یوم القرار، هر بار که خراج گذار و اوامر اولوالامرله فرمان بردار اولیهلر اول طائفة فجرة (اولئك هم الكفرة) زور بازوی جهادله پامال و نیروی غزاة حیدر نژادله مشوش الاحوال قیلنوب عسکر جرّار کبجر الزخار بسیط ارضه روان و حضيض فتح و ظفرده نمایان اولمسه رأی کشور آرای متین و افکار نصرت نمای رصینلری تعلق ایدوب مرایای (ان الله عزیز ذواستقام) مزایای چهره کشای صور اغتنام اولنجه تیغ شجاعتی در میان و تیرتیز شهابتی کان بی کان همترلنده بسته دهان ایدوب شیران کارزار و هر بران دشمن شکارله قلعهلرینی قلعه و خلعت را اخترینی نزع، خصوصاً تعمیر غامر و تخریب عامر سمترلینه کوشش و ممکن اولدجه غیرت اسلام و عادات اوایای کرامه و رزش قیلنوب انشیمن حضور ویرامن جبورلنده سهامی طیار، سیوقی تبار، رماخی خطار،

ظوب و تنگی آتشبار ایندکرتدن ماعدا شیران مردم سر و هزیران
بشر یکروسم آسایشلری خاکتر و اسباب دوایشلری زبر و زبر قیلوب
قلاع معموره الاطراف و ضیاع محفوظه الاکناف خراب و بیاب و کله
پرکله اویاش بی تاب زخم خورده سیوف آشناب اولوب جسود
نباله خفه ناحطلری ویران و ختم حتم رحاله اما کن ساقطلری
بی بیان ایسکن خالی اولیه .

(نظم)

خدای که باور فرمان او غزای شهبان محض احسان او
دلیران رسم کمان جنگ فشانند کان جناح خدایک
هزیران سر سینه کبریا دین فضا بیرون بین دشت کین
همزور با زدی و تیروی تن ستانند و خواهند ازان ذوالین

حقا ئم حقا بر قادر توانا و قوی کثیر العطا ده که ساهان مسند
نشین تحت باد آور داوریده میکن و گروه بی شکوه ضلالت قرین
مسخران خاتم نصیرت نگیں اولمسی ارادت قدیمه و مشیت قویتمنه
داؤرد، لاسیا هفت مجلس سها و هشت بهشت ماوا مشای شباهنگ
و هفت رنگه بر نور و ضیای جیاه غلمان و حوریه بینصویر اولدین
کمال قدرتمدن پیدا و نوال معرفتمدن عوینا ایسکند ره رب بقدر .

(نظم)

قدرتی خسته چندجان وردی قوتی صحت و توان وردی
روی زردیله سیم اشکه کوزه هر نه وردیسه و ایزکان وردی
کیسی ایندی شاه فرمان زان حکمتی حکمته انسان وردی
کیسی قیلدی شیر پیشه جنگ اینه تیغ خونتشان وردی
بیگ ذهن اولسه بی کی جالاک ایدمز راه قدرتی ادواک

حمد بی تسلیم و نیایش خفی و سیر هر وجهه تکبیر و خضوع
و خشوع ابله توفیر اولد قدر اسکره

(نظم)

رسول فریسی مبیح الکلام محمد عبیه السلام الیام
له المیز و المجد و الاعشلا هو الشمس و الشمس بدم الحما
کثیر الذکرامت و المعجزات ترولاً صعوداً علیه الصلوات

خصوصاً بدر بدور مدور، اولاد موفور الجبور رضوان الله
عظیم الی یوم النشور و ازواج محصنات، ازواج قائمات

(نظم)

اسلج الالهجه احسن المهجه اجل الجنبه اکل الیهجه
رضوان الله ربنا عنین برضاه بدائنا منین

و چار یار شکرین و اسحاب و احباب همشین، رضوان الله عنینم اجمعین،

(نظم)

پس از نیایش و بی مجلس صلوات و سلام بیار باده کوز سرشت و کوه سیم
خوریم و در که وصف خدیو بکشاییم دوم ز مجلس بزم غزا بر آراییم

مجلس ثانی صاحب قران زمان حاضرترینک انواع زب
وزینت و اصناف شوکت و عساکر بی نهایته عنیه تلمی
و منزل اولده استراحتلری بیاننده در

بر صبح هر روز نورانی و روز فیروز الهی ستانی که مهبجه لولای
نه رواقی بیدار، مینای آسانی پیدا و طراز سرفراز سیم طبایق فضای

سر بلند و والاده سرو بالا کی انکشت نما اولوب غمام کونا کون شفق
 مسیر شیرینک و سرخاب خه گیانه نظیر و قسطاس اشعه مهر منیر جلو کاه
 خضراده ظالم و مستنیر اولغله شب کر ملائک گروه زیب و زینتیه
 آلوده و دسا کرار ائک شکوه انواع کورغزله شوکت ربوده اولدوقده
 اول شهره در کشور ستان و کامکار غضنفر توان ، مهر سپهر نصرت
 و سمن و ماصدق فحوای (سلیمان نم العبد) اعنی به سلاطین غزائک
 سرانخرازی حضرت سلطان سلیمان خان غازی که ساحه بی مساحه عمتی
 انظار چشمان توهمدن دور واحه اباحه شریعتی انظار محرم و محکمدن
 مهبجور ، خصوصا نازک کچن تدبیری هر بار عرصه کاه نصرت و غزایه
 پیوسته و کند صلابت مند ازدها نابیری عز بران مضارک و عمار به
 میان بست قیسمه زمان شیخو خنده شیرانه و روزشیر ویرلکی غلنده
 جوانانه جنبش اولوب فرال دینگری بخت سیاه اعنی مقسیمانوش
 ضلالت گواه سرحد (بی) ده حرکت و مدبر بیجا پیچ کبی قصد کزند
 و نصرت قلوب کفار بد کردار و بخار ناستوده کار گروهی کله کلاب
 کبی ارخا و اول حوالیده نونا فساد و شتاعت طریقه الفسا اولوب
 سیلاب بیقرار وار مجرای طغیان و فتنه ده خاکسار اولدوقلرنده غزایه
 اکتافی و انقلطار رفضاة اضراق و دبار چار ناچار (چار ناچار) دیو
 پدشاه هفت اقلیمه عرض و اعلان (واکتروا فیها الفساد) فحوای
 شریفنی تنجیس و نصیر و بیان اولدوقلرنده

(نظم)

بدر مود شاه سلیمان سرور کند مشکبازی بسان دیو
 جیوش عز بران دومی گروه بر آید بسختی چو انبیر کوه
 دایران دزنده بار آوردند چو شیران غرنده کار آوردند

بومنیال اوورده میران نامدار و میر میران ذوی الاشهار طرفه
 مناسیر ظفر نشان و ضو امیر شهامت زسان انما اولوب تیه محاصره
 و پای بست محاصره آتامندن صکره سرداران فرمان بران و سرداران
 عقبه کچی ستان فرادا فرادا (انقل ما توامر) صدائری اصغما
 صدبنده ایکن اول دایار دیار شکار و شهسوار مالک کنار سته ناک
 و سبعین و تسعمه شوالک ظقوزنجی کونی که بچینه ایدی آفتاب
 جهان حکمی منزلی تبدیل و دارالمدینه السنیه محبه قسطنطین
 برج فتح و نصرته تحویل مرام ایلدن کونده قیسل طلوع انشمس
 دستوران مدبران حسن اعنی شیر یشنه تدبیر و دلبر یشنه ظفر مسیر ،
 صمصام قبضه جیانداری و ضرغام فیه فرمان کداری ، مشاطه عرایش
 هفت اقلیم و زینت آزای مجالس عدالت نیم ، محرم سرا برده جاه
 و جلال و اعلم سرائر سردان قات اقبال ، سزوار مضمون (غنچه و کیلا) ،
 وزیر کیر اصفا ، حضرت پاشا

(نظم)

باغ عدلنده پدشاهمیزک طوغریدر سرو کچی والله
 کوروب ائک صدائقی صبحن عرض مهر ایله دی جهان شاهی

و دستور مسرور روشن رای ، وزیر مسور درون کشور
 کشای ، شمع بز مکاه فکر صائب و لینه پراشعه نیم زقب ، نیر
 برج ذکا ، پرتو پاشا و عالی مقام و شیرین کلام ، کوه وقار ، شکوه اعتبار
 فرهاد پاشای نامدار و شمس سپهر گرم ، وزیر دلبر محترم ، شیر یشنه
 نبرد و مشیر از دشیر هیجا نورد ، محمود فعال و معدوح الحال احمد پاشای
 خجسته خصال ویر یش قلم ارکان و چهره سای شنه خاصه عثمانیان ،
 حسب دستوران بنام ، نسیب روشناسان کرام ، مسند نشین مجالس

اصطفا وزیر خامس مصطفی پنا و فیلسوفان زمان و موالی نادره دان،
 عمایم بزرگ و آستین سزک، لاسیا نعمانی لباس و جلادت و مهابت بیقیاس
 ایله بحسب المناسب فرارگاه زیتلرینه راضی و باجمله روشناسان و اکابر
 کبراً عن کابر اول روز پروزده را کبار و طلوع مهر سپهر سلطنته
 مترقیلر، خصوصاً فرقدان سپهر فضیلت و مهورمه کردن نبالت،
 حاکمان محکمه دین و معتدبان مساک یقین اعنی بهما دو قاضی عسکر
 بلاشتادا و سائرعلما و فضلاء و کبرا و عظاما، لاسیاملاذ منشیان عوارف
 و سرچشمه خدایگان عوارف، فصاحت شناس، بلاشت لایس، موقع دیوان
 سلطانی اعنی به میرنشانی و نگهداران خزانه پادشاهی و محصلان اموال
 نامتاهی، ارقام اشارت و ارقام استقامت سردارلر و کارکنار دفتردارلر،
 و عالی پایلر، همایون سایه لر، روشناسلر، زرین باسیر، درگاه کتی بناعه
 محرم لر، سر یونان اولان مفضلر، خصوصاً کردن مدارلر، بلند
 اشتهارلر، مکرم لر، رفوقر اعنی میراخورلر و حشمت دئارلر و صاحب
 وقار فرقلر اعنی بابه امارته ایرشش مشوقلر، گریده لر، بسندیده لر،
 کیرلر، لازم التوقیرلر، چاشنی کیرلر، خدمتکنارلر، صبارقلر، سراسر
 پوشنر، زمره چاوشلر سیمدن بوزغاللر و اوناغاسر کرانلر ایله کنار کیر
 طرف مسیر اولوب صرصرر از ذره لری نارمار و منظر آفتابی بی عبار
 اینک اوزره ایکن شیرلر، دلیرلر، دشمن کشلر، عدو زشلر، برف
 جنبشیر، رعد غریزشلر، برین امانلر، هریر مردم ستانلر، قنک
 اندازلر، بلند آوازلر، ذوقین دازلر، سهمکین صدازلر، مردلر،
 جریلر اعنی یکچیریلر گروهلر ایله اظهار شهامت و شکوه ابدوب صف
 صف خرامان و طرف طرف گذاران اولدقلر ندن ضیم توان، کرم
 آستان، علی مسیرت، ولی خلقت، کارکنار راست کفتار.

شیر یشنه و غایکچیری افاسی عنی انا گروه جلادت شکوه ایله آشکار
 اولدقلره جوانب و حواشی زیر پای موالی و صفوف کتائب موالی
 کتاب زیب و زیننه حواشی دوشوب برلی یرنده و قرارگاه
 مقررلر نده

(نظم)

دزیلوب اولان قنک اناساز	هریری جنک ساز و آتش باز
هر قنک قنیهی سوزان	صانهسک اوزر شر افشان
بوندی برچی هر قنک اول	ایده کره بشه ناکه جدل
التون اسکف باشنده الله فیل	هریری اولدی نوز و نازه دایل
اونقبیه قنیه آتشبار	کوییا باشند آشدی شعله ناز
حریر جنک حریر بهب حاضر	خدمت نیرده دکل قاصر
نوغر باشده متصل نوزان	نوردن صانهسک کسر و روان
برده یا نور قامو ستورمه لری	دوندی طاوس باغه جلوه لری
چار طاقبه کیمی شوبله یورد	پانی صان چرخ جامی کنورد
اول قابشدن قوشقورنده بیجی	حلقه مازی ایلمش ایکی شوق

بواسلوب اوزره مستمر (کاتم جراد منشر) یوان و دوان و گذاران
 و جنود کسان اولدقلر ندن صکره کرم خیز، ضیم سیز، براق کام،
 دلیل خرام، زمان سرعت، جهان زینت، شرف پلنتک، نهک آهنگ،
 کرانمایه رخت، جهان سایه نخت، سپهر انتقال، مه نونمال

(نظم)

بد کرکه کرد سندن هوا	براق بهشته و برر توتیا
گذارنده دنیا کچی تند و تیز	خرامنده هریری عمر عزیز
شنا کونلر نده علق کهر با	بهار اولدقیفجه زمره غذا

شب ذلك توغدار وهای شوکته جوانان اولان صولاقار مستد کوش
 آفابه کش، بیکله قرین، نه که کوا کب تواقب چرخ برین، حلف آرا
 وآیه کریمه (وجابرک وایناک صدأصفاً) فحوای شریفه، صادق بی همتا،
 کالری قبضه کاندن بید و خدنک جان سانری پونه تصور و تحلیله
 نابدید، بوحالت اوزره ناکاه افق سعادتدن بر مهر رخشان و مطلع
 هدایتدن برماه تابان فراز ابر شوکنده بیدا واسد بر چند کون کبی
 هویدا اولدی که ذراته زلزله و آسمانه ولوله دوشوردی و خود بر شیر
 ژبان یننه زار مهابت ایچره نمایان اولوب خاکبانه دهشت و عساکر
 بی گناه خشت ابر کوردی و خود بر سروروان شکوفه زار عساکره
 گرازان اولوب چو بیسار بصیرتی سرگردان و شاخسار استغنی
 سرگران ایلی. کسار و صغار و ابرار و اجیار و صاف جمال شهریار
 و مداح دیدار بر اتوار اولوب (لاندرکه الاصار و حویدرک الاصار)
 تلاوتی تکرار و دهشت بی غیله بری ینهار ایلیکلر نده

(نظم)

لقمه هر برسته وردی سلام قلبی رسم مروی آسمان
 نور دستاره اوتاغه لری سوزد نور سطرې اواسه بری
 جسم پاکنده خمت دیسا سینه صادی صانکه مهر ضیا
 زرکمر قدرتن عیان ایتمش نور بر ضوقی در میان ایتمش
 صائنه یاقوتیله خنجر در سطر باقوته هتن مسطر در
 لعل و یاقوت ایچنده اول شمشیر اولدی نخل شکوفه زاره نظیر
 صانکه بر جو بیاز در مثلاً ارغوان نخی سایه سانش اکا

خصوصاً مرصع جام و هرای جواهر نظام، رخس دلایل خرام
 و سمنده هر انتقاسی بوجهله ترین و نازنین و سهمگین ایلمش که

کوا نهنگ بی برزا در بای جواهردن هو بیدا اولوب لعل و بوقوته
 مستغرق و الماسی شاقاقلری آینه دار نور مطلق مشاهده اوشدی .
 (نظم)

فصاس خنور رسیده بخاک چو برقی که بارد ز افلاک پاک
 بقسطاس ابلق سمنده کزین جو ابری بهر شعاع قرین
 بوکونه ذب و زبوزله آشکار و اول جیش طم ایچنده مهر طارم
 کبی نابداز اولد نلری حینده تفنک اندازان هدایت قرین (پوم بانی السیاه
 بدخان مین) سرخی آشکار و عیان اندوب بر آنده صواعق و وعد
 و برق علو بردازنه روانی خرب و شرق واقع اولوب رزمگاه آتیشک
 شروری اغنی اوزیش بیک نهر یکچیری شادی کتان و تفنک اندازان
 اولغله

(نظم)

دوشدی آفاقه جنک زلزله سی چرخه ایردی ننگ و لوله سی
 بو حالتده ناکهان توغهای هدایت دسان مرشد سپید ریش و سمالک
 خیر ایلدیش کبی نمایان و کاکل پریشان اولد قلوبدن صکره دایات زربن
 جهانبانی و اعتلام سهمگین کشور ستانی مهجه ناپنده لری اظهار و هر
 برقی رشک مهر و ماه نابداز ایلیوب انالی محشم، رایت آرای مفضم،
 اغنی به میر علم و کبرای کرام و عظمتی ذوی الاحترام، مهر چاره قرین،
 شش جهات بن صاحب و قارلر، بلند اقتدارلر اغنی بولک انالری،
 علی الخصوص زمرة مهتران و رامشکران خوش الحانان صدای شبور
 و تغییر و نوای سوزنای شوکت پذیرایله سمكن سما که تحکم و زبنددن
 زنده اظهار اشمل قیاد قلوبدن صکره دلیران ابلق نشان وارد شیران
 ابلق سواران فرداً فرداً بجلا رخت، مصفا بخت، کاردان هیجا کران،

آهسته روه قضايرو، تير انداز، تيركش ساز، الهی گن، دهنی نشان اغنی
 زمرد سپاهیان، مردلر، صحرانوردلر، فردلر، رسم نبردلر، جوشن پوشلر،
 زره بردوشلر، منفردارلر، شاهین شکارلر، ششبر زتلر، دشمن شکنلر،
 یار اولر، گروه سلاحدارلر، ارسلان جیشلر، قیلان غریشلر، چنگ افکن
 روین تن، سیرکیر، سیرتیر، سام سوار و تمیق تن علفه جان یسار
 و بین، غریبلر، میسلر، بی تمیز، ناشکیلر، بی امانلر، جان ستانلر، نیک
 خولر، چنگ جور، دلیران عزیز، اشتهار غری، بین و یسار فوج فوج
 نمایان، بلوک بلوک خرامان، صف صف کدازان، طرف طرف جلوه
 کنان، غریوان و نعره زان اولوب پرافتری رکارنگ و یاسلری
 زرضت و سرنگ، آلبری ترک نازده، زرا نودده رختری سوز و کمازده،
 آلبلری کلان، کردسم سفندلری غرق فرقدانه و اصل، لاسپا روشن
 سراچیلر زمرد سراچیلر، نگهبانلر، در بنلر، سر بزلر، دغدانازلر،
 جیهیلر، غریه جیلر و سائر خدام ذوی الاحتیام بری برنده و جایگاه
 مقرر زنده مانند سین و شپور مرور و عبور اوزده ایکن

(نظم)

سیره چیشدی قو کبار و صفار اوندی معموره هر سر دیوار
 باطلر قدر اولسه کفتاره بدون داد ایدمندی خنکاره
 و بالجه رعایا مخزون، مغموم و سر نیکون دتاری قزور ایدوب
 (داین ندهون) آبتی تذکر و ازواج و اولاد و اسباط و احضاد
 فراقی تصور صد دنده عساکر و اکب مانند غلام متراکب حوالی
 شهردن باغور کنارسته قریب و تراجم و تقادیمن ناشکیب اوبدقلری کبی

(نظم)

ظاهر اوندی اوتوغ سلطانی سیم بر قلعه طوندی میدانی

سایه نه سپهر ابدی غالب که ملائک بر ایدی هر جانب
 هر طای شعاع مهره بدل نه قلمک دینسه اول اوتاغه محل
 چونکه خانان داد کسز اول بروج بر نوره کدر و جالی ماهی
 غلغان برده نشینه منظر بیوردی از باب نظر (فاننا برق البصر
 و خسف القمر و جمع الشمس و القمر) تلاوتی مکرر و دوام دولت
 شهر یاری دتاریخی از بر قیلوب بغین و بعید (ذلك يوم الوعيد) دیو
 مقلاریخی جوین و غریوان و نجیر کنان اولوب کیتدیلر.

(نظم)

گیردی سیمین خیامه عسکر شاه خیل کزوب نوری قیلدی بناه
 هرری فکر ارنحال اوزره سفر امرینه اشتغال اوزره

مجلس ثالث - سلطان فرمان راز حضرت ناریک مراحل و متازنده کی
 اجلالی و بخت و دولت و سلطنتک اقبالی خصوصاً و زانک
 الایلری و ابتداء جنگده کی آرای نصرت آرازی بیانشده در

یه بر کون که مهر نورانی چکدی زورین نوا سلطانی
 کویسا اولدی نور ششمی توغ زر دشته موی خاقانی
 صاهسک صورا بدی عدلی نغیر قیلدی بیدار خیل انسانی
 پشلا دی های و هوری زمزمه یه عسکر ملکت سلطانی
 ائنی که سلطان عالی کیش و صاحب قران بلند انقبش مانند
 دساکر پشایش اوزعا کر پشایش ابله بدرقه عمت ذمت کشور.

ساتنه رهنا و سبیل جبریل دلیل رأی جیلنه پیشوا اولوب اطراف
 واسعه نکابوی جیش زخوبه تنک واکتانی شامه سهام سوارالله
 شکسته حال و بی درنگ اونمین طی منازل رحلت ساز و قطع مراحل
 نشیب و فراز اوزره فسیحه الارجا، محبجه الهوا صیدکده ساطانی، شکار
 ستان خسروانی اولان عروسه عظیم القدره و صون مسوده، اعنی
 محبه بهیه ادرنده تزل مهبودتری میسر اولوب کئی الاول تراجم
 و تفاسد مکمل بلکه اتم و کتل، تراجم و تهاجم محصل اولوب فغان
 حوائی نشین و سکان خطه کرین دیدار بهجت آثار شهریاره نظر
 و آثار اجناد مستخیر اطواره صرف بصر قیادقارندن ماعنا اوج کون
 تمام شرف تزویج شاه کام و سعادت عالم شمولیه سرت انجام اونشیر
 ایکن های همت کیتی پناه ذروه رتبت عزیمتی پروازگاه ایلدینوب
 مرور اومله صوفیه نام قیسه غنیمت انجمده آفتاب کردون مقام کچی
 برکون قرار و آرام بیوردن سن صکره مایه قیاسی که، دلیل سبیل شرا
 و سبیل دلیل مقصد اقتضادر، ارتحال ظفر نوال و انتقال سفر مال
 اوزره کار کربولاد کمر، چرخ بنیاد نصرت آباد، اعنی قنمه بافراد
 اوکنده رفیع خیام و نصب اعلام قیلینوب ایکی کون تمام قرار و آرام
 عقیشده

(نظم)

خسرو لشکر کس و نصرت نکین شاه جهاندار و سپاهان نشین
 کرد بدرای عساکر خروش زمزمه پرداخت بروی زمین
 کشت لگه خورده بر خنثیان خاک زمین زبر زمین کرین
 یوموال اوزره (زمین) دینکله معروف برجا بگه موصوف مآرای خیول
 رحاله و مترکاه جنود نیا به، خصوصاً اوناغ نعاثع طناب سلطانی

نودار قباب آسمانی اولقده عساکر دسا کر ربع مسکون خیزاب
 توجیدن قورتلش دریا کچی سکون و مراکب ستور و خیول و هیول
 سخاری تحمل و شمعده کندوزی راحت نمون ایلوب هر وجهه
 استراحت و معاشرت اقامت مقرر اولدینی کونده راه سعادت کوا،
 سلطان زردیم عصای موسی کلیم کچی بردرای بی کرائی دویم
 و قلوب مرعوب ذوی الاحترامی اماکن حیرت و عبودتده صدقه
 مقیم ایلوب شاهبازان سرحد روم و سرایان هزاران هجوم کینه دارلر،
 دشمن شکارلر، بیر چشکلر، پشک آختکلر، کوجکلر، کرجکلر، شپ
 نولر، اژکلر، فردلر، سردلر، رستم نیردلر، نهمن نملر، اعدا شکتلر،
 آهن بدائلر، قوی جوشلر، بلکن پوشلر، دره خروشلر، میدان غزلنک
 دلاوزری، اعنی روم ایلی عسکری آلائی آلائی صف آرای و هیبت
 نمای اولوب بیر یسانلری بردوش و جرسلری برصد اوخروش
 نیزملری خطار، جرأت نیزملری آشکار، قول قول اولمشیر، صاحب
 قران غازیبک برنگاهه قول اولمشیر، علی الخصوص بر باد منبری
 و برشمس فلک تدبیری درگنا ایلمشیر که

(نظم)

کرمنده جیدر کردورد شیمده عمر سخاده بحر کهر و زردر اکامسر
 بزمنده رزمده اولدور یاله کبر و دلیر عجبی دوشه باغچه بیجه بوزینک شبر
 اعنی ماه سپهر رتیب و آفتاب فلک منزلت، جم زیم، کستم رزم، آصف
 آصف راه روم ایلی بکلر بگیسی احمد باشا گروه نصرت شکوهه
 هوشا و شکره مشکور شوکت گروهه رونما اولوب بروجهه آلائی
 کوستردی که چشم حول نظیرینی کورمش دگر دور دیده در بر کونه

زینت ساز رواق تدبیر، اساس انداز طبایع صفت مصیر، سواد اقدامک
 همامی، دولت آباد اقدامک بلند اقدامی (من حیث لا یحسب) انعام
 مهیام اتمی مکاتب، هزر بر عیث و غا، بکیچری انامی علی افا
 مقدمه کوندرانش ابدی، سابق الذکر اوسک کو بروسی بناسه امر
 عالیستان و برلندی، بر مقتضای فرمان بزرگ وزای عالم سترک اول
 سیل درواجه روان و جسر سر برطانی بناسه عثمی جوین اولوب
 ماه چارده مثال اون درت کون مقداری عرض کاک و تکمیل نقصان
 بنسایه اهتمام بی حال اتمکله خولاً درت بیسک ذراع و عرضاً این
 ذراع بی مظالم و نزاع بر جسر بلند و صراط چرخ بیوند بنا اولندی که
 (نظم)

قوس فرجه آبی بر بردن اینه عرض
 هر کیم کورسه دیردی بین السه و الارض
 و باجمه دنیا صراطی دینله جائز، فایحه سندن خاتمه عازم اولانلرک
 دیارنده (اعدال الصراط المستقیم) تلاوتی یارز .
 (نظم)

نا کینجه عساکر سلطان چکندی اول کوبری نیجه بار کوان
 اخیلی مردانی در کنار ابدی کچرورب دیده دن شار ابدی
 یوحالت بشارت دنار وساعت سعادت شمارده قوت قاهره جهانهای
 و صلابت باهره زمان دستکاهی مقارنله تا بحر محیطن اول سبل
 بسطه وارد و ابتدای خلقت آب و خاکدن اتمه، استندارت افلاک
 وارنجه تصویری و تخنیتی فاسد و کلسد اولان امور نادره دن بوسانله
 عجیه و واقعه غریبه سمت ظهورده و وسط شعوره کندی که پای تخت

زینت ساز رواق تدبیر، اساس انداز طبایع صفت مصیر، سواد اقدامک
 همامی، دولت آباد اقدامک بلند اقدامی (من حیث لا یحسب) انعام
 مهیام اتمی مکاتب، هزر بر عیث و غا، بکیچری انامی علی افا
 مقدمه کوندرانش ابدی، سابق الذکر اوسک کو بروسی بناسه امر
 عالیستان و برلندی، بر مقتضای فرمان بزرگ وزای عالم سترک اول
 سیل درواجه روان و جسر سر برطانی بناسه عثمی جوین اولوب
 ماه چارده مثال اون درت کون مقداری عرض کاک و تکمیل نقصان
 بنسایه اهتمام بی حال اتمکله خولاً درت بیسک ذراع و عرضاً این
 ذراع بی مظالم و نزاع بر جسر بلند و صراط چرخ بیوند بنا اولندی که
 (نظم)

قوس فرجه آبی بر بردن اینه عرض
 هر کیم کورسه دیردی بین السه و الارض
 و باجمه دنیا صراطی دینله جائز، فایحه سندن خاتمه عازم اولانلرک
 دیارنده (اعدال الصراط المستقیم) تلاوتی یارز .
 (نظم)

نا کینجه عساکر سلطان چکندی اول کوبری نیجه بار کوان
 اخیلی مردانی در کنار ابدی کچرورب دیده دن شار ابدی
 یوحالت بشارت دنار وساعت سعادت شمارده قوت قاهره جهانهای
 و صلابت باهره زمان دستکاهی مقارنله تا بحر محیطن اول سبل
 بسطه وارد و ابتدای خلقت آب و خاکدن اتمه، استندارت افلاک
 وارنجه تصویری و تخنیتی فاسد و کلسد اولان امور نادره دن بوسانله
 عجیه و واقعه غریبه سمت ظهورده و وسط شعوره کندی که پای تخت

عبدمحموسه قسطنطنيه لجانك آهن نكر، نئين بيكر، دربارو، هوا پيرو
خاصه قادرش لرندن ايكي ياره كشتي بولجه بواي و دشتي گذران
اولوب اول جسر عظيم كمرلي منظرش گلشار - اساس مرخم
باشي كورلجه نخبين و آفرين بحره لكر صلشار ، خصوصاً شب
آسجر مشاعر نوراني و قناديل درخشان براه كندوري طوفا مشل
كوبا كه آق دكرك طوفا عيسى يانار اود كچي كندار ورسيا، قلعديت
جان آمشلار . شهر بار دربار گذار ايسه سرچشمه زلال نسي حضرت
نوح نبي كچي كشتي نئين و عظمت و جلالت مكن اولوب دكر مالكي
كچي درباري دركندار و اول درياچه كوه شكارى مكنت و جلالت
عبور و گذار ايلدكلري حينه

(نظم)

ديدي هر كس اول آفتاب اوزره در شهور جيقدي آب اوزره

محصل كلام، جنود سپهر انعام مرور و نزول و عبور و دخول ايدرك
تبعاً اشكال مسافرت و دريجه دريجه فتح و نصرت اولان حصار
نامدار و روح سپهر اشهار، انهي قلمه استوار (سكندر) او كنده نزول
ايدم جگله كورن اول اول مدبر امور جمهور و منعم مهتم امور،
واسطه انعام ازم و رايه سرام ذوي الاحترام، كرم الشان، عظيم العنوان،
عقده كشي سلطنت و جهانداري، راحت افزاي رعيت شعاري، امن
وامان چراغك و قادي : زمين اسمائلك معاندي ، قطب سپهر جهان
پروري و محور فك داد كسرتي ، مركز دائرة عظمت و كامراني
و سرچشمه فراديس جلالت و زندگاني ، وزير اعظم و معظم ، مشير
افخم و مضمخ ، انهي به حضرت محمد بنابر رفع الله رفته بحيث مايشاه
صانع قوله آلاي و الاي و لابت نسي كوسر و بروجيه قوللر

ترين و قوللر خي زيب و زبوره سميكن ايلدكلر كه اسكف زرينك
شعاعي اشعه آفتابي نلب و بسيط خاك نوامعي كواكب رخشندني
زير نقاب و برده نشين غمام و سحاب ابتدا مكندن ساعدا دستار پوش
اولانلك اولناغله لري پرختو كچي عالي استيعاب ايندي و ابلق سوار
اولانلك نلال ابلقي خوردشيد آيندي ملوراي سحاب نوحه ايلندي .

(نظم)

بوكرزمي اولوب مجوزه بوش صوفدي باشينه ارغوان نخلان
خوتندي سلطان بوزكي مخراني كورديلر مير عاشقان نخلان
خصوصاً كونا كونا پراڤلري آجلدي ، كونا سپردك بولونلوي ياره ياره
بسيط خاكه صاچلدي . لاسيا

(نظم)

فرمزي اسكف اولدي ني پايان طوعندي برج شغفنده مير جهان
كيسي كيش نوغفنه سن بشه طورر اسكفنه نيه كم باشه
بزه لر ايسه سر فراز و شهاب ناهي كچي شه اشعه نماز، ترقب آلاي
و ترين عساكر ظفر نامي سرحد اعجازه واصل اولدندن صكره مينه
بو قولده فرقدان برج سحر و اجالال و مير و ماه اوج عظمت
واقبال - مشيران سلطان هفت اقليم ، و زيران خاقان زردبهم، دستوران
بلند اقتدار، و زيران سپهر اشهار، انهي هما بو بكر فطنت، عمر عدالت،
فرهاد پاشاي عالي رقيب، عثمان شيم، حيدر كرم ، دستور محنتم احمد
پاشاي محترم، اما سؤل قوله دستور نازدندان، وزير مشير كامران،
خانقاه سعادتك بيريش قومي و چاگاه و زرائك كاروان مفضحي
وزير خمس مصطفي باشا لازالت محبه عن الحسا و ميرميران بنام
و اعظم عقابا، ذوي الاحترام، مشير صوات، بير خصلت، جنگ افكن

وصف کتایمصر بکر یکیکندن معزول اولان علی پنا فرادا فرادا
 سیوفی نما صغوف آرا اولوب مغر سر، جوشن بیکر، اسکف پوش،
 زره پردوش پیراقدار دشمن شکل اولان فولرش و قوللری بر وجهه
 زینت مسر و شهرت بذیر ایدلر که آن رکوبدن زمان نزوه وارجه
 آلابلری برزینه متصل و اطراف شاسعه نظرگاه جهانده مضحل
 اولمشدی . ناگاه بر قلعه سپهر استپار ظلم و آشکار اولدی که خطه
 جیاطلسی جزایر بحر محیط کی آب روان اطرافه اجتم و هر جای
 جلن کردانی اولغله مرور اولنجق پوللری ن نشان اولوب کیمش ،
 خصوصاً بر طرفی باقلی بستان و برجای خارستان و جنگستان
 اولدیندن ماعدا ایکی قات پاروقان و میاستده بر حصار ناک بیند که
 حصولی بنی نظرده صعوبت شعاع و دخونی باد قدرت و اقتداره
 محال و دشوار ایدوکنده استپناه بونی ، سه اربع و سبعین و تسعمائه
 محرمانه الحرائک بکر میسنده و تاریخ رومیدن اشموس آسک بنده که ،
 ایدر سوویه نهایی پولش و سمانت روز علی الحساب اون دوت اولمش
 ایدی ، عساکر جراز مانده نجوم تابدار لبس زر بخت و زرکش
 و کرامت قنخر و منتشری کیوب آیین زبور معساج اعجازدن برز
 و مستوران زر رخت و سلاحداران مساعدت بخت میدای شوکت
 و شهنشده جلوه کیر اولدقنیدن صکره صاحب قران زمان وزمین
 و سلطان فریدن ران سلیمان بکین مرابای شکوهده نمایان و مزایای
 جلالت فرستله مشارالیه بانین اولوب سار و تحف کران مقدار و شهاب
 رخت زرنکار جواهر دتاریدن ماعدا زر رشتدن ساخته و هر رشتسی
 نعنسه مهرله بر داخه بر قطاس نورانی و قطاس خسروانی
 طاقمشکره هر کورن نکته شمس بسیار حدوسپاس ایدوب (و جملة

به تودا بنی به فی الناس) آیتی رسائل اوصاف و مدالجهه اقتباس
 ایدر زکی نه کمان خدله بارو نشینان اسبط خاکمه بر مهر درخشان
 کوزوب آرا آفتاب عالیناب عالم غیرایمی اینمشدر و یا سرچشمه نور
 وضبالک بوحرانه عینیمی بولمشدر دیو تصویرده و بعضی عیجا
 فطاس شاه هفت لقیم و یا خود زکاب بادشاه مرصع دهم میدر دیو
 تفکرده (ولکن اکثرهم لایعلمون بل عمر فی شک یامون) و الحاصل
 زمره کفار بدکردار طریق نوم و نخیله خاکسار اولوب (هذا
 شیء عجیب) فحواشی نظهار و خوف و خشیدلری بشمار اینک حدیده
 ایکن اول جیش طام و دایران هر بر انتقام محاسره امری انعام
 و اول قلعه اینک جزیره دریا کی استپناه اهبام ایدوب شهریار
 دارادارات و عجدار سکندر مرآت اول حصار بنالک جانب
 شالیسنده کی سحرانده زول همیون و آرام بیوردقن صکره اول نیاده
 بد کردار (فیوئند وقعت الواقعة) مضبوطی تکرار و جبار ناستوده کار
 (و منذ ابن الفرس) فحواشی آشکار اینک اوزره ایکن دستور مسرور
 کشور کشا ، وزیر ناک فرخان پشاد و ذوالقدر و الاقبال ، مهر سپهر جاه
 و جلالت زانچرد و رسم نورد ، ملک الامراء ، ملک العظماء ، اناطولی بکر
 بکی محمودینا الهی باکمر ، حس و جلالا کبر ، عیجا کرلر ، و نا کتازر ،
 سر باهلر ، شهب دستکاهلر ، کار زارلر صاعقون اشنی عساکر اناطولی
 جانب جنویونک فریستی درکنسار و نسیم شمال کی معسارک و محارب
 فضایی کدار ایندکنر نین صکره وزیر حسب ، مشیر نسیم و ادیب
 بجه کیر دلبر شیروفا ، وزیر خاص مصطفی پشاد برادر مهتری و زر مانی
 نازلر لیسک مسروری جنک افکن وصف کشا ، روم الی بکر بکی
 احمد پشاد وزیر دستنده اولان عساکر نصرت قرین و سر بزان

شاهراه دین ایله جانب نهالینده دلمنگر جنک ویرامن مسیر
 قصد و آهنگ نوب لاسه بادشاه کشورستاندن مقدم واروب قلعه‌نک
 جنب شریفینده کی چنگستانده ثابت قدم اولوب دائره قلعه‌ده کی
 صوبی کسنتلر و سست آخیره آدیوب مجازینی خنک ووبس قلمشل
 ایدی. بوردنه دخی برقرار و بیسان مفرسه خدمت گذار اولدولرندن
 صکره جنب شرفیسی، که فرهاد پناه ایله زومانی قویلیک مینی در،
 دستگیر بلغ بیکچیری اتلی علی ایله گروه مهیب رجیوه بی‌مهیب
 قسماق عساکرک سر دفتری، اعنی زمره بیکچیری مترس ساز ورعد
 آواز اولوب

(نظم)

هر تنکک قیسه‌سی سوزان کندور بر جانی قار اولدی جان
 باقیلر حسانتلرینه صولرینه غیری قولر قول اولدی قولرینه

و بوقه‌نک شریفینده و غرهاد پشاک غریبینه غزاه بجزله دریلدی
 و دریا شانسارک بی معالی، برکار آزموده و دلیر بسیار ستوده
 غازی، پروسوزک قوجه این سنجانچی بکسی علی پورنک سرحد
 بکرمک منازی، امرای غزاه پشته‌نک سرفرازی برخشاک ارککی،
 بوجه سنجانچی بکی بوسوال اوزره درت قول معین و شاز، مترس
 ساز و طوب انداز اولدولرندن غیری جنود غزاه سرحد وجوش
 منصوره لابعد تلاورلر، بیکار کرلر، جنک یشلر، نبرد اندیشه‌لر،
 قهرمان کازلر، شجوه کدازلر، اتلی بودیم شکرکی ایله عالی قدر،
 ذوالعز و الصدر میرمیران نامدار، شیرعلیشان بشادقادر، عساکرینک
 خانمی، سخا صدرینک صدرمختری، قدیر بجرینک در بکتنسی، ارباب
 لطف و احسانک آنکشت نامسی، اعلی وافر، احسانی مشکاز

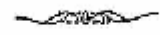
(نظم)

کرمی سانکه اولدی بحر محیط ربیع مسکونه عیب سرانی وار
 بالکنر کسه کوردی لطفن بر غریبه هزار هفتی وار
 ذات پاکنده ختم اولوبدر جود حد زبانی بوق مروقی وار

میرمیران دانا بدون بکر بکسی مصطفی پاشاک، سابق الاکر وزیر
 اعظم حضرت تریبک اقرب افریاسندن و اول دودمان سعادت آشیانک
 شادین کی صلابت نماسندلر، عهدنده ارباب معارفدن کسه بوقدرکه
 تین انعامه نخلر ایلمیه، مکرکه کوربه و عصرنده اصحاب لطیفدن
 شیخی قلندرکه انواع الشانه مفارن قیلیه، بکرکه اینشیمیه، حفا
 بر ذات شریفدرکه عمرقده احسان اوزره اولسه خضر خاطرنده
 حضور بولمز و برشان لطیفدرکه بردهه بیگ همه دسترس بولسه
 باطن و ظاهر لایحه سرور کورنر، حق سبحانه و تعالی اول وجود
 بر جودی معر و جراح رفعت کوندن گونه کون کی منور و نور
 دیده لر بی نور عزت و کینسته انور ایلمیه، وعموماً عاکر قریلمان ایله
 ملایان پشاه قران ضلک ستمه مقابل اوستون بلغرادی اولکده نازل
 اولدولرندن ماعدا میرلوی عالیشان کوسندیل سنجانچی بکی محمد خن
 سکنواره جزی و مرور و عبور دن غاری اولان ربکله نام بتافلی
 صوبی کجوب و فرهاد پشاک ماوراسنده و بوقه طرفیرینک
 اخیال خطر اولان بحاری و بیباسته، قرانول طرفیه کشت و کداز
 و کندولری کار آزموده بیکار ایدرینکن بوجابنده کتدار خاکسار
 بروج مکتورده بیقرار، خصوصاً هر ربی خسر و خالب (و نقدقون
 من کل جانب) لاسیا هر اس و جباری غالب (ولیم عذاب و اصب)

(نظم)

کورده با حاقبت حصار نوپور اهل اسلامه کفشار نوپور
ایچسون اول شاه جهان آب حیات دوشسون روی زمینه ظلمتان

مجلس رابع ابتداء جنگ و پیکار و از دیدار کره میت کار زار
خصوصاً فتح باروقان و هزرت اعدای خسروان نشان بیاننده
و پرو تو پاشانک جنگی و کوله قهقهه سده آهنکی اعلانیه در

(مثنوی)

چو آیین هیجا بیابان رسید عدای شپوری پیمانان رسید
هزیران مرد افکن رسید ن دلاور دلان تهنن بدن
زوعده سهمگین برقی دلبلس زمره تپی همچو کردوز سید
چنین گرم شد درد گاه نبرد نه در چرخ بران نه در خاک کرد
پوشوال بی حال و اسلوب غزا مان ابله آتش فشان از درد دهان
رعد فغان برقی نشان شر و کستر نمان بیکر صف شکن نبرد افکن جنگ
جود بر خاشخوی آمان جان ستان دور بین آتش نشین مهر مرغدا آهن
قبلا ضرب زن حرب کن طوبی بر آشوب طعن حاشی براب
و بروج قلعه خراب و بیاب ایتمکه بشلیوب رعد اندازان بی سر قیل
نار یک زلفی بر سر و خصوصاً بیفته جهادی سوزان و کبریت حرب
و ضرب و کشادی شعله ستان ایوب کفار ضایع لتهم القالی بوم اللین
هراس و جبه غمگ و فراز قلعه غراب روسیاد کچی بهمانک اولوب

صاغ وصولدن و باجمله هر فولدن ضرب نام و حرب خسارت انجام
ابله کهره بی منبون و مشکوب و مغموم و محزون ضویه دکشن میسون کچی
حرکات بی مأل و آتش ندانستری اشمال اوزره ایکن

روم ابلی عسکر بنک مرد زری کیمسی امره زنان کیمی جری
کوستروب قوت بازو لری آغدریوب دیده ترازو لری
جان آتوب قلعه به فروشو هر مرد قیلدیله طوب و نهکیه نبرد

علی الخصوص منسربنه بخازی اولان دیوار اوج قات حصار و بروج
سپهر برین کی استوار اولوب سن آبدار و انجاز جزارله بنا فیمشدر
وزنت فکرت حرب و ضربی مرابلی طبع تلرندن سیمشدر . حقا
بروجه حکم و مشید و مستحکم اولش که و ازان طوبی طیش
بروقاتی کچمزدی و عادت مالو نهمی اوزره اقام جنگ و جداله بول
آجمزدی باروقن مذکورک قدی خللا اون ایکی ذراع و عرضاً
بش ذراعدن زیاده اولوب اما کن عمده کفره و مساکن مشیده
فجره دروقی استوار وقت قات حصار ایلیوب بواسطه حکامدن کرکی
کی اطمینان بولشدر (ولوکتم فی بروج مشیده) فحواستندن نادان
و غافل اولشدر . آخر الامر سلطوت هیبت خسروانی و مهابت صلاحیت
سلطانی منه اربع و سبعین و نسمانه محرم الحرامتک بکری انتجی
کونی اول غنارت ملامعی تالان و طیش باروق تلرندن خواه ناخواه
کریزان ایلیوب قازیلن شیر جنگ و دلیران ارد شیر آهنک انتی روم ایلی
عسکر بنک سر افرازلری و عمارب و معازک عمره کاهنک سره زلری
مهاججه چ شقی و مجادله جلادت صبر ایله بزمله خرددن بابل
و اول خر کی خود یادزدن آلی یوز نمر دشمنی کشته و طیش

باروقانبری ایچندن بسته بسته قلوب باعث اطمینان اولان کیمکاحترینه
هزیمت آتشی برافدیلر . لاسیا کتیره فجره ضالین ، خاقین و خاشین
(قاجو خاسرین علی ما فاعلم نادین)

(نظم)

آیت فتحه ایستادیر بو جنب قساحدن عضادر بو
آغلوون قانقیش درکوب اعدا خجستی نادیده عاجرانر بو

لما دستور داء، مشیر اقلیم کشا زرر تانی برنو باشا که پادشاه عیاشه
و ظل الله انجم سپاه حضرت تکریمک بای تخت سینه محروسه قسطنطنیه دن
توجه هر یونلری واقع اولمزدن ایکی کون اول که روز دوشنبه ایله
امر عالیشان و فرمان ظفر نیشانی مقتضایه سربران دشمن
شکار و سپاهیان نصرت شعار اعلی زمره غلوه جان یسار و دلاوران
شجاعت قرین و مسادران شهامت و عین فرقه غریزه بین و تکریم
اندازان و هیجا سازان هر بری حکرد و جری ایکی تک فریکچیری
و الحاصل بو مقدار عساکر نصرت مازله پادشاه جم جنب درکاهدن
معارف و فرمان جهان سنا نبری اوزره کوله قلمسی فتحه عزیمت
ایلمشله ایلی . بعد ازان دشتیان تیر اندازان و بره کیران ایلمش ساز
سواران بغا برستان و تلراجیان وادی نوردان اعلی تا درخان طرفندن
کلن عساکر بی کران و سابق الذکر کربنده بی اردل و الحاصت
و اتقاده مکمل اولان قرال استغان ایلخوردان اطاعت کران و افلاقی
وقره بندان طرفلرندن و اصل اولان قازقر و و بوده لر و یوققر
عموما برنو باشا جنبه هیجا کران و فرمان بران تعیین اولدقنرندن
غیری شجاعت شعار شهامت داکو موموران طمشوار ، مصطفی ایشای
کلمکار ایله زیر دستده اولان غزاه جنگ آموز و دلیران هیجا فروز

سرتا بی معرکه آزادی اولوب کوله قلمسی فتحه مرس ساز و بعض
قلعه لر و برجار کرفته اساس انداز اولدقنرندن ماندا

(نظم)

کرم اولوب هر طرفنه آتشی جنگ اوتی آتش برردی طوب و تفک
نور خود کانه بست دهن نه سپردن دوز نه جوشندن

و الحاصل عساکر صاحب قران زمان جنود بی کران حضرت سابقان
کبی جوشان و خروشان زری زورف خدنگ اندازان و طرف طرف
جنگ سازان اولوب کیزن خشم و خشم و وفرت دلیران بی آدم
دیرا نال اول طرفلری قرین غوطه و خیزاب ایتمسیدی و کرانه بین
اوطوفان قسامت نشانده بی نشان اولوب کیتمسیدی . قلم استده
تکرت و عقول و اقتضای کثرت و نفوس خیول موجب محض تحط و غلا
و ضد وفرت و غنا اوش ایکن اول وزارت و فرانت مقامک صدری
و عدالت و دینت سپهر سلطانی قدری . استقامت بوستاشک سر و ابلاسی ،
جلالت و جلالت بهشتک طویلیسی ، تدبیر فکرمک آتشی بی . تدبیر
مکلمکرتک کردون جنایی باعث نظام هفت کشور ، مسم امور تخت و انسر

(نظم)

سری مروت ملکوت روم نقی قضا : شاه مخدوم

زرر کیر کسوز آرا سعی رسول حی و دانا

اعلی حضرت محمد پاشا اللهم ایده کایشله آثار فتح و غلانی غلا
واظوار رنج و عنای محض غنا بیوروب

(نظم)

تدبیر دلبری غنا و بردی عسکره

زاد و زواده بحر اولوب بی آفتی هریره

آئین بر آریه آخری غم و غصه کورمدی
خاک غلابه غله و آریه بوز اورمدی

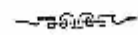
اولدی زحیر رنجی کی قحط بی نشان
کیسه ذخیره زحمتی چکمدی عیان

بودن ماعدا ترتیب آلائی و تزیین عساکر نصرت آرای خصوصنده
دخی بر کجای همتری شهاب پر خضیا کی میای استبانک و اصل اولش
و ششیر قبضه شجاعتری آفتاب ساسنا کی بیباک سپهر زینتلرنده
ایشیاز بولش ایدی، بوالسلوب نامسلوبه جنگ وجدال زحرب و قتل
اوزده سنه مزبورده صفر المظفرینک دوردینجی کونی زبات فتح
و ظفر قلاع فکرت و نظردن برتر اولوب بوزی بارون قشایان ایچ
باروقان دخی عساکر اسلامه مسخر و دسا کر بی قیاصر کی زیر
وزیر و بیسوط قهر و نهاره برابر اولوب دزم ایلی عسکرکدن هزار
نامدار سوباشیلر، ویشیاز بیکار کفار و پر خاشاک طوب و قشاک
و شقالوس و زینرکدن دوشدیلر، اتقی که اول سفر ظفر اثر و مهاجمه
هیجا کدرده شهادت بولرینه آشدیلر. زرا عساکر دسا کر کسا
نصر هم ایله تصانی طرفیندن آیلان طوب و عدد ایشاز و قشاک هیجا
ساز قلعه مزبورده باروقانیرینه کرفار اولور قالدوردی. نیشین کفار
ویرانمن فجیره آنجق صمداری واصل اولور ایدی. فنا زمره
ملاعین و کفره شیاطینک قحش برقی و خش طوب و قشاک آتش
تشری لابند بردلر بیله بدیه و پز شیر مردم سر و نهمین نه واست
کذب هر وجهه آتشدان فوتلری کرم و عساکر منصوره تک بوروشی
تایش مهر کی بر مقصدار زم اولمشدی. آخر کار جنود جراز مانند

بحار زخار کر مینلری بی نشان و آتشدان فوتلری محض دخیان
ایدوب ایچ باروقانلری دخی آلدیلر و هزار خور بادک قاتی بسیرط
خاکه سالیلر. (حکایت) اولور که اول فرقه تک ربی قرائت معتقدی
آتش افروز خرمن غشاد، قلعه سکتوراک بلای، سر آت اشرانک
کاروانی (زاردنسکی) دیدکاری آدمک سنی بتمسه بخش و دندانی
خاکسار بدنده بخش ایدی. زعم فاسد نجه تدبیر درغم مسینه بذل و بسطی
کثیر ایلوب بر جاتنه کچه کچه التون و غروش و بر طرفه کیسه کیسه
آچقو فلوس منقوش قویوب کفار بیکاری و فجار نامستوده کادی زمره.
سندن بردلر بی ادراک که روم ایلی عسکرینک برقی زخناک و طوب
و قشاک و شقالوس و زینرک ایله هلاک ایله بستن کران و تحسین قراوان
ایدوب آتون کیسه سنی آجاردی و اول بدکردارک اوستنه دست
انعامه قلدوری ساچاردی. فنا جن جنک و هنگام طوب و قشاکه
قبو خلقتدن برقی اورسه و یاخود بیکجری ملائکه سندن برینه زخم
ایر کورسه اکرام بالغ و انعام مایع قیلوب غرور و تجعیه لایق و انعام
واحسانه موافق کوردی. لکن چن که شکسته تیلر و کت
چوشلر، اتقی هلاک و زخناکله انامولی عسکرکدن و اول سمک
دلاور زیندن اولسه راه احسانده زرد و سمت استجسانده نغد
ایدوب زخناکک ناتوان و کار زارمه بایشن کر زاردر دیو، دم اولور که
فلس احمرله کوزلرین بویارمش و کاه اونورمش که اسراف اثالاندیر
دیو همتی دریغ طورتارمش. بو طرفه عساکر منصوره تک کیشان
و مهانی زحیر برینک مقادیر و مراتب شانی معلوم اولدوغنی اعلام
و رسم استیانی بوسمه انعام و افهام ایلر ایش

(نظم)

نفسه الله على احسانه وعليه وعلى اعوانه
ايرمه بر کون کوزه احوال نولور سم وزر مائلي قتال نولور

مجلس خامس خانان کیتی سنانک انقانی وقته سکتوارک
فتح نصرت مائی، خصوصاً وزیر اعظم حضرت نرنگ حسن
تدبیری و صورت ماتمک اینس تدارکله کتم و تیزی بیامنددر

بر شب الحظ آسمان اوران خزان کچی عهرای مینا نماده بریشان
اوشدی و آفتاب درختان نرکی زرین کلاه کچی سبزه زار غیراده
صاراومش صولمش ایدی، خصوصاً قلعه کوه رنگین ضیا عساکر محومه
مسخر و بقعه جیش زمین دجا کوه که سلطان زوجه میسر اولمشدی.

(نظم)

لباس مائه کبرمشدی آسمان وزمین

پار دوات شادی صاراومش ایدی همین

مگر طولانش ایدی کوزدن آفتاب جهان

فرشته دوشمشیدی درد و غم به برک خزان

ایام خزان و هنگام خسراوندن سه اربع و سببین و تسعماه
صفر انظر بنگ اکر می ایکنجی کز ننگ کیجیسی طغوزنجی ساخته
صاحب قران زمان (یوم یانی ایض یانیت دنگ) مرآتسه نگران
(ومن المالك اليوم) زاندرانده دوان اولوب ضیف قوتلری نالنده

وقوت ضحتری نهالنده، رحمانتری مکتوبریه طالب، عزیمتتری
اقلت تبریه حاجب، دشمنترک خلاصی فکریه غمناک و عساکر
متصوره غریب و بی کس قلایر دیو دلاک، ورد زبانی و جانب واجبه
تضرع بی کرانی (واجعل لی من ذلک سلطناً لعلی ان یرأ و لو کان بعضهم
لبعض ظهیراً) فحواسی اولد یقندن ماعدا جمای عالم روحنی، که بوجه
بیایر آشیانه بدنده قرار ایلمکی خوش کوزمشدی، و بجه دملر فضایی
اعلای سلطنت و سعادتده کسب عوای آمان اینه کوا کون سفار
سورمشدی، اولد تعلق قدیمک مقراض موته احتطائی و ازل نشوق
مسدیمک امراض بدنه دن امراض و انزایمی هر وجهه دشوار و بر
اشکال و شاخصار وجود زندگانی، که آب روان روان و جویبار عمر
جاودان ایه ماه و سال باغ و فراغ ملک بدنده منتظم الحلال و اخذ
طراوت و لطافتله مرغه ایال اولمشدی، نسیم فانیک خزانه و روزگار
بی وفایک اقترانه رضایی، خصوصاً اجل بیارمک دردینه و امل
کوفتاریسک آه سردینه رضایی خاطره به بتلاسی بافت ندامت و اختلال
اولکس ایکن

(نظم)

مردشان جهان سلیمان خان پادشاه زمانه کی میرد

علی را گرفته بود بعدل رفت تا عالم دگر کرد

حاصل کلام سلطان عالی رتبت و صاحب قران سلیمان منزلت جناب
حضرته نسیم و ربعت و تقدیم امانت قیلوب (ربانی الامانک الایسی)
فحواسی نمایان و بجه تبعه و خدمه سی ویده نالنده ایه ککریان
ایکنگری حاده فرمان ناکفته و سپارش نهتمتری سبقت ایندردکی
اوزره مدبر بی نظیر، مشیر کبیر فرات مسیر، پادشاه جهانک صادقی،

وزارت عظمیٰ مفاہمتک ہر وجہہ لایقی ، آب زردان کچی صافی دلہ
 سرو بوستان کچی طوغروانہ مثل ، امور مشککہ ٹھیلندہ ممتاز ، ہر جہتہ
 راز دار صاحب راز ، انخی بہ مشیر اکرم اکرم الشان ، وزیر اعظم
 عظیم العنوان ، مشکلی کشا و تدبیر نما حضرت محمد پاشا جانب بوجکر
 ہیچین و جن دین مالکہ آتش براقیجی خیریز واصل اولوغنی کچی
 کرکل کوزیہ کریان ، قلب دینی ایہہ نالان اولوب بوجیہ روزگار انفات
 عابینہ سزاوار اولوقاری پندشہ بسند اقتدار اجل ہواسیہ خاکدا
 وکل کچی پریشدن و نارومار اولوغتہ بر مرتبہ غمناک و بردجہدہ
 کریسان چاک اولدیز کہ تصور و تجیل اولماز و بوتک کچی مائتک
 وادینسندہ غمندن و غصدن صبر و تحملہ برلر بولنیز ، لکن عساکر
 اسلامک تدارکی و کفار بد نامک فوت قاعمرہ ایہہ تہالکی ، علی الخصوص
 جہل و لایت رومک ضعیفی و آل عثمانک سلطنت و خلافتی حکامتک
 دینی کندولرک ذمت عثمانیہ فرض ، بدکہ لازم الادا فرض اولغیہ
 فی الحال طبع شریفلرندہ مندرج اولان تدبیر و تدارک کوہر تری
 برر وجودہ کتوردیلر و کتوردیلر کیم اسرار و شبہہ و امتزادن میرا
 اطوارہ سند اسکندر اولوب اونوردیلر . اولا بوسرہ واقف اولان
 ایچ اولغلاریہ لازم کان نہیات حکیمانہی بالایضا ہوا واقفہ ماتم شماری
 بوجہلہ استتار ایڈیلر کہ برفردک دیدہ توہمی تصور وادینرندہ
 یاش دوکسک میسر اولدی و بر کیمسک زبان نکلی بوجکایدن
 خبردار اولغہ مجال فرصت بولدی .

(نظم)

دین آغری ورمدی بوجایدن دیلر آغزہ خستہ حال اولدی
 دلہ جان سوییہ دیمک دیدمن شہ بہ مخزون بیجبال اولدی

ہر قوی طولدی پایہ خشیت . سوزایشتمک فی مجال اولدی
 ویاچلہ درون دیرون ہر بر ایچ اولغلان ماول و مخزون (ہذا
 یوم لایستنون و لایؤدن لیم قیغندرون) مصداقجہ فی زمانہ ایہہ ہم
 سکون و خوف و خشیت کوشا نرندہ غمناک و سرکون اولدیلرندن
 صکرہ اول پادشاہ خازینک نور محض اولان بنی و عیقلہ لطیف وکل
 بیرخی اوتاغ ہلپونندہ مدفون و دینیہ لازم الصیباہ صفتدہ مخزون
 قیلوب رسم و ذیغنیہ خاک ریز و طشمہ اماتہہ مسکت آیز اولدینی
 حالہ بعض حالات نایدہ و عبارات نشیدہ تدارکندہ اولدیلر کہ محض
 الہام ربانی و عین انام سبحانی ایڈوکنندہ رب و اشتباہ بوقدر . حتی
 وزراء عالی رای و زلفا کتور آرائ دخی مرحوم و مغفورک موشندن
 و وحلت و عزیمت و قوتندن بوجہلہ خبردار اولوب دایما سلطنت
 جبائہ کارمکار و عادت مألوفلمری اوزرہ حلول خاصلرندہ برفقار
 تصور ایڈرلیدی . بوحالت برملاندہ عساکر متصورہ بہ ، خصوصاً
 امراء مأموریہہ تخویف و تہدید صادر اولوب سالار دولت دہر دایچ
 قلعہ سکنتوار بو آنہ کلنجہ دشوار اولدیشہ ہر بریزہ ختم کار
 و فخر شعاوردہ دیو (بقوم انی آخاف عابکم) قصوانی تذکار
 و تکرار ایتمک و بالفعول داماد کامران و آسایش خاندانلمری اولان زیندہ
 اکارم ، کریدہ قاتخم ، رفیع المراتب ، منبع الجوانب ، محرم اسرار لازم الاخفا
 بوندن اقدم بیکچیری القاسمی اولان جعفر انا محرم حرم خاص و نقارہ
 خدام خاص اولوب صاحب قرآن مغفورک دست خطہ مشکلی
 و آیین کتابت و عبارتہ نمائل خطوط انشا ایڈوب تذکرہ کوندرمکہ
 و مرآت ذات شریفلرندہ اشکال ماتم و ملال و احسوان ضجرت

وانفعال بوجه من اوجوه کورشمکه و مهم اولان مناصبک توجیهی
 و لازم اولان خدمت و دیوان و قرائت غروضک تشییعی اجر القلمغه
 ژنک شپه و امیرا آینه تصور و تکرده زایدا اولوب کئی الاولون مهاجمه
 و خاصه مکمل و حکام مقابله و جدل مرور ایلین کولورون اکمل
 اولمین سنه مزبورده صفر الظفر مک بکرمی ایکنجی کونی که تاریخ
 رومین ماه ایلولک بدیجی کون که روز پنجشنبه در (الذین یحسدون
 فی آیت الله بغیر سلطان) فحوالی آشکار و نمایان اولورکن ایچ قلعه
 دخی فتح اولنوب (وما النصر الا من عند الله) مضمونی سر لوحه
 فتح و تصرفه قرائت اولندی و صحیفه بتاشنت خزانة اوزره (فالخذناهم
 اخذناهم یز مقصد) آتی اقلام سیوفیه بازش بولندی .

(نظم)

ز آواز شمشیر برآید بر صحاح شهنشاه مغمور بر
 شهباب تبرو چکا چلا شیخ جو برقی که آید بیازان میغ
 بسی بجه از خون بدردا شده زمرجان بسی شایخ بیدانده

حکایت اولنورکه چونکه فتح و فتوح و متون معرکه کنی حل و شروح
 بیسر اولوب ساحه قلعه به کبرلی و نشانه مرام و مقصوده اونی کبی
 ایردی فتنه بیدار مغیون (عمر اندوف) دبلکری غرور ایله مشحون
 عروججه به دلریش رسیدد ریش ایکن غیرت جاهلیه بی الدن قوم یوب
 بر قاج دغه ترکشی ایله آلهدی و ارفلومار کبی خانه سندن خضره چیقوب
 صورت جمال و مهابت بی مال ایله اطرافی خولندی، حتی بجه غازیله
 زخم ایر کوزوب و بجه دلاور ترک اوسسته ات سوزوب کرکی کبی
 جراتیز و کابینی حرکتلر ظهوره کنور دکن صکره خواه ناخواه
 غازیترک هیومندن کرزان و فرار کاه سانی طرفلریه شتابان اولوب

کیندی . آخر الامر میدان کارزارک سر برآی اون بش نمر متداری
 غازی مزبورک اوزرینه ، اغنی چیکاه مقرریته کبروب کورمشلرکه
 رمضه کریشک اوسسته چوکش ، اطراف و جوانیه وافر آنچه
 و آلمون و غروروش دوکش ، سوسی اعطسل ایله کندونی طونانش
 و حرارت و التماسدن سوسن کبی دیلی طسره اوزدانش . چونکه خزانک
 قسومی و سذک خونه غیومی بی شبهه معلومی اولش صورت استقبال
 و اتواغ عزت و اجلال ایله فرستوب کوب طوقیلمش و کندی البسه
 سنجاشی سر نکون ایوب بصیرت و بدارک مجلسدن بتعیش ، اول آن
 برتازی سر یاز میکر عزالت سر شسته تخت انداز اولوب دل و برانی
 کبی مجروح و آلهه منتهی کبی مشروح و مفتوح قیلمله سر توشیده سی
 غزای قلعه بورانش و لایله خزانده سی کوراکه سر خواب لغزان
 تکرار اویش .

(نظم)

تیغ بر ایله کسکلمش بلنی کانه غرق ایلش اول اوباشی
 دوزخه پشمان اول دون و نی قیب قریل احکرمه دوشش بدنی
 چونکه قلعه استوار فلسفه فاستوار دن خالی قلمی و زوال عالی
 وای و سنا کر نصرت آرای ساحه عطیه و فوائده قوریمشی قفرجه
 کلندی . بیانشده کی کلبه منبده حصن حصین و قلعه کوهی نکیکن
 دینسه جائز ایدی میدان غزایک سر اندازی پشمار اهل اسلام
 و غازی بلم نخوست مقاصده کندولری جلوه کر و اضرائی و جوانیه
 صرف بصر و نظر قیورلرکن ناکهانی قضای آسمانی واقع اولوب
 دروننده کی بزوت اکناف قهوه کی آتش بیستندن طونشوب بادی
 و ازلک ملائک جبروت اول آتش غرورلک دخان سیاهنده قبه قاره

یونانی . خصوصاً بامنه بولسان غزاة علودن نزد بانی ایه عروج
 و بخارج دائره سرزدن جنوده خروج ایوب سرفرازان هیجانان
 دنیای دیده دخ بلند پرواز و اخرا ده کی اشلاء شانلری بر آشیانه
 خاکدانبه بیله مشاهد و تماشای اولوب بر خسارت قیامت اثر ظاهر
 اولدی که (لاتین رأی و لافن سمعت و لا خطر عن قلب بشر)
 حکایت اولور که غزاة شاهانک سرفرازی مرحوم سلطان سلیمان
 خن غازی بیک بوجل و شرح و فتح و طرح میسر اولزدن اول خاطر
 شرفلری مغیر و فتح و ظفر زمانی تمسده اولدوغنه مکدر اولوب وزیر
 توانا ، مشیر بی پروا ، صداقت یشیه ، شجاعت اندیشه ، ضابط
 الممالک ، الفراسة الشامله ، رابط الممالک بالولاية الکامله ، عسکر
 نواز دانا ، وزیر اعظم حضرت محمد پاشا جانبته دست حفظ بر علیه
 تذکره هم چون بلاغت نمونلری و اصل اولوب مضمون مرغوبنده
 (شو از جانه یانه حق دخی آنز می و تمالک غزا و هیجاده فتح و ظفر
 کرسلوی چالشمی ؟) دیو نحر بر بیزر دقلری اجلن دنلاری مسوع
 جناب کردار و رجاری مرفوع خالق جبار اولوب هم آنندی و هم
 بانندی ، شکوفزار دعوتلری نسیم اجاشه از بانندی . غب ذک ، حضرت
 پاشای کردان عسا کر منصوره تک شهزادی بی بدان و نای شرفلرند
 مرکز اولان مسطرت و سلاطین تملان ایوب وزیر خامس مصطفی
 پاشا و دردم ایلی بکار بگی احمد پاشا همو با زیر دستنده اولان
 عسا کر تماشای و ایکی بیک خبر بکچری ز غازی ایه بر ایکی بلوک
 سپاهی کوندر بلوب قلعه سکتوازلک دینی و اول و ادب ایزد کی قلاعک
 مشکلی اولان بیوفیجه دیکله مشهور غمی دشوار بر حصار نامدار که
 سکتوارله مایینی بر یحیی کونک بولدو غمی ایچون فرمان پادشاهی

تمکنده امر تابستان وارد اولدوغده اول عسا کر جبار تاسد بخار
 زخاری کران و بی کسار انظار گذار و دشمن شکار اولوب سنه
 اربع و سبعم و تسعمانه صفر المظفر بشک بکرمی طقوزنجی کونی که
 روز جمعه بانندی توجه ظفر رفیقه کیتدیبار ، ابرقی مقصد اقصا اولان
 سر منزله بندیر . دخی کار ساز جنگ و آتش انداز خوب و نفاک
 اولمندن حضرت پاشای آصف زانک حسن تدبیری و عینی و صاحب
 قران مشهورک توجه و دو طایفی برله همان اول کیجه قلعه بیوفیجه
 بوم بوشجه قلوب جمیع خورد بانلری رسکنه ناشاندلری باشلری اولوب
 قاجدیبار و زندان خوف و خطرده محبس اولمشلر ایکن خلاص و فلاح
 چابلیسته بول آجیدیبار .

(نظم)

وزیری دانی اولان پادشاه دورانک

مسانی حال حیاتی کی مظهر اولور

صداقت اولیجک پادشاهه بر دستور

سوزسته فتح و ظفر قلمی مسخر اولور

بوموال اوزه سپوتله قسه آلدیبار و دوت کون آنده قران ایوب
 لازم تعمیر اولان بر لری انصافه عمارت قبلدیلر . بعد زمان رای علم
 آرای حضرت پاشا داد و ستد زادیلرند ، جلوه تا اولوب مردمان
 حصار و حفظه و دزدار آیین بیوروز حفظ تم ایه مضبوط و مسررشته
 تدارکله مر بوط فتنه قدن صکره جانب سه دانه ندکی غازیله و عسا کر
 حضرت مأزده فرمان پادشاهی و امر لازم الاذنان شادنده عیدر دیو
 اجازت عالیلری صدور بولوب اول کوزنری قاتمش دایرلر و اول
 بجهلری غزا قلعه بویانش شجرلر نکور ایزد دیننرسته سوار و نکا بوی

مهاجرت به لشکر اولوب بولك بولك فراوان ، فوج فوج نماين ، فرقه فرقه كرازان ، زمره زمره شتابان كفار ناستواری جوان اولوب كينديز ، برزجه نام يوقانه ، كه قران ضالك محاصره سي ايله آنك محاصره سي مابني فوجي يوزوشی ايله ايش كوتك يوز فوج بگيشلر عزيمتی ايله فريب الوصول ایدی ، اتصال غيبت مالری ميسر اولوب سكرخي كون اولنجه مسرت و بشاشله بروجته عزم اينديز ، خصوصاً اموال غنایي عاشقانه محبتدن زنده كوتوردیلر و سرایي محاسنی جنای معشوقان زمان كجي نهابتيز كتوردیلر .

(نظم)

آتير قله يازدی آز قلدی بر كيدن ايكي كلدی اوج كلدی
كورمدی بويه آتوري دانا كيمیدی هشت با كيمیسی ده با

بوشيمت دلكسا ونسر مسرت فزانن ماعدا جنك ساز وقله
كشا سابق الذكر برتو بانسا طرفلرده فتح ونصرت واخذ مال غنيمت
ايله برج محكم وحصار مستحکم اعني (كوله) ديشكری قلعه وده كي اووه
ولاغوش نام ايكي پاره قلاع سرغمه فتح اولوب قاما اول تازيخنده
عزبات منجافی يكي اولوب غزاة بنام وديبران هزار انتامك سروری ،
بلهك اول كروه نصرت شكوهك كون كجي بلسد اختری اولان يحيی
باشا نورالله مضجه اولادينك كزیده سي وجهه كيرا وعضما وروشناسان
و بانگات بسيدیده سي بالفعل استونی بلغراد والیسی محمد بك كه

(نظم)

دركي نظم پا كه مالكدر معرفت بوللرینه سالكدر
لطفی در پاسی اولسه كریدا كودبشور ذاتی بردر يكتسا

كرمن كيمسدن درنغ اينز قهوسن دست حيف بر كنگز
شي دكلدر پشتمه باد هوا طاغيدير صانك خاكي باد صبا
مخلص ذاتی كيم و صوييدر هر سوزی معرفت اصوليدر
سوزی كوهي سخاسی در يادد كوزمين آتی عين اعماردر
نطق با كندن اوكرتوب اجا اولدی بزمده مغمم عيسا

رأی في نظير وندبرد پذيری مقتضاستحه ، خصوصاً ذات شريفه نده
هر كوز اولان شجاعت و شهامت مستداسنجه و پره ايله قلعه به دخول
و بر شهباز بلند پرواز كجي بربولك غراب روسياه اجنه نزول ايدوب
آل غنايه و خاتمان جهانبايه ابا عن جده واقع اولان وقوت اخلاص
و كثرت متابعت و اختصاص بدين موجب اولان كفتار بنك تأثيری و محض
اوشاد و نديری ايله كفار ضلالت مائر و پره ايله قلعه دن طشره ظاهر
اولدقه

(نظم)

كردی ميسانه تينار اول دم اولدی اندا وجودی عين عدم
جانق شونكوقبولدی دشمن دين قانه غرق اولدی يربوزی دم دم
حتى بوجنت وجدال و هنگام قتاله مومي ايله محمد بك كفار خا كسار
مايشده بوللوب كندوسی دخی زخماك اولوب انواع عواطفه
سزاوار اولدقندن صكره قلعه مز پوره سلك حكومت پادشاهيده باهر
اولوب نامه مسرت اثر و حامة نصر و ظفر فراری واصل اولنجه كلی
نشاطه باعث وفرحت و انبساطه سبب حادث اولدقندن صكره رأی رسين
حضرت پاشا صورت فرمان پادشاهی ايله حويدا اولوب قلعه سكتوارك
عماری و خراب و يباب اولان بزرينك اقامتی ، خصوصاً نصب حرسه

دوبروا و ضبط و صراحت مہایتاً لازم و مہم ایسوی آسکار اولیون
 دامن حملہ بری در مسان و قوت و قدرتی بی مشارایہ بالبان ایسوی
 بوہمی دخی انعام و فلقہ من بودہ تعمیر و حفظہ و مبرو اولیہ عمارات انجام
 ایلیدل . بس صاحب قران زمان ، علیہ الرحمۃ و الفرائدک ابتدا ،
 سلطنت و اوائل خلافت زده صادر اولان غزالی ، کہ فتح فتنہ
 بقرا در ، اول حرفی با ، وابتدا جلالت و صلاحیت و ارتحال و عزیمت
 و شہادت زده وجود کلن فتح نصرت آزادی کہ ، اخذ سکنتوار
 یولاد بنادر ، اول حرفی بین اولیہ حاکم غیبی چناندن (بس) لفظک
 اشارت لاری در اول حرفی زدن ماعدا آخر حرفی کہ ، دال
 ورا در ، ترکیب اولیہ کلام نام و ہمدرد ، لفظ اشارت حدایت
 انجمن و عربی کہ ، آلتیس حرفیہ مکتوب و جملہ سی اون ایکی برج
 حساب اوزرہ محسوسد ، یملک اون ایکی آئی غزالیہ وروج سلطنت
 و خلافتہ آفتاب کردن کی عظمت و اشارتہ دالی مرغوبد . (ع)
 ہونہ چونی کتبہ و اردو ای داتا ، حشا بودہ کر اولسان خدمتک
 اداسی و بوانہ کلاچہ صاحب قران مغفورک اخفاسی ، مالک اقدامدن
 دور آمدہ و دور آمدن تا ہونہ کتبہ بروزر داراہ ہمسرا اولمشدہ
 و بدستور کشور کک بادشاہ مرحومک نامیہ ہو کوہ فتح و نصرت
 و غفر ہو شدہ ، اول ذات شرفک فراست و صداقتدن و شہرہار
 مغفورک کرامت و ولایتدن کہ دست تصرف حضرت پاشای لشکر
 نواز و کشور کشا اولوب گوہرک مفرات خستہ ایہ دیاری بریدہ
 وینازہ رو مال دہشتہ دیدلری پوشیدہ اولدی .

(نظم)

دینسون کیمہ و زارندہ بو یا ولایت یا کرا بندہ بو

حق بیلور صبح کی صادقہ دو جہان دوشہ لایقدر
 فتنہ من صافلادی عثمان نختن و برمدی بیسہ سپاہن نختن
 حق تعالی آئی مسرور ایسون ایکی عالمہ مہمور ایسون
 بیلمزم ہر نہ ایسہ مقصدی ہیچ دریغ ایلمسون معبودی
 نوبہ عالی قولی شاد ایسہ قید غم بندہ سن آزاد ایسہ
 عمر اولدخہ دعالر قیاسم ذات پاکتہ شاعر قیاسم

مجلس سادس پادشاہ زمانک ابتدا سلطنتی و حضرت سلطان
 سلیم خانک اعتلاء خلافتی ، خصوصاً عساکر منصور دہلک
 عزیمتی و حافظان کتبی ستانہ مواضانی پاشندہ در

اقتضای سپہر دوار واستدغای کردش ناستوارک ، فانی سرأت
 تالی اشکال سعادت و مسرتہ تابدار و کاجی آیینہ خلقت بی آدمی
 انفعال و ضجرت و غنا صور تزیلہ آنکار ایلمکدن خالی دکدر ، ہر آیینہ
 آیین عجیبہ و قوانین غریبہ سندنر ککہ مامسز مسرت ، فراقسز
 وصلت ، احتیاقسز سلامت ، کرہ مسز کولملل ، نوح مسز شاد اولملل
 ککہ ہمسرا اولیہ :

چونکہ اول مرحوم و مغفور علیہ الرحمۃ الی یوم النشور جوہر
 حیات و زندگانیسی بودہر فانی و بدن خاکدانیسہ کم قیامی و دین
 تقدیر رہنی کہ اول شہرہار عادلک خاک برز اولان وجودنی کارگاہ
 اشباح و تعلق و عیددن سبیدی ، عالم برجانسز تہ و بردوانسز بدہ

دژنوب سهر سلطنت جهانبانك مهر يكتاسي و درودمن دولت
غنايسانك شمع نور افزاي ، داراب داران ، مكندر مرآت ،
هوشنك حكمت ، جنيد محبت ، همين رزم ، كيقباد بزم ، مامون
امان ، فريدون توان ، كيومرث كام ، سياروش غلام ، كيخسرو ركاب ،
كي همين جناب ، كرانماه تاج ، جهان سايه بچ ، فلک دستگاه ، ملك
بارگاه ، سليم اشهار ، سلجان مدار .

(نظم)

كشورستان ، بلند نشان ، شوكت آستان

هم نام جدی حضرت سلطان سليم خان

(اللهم ابد دولته بالقوة القاهرة وابد رفعة بالسطة الزاهرة) درگاه
اعلايسانك غباريه بوغبار آميز خبر لاله عرض و اعلامي اهم و انوار اوله فقه
تدبير قبضتلك سيف قاطعي ، وزارت سهرينك نجم لامعي ، كارزار
غرائك شبري ، رزنگاه هيجانك دليري ، خزان سلطنتك اميني ، روان
خلافتك راست بيني ، مشكلات امامك عقده كشماسي و مهمات خاص
و عامك طريقت تلمسي ، صادق الاقوان ، رائق الافعال لازال مسروراً
بنيانه ذي الجلال ، وزير نامدار حضرت محمد پاشاي كنگار رأي
پوشيده و تدبير ناشينده لري اوزره ماوقعيني عرض و اعلام و امور
سلطنت و مائتي انعام بيورده قلنده كندر لرك رازدار قديمي و كاتب اسرار
مستفيضي خواجه جهان نالي ، منبشان بلاغت نشانك شاني

(ع)

فرید جنبه ذي قلمت (فریدون) دساروق فر

بویام ماتم شعار و کلام خلافت دتاری بر طریقیه املا و انشا ایلدیله که

قلم ديلندن غيری ديلاره نقل اولغندی و و اسرار لازم الاستار حيايف
فكرت و تصويره رف کچي پریشان بولغندی .

(نظم)

شوبه گتم ایلدی اسان قلم ممکن اولغادی امتحان قلم
بوضوالم اوزره مکتوب مکتوم ختم بشارت ختامه محتوم قیندقدن
صکره ابر سرعت ، بریدیت ، هدهد هدایت برپوش صرصر رحلت
اولافلق طریقیه ارسال و سکنواردن کوناهیه به بالکتر سکر کونده
ایضار اولوب مریای خواطرک غباری و سر بر سلطنت و خلافتک
انتظاری معلوم ذهن پاکری و مفهوم طبع جلالکاری ، خصوصاً
اول نامه صداقت نمون (کتاب مرقوم بشهده انقرون) فحواي
شریخته مقرون اولغله اول و ازن ملك سلطنت و رعیت نظام سنک
دولت احاد و اتقاه خفت و زحمت ابصاره رخصت بیوروب های
هلیون حال جبال غاصیه زلال متغاصیه قطنه میال و صباي
طراوت نمون مثال نیجه میدای شامع و صحرائی واسع طبع سریع
الانتقال اولغله سه اربع و سبعم و تسعمانه ربیع الاولنک طقوزنجی
کوننده که نوشنبه ایلی مدار سلطنت مرهونه ، اعنی بی تخت
همیونه اتصال خلافت مائری بیسر اولوب سر بر سلطنت و کامرانی که
جلوس شرف مائوسسیرته مزقب و خزانه معدلت کیتی سانی که شان
شریف مسرت رسانیرته هر وجهه مرتب اولغندی ، اول روز سبده
لازم التحمیدده

(نظم)

پردی دربادن آتوب درکنار ایندی همان

قلمدی طوقان غم خیزاب ماتمدن نشان

فلك شاهي دست قدرت، هر كوردك انكشدر
 پادشاه دهری ال اوزده خوانار بحر روان
 بدین اول سن کنار اینك دیو اول سروری
 تخت شاهي قیدی فلك بحره رشك بی کران
 تخت سلطان به تقدیم ایندی کنئی تخت سن
 بویه بولوق روزگاری بویه در دور زمان

حمیه قسطنطیه . صانها الله عن انبیه . بوجهه جلوس هاپونری
 وقدم شریف خلانت نونری ایله شرف اولدقده . مناسیر صلاحیت
 رسان وضوایر بشادرت عنوانری اطراف واقطاره وملك واقلم
 وداره روان اولوب سکه شاهي ونحویل خجبه پادشاهی فرمان
 اولدقده میرمیران اولان ذوی العنوان میرمیران انکشاف آیدان
 زور بزوی فونتری آشکار وروی بزوی شجاعتلری بساط
 تدبیر همه القاب ادوب ملك حکومت خسروانده کی مسالکی وملك
 خلافت پادشاهانده کی مالکی هروجهه محفوظ وحصون وکهران
 وقتاً بیداران اولان اشراک اشرف وکوندنن محروس ودامون
 ایندکله نیدن ماعدا اشرف بلاد واعظم سواد اولان خطه شام
 وجبایه لازم الاحترام ، یعنی شام واجب الاحترام ، که اطراف
 وجوای دشت سواران واکتافی وسیاسی عربان عربده جوین
 اونوب هروجهه سرحد وصوص وفسدنی نامه ایکن سران
 ندره دایک دانی وقاته عظاما وروشا ملك کشور آراسی وزیر علی
 شجاعت، مشیر عمر فراست، وقور صاحب کلام، دستور بلاغت پیام،
 آصف صفوت ، ارسطو سخوت ، شنده گفتار ، ستوده اطوار

وا لازلا ، لالی ادا ، بالنعل وزیر افخم اولان لالا مصطفی باشا اول
 تاریخده حاکم شام ومیرمیران لازم الاحترام اولغله تیرتدیرلری بوتنه
 اصابته بیوسنه وسیع شہانت شهرتلی میان حفظه وحراسه میان
 بدنه ، خصوصاً برآیدن زیاده کله سوار وکاهی بیاده ماه غلتساب کی
 شهر ایچی کشت وکذار وشام تاسحر اسواق شاهی عیانت یشکار
 اینتکاری سیندن

(نظم)

فتنه بیدارلر کوز آجه مدی قالدی سرخواب خوف وختیشمه
 شویله باندی دشمنان تدبیر قالدی که ککنج ظلمتسه
 خصوصاً تاریخ مزبورده فبودان وسر لشکر نصرت وظفر شنوان
 اولان اکرم وزرا ، الفخم عظاما ، دربادل ، تاراف بی معادل ، آتش
 انداز جزائر وقلاع ونمره بردار نواحی وضیاع ، داماد پادشاه کنئی
 پناه وسر حاقه غزاة خضر دستکاه ، فلك فراستک نوحی ، فلك
 صدافک روشن قنوحی ، بیاله کیر بزکاه غزاه ، وزیر ثالث بیاله
 باشا بعض جزائر لشکر چکشلر وفرنگستانک یوادی نصرفه
 اردوکنشرا بیدی .

(نظم)

بمن جلوس شاه جهانک سرایچی دیکمشدی هریره علم فنیج ونصرتی
 واصل اوچ کون تمام استراحت وآرام بیوزبولوب ندره دان ،
 فیلسوفی زمان ، علامه قدرت ، زمخسری فیضیان ، سیدالعلما ،
 مستدافضلا ، عتده کشای ارام ، ملجا ، وماذا خاص وعام ، قطب
 سپهر فضائل ، محور ذک خصال ، شفا تحریر ، تحریر لازم التوقیر .

اغنی به منفی پر جود حضرت ابو السعود لارال مسعوداً بکرام
الوجود وسائر موالی عظام وی بی بوس تحت سلطنته سزاوار
اولان اهللی کرام موجب تقییل ایله تجیل اولدوقدرندن صکره
بوجه الاشجال ، لایطریق الاممال تخنکاه ثانی وخصه شکارستانی
اولان محروسه ایزنه حرسه الله عن قزاق الاثمه شرف قدوملریله
مسعود وموهبت وجودلریله محض مکلام وجود اولدوقدرن صکره

(نظم)

عزیم ایندیبلر عساکره عرض جماله بوئر ده که عطا ایله کاهی جلاله
تمسایله لر خواص ایسی الحق رکابده از قالمشیدی ذره بی آفتابده
والحاصل کاهی خواجه ادیب ، فاضل لیب ، حاتم کف ، سید شرف ،
سیدالدین دوران ، ابوالسعود زمان ، محض عطای آله ، اغنی عطاالله
افندی ایله شیرین مواسستلری وکاهی عارف موشکافی ، کامل کین
اوصافی ، مصنع کلام ، مرصع بیام ، خیالی خیال ، هلالی مال ، اغنی
جلال بک ایله زکین مضاجبتلری سبقت ایندوب ، آخر الامر نیجه
کونده بلغزاده وصول ومرحوم ومفقودک اوتانغه نزول ودخوللری
میسر اولوب بوجانیده دخی والافندر ، اغلا صدر ، بویرک خفقت ،
عمر عدالت ، عثمان دیانت ، علی شجاعت ، دفع الاشکال باحسن احال ،
رافع الاختلال بملح التمال ، دستور اکرم ، اصنف اعظم ، مشیر
محترم ، وزیر محکم ، اغنی به حضرت محمد پاشا عساکر فاشاهی به
بهنا وجیوش منصوره شهنشاهی به یشوا اولوب قسار ققار وسفار
سفاوارله سکنوار جابلردن منفصل ومرحوم ومفقودک جسم
بی روح ایله جان عالم متصل اوشجه صکاهی لباس حیسانه نمایان

دکندولری عربیه یته احمیاناً روان اولوب بروجه ایله اخفا و سر سزله
نابیدا ایله بلر که هر کئی مرحوم خندان کاری زنده صانوردی ، محنت
موتنه واقف اولدورده بواوضاهی کورسه محنته اینانوردی ، القسه
فرق درت کونه دک محزون و رسم و دبخته مدفون اولدوقدرن صکره
خاکدن بیرون زحیره قابوننده صاحب سکون قلوب شو زمانه دک که
بلغزاده برفوق و قشدر عساکر منصوره سلطان کیتی ستان حضرت
سلطان سلیم خان قدومندن خبردار اولوب بر مقدار شاندیلر ،
والادخی مرآت تصورلری عساکر شکدن غورتمدی و آینه تفکرلری
ژنک امتزادن میر اولدی ، آخر الامر عساکر بی کران ، سواران
و سواران ایرتمسی اوتانچ هاپون اطرافنده خیمه زمان اولدوقدرنده
سلطان جهان اولانغه کیرمش واسباب سلطنت و خلافت صاحبه واصل
اومش بو شوب بی شبه جان عالم معلوم ویت مهم طاهر و مفهوم
اولدی کیتی

(نظم)

عساکر کره آفن صالیدی جان عساکر اولدی کوزی بانی روان
عربه اشک فروان ایچره کئی نوح ایلی طوفان ایچره
تخدن ایرلوب اول شاه جهان اختیار ایلی بر تخت روان
والحاصل عساکر ملامت نمون ملوک و محزون و مغسور و صلیح
مغفور محزون (انک میت واتهم میتون) خطابنه مقرون ، وزیر
فادره دان حضرت پاشای کلردان ایه مرحوم ومفقودک روحیتندن
وپاشای کیتی پناه حضرت تلونک النساء و عزیتندن (خدا بوم بفع
الصادقین صدقتم) اشارتیه مغفور العین . ذهی تدبیر و بصیرت افکار
(ان فی ذلک لعیبره لا ولی الا بصیر)

(نظم)

خصوصاً شاه عالم طوندی ماتم جهان سلطانه حزن اولدی محرم
آکوب ایلمنی مرحوم شاهک شب نازنده قالدی دود آهک
قنی نادر درای غافل بوحالت کله بریره شادی و ملامت

وقتی که مکت و جلادانه منیم و سراجی توکی و تخمده مستنیم
اولدیتی کوردیلر، غزات بی وهم ویم (انچه و به غلب سلیم) نالونی
ایله اول شیریز لازم الاحترامک خاک پای رخنه هر وجهه تعظیم
و تکرم چه نری سوردیلر، چونکه اول اوناغ سادت قرین و یونجه
خزان کران و اینسین شرف تر اولرله مشرف اولدی و قنوم
میست دخولاری ایله اولکینن زیاده شرف بولسی، همان اول کون
وزرا، عضا و علمای کبرا ماتم جامه، مبرزعنامه اولدقندن ماعدا
پادشاه سلیمان اولونک دخی بی صبر و قرار و بی درنگ شعل حزن
وغمی اظهار و شعله ماتمی اختیار بیوروب صلات منفوری اوناغ
اولکنده ادا و جناب واجب الوجوده دعا نری معروض و انها قبلدقنری
کی بلا تأخیر و اعمال مرحوم و منفوزک میتی ارسال و حججه
فستظیبه ایصال ایچون فرمان واجب الاستلاری اوزره وزیر عالی
جناب احمد پاشای کامیاب و اول غزای نصرت مانده دعوت
و اشتغالیه استمداد بی مثال اولان عمدتالرها، قدوة العباد، فاصل
منصوف، کامل منصرف، سر حلقه سالکین، سر حشمه و اصلین،
علوم خاخره تک ممتازی و قنون باطنه تک کاشف رازی، چراغ افروز
مجلس یشین شیخ مصابح الدین بن شیخ نورالدین دامت ازشاده کادارت
اوراده و مرحوم شهریارک منظوری، افانم و اسکابرک مشکوری،
مری باقا فرهاد انا و بعض خدام و خدمه لازم الاحترام قوشلوب منزل

منصوده مقررن و جامع شر بخری جوارنده مدقون ایلدیلر، رحم الله
علی من قال (رحمه الله فی جمیع الحال) . بعدزان سلطان جهان
و شهریار فرمان زان اورتسی میسر سپهر برین تهن و خجالی زیر
زمین نمایان اولدیتی کی دیوان و جمعیت روشناسان بیوروب اکبر
و اعیان و عضا و علی شان یونلو یولر نجبه و قوللو قولر نجبه بی
پوس سریر سلسله خندان و مشاهده طاعت پادشاه زمانه کامران
و شانان اولدقننده

(نظم)

ز کوس سعادت برآمد صدا که ای نامداران وشت غزا
بر آراست سلطان سلیم دوم سریر سعادت بی اشتم
جهان نوجوانی چورک طری طراوت کرفته غمه سرسری
نقاره شنید از شکافه درست شده زنده سلطان سلیم نخست

بر رسول اوزره عین انعامی بیشای همت جاری و زلال نوال
احسانی دروغ و ایلدیلن عاری اولوب عساکر بی کران مکرم
بی غایر نین بهره دار وجود بیکار کران بخشش بی یلانه نیدن (اولونک
لیم رزق مایوم) فحوا سنجه کامکار اولدقندن صاگره جاگه سلطانه
عزیمت و تختگاه خلافت توجه ز رحلت بیورولوب مرور ازمه و عبور
عونه ایله وصول و دخولاری مینسر اولدقده

(نظم)

ینه دردی عسکر ایشدی خروش یینه دوی زمین طوندی جیوش
سهر آینه می ضیا و بردی آیش مهربدن غشا و پردی
کیدی بوککوا سکون مردان نجبه قوروقنی بلدر اولدی عیان
و شنه رخساره بر اولدی هوا کونکده ایشدی حضرت عیسا

والاصل وزرا وعظما وكبرا وعلما، خصوصاً اعيان وازكان
 ودفترداران وروشنسانان، لاسیما سراسر پوش، صبر صبر خروش
 چاووشل ودریو، نسیم پرو بکیچر بل خرمان ونگاران، صولافلر
 شتابان، جلوه کنان، بیگر مرصع رخسہ، مساند تخت، سپاہیلر
 تیغ کیر، تیر تدبیر، سلاحدارلر جنک شناس، سرنگ لباس،
 علوفه جیر جگر دران، دلاوران، غریب بکیتور، صدای شپور
 ونغیر ونوای سوزنای صور تأثیره صف صف، طرف طرف،
 فرقه فرقه، زمره زمره، سواران وناسواران بر بادشاه جهانپناهی
 در میدان اینمشلر که

(نظم)

ربع مسکون آنکه آبادان بدی اقلیمه حکمی اولدی روان
 ظل حقدر، سحاب همتدر خوش کچر سایه سنده خلق جهان

پوضوال اوزره زیب وزینت وشکوه وشوکت ایله سرای عالمه لری
 کسریفته نیت وعزیمت بیوردقلر نده عالمار، کاملر، فاضلر، عاقلر،
 داتار، مشکل کشار، دہانت بزمنک شمع لری، فراست شمعک
 لعل لری، ارکان دینک عماد لری، بوستان هینک شمشاد لری، بزرگ
 دستارلر، مابہ الاضخارلر، سترک آسینلر، بلاغت کزینلر

(نظم)

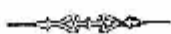
هر یری بر کاردان فیلسوف باشده نعمانی عمائمہ نده خوف

بونلردن ماعدا اعیان ولایت وکبار و صغار رعیت چوق چوق
 دعالر، افضل فضل شتار ایله استقبالی وهر وجہله استزاز واجلال
 صدندہ ایکن تاگه بر بارگاه سعادت بنیاد ودرگاه عظمت دستگاہ

صدق وار اول کوهر بکتساک قدومنه آخر آجندی وعسا کر
 بی کران آنک جلالتی کورنجبه کندودن بکندی ویا لجه (متنحه
 نهم الابواب) سنہ مزبورہ ایلاندن بر مبارک کونده تکرار تخت خلافت
 وسریر سلطنت و مسرت جلوسبہ کاملکار وکامیاب اولدی.

(نظم)

ظہیر یر یوزنده اللہک
 کونی کوندن بک ارسون اول شہک
 فتح عالم بلسر اولسون اکا
 جنبہ آدم مسخر اولسون اکا
 ابرسون هجج بولدی باک زوال
 کوزلوتلر جهانی چون مه وسال

مجلس سابع سبب تألیف وتسطیر وخاتمه رساله فادر النظر
 علی الخصوص مؤلفک عرض حالی وعالی حقیرک بخت
 ناشادندن شکایت پرملالی شرحده در

بردم که شدت شتا جنزار عالی خشک ومضرت سرما آشیانہ
 بایی پرواز گاه کنجشک اینجندی، خصوصاً برقی وباران زمین وآسمان
 مایته بردن برافشندی، وآسبب صرصر زمستان چوق نهال
 کزانی آتشگاه غربت وفجاده اوده پافشندی.

(نظم)

آفتاب بندی تاثیر ابله زدی صرصره
اوپر کوردی برفه خاکساره قاره بره
خج دگل بانگ کنارنده کوردی دیشاری
خده قیلدی خاهلو آجازدن مردعلره

آنک کی ازمان مرد واولن خج وورده کیولی خاکسک
حاصلی و معارف کاتانک واسلی ، مصطفی بن احمد نام یوحقیق عالی
شهر وغانی کلام ، الازمت دیوان سلطان و مواظبت آستان کیتی
ستان بتی ایه محرر سینه محیه بهبه ، اعنی بده قسطنطنیه بخاروزندن
اولش ایکن

(نظم)

نهجال اولدی عرش حال قیلم عرضی عرضه اشتغال قیلم
نه مر بی بولندی کیم ایلده بی دیوان شاهه واصل ایلده
مانع رزق اولوب حجاب بکا هرکز اولادی فتح باب بکا
بر بکا شدت شتاسنی بر بکادن خریسک المی
اودزی اود بهاسنه آلام وارایم خرمینه اود صالحم
آنرک وشمعی ایلوب تاثیر اوینادوب شجری فکرم اولدی شعیر
وایلجه نجه زمان بو طرفه تحیر کتان ویت اخر ایلده نالان و معیشتم
مجلسنده سرکردان ، خصوصاً در درج عظمت زندی اوج خلافت ،
مردم دیده عالم محبوم پسندیده بی آدم ، وارث ملک جهان ، باعث
امن وامان ، نیک رفعت ، ملک سیرین ، آفتاب وبت ، افر آسیاب
شوکت ، تون فریدون قدر ، نواون هاپون صدر ، عثمان نخت ، سنان
تخت

(نظم)

اولدی عالی قیوم ثنا خوانی خاطر همچون سوسندک آتی
هرمعد اوله سینه عمت ایلدک آچسینه بدل زعات ایلدک
مضمونسه مقرون شفاعت نامه هاپولری محفوظ و مخزون ، دل
وبراتم ایسه ملول و مخزون اولوب طوررکن هتاف شیخی جانندن
اشارت و مسلم لاری قیلندن بشارت اولوب

(نظم)

دیلدیل معرفت رفیقکدر عرض قدرت بولک طرفیکدر
ایله انشا کهر لرین پیدا دکسون آتی حضرت پشا

بوانقای سبحانی و انعام رهی مفارقتی ایه نادره زمان ، العجوبه
دوراز ، اعنی فتح قلعه سکوناز و اول کولرده ظهوره کان ندایر
کرامت شطار سراپا املا و انشا قیستوب صحیفه غانسه بر قرار
وجریده قلوب بی اعدمه بر کنار و یادگار قیلغنی مرام اولندی که
نیجه لر باتم عبرت و محض پسند و نصیحت اولوب امور وزارت
وجیهانداریده بونک کی بر کار صعوبت شعار و دشوار ظاهر اولنده
اگا کوره تدبیر و حوادث مشکله تسهیل و تسهیل ایلدیلر . بونوال
اوزده خامه بصیرتم دریشان و مدار بضاعتم دریا کی فراوان ایلوب
(هفت مجلس) نام بردسانه بلاغت انعام سمت تصدیفه انعام اولندی
وسمط تألیفه جواهر معاینده انتظام بولندی .

(نظم)

هفت مجلس هنر فنکار بیدر خطی شیدر میاضی کونشوزدر
سرخانه حل ایلدیلر لسه اگر باغ نزه بهسوزدر کوزدر
بولدی مجملک فغانی خود سحکری اولغله آز اوزدر

امید و ارم که اول سپهر وزارت ، ماه فلك عظمت و جلالت ،
اغنی به حضرت پشای اعظم ، دست سعادت بواجب المکارم والهمم ؛
بوهفت مجلسك مفاداری سبع - باواندن برتر و عالی قوللر یشك
اشتهاری بواسطه ابه کون کی روشنا وانور بیوزمه که

(نظم)

ایلم زنده نام پشایی ساعت حشره دك قیامتدك
چو فینر همت ایتسه در آکمه نا اونوز قرق بیك زعامتدك
بم کی خاکسار و بنده زار و تزار قلت اعتبار و کثرت افتتار
ایله بدن اقتدار ایدوب خزانه ذهنده کی معانی کهریزی انجانی
وزوایی فکرت و اشتغاله نیجه کونلر ریاضت و انگانی ایلم ،
حاشا که مکارم سپهرنک نیری ، مراحم دیارنک خیری ، انصاف
بمحرمنک کوهی ، احسان فلکدرنک مهر انوری ، اعضا بزمنک
سدی ، سخا مجلسك و الاقدوی ، آصف اکرم ، مشیر الفحیم ، سری
اعلی ، جری احکم ، وقور محترم ، دستور محشم ، همت نظام عالم ،
هنام کزیده بی آتم ، حضرت وزیر اعظم و معظم لازال محفوظاً
بنایه الله الاعلی اومدیتمدن زیاده رعایتلر وزعامتدن نیشه همتلر
وعنایتلر بیورمیز .

(نظم)

کوک اغلات کر که شاد ایله آستانک ترایسدر عالی
نظار ایلمه که آکه سلطانی ذاتی نامی کی اولور عالی
کر او قورسه جواهر سخن تهمینر منظم اولور عالی
باری خدا جل و علا حضرت نوری اول وزیر دانا و مشیر کیم

حضرت تلوینک لباس دولتی دائم و اساس رفعتی قائم ، عمری دراز ،
نات به کی محرم راز - اولادنی بر خورد دار ، نوز دیده لری کامین
و کادکار ، انیساعنی شادان ، منسویقی خندان ، قوللری بر مراد ،
حضور و رفاهتیلری زیاده ، دشمنلری هلاک ، عدولری غمناک ،
بدخواهلری مقهور و مهوم ایله .

(نظم)

آمین بحق صحف قرآن آمین بحق فخر عدنان
آمین بحق آیت فتح آمین بدان روایت فتح

اومادم برتن کو که حظ ایله اول عالیجناب
چکدم آکا و هفت مجلس ، نام بر ایلی کتاب
هفت مجلسدر ولیکن هشت جتنن نشان
هفت بندر صانمسک هر بر سوزنی در خوشاب
هفت مجلس نه فلك یرنده اولسه فی انشل
بکر معیار فرود ، نور اذعان آفتاب

نم